

T.C.
CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YENİ TÜRK DİLİ ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

"USÛLÜ'L-MELÂHİM"
(Çeviri Yazılı Metin- Gramer İncelemesi)

Hazırlayan

Meltem KIRAN

Danışman

Prof.Dr. Ayşe İLKER

MANİSA

2011

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “ Usūlü’l Melāhim (Çeviri Yazılı Metin-Gramer İncelemesi)”adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmasızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin bibliyografyada gösterilen eserlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

.../.../2011

Meltem

KIRAN

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	V
ÖNSÖZ.....	VI
ÇEVİRİ YAZI ALFABESİ.....	VII
KISALTMALAR.....	VIII
GİRİŞ.....	1
MELHEMENİN TANIMI.....	2
MELHEMENİN KAYNAĞI.....	3
MELHEMENİN TÜRK EDEBİYATINDAKİ YERİ.....	4
I.BÖLÜM.....	8
1.1-METNİN İNCELENMESİNDE İZLENEN YÖNTEM.....	8
1.2-ESERİN TANITIMI.....	9
1.3-İLK ESERİN ÇEVİRENİ.....	10
1.4-ESER NÜSHALARI.....	12
1.5-ESERİN TAVSİFİ.....	15
1.6-ESERİN DÜZENLENİŞİ.....	16
II.BÖLÜM.....	18
1.İMLA ÖZELLİKLERİ.....	18
1.1-ÜNLÜLERİN YAZILIŞI.....	18
1.1.1-“a ve e” ünlülerinin yazılışı.....	18
1.1.2-“ı ve i” ünlülerinin yazılışı.....	22
1.1.3-“o, ö, u ve ü” ünlülerinin yazılışı.....	24
1.2-ÜNSÜZLERİN YAZILIŞI.....	27
1.2.1-“p” ünsüzünün yazılışı.....	27
1.2.2-“ç” ünsüzünün yazılışı.....	28
1.2.3-“n” ünsüzünün yazılışı.....	29
1.2.4-“g” ünsüzünün yazılışı.....	29
1.2.5-“t ve d” ünsüzlerinin yazılışı.....	30
1.2.6-“s” ünsüzünün yazılışı.....	31
1.2.7-Ayrı Yazılan Ekler.....	32
1.2.8-Birleşik Yazılan Kelimeler.....	33
1.2.9-Tenvinli Yazılış.....	33
1.2.10-Şeddenin Yazılışı.....	34
2-SES BİLGİSİ.....	35
2.1-ÜNLÜLER.....	35
2.1.1-UZUN ÜNLÜLER.....	35
2.1.1.1-“ā (uzun a)”ünlüsü.....	35
2.1.1.2-“ī ve î (uzun ı ve I)” ünlüleri.....	36
2.1.1.3-“ō, ö, ū, ve ü (uzun o, ö, u ve ü) ünlüleri.....	36
2.1.2-ÜNLÜ DEĞİŞMELERİ.....	37
2.1.2.1- i > é Değişimi Bakımından İlk Hece i’leri.....	37
2.1.2.2-Ünlü Düzleşmesi.....	38

2.1.2.3-Ünlü Yuvarlaklaşması.....	38
2.1.2.4-Ünlü Kalınlaşması.....	38
2.1.3-ÜNLÜ UYUMU.....	38
2.1.3.1-Kalınlık-İncelik Uyumu.....	38
2.1.3.2-Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu.....	39
2.1.4-ÜNLÜ DÜŞMESİ.....	40
2.1.5-ÜNLÜ TÜREMESİ.....	40
2.1.6-ÜNLÜ BİRLEŞMESİ.....	40
2.2-ÜNSÜZLER.....	40
2.2.1-ÜNSÜZ DEĞİŞMELERİ.....	41
2.2.1.1-Tonlulaşma.....	41
2.2.1.2-Sızıcılaşma.....	43
2.2.1.3- b > v değişimi.....	43
2.2.1.4- ğ > v değişimi.....	43
2.2.1.5- d > y, z değişimi.....	44
2.2.1.6- ‘ñ’ ünsüzünün durumu.....	44
2.2.2-ÜNSÜZ TÜREMESİ.....	44
2.2.2.1-Önseste Ünsüz Türemesi.....	44
2.2.2.2-İçseste Ünsüz Türemesi.....	44
2.2.3-ÜNSÜZ İKİZLENMESİ.....	45
2.2.4-ÜNSÜZ DÜŞMESİ.....	46
3-ŞEKİL BİLGİSİ.....	47
3.1-İSİMLER.....	47
3.1.1-İSİM ÇEKİM EKLERİ.....	47
3.1.1.1-HAL EKLERİ.....	47
3.1.1.1.1-İlgi Hali Eki.....	47
3.1.1.1.2-Yükleme Hali Eki.....	47
3.1.1.1.3-Yönelme Hali Eki.....	48
3.1.1.1.4-Bulunma Hali Eki.....	49
3.1.1.1.5-Ayrılma Hali Eki.....	49
3.1.1.1.6-Eşitlik Hali Eki.....	50
3.1.1.1.7-Vasıta Hali Eki.....	50
3.1.1.1.8-Yön Gösterme Hali Eki.....	50
3.1.1.2-ÇOKLUK EKLERİ.....	50
3.1.1.3-İYELİK EKLERİ.....	51
3.1.1.3.1-Birinci Çokluk Şahıs İyelik Ekleri.....	51
3.1.1.3.2-İkinci Teklik Şahıs İyelik Ekleri.....	51
3.1.1.3.3-Üçüncü Teklik Şahıs İyelik Ekleri.....	52
3.1.1.3.4-Üçüncü Çokluk Şahıs İyelik Ekleri.....	52
3.1.1.4-ZAMİRLER.....	52
3.1.1.4.1-Kişi Zamirleri.....	52
3.1.1.4.2-İşaret Zamirleri.....	52
3.1.1.4.3-Dönüşlülük Zamirleri.....	52

3.1.1.4.4-Belirsizlik Zamirleri.....	52
3.1.1.4.5-Soru Zamirleri.....	53
3.1.1.5-SIFATLAR.....	53
3.1.1.5.1-Niteleme Sıfatları.....	53
3.1.1.5.2-İşaret Sıfatları.....	53
3.1.1.5.3-Belirsizlik Sıfatları.....	54
3.1.1.5.4-Soru Sıfatları.....	54
3.1.1.5.5-Miktar Sıfatları.....	54
3.1.1.5.6-Sayı Sıfatları.....	54
3.1.1.5.6.1-Asıl Sayı Sıfatları.....	54
3.1.1.5.6.2-Sıra Sayı Sıfatları.....	55
3.1.1.5.6.3-Üleştirme Sayı Sıfatları.....	55
3.1.1.5.6.4-Kesir Sayı Sıfatları.....	56
3.1.1.6-ZARFLAR.....	56
3.1.1.6.1-Tarz Zarfları.....	56
3.1.1.6.2-Soru Zarfları.....	56
3.1.1.6.3-Zaman Zarfları.....	56
3.1.1.6.4-Yer-Yön Zarfları.....	56
3.1.1.6.5-Miktar Zarfları.....	57
3.1.1.7-EDATLAR.....	57
3.1.1.7.1-Yalın Hal İsteyen Edatlar.....	57
3.1.1.7.2-Ayrılma Hali İsteyen Edatlar.....	58
3.1.1.7.3-Yönelme Hali İsteyen Edatlar.....	58
3.1.1.7.4-Ünlem Edatları.....	58
3.1.1.7.5-İkili Edatlar.....	59
3.1.1.7.6-Yabancı Kökenli Edatlar.....	59
3.1.1.8-BAĞLAR.....	59
3.2-FİİLLER.....	62
3.2.1-FİİL ÇEKİMLERİ.....	62
3.2.1.1-ZAMAN EKLERİ.....	62
3.2.1.1.1-Gelecek Zaman.....	62
3.2.1.1.2-Geniş Zaman.....	63
3.2.1.1.3-Geçmiş Zaman.....	64
3.2.1.1.3.1-Görülen Geçmiş Zaman.....	64
3.2.1.1.3.2-Duyulan Geçmiş Zaman.....	65
3.2.1.1.4-Şimdiki Zaman.....	65
3.2.1.2-DİLEK KİPLERİ.....	65
3.2.1.2.1-Şart Kipi.....	65
3.2.1.2.2-İstek Kipi.....	66
3.2.1.2.3-Emir Kipi.....	66
3.2.1.2.4-Gereklilik Kipi.....	67
3.2.1.3-ÇEKİMLİ FİİLLERDE ŞAHIS EKLERİ.....	67
3.2.1.3.1-Birinci Teklik Şahıs Ekleri.....	67

3.2.1.3.2-Birinci Çokluk Şahıs Ekleri.....	67
3.2.1.3.3-İkinci Teklik Şahıs Ekleri.....	67
3.2.1.3.4-İkinci Çokluk Şahıs Ekleri.....	68
3.2.1.3.5-Üçüncü Teklik Şahıs Ekleri.....	68
3.2.1.3.6-Üçüncü Çokluk Şahıs Ekleri.....	68
3.2.1.4-EK-FİİL.....	69
3.2.1.4.1-‘-dur / -dür’.....	69
3.2.1.4.2-‘-durur’.....	69
3.2.1.4.3-Şart Kipi ile.....	69
3.2.1.4.4-‘-ken’ zarf-fiili ile.....	70
3.2.1.5-FİİLİMSİLER.....	70
3.2.1.5.1-İsim-Fiiller.....	70
3.2.1.5.2-Sıfat-Fiiller.....	70
3.2.1.5.3-Zarf-Fiiller.....	72
3.3-TÜRETME ŞEKİLLERİ.....	73
3.3.1-İSİMDEN TÜREYEN ŞEKİLLER.....	73
3.3.1.1-İsimden İsim Türeten Ekler.....	73
3.3.1.2-İsimden Fiil Türeten Ekler.....	76
3.3.2-FİİLDEN TÜREYEN ŞEKİLLER.....	78
3.3.2.1-Fiilden İsim Türeten Ekler.....	78
3.3.2.2-Fiilden Fiil Türeten Ekler.....	80
III.BÖLÜM.....	82
SONUÇ.....	82
METİN BÖLÜMÜ.....	84
KAYNAKLAR.....	131
TIPKIBASIM.....	133

ÖZET

Bu çalışmada, Manisa İl Halk Kütüphanesinde 1512 numarada kayıtlı “Usûlü’l-Melâhim” adlı eserin Arap alfabesinden Latin alfabesine çevirisi yapılmış; eser konu ve dil özellikleri açısından incelenmiştir. Usûlü’l-Melâhim, yılın on iki ayında ayın ve yıldızların konumuna göre doğada meydana gelen birtakım olaydan hareketle yayıldığı dönemde varlık göstermiş bazı devletlerin geleceği ile ilgili haber veren bir eserdir.

Aslı Ebu’l-Fazl Tiflisî tarafından XII. yy’da Arapçadan Farsçaya aktarılan bu mensur eser 1595 tarihinde Türkçeye çevrilmiş olup, çevireninin ismi tespit edilememektedir.

İçerik, işleniş özellikleri ve melhemelerle ilgili bilgiler ortaya konulduktan sonra, bu çalışmada; eserin dil özellikleri, Türkçenin bu dönemdeki kullanılış biçimleri tespit edilmiştir. Eser XVI. yy’da Türkçeye nakledilmiş olmasına rağmen dili Eski Anadolu Türkçesine daha yakın ve Eski Türkçeden unsurlar taşımaktadır.

ABSTRACT

In this study, the written work which is a translation of “Usûlü’l-Melâhim” from Arabic alphabet to Latin alphabet which respect to subject and languages features registered whit number 1512 in Manisa Province Public Library is examined. UM, is a written work informing about some government’s futures at that century according to some events in nature which occurre regarding the locations of moon and stars in to twelve months of air.

Original of this work written in Persian at 12th century by Ebu’l-Fazl Tiflisî was translated Turkish in 1595 and translater of the work couldn’t be determined.

After the information about the contend prosedure features and predictions were presented in this study, languages features of this written work and usage of Turkish at that period were determined. Although this work was translated to Turkish at 16th century. It’s language is more close to Anatolian Turkish and it conveys some elements of Turkish.

ÖNSÖZ

Türk dili, çağlar boyunca çeşitli evrelerden geçip kendine özgü nitelikleri koruyabilmiş zengin bir dildir. Duygu ve düşüncelerin en ince ayrıntısında bile ifade kolaylığı bulabildiği, ses ve şekil unsurlarının uyumla kaynaştığı özelliklere sahiptir. Özenle kurulmuş bu dil, onu var edenler kadar yaşatanların da zekasının somut bir ürünü olarak, ilk evrelerinden günümüze değin sayısız eserin meydana gelmesine vesile olmuştur. Toplumumuzun düşünce, duygu ve kültür yönü ile donatılmış bir dünyayı içerisinde barındıran bu nadide eserler yalnızca bir yönüyle değil, taşıdığı zengin dil özellikleri ile de araştırmacılar için önemli birer kaynak niteliğindedir.

Dilimizi ve onunla meydana gelmiş eserleri incelemek bir bakıma kendimizi tanımaktır. Kendimizi tanımak da gelişme ve değişme adına önemli bir girişimdir. Bunun için fikrimce ön koşul ,mevcut olanları bilmektir ki, yeni yaratılanın dayanabileceği sağlam temelleri olsun.

Bu çalışma, önümde uzayıp giden ilim yolunda hem istekli ve kararlı hem de acemiliğin tedirginliği ile attığım adımların somut bir göstergesi olmuştur. Ulu önderimizin “Hayatta en hakiki mürşit ilimdir, fendir” özdeyişinin ruhumda uyandırdığı sorumluluğun simgesel ifadesidir.

Osmanlı Türkçesi ile yazılmış, bugüne değin gün ışığına çıkmamış bir eserle tanışmak hevesi ve değerli hocam Prof.Dr.Ayşe İlker’in tavsiyesi ile gittiğim Manisa İl Halk Kütüphanesi’nde sayısız el yazması eserle karşılaştım. Elime alıp görme fırsatımın olmadığı, ancak bilgisayar kayıtlarından ilk sayfalarına bakabildiğim pek çok eserin içinden, gözlerim 1512 nu.’da kayıtlı “Usulü’l Melahim” adlı esere takıldı. Konusu itibariyle de bugüne değin üzerinde pek çalışılmamış melheme türüne örnek teşkil etmesi dikkate değerdi. Böyle bir eseri ilim dünyasına tanıtmaktan gurur duymaktayım.

Bu çalışmayı yapabilecek donanımı ve yöntem bilgisini bizlere sunan değerli hocalarım Ferhat Karabulut ve mesleğine duyduğu aşkın parıltısını gözlerinden yüreğimize işleyen, her adımda sabrını ve desteğini gördüğümüz sayın Ayşe İlker’e sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum. Sevgileriyle bana güç veren, anlayışla daima yanımda olan kıymetli aileme de teşekkürlerimi bir borç bilirim.

MELTEM KIRAN

ÇEVİRİ YAZI ALFABESİ

ا (آ)	a, ā	ض	ḍ
ا (ا)	a, e, ı, i, u, ü	ط	ṭ
ء	,	ظ	ẓ
ب	b	ع	‘
پ	p	غ	ğ
ت	t	ف	f
ث	ṯ	ق	q
ج	c	ك	k
چ	ç	ك	ñ
ح	ḥ	ل	l
خ	ḫ	م	m
د	d	ن	n
ذ	ḏ	و	v (o, ö , u, ü, ù)
ر	r	ه	h (a, e)
ز	z	ی	y (ı, i, í)
ژ	j		
س	s		
ش	ş		
ص	s		

KISALTMALAR

UM	Usûlü'l-Melâhim
EAT	Eski Anadolu Türkçesi
ET	Eski Türkçe
Yy	Yüzyıl
Yay	Yayınları
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
TDK	Türk Dil Kurumu
TTK	Türk Tarih Kurumu
TDV	Türk Diyanet Vakfı
Ansk	Ansiklopedisi
Ünv	Üniversitesi
DLT	Divânü Lûgat-it Türk
TT	Türkiye Türkçesi

GİRİŞ

1- MELHEMENİN TANIMI

Melhemeler, tabiatta meydana gelen birkısım döngüsel olaydan hareketle, oldukça masum küçük, tarım ve hayvancılık merkezli kehanetleri içeren halk meteorolojisi numunelerinin etki ve ilgi alanını genişletmiş iddialı örnekleri olan, bazı doğa hareketleri ekseninde geleceğe dair genelde felaket haberleri içeren menfi ve az da olsa olumlu kehanetleri içeren eserlerin genel adıdır (Sümbüllü, 2008,s.792).Bir başka tanıma göre melheme, ay ve güneş tutulması, yeni ay görünmesi, yıldız kayması, şiddetli yağmur veya dolu yağması ya da rüzgar esmesi, gökkuşağı, şimşek, yıldırım ve deprem gibi bir takım tabiat olaylarından hareketle gelecekte haber veren metinlerin adıdır (Boyras, 2000,s.3).

İnsanoğlu hayatın ona sunduğu farklı yaşantılar içerisinde varlığını sürdürme çabasıdır. Akıp giden ve tekrarı olmayan zaman olgusunda insanı bilinmeyen gelecekte nelerin beklediği geçmişten bugüne merak konusu olmuştur. Bu nedenle geleceğe yönelik bilgi alma arzusu fal ve kehanet türlerini ortaya çıkarmıştır. Fal ve kehanet çeşitlerinden birisi de “melheme” metinleridir.

Fal, kehanet ve melheme gelecekte haber verme noktasında birleşirler; ancak bu işi yaparken kullandıkları yöntem ve teknikte birbirinden ayrılırlar. Fal ve kehanette bildirilen haberler kişi ve durum üzerinde dururken, melhemede ülkelerin ve halkların geleceği söz konusu tabiat olaylarının gerçekleşmesine bağlıdır. Bu nedenle melhemede tabiat olayları ön planda, geleceği söz konusu olanlar ikinci plandadır.

Melhemelerle ilgili önemli bir ayrıntı da ‘melhame’ ve ‘melheme’ kelimelerinin birbirine benzetilerek bu tür metinler arasında sebep olduğu anlam karmaşasıdır. ‘Melhame’ Arapça sözlükte “şiddetli harp, şiddetli harp yeri” olarak tanımlanmaktadır. Osmanlıca’daki karşılığı da bu tanımla aynıdır; ”çok sayıda insanın öldüğü savaş veya savaş yeri” manalarını taşımaktadır. D.B.Macdonald: “Melhamenin iştikakı ve manalarının inkişafı çok karanlıktır. Kur’an’da bu kelimeye tesadüf olunamaz. Eski Arapçada bozgunla neticelenen kat’î savaş, tâkip ve kâtil manaları taşımaktadır” şeklinde tanımlamaktadır (Macdonald, 1988, s.659). Bir başka tanıma göre ise: ”Dünyanın, kainatın, dinlerin, devletlerin, cemiyetlerin istikbali ve

mukadderatı üzerine, kâhinlerin kehanete, münecimlerin ahkâm-ı nücûma(astroloji), velilerin de keşif ve ilhama dayanarak tahminlerde bulunmaları; ilerde vuku bulacak önemli, korkunç, dehşetli hadiseleri veya bunların belirtilerini ifade etme anlamlarına gelir. Bu tür bilgileri ihtiva eden manzum-mensur edebî, dinî metinlere de melhame-melâhim denir” şeklinde geçmektedir(Türk Dili ve Edebiyatı Ansk., 1986, s.241).

Aşağıda yer alan bilgiler bahsi edilen bu iki kelimenin anlamları arasındaki farkı, daha açık bir biçimde göstermektedir.

Melhame başlığı altında üç farklı eser grubu bulunmaktadır:¹

1)-İslam Peygamberinden Rivayet Edilenler: Bu grupta yer alanlar Hz.Muhammed'den nakledilen ve gelecekte cereyan edecek büyük savaş ve kargaşalıkların heberlerini içeren sözlerdir.

2)-Münecimlerin yöntemlerine göre yazılanlar: Münecimlerin yıldızların hareketlerine bakarak yeryüzünde cereyan edecek olayları, gelecekteki devlet ve hükümdarların durumlarını söyleyip yazdıkları metinlerden oluşmaktadır. Eski bir devletin yıkılıp yerine yenisinin kurulması, devleti kuran milletin kim olacağı, devletin başında kimlerin bulunacağı ve bunların adet, inanış ve uygulamalarının neler olacağı ve bunların yapacağı savaşlar konularında bilgi verirler.

3)-Danyal Peygamber'e nispet edilenler: Çoğu mensur biçimde kaleme alınan bu eserlerde yıl içinde oluşan ay ve güneş tutulması, yıldız kayması, şimşek, gök gürültüsü, yağmur veya dolu yağması, sis, deprem gibi tabii olaylara bakılarak devletlerin kurulmasından yıkılmasına, yapılacak savaşlardan hükümdarların durumlarına, isyanlardan kıtlık, hastalık, iklim, ziraat ve ticaret gibi pek çok konuyla, eserlerin yazıldığı veya hitab ettiği dönem hayatının hemen her alanıyla ilgili haber verilmektedir.

İkinci gruptakiler daha çok savaşlarla ilgili bilgiler içerdiği için melhame adını almaktadır. İncelediğimiz eserin de içinde yer aldığı üçüncü grup eserleri ise içeriğinde savaş bahsi geçtiği için pek çok kaynakta melhame adıyla anılmaktadır. Oysaki pek çok kaynakta bu eserleri melheme şeklinde okutacak harekeli örneklerin olması, ‘melhemenin’ anlamı

¹ Bkz. Şeref Boyraz, Geleceğin Öğrenilmesinde Farklı Bir Yöntem ‘Melheme’, Türkler Ansk. 11.cilt, s.636, Ankara, 2002,”

itibariyle “ilham edilen bilgi” manasına gelmesi ve ikinci gruptakilerle konu yönünden ayrılması sebepleri ile bu grubun ‘melheme’ ismi ile anılması bizce de doğrudur.

Şeref Boyraz, araştırmaları sonucu vardığı isabetli sonuçlardan hareketle bu gruba giren eserlere melheme denmesinin doğru olacağı açıklamasını yapmıştır. Bu yargıya varmasının sebebini şu cümlelerle ifade etmektedir:”İnceleme fırsatını bulduğumuz bazı el yazmalarında bu eserlerin ismi ‘melheme’ biçiminde yazılmıştır. ‘Melheme’ şeklinde okunan kelime eğer hareke yoksa ‘mülhime’ ve ‘mülheme’ biçiminde de okunabilir. Nitekim bazı el yazması kataloglarında bu kelimenin mülhime ve mülheme şeklindeki okunuşlarına tesadüf edilmektedir. Ancak mülhime ‘ilham eden, Tanrı’ manasındadır ve konu edindiğimiz eserler ise ‘ilham eden değil, ilham edilen bilgiler veya ilham edilen yer’ konumundadır. İslam inancına göre”ilham”ı Allah’tan başkası yapamayacağına ve bu eserler de İslâmî düşünceye sahip olanlara hitap ettiğine göre bu eserlere ‘mülhime’ demek de hatalıdır”(Boyraz, 2002, s.638).

2-MELHEMENİN KAYNAĞI

UM, Arap kaynaklarından Farsçaya, daha sonra da Farsçadan Türkçe’ye çevrilmiştir. Bu durum gösterir ki melhemeler Türkçe’ye Farsçadan çevrilmiş, Farsça’ya da Arapça’dan nakledilmiştir. Bu ifade bize melhemenin kaynağının Arap kültürü olduğunu düşündürmektedir. Ancak yapılan çalışmalar sonucunda melhemelerin, Mezopotamya ve çevresinde yaşayan halkların ürünü olduğu anlaşılmış ve Araplara da onlardan geçtiğini gösteren önemli bulgular elde edilmiştir. Çünkü melhemeler, kozmolojinin öğretilerinden yararlanılarak, gelecekte haber veren bir türdür. Kozmoloji öğretisinin ilim dilindeki karşılığı “astroloji”dir. Astroloji ilmini disipline edip dünyaya yayılmasını sağlayan da Mezopotamyalı kavimlerdir. Dünyanın en eski halklarının yaşadığı topraklar olarak kabul edilen Güneyine Babil, Kuzeyine ise Asur ülkesi denilen Mezopotamya’nın en karışık insan topluluğuna sahip olduğu dönem Keldanîler dönemidir. Melhemelerin de, astroloji ile ilgili topluluk olan Keldanîler/Akadlar tarafından metin haline getirilmiş olabileceği düşünülmektedir. Keldanîler aynı zamanda sihir ve astrolojide ünlenen, incelediğimiz eserde adı sıklıkla geçen Babil halkındandır. Babil isminin melhemelerde sık sık kullanılmasına bakarak da kaynağın Keldanî ya da Yahudi olduğunu anlamak mümkündür. Çünkü

melhemeyi ilk ortaya koyan kişi olarak gösterilen İsrαιοğullarından olan Danyal Peyamber de Babil sürgününde Keldanîlerin esiri olmuştur.²

Melhemenin Keldanîlerden kalmış olduğunu düşündüren bir diğer sebep de melhemelerde Süryanilerle ilgili bilgilere yer verilmesidir. Süryanilerle Keldanîler Arami ırkından gelmekteydiler. Aramca'nın lehçelerini konuşmakta olup aynı inanışa sahiptiler. Süryani ismi onlara Hristiyanlığı kabul ettikten sonra verilmiştir. Bu nedenle bir noktada aynı şeyi ifade etmektedirler.

Melhemelerde her ay adının Arapça, Farsça, Rumca, Türkçe ve Süryanice'deki karşılıkları verilmiştir. Birkaç istisna dışında Süryanice ay adlarının ya bölüm başlığı olarak ya da ilk sırada verilmiş olması yukarıdaki bilgileri doğrular niteliktedir. Melhemelerde ay adlarının Süryanicesinden sonra Rumca/Yunancasının da geçmesi, Hristiyanlıkla ilgili fazlaca bilgi bulunması melheme metinlerinin bu milletlerin dillerine çevildiğini göstermektedir.

Bu bilgiler ışığında diyebiliriz ki melhemeler Arapçaya gelmeden önce Süryaniceden Rumcaya geçmiş, oradan aldığı unsurlarla tekrar Süryaniceye aktarılmış ve bu şekliyle de Arapçaya, oradan da sırasıyla Farsça ve Türkçe'ye geçmiştir.

3-MELHEMELERİN TÜRK EDEBİYATINDAKİ YERİ

Melhameler, XII. yy ortalarında Türkler'in ilgi alanına, XV. yy başlarında da Türkçeye girmeye başlamıştır. Türk Edebiyatına Farsça eserler kanalıyla girdiğini ve Türk Edebiyatındaki melhemelerin Ebu'l-Fazl Tiflîsî'nin "Usûlü'l-Melâhim" adlı eserinden ya aynen çevirildiğini ya da ondan yararlanılarak yazıldığını daha önce belirtmiştik.

Türkçedeki melhemeler Allah'a hamd, peygambere salat ve selam ile başlamaktadır. Hamdele ve selvele kısmı bulunmayan nüshalar da bulunmaktadır. Bazı nüshalarda bu kısımlardan sonra eserin nasıl ortaya çıktığı, özellikle yönetici sınıfların melhemeye olan ilgisi, eserin niçin yazıldığı veya tercüme edildiği gibi kısımlar yer almaktadır. Bunu, çeşitli milletlere göre senenin hangi ayda başladığı ve yılbaşı hangi güne denk gelirse o yıl ne olur gibi bilgilerin yer aldığı bölüm takip eder. Mensur melhemelerde sadece Süryanilere göre yılbaşının hangi ayda olduğu bilgisi verilirken, manzumalarda buna Arap, Fars, Yunan,

² Melhemelerin kaynağı hususundaki bilgiler için bkz. "Şeref Boyraz, Geleceğin Öğrenilmesinde Farklı Bir Yöntem 'Melheme', Türkler Ansk. 11.cilt, Ankara, 2002"

Yahudi, Hristiyan ve Türklerdeki yılbaşı inançları de eklenmiştir. Bundan sonra melhemelerin esasını oluşturan ‘bab’ların ve ‘fasıl’ların anlatımına geçilmektedir.

Melhemeler on iki ‘bab’dan oluşmaktadır. ‘Bab’ların her biri yılın on iki ayından birine ayrılmıştır ve çoğunda ‘bab’lar Süryanilere göre yılbaşı kabul edilen “Teşrin-i Evvel” ayından başlatılmıştır. Bazılarında ise Mart ayı birinci bab olarak alınmıştır.

Aylara göre tertip edilmiş olan ‘bab’ların başında, önce babın anlattığı ayın iklimsel ve tarımsal özellikleri, o aya ilişkin tabiat bilgileri, o ayda nelerin yenilip nelerin yenilemeyeceği, yapılması uygun olanlar ve olmayanlar, ayın uğurlu ve uğursuz günleri, o ayda olmuş tarihsel olaylar, çeşitli milletlerin söz konusu ayla ilgili inanışları, o ayda gece-gündüz süreleri ve burçların durumları anlatılmaktadır.

Babların bundan sonraki kısmında ‘fasıl’ların anlatımına geçilmektedir. Her babda yirmi beş fasıl bulunmakta ve bu fasılların her birinde de bir tabiat olayının gerçekleşmesine bakılarak geleceğe ilişkin bilgiler verilmektedir. Bu yirmi beş fasılın tamamı on iki babda da aynen tekrar edilmektedir. Bu yirmi beş fasılın her birinde, adı geçen tabiat olaylarının gerçekleşmesine bakılarak gelecekte vuku bulacak savaş, kıtlık, isyan, salgın hastalık, doğal afetler, bolluk, pahalılık, ucuzluk, hükümdarların tahta geçmesi veya ölmesi, havanın çok soğuk veya sıcak olması gibi olay ve durumlardan haber verilmektedir. Türkçe ve Farsça melhemelerde aylar; Arapça olanlarda ise fasılları oluşturan tabiat olayları/alâmetler esas alınmıştır.

Bazı bablarda yirmi beş fasla ek olarak duruma göre başka konular için de başlık açılmıştır. Örneğin üçüncü babda Aralık ayı anlatılırken yukarıda sıralanan fasıllara geçmeden önce Milad konusuna ayrılmış bir bölüm bulunmaktadır.

Bazı melhemelerde on iki babın sonunda, burçlar ve ayın yirmi sekiz menzili konularında bir bölüm de yer almaktadır.

Türk Edebiyatındaki melhemeleri şu şekilde göstermek mümkündür:

a)-Yazıcı Selahaddin’in “Şemsiyye”si :

Bilindiği kadarıyla ilk melheme tercümesidir.1408-9 tarihinde yazılmıştır. Aslı her ne kadar Ebu’l-Fazl’ın eserine dayanmakta ise de Yazıcı Selahaddin başka kaynakları da

kullanarak yarı telif, yarı tercüme bir eser vücuda getirmiştir. Eser mesnevî tarzında ve aruzun “fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilün” kalıbıyla yazılmıştır ve 4708 beyit tutarındadır.

Tevhid bölümüyle başlayan eser, na’t, dört halifenin övgüsü ve sebep-i telif bölümleriyle devam eder ve sonra melheme kısmına geçilir. Yurt içinde ve yurt dışında yaklaşık elli kadar nüshası vardır.

b)-Yazıcıoğlu Ahmed Bican’ın Melhemesi:

Eser manzum mensur karışık bir tarzda ve 25 Temmuz 1466 tarihinde kaleme alınmıştır. Manzum kısımları “Şemsiyye’den” alınmadır.Eserin tespit edildiği kadarıyla üç nüshası bulunmaktadır.

c)-Ebrî Hoca İbn Âdil’in Melhemesi :

Eser mensur olarak yazılmıştır. ‘Hikmet’ ve ‘yıldızbilim’ kitaplarından derlenen bilgilerin Türkçeye çevrilmesiyle oluşturulmuştur. Eser 1459-60 yıllarında kaleme alınmıştır. Yedi bölümden oluşmaktadır: 1-Her ayın ilk günü hangi güne gelir? 2-Haftanın günlerinde neler yapılır, neler yapılmaz? 3-Ay ve güneş on iki burca geldiğinde ne yapmak gerekir? 4-Ay’ın 28 menzilinın seyri ve şekli, 5-Melheme, 6-28 menzilin doğuş ve batış günleri, 7-Yıldızların ve yedi iklimin keyfiyeti

Eserin on iki adet nüshası vardır.

d)-Cevrî’nin Melhemesi :

Mesnevî nazım şekliyle ve aruzun “fe’ilâtün mefâ’ilün fe’ilün” kalıbıyla yazılmıştır. Bir kaç istisna dışında tüm başlıkları Farsça’dır. Eser 1635-6 yıllarında yazılmış olup 3672 beyit tutarındadır. Çok sayıda nüshası bulunmaktadır. İlki 1856’da, ikincisi 1877’de ve sonuncusu 1886’da olmak üzere üç defa basılmıştır.

e)-Çevireni Tespit Edilemeyen Melhemeler:

Tamamı mensurdur. En eskisi 1563; en yenisi ise 1891 tarihinde istinsah edilmiştir. Bu gruba giren yaklaşık elli civarındaki melhemenin Ebu’l-Fazl’ın eserinden çevrildiği düşünülmektedir.

f)-Diğer Melhemeler:

Bu gruptaki melhemeleri biri hariç, Türkiye kütüphanelerinde bulunan Arapça ve Farsça melhemeler oluşturmaktadır. Türkçe olmamasına rağmen, Türk Edebiyatındaki

melhemeler olarak görülmelerinin sebebi, bunların, aldıkları eğitim dolayısıyla söz konusu dillere vakıf olan Türklerce okunmuş olması ve Türkçe'ye çevrilen melhemelere kaynaklık etmiş olmasıdır.

I.BÖLÜM

1.1-METNİN İNCELENMESİNDE İZLENEN YÖNTEM

“Usûlü’l-Melâhim”, Türkçenin tarihî bir dönemine ait olması, anlatımının açık, okunaklı ve konusu itibariyle bugüne dek üzerinde yeterince çalışılmamış melheme türünden bir eser olması sebebiyle dikkatimizi çekti. İlgili kütüphane görevlisinden, hocalarımızdan edindiğimiz bilgilerden ve araştırmalarımızdan eser üzerinde daha önce çalışılmadığı sonucuna ulaştık. XVI. yy’a ait bu eseri incelemek üzere tez konusu olarak seçtik. Eserle ilgili resmi izni aldıktan sonra yoğun disk şeklinde bir kopyasına sahip olduk.

Çalışmamıza, müellifi bilinemediğinden eserin önce varak sayılarını ve yüzlerini belirleyerek başladık. Varak yüzlerini, a ve b şeklinde iki bölüme ayırdık. Varaklardaki satırları numaralandırdık. Arap alfabesinden Latin alfabesine çevirdik. Metindeki Arapça, Farsça, Türkçe ve Rumca kelimeleri ve tamlamaları okuduk. Eserde geçen ayet ve hadisleri Arapça şekilleriyle bıraktık. Bazı kelimelerin okunuşunda, sözlüklere, incelenmiş melheme örneklerine ve hocalarımızın bilgilerine başvurarak yaptığımız araştırmalardan net bir sonuca ulaşamadığımız durumlarda söz konusu bazı kelimelerin yanına soru işareti koymayı ve dipnot olarak belirtmeyi uygun bulduk.

Metnin çevriyazısını yaptıktan sonra, Türkçe ve yabancı kökenli Türkçe kelimeleri tarayıp fişledik. Kelimeleri fişlerken hangi varakta ve satırda olduğunu belirttik. Metindeki bütün kelimeleri dil özelliklerini göz önünde tutarak inceledik. Eserin harekeli olması bize doğru okuma çabasında kolaylık sağladı. Ayet ve hadisleri okumadık ve asıl şekliyle bıraktık.

İçeriğinde yer alan bilgilerden yola çıkarak eserin konusu ve müellifi hakkında yaptığımız araştırmalar bizi, bu konuda kapsamlı bir doktora tezi hazırlamış olan Şeref Boyraz’ın “Türk Halk Biliminin Yazılı Kaynakları Olarak Melhemeler”adlı çalışmasına götürdü. Boyraz, bu çalışmasında belli zamanlarda Türkçe’ye çevrilmiş, çevireninin ismi bilinmeyen melheme türünde yazılmış yaklaşık elli tane eserden bazılarının -içinde eserimizin ismi de anılmaktadır- Ebu’l-Fazl’ın Farsça olarak kaleme aldığı Usûlü’l-Melâhim³ adlı eserin çevirisi olduğunu belirtmektedir. Yusuf Ziya Sümbüllü de, “Türk Edebiyatında Seğirme-nâmeler”başlıklı çalışması esnasında Çorum Hasan

³ Diğer bölümlerde UM şeklinde yer alacaktır.

Paşa Kütüphanesi'nde incelemiş olduğu "Risâle-i Mülhime" adlı eserin müellifi tespit edilemeyen çevriler arasında yer aldığını belirtmektedir. Bu bilgilerden yola çıkarak çalışmamızda "eserin müellifi" kısmına yer vermeyip ilk eserin çevireni olan Ebu'l-Fazl Tiflisî'den bahsetmeyi uygun gördük.

Giriş kısmında Melhemenin tanımı, kaynağı ve Türk Edebiyatındaki yeri konulu başlıklara; birinci bölümde metnin incelenmesinde izlenen yönteme, eserin tanıtımı, ilk eserin çevireni , eserin nüshaları, tavsifi ve düzenlenişine; ikinci bölümde imla özellikleri, ses ve şekil bilgisi hususunda incelemelere yer verdik.'Metin' bölümünde eseri çeviri yazılı olarak yazdık ve çalışmamızın sonuna tereddüte sebep olacak durumlarda kontrol edebilme imkanı sağlaması için metnin aslını ekledik.

Çalışmanın bilgisayar ortamına aktarımında çeviri yazı alfabesinden ve kelimelerin asıllarını yazarken Osmanlıca klavyeden yararlandık.

1.2- ESERİN TANITIMI

Çalışmamıza konu olan eser, XII. yy'da Selçuklu sarayında müneccimlik yapan Ebu'l-Fazl Kemaleddin Hüseyin Hubeyş bin Muhammed Et-Tiflisî'nin, Arap kaynaklarından Farsça'ya mensur olarak aktardığı eserin XVI. yy'da Türkçe'ye çevrilmiş bir nüshasıdır.

UM konusu itibariyle, astroloji ilminin verilerinden yararlanılarak tabiatta meydana gelen bir takım olaylardan hareketle yazıldığı dönemde yaşamış bazı devletlerin geleceği hakkında haber veren melheme türünün bir örneğidir.

Çevireninin ismi belirtilmeyen eser 1595 yılında Türkçe'ye nakledilmiştir.

UM Arapça, Süryanice, Rumca ay adları; burç, yıldız ve ayın menzilleri gibi astronomik terimler; dilimize Arapça ve Farsça'dan gelmiş bazı sözcükler dışında okuyanın alayabileceği açıklıkta bir Türkçe ile yazılmıştır. XVI. yy da Türkçe'ye çevrilmiş olmasına rağmen dilinin Eski Anadolu Türkçesine olan yakınlığı ve bünyesinde Türkçe'nin daha eski dönemlerine ait eskicil özellikleri barındırması dikkate değer unsurlar olarak göze çarpmaktadır.

Burada belirtmemiz gerekir ki; eser, kütüphane kayıtlarında " 'Mülhime' adlı Arapça eserin Türkçe'ye çevirisidir" şeklinde tanıtılmaktadır. Ancak, çalışmamızın

‘Melhemenin Tanımı’ başlıklı kısmında ayrıntılı olarak açıklandığı üzere, asıl adının ‘Mülhime’ değil ‘Melheme’ şeklinde okunmasının daha doğru olacağı kanaatine vardık. Biz de bu bilgilere dayanarak ‘Metin’ bölümünde kitabın adını ‘Kitāb-ı Melheme’ şeklinde okuduk ve ‘Eserin Tavsifi’ bölümünde de ilk eserin adından ‘Melheme’ diye bahsettik.

1.3-İLK ESERİN ÇEVİRENİ

EBU’L-FAZL BEDÛZZAMÂN KEMÂLÜDDİN HÛSEYN HUBEYŞ b. İBRÂHİM b. MUHAMMED et-TİFLİSÎ (ö.629/1232 (?))

Hayatı hakkında yeterli bilgi yoktur. Aslen nereli olduğu hakkında farklı kaynaklara dayanarak değişik görüşler ileri sürülmüştür. Müstakimzâde’nin Mecelletü’n-nisâb’ında, Mahmûd adlı bir âlimin et-Tuhfe başlıklı eserine dayanarak Ebu’l-Fazl’ın Türkistan’daki Tiflis’ten olduğunu kaydetmesi, doğruluk payının en yüksek olduğu görüştür. Hubeyş’in Anadolu’ya, II. Kılıçarslan’ın Aksaray’a camiler, medreseler, zâviyeler ve çarşılar yaptırıp buraya Azerbaycan’dan gaziler, âlimler ve tüccarlar getirttiği sırada geldiği tahmin edilmektedir.⁴

Hakkında bazı kaynaklarda verilen ipuçlarına dayanarak II. Kılıçarslan döneminde Selçuklu Sarayında hatırı sayılan bir filozof, tabib ve müneccimbaşı olduğu söylenmektedir.

Ebu’l-Fazl hükümdarların ve büyük zatların melheme kitabına çok rağbet ettiklerini görmüş melhemeyi Arapça’dan Farsça’ya mensur olarak çevirmiş ve bu çevirisini de II.Kılıçarslan’a ithaf etmiştir. XII. yy’ın ikinci yarısında çevirdiği bu eser, hicrî 1340’ta “Melhametü Danyal” adıyla Tahran’da basılmıştır.

ESERLERİ

a)-Tıp Alanında :

Takvîmü’l-edviyeti’l-müfrede: Hubeyş bu Arapça eserini telif ederken pek çok tıp âliminin eserini okuyup onlardan yararlandığını belirtmiştir. Bu durum onun klâsik kaynaklara hakimiyetini ve verdiği önemi göstermektedir. Bir nüshası Süleymaniye Kütüphanesi’nde bulunmaktadır.

⁴ Ebu’l-Fazl hakkında bilgi için bkz. “Cevat İzgi, Hubeyş et-Tiflisi”, TDV, İslam Ansk. Cilt 18,s.268-270,İst.1998”

Kitâbü Minhâci't-tib :Eser çeşitli tıbbî açıklamalar içerir.

Tahsîlü's-sıhha bi'l-esbâbi's-sitte: Müellif eski ve yeni hekimlerin eserlerinden yararlanarak hazırladığı bu Arapça eserini dört risale şeklinde tertip etmiştir. Bir nüshası Musul'da ,diğer nüshası da British Museum'da kayıtlıdır.

Kifâyetü't-tib : Farsça yazılan eser II.Kılıçarslan'ın oğlu Sultan Melikşah'a sunulmuştur. Bursa Eski Yazma ve Basma Eserler Kütüphanesi'nde bulunmaktadır.

Evdıyetü'l-edviye: Tıp müfredatıyla ilgili ve kaynaklarda adı geçmeyen Arapça bir eserdir. Bir nüshası Beyazıt Devlet Kütüphanesi'ndedir.

Risâle fî şerhi ba'zi'l-mesâ'il li-esbâb ve 'alâmât muntehabe mine'l-Kânûn : İbn-i Sîna'nın el-Kânûn'undan hastalıkların sebepleri ve arazlarıyla ilgili olarak seçilmiş bazı meselelerin açıklanmasına dairdir.

İhtisâru Fusûli'l-Bukrat : Hipokrat'ın Aforizmoi'sının Arapça muhtasarıdır.

Kitâbü Sıhhati'l-ebdân

Takdîmü'l-'ilâc ve bezrekatü'l-minhâc

Rumûzü'l-minhâc ve künûzü'l-'ilâc

Lübâbü'l-esbâb

b)-Astroloji alanında :

Kitâbü Medhali'n-nücûm : Yedi bab ve 134 fasıl üzerine tertip edilerek bir de alfabetik fihristin eklendiği Farsça bir kitaptır. Astrolojiyle ilgili herkesin kolayca okuyup anlayabileceği bilgilerin verildiği, bu ilmin değerinden ve yararlarından söz edildiği ve bunun şeriata aykırı olmaması gerektiğinin vurgulandığı eserin bir nüshası Nuruosmaniye Kütüphanesi'nde kayıtlıdır.

Kitâbü Beyâni'n-nücûm :Nüshasına henüz rastlanmamıştır.

Usûlü'l-melâhim : Farsça olan bu eser güneş tutulması, fırtına vb. meteorolojik olaylardan çıkarılan astrolojik hükümleri konu edinmiştir. Müellif önsözde, padişahların ve diğer ileri gelenlerin “melheme”ye dair eserlere çok rağbet ettiklerini görünce konuyla ilgili muhtasar bir kitap yazma gereğini duyduğunu ve eseri yirmi sekiz bab üzerine tertip ettiğini söyler. Bir nüshası Süleymaniye Kütüphanesi'nde yer almaktadır.

c)-Dil ve Edebiyat Alanında :

Kânûnü'l-edeb : Arapça-Farsça bir sözlük olup 548'de telif edilmiştir. Müellif bu eseri Farsça'da kırk sekiz kaynaktan derleyerek hazırlamıştır. Kâtip Çelebi'ye göre sahasında eşi bulunmayan bir eser meydana getirmiştir. Eserde mukaddimenin ardından sözlük kısmı gelmekte, bunun sonunda da bir fiil çekim cetveli bulunmaktadır. Bir nüshası Süleymaniye Kütüphanesi'ndedir.

Nazmü's-sülûk : Lügate dair olan eserin bir nüshası British Museum'dadır.

Tercümânü'l-kavâfi: Farsça bir eserdir.

d)-Diğer Eserleri :

Kâmilü't-tâ'bir : II.Kılıçarslan'a ithaf edilmiştir. On beş fasla ayrılan eserde rüya ve rüya tabirleri hakkında zengin bilgiler yer almaktadır. Nüshalarının çokluğu ve Türkçe'ye beş ayrı tercümesinin yapılmış olması çok beğenildiğinin işaretidir.

Kitâbü Vücûhi'l-Kur'ân : Farsça bir eserdir ve Ahmed Ateş'e göre Anadolu'da kaleme alınan ilk eserlerden biridir.

Kitabü Telhîsi 'ileli'l-Kur'ân: Arapça bir eserdir ve üç fasla ayrılmıştır.

Beyânü's-sinâ'ât : Farsça olup yimi babdan meydana gelen eser, kimya ilmi, değerli taşlar, cam ve bunların boyanması, boya terkipleri, kılıç, bıçak ve ustura gibi aletlere su verilmesi, deri tabaklama ve boyama teknikleri, mürekkep yapımı, hayvanların özellikleri, değerli taşlar ve madenlerin özellikleri, elbiselerden leke çıkarma teknikleri gibi çok çeşitli konuları içermektedir.

1.4-ESERİN NÜSHALARI:

Şeref Boyraz eserimizin de içinde yer aldığı çevireni tespit edilemeyen nüshalar konusuna şu açıklamayı getirmektedir: "Bu gruptaki nüshaların tamamı, farklı mütercimler tarafından çevrilmiş değildir. Bunların içerisinde bir mütercimin kaleminden çıkmış ve muhtelif zamanlarda ondan istinsah edilmiş birbirinin aynı nüshalar göze çarpmaktadır. Ayrıca bu grupta yer alan ve farklı mütercimlerce tercüme edilenler de birbirlerinden sadece ifade farklılığı yönüyle ayrılmaktadır. Başlangıç ve sonları ufak nüanslarla aynı olduğu için bu eserlerin tamamının muhtelif zamanlarda farklı kişiler tarafından aynı eserden tercüme

edildiği söylenebilir” (Boyraz, 2000,s.81). Bu açıklamaya ek olarak aşağıda yer alan nüshaların kütüphane kayıtlarına yer vermektedir.

Melhame , Atatürk Kitaplığı, Muallim Cevdet Yazmaları ,nu:538 ,1b-40a yaprakları arasında

Mülheme , Atatürk Kitaplığı, Belediye Yazmaları , nu:60 ,1b-48 a yaprakları arasında

Melhame , Atatürk Kitaplığı, Osman Ergin Yazmaları , nu:1145/2 ,25b-69a yaprakları arasında

Kitab-ı Melheme , Atatürk Üniversitesi Seyfettin Özege Kütüphanesi ,Agah Sırrı Levend Bölümü nu:59, 1a-109b yaprakları arasında

Melheme, Atatürk Üniversitesi Seyfettin Özege Kütüphanesi ,Satın Alınanlar Bölümü nu: nu:109, 1a-45b yaprakları arasında

Ktab-ı Melhame, Bayazıt Devlet Kütüphanesi ,Veliyüddin Efendi nu:150809 ,1b-11b yaprakları arasında

Melhame, Boğaziçi Üniversitesi Kandilli Rasathanesi Kütüphanesi , nu:340/2 ,12a-18b yaprakları arasında

Risale-i Mülhime Çorum Hasan Paşa Kütüphanesi , nu:3024 ,16b-24b yaprakları arasında

Melhame, Çorum İskilip İlçe Halk Kütüphanesi , nu:1171 ,1b-129b yaprakları arasında

Mülhime, Koyunoğlu Müze ve Kütüphanesi , nu:10631 ,1b-17b yaprakları arasında

Kitab-ı Melhame, Koyunoğlu Müze ve Kütüphanesi , nu:13730 ,1a-33a yaprakları arasında

Melheme, Kütahya Vahit Paşa İl Halk Kütüphanesi ,El Yazmaları Bölümü , nu:2895 ,1b-113a yaprakları arasında

Usulü'l-Melahim Manisa İl Halk Kütüphanesi , nu:1512 ,1b-55a yaprakları arasında

Mülhime, Manisa İl Halk Kütüphanesi , nu:1513 ,1b-29b yaprakları arasında

Melhame, Milli Kütüphane ,Yz A 4319 ,1b-16a yaprakları arasında

Melhame-i Danyal Peygamber Tercümesi, Milli Kütüphane, Yz.A 1967, 36b-60b yaprakları arasında.

Melhame-i Danyal Peygamber Tercümesi, Milli Kütüphane, Yz.A 5231, 1b-70b yaprakları arasında.

Melheme-i Cedid, Milli Kütüphane,Yz. A 2695, 1b-37b yaprakları arasında

Melhame, Milli Kütüphane, Yz. A 3537/3, 52b-65b yaprakları arasında.

Melhame, Milli Kütüphane, Yz. A 5056/2, 57b-122a yaprakları arasında

Melhame-i Danyal Peygamber Tercemesi, Milli Kütüphane, Yz. A 5342, 1a-41b yaprakları arasında

Melhame, Milli Kütüphane, Adnan Ötüken nu: 39/2, 12b-97b yaprakları arasında

Melhame-i Danyal Peygamber Tercümesi, Milli Kütüphane, Yz. A 2010/1, 1b-68b yaprakları arasında

Melhame-i Danyal Peygamber Tercemesi, Milli Kütüphane, Yz. A 3502/3, 155b-249b yaprakları arasında

Usûl-i Melheme, Milli Kütüphane, Yz. A 4214, 1b-12b yaprakları arasında

Melhame-i Danyal Peygamber Tercemesi, Milli Kütüphane, Yz. A 5524, 1b-32b yaprakları arasında

Melhame-i Danyal Peygamber Tercemesi, Milli Kütüphane, Yz. B 327, 1b-19a yaprakları arasında

Usulü'l-Melâhim, Milli Kütüphane, Yz. A 3018, 1b-39b yaprakları arasında

Melhame, Nuruosmaniye Kütüphanesi, nu:2955/2, 31b-54a yaprakları arasında

Melhame, Nuruosmaniye Kütüphanesi, nu:4921/2, 95b-123a yaprakları arasında

Melhame, Süleymaniye Kütüphanesi, Hafid Efendi Bölümü, nu:128/2, 9b-78b yaprakları arasında

Melhame, Süleymaniye Kütüphanesi, İbrahim Efendi Bölümü, nu:573, 1b-58b yaprakları arasında

Melhame, Süleymaniye Kütüphanesi, Hacı Mahmud Bölümü, nu:4820/4, 105b-137a yaprakları arasında

Melhame, Süleymaniye Kütüphanesi, Fatih Bölümü, nu:5427/30, 250b-265b yaprakları arasında

Melhame, Süleymaniye Kütüphanesi, Lala İsmail Efendi Bölümü, nu:746/5, 70b-109a yaprakları arasında

Usûlü'l-Melâhim, Süleymaniye Kütüphanesi, İzmir Bölümü, nu:423, 1b-41b yaprakları arasında

Resâil-i Ahkam-ı Nücum, Süleymaniye Kütüphanesi, Hamidiye Bölümü, nu:842, 51b-97a yaprakları arasında

Melhame-i Danyal, Süleymaniye Kütüphanesi, Bağdatlı Vehbi Efendi Bölümü, nu:2234/1, 1b-20b yaprakları arasında

Melhame, Süleymaniye Kütüphanesi, Halet Efendi Bölümü, nu:366, 40b-46a yaprakları arasında

Melhame Tercümesi, Süleymaniye Kütüphanesi, Ayasofya Bölümü, nu:2705/1, 2b-36a yaprakları arasında

Kitab-ı Mülheme, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Yeniler Kitaplığı, nu:1920 (302), 1a-51a yaprakları arasında

Mülheme-i Danyal, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Hazine Bölümü, nu:491, 1b-5b yaprakları arasında

Melhame, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Hazine Bölümü, nu:1740, 70b-128b yaprakları arasında

Mülheme, Blochet Kataloğu, Supplement nu:243

Melhame-i Mülûkî, Blochet Kataloğu, Supplement nu:539

Melhame-i Danyal, Blochet Kataloğu, Ancien Fonds, nu:5

Melhame, Götz Kataloğu, nu:383

Melhame, Kahire Üniversitesi Kütüphanesi, nu:5668

Melhame, Kahire Üniversitesi Kütüphanesi, nu:6779

İncelediğimiz eserin Manisa İl Halk Kütüphanesinde bir nüshasının daha bulunduğunu saptadık; ancak nüshanın sayfalarının eksik oluşu ondan yararlanmamız hususunda bizi sınırlandırdı.

1.5-ESERİN TAVSİFİ

UM, Manisa İl Halk Kütüphanesi yazma eserler bölümünde 1512'de kayıtlıdır. Eserin sırtı, sertabı ve sağ kapak ön kenarı vişne rengi meşin, üstü aşınmış, desenli kağıt kaplı, miklebli, mukavva bir cildi vardır.⁵ Ebadı 200x128-145x75 mm'dir. Harekeli nesih ile yazılmıştır. Eser 59 yapraktan oluşmaktadır(1b-59b). Her sayfası 16 satırdan meydana gelmektedir. Yalnız 1b ve 59b, 14; 58a, 10 satırdan oluşmaktadır. Başlık, eserin ismi, eserin

⁵ Kütüphane kayıtlarından aktarılmıştır.

muhtevasını anlatan bazı önemli kelimeler, söz başları, kimi ay isimleri kırmızıdır; önemli ayrıntıların ve bazı kelimelerin altları da kırmızı kalemle çizilmiştir. Kaynaklarda görülmeyen UM, XII. yy'da 'Melheme'adlı Arapça eserden Farsça'ya, 1595 yılında da Türkçe'ye çevrilmiştir. Eserin adı 2b'den alınmıştır. 1a'da Müftü Efendinin vakıf kaydı vardır.

1.6-ESERİN DÜZENLENİŞİ

Diğer pek çok melheme metninden farklı olarak eser, Farsça sayı isimleriyle sıralanmış yirmi dört fasılda zuhur edecek doğa olaylarına kısa kısa yer verilmek suretiyle başlamaktadır. Daha sonra Allah'a hamd ve peygambere salat ve selam ile devam etmektedir. Bundan sonra eserin nasıl ortaya çıktığı, büyük devlet adamlarının bu kitaba nasıl itibar ettikleri ve eserin niçin yazıldığı hususlarında bilgiler verilmektedir. Eseri Türkçe'ye çeviren şahıs, 2b'de büyük devlet adamlarının çok rağbet etikleri ve insanların işine yarayacağını düşündüğü 'Melheme' adlı eserin Arap kaynaklarından ona nasıl ulaştığını şu cümlelerle anlatmaktadır: "Melheme kitâbın buldum anıñçünki her ne kim gökde ve yirde ve hevâda nişânlar görünse ve 'alâmetler belürse hayrdan ve şerden bu kitâbda hâşasuz bilinür ve bu sebebden 'âlimler ve hâkimler işbu kitâbı severler ve 'aziz tutarlar ve hürmetlü kılurlar ve hemişe 'âlim pâdişahlar bu kitâbı hürmetlü tutup hazîne içinde şaklarlar ve bu kitâbı evvel danyâl peygamber aleyhisselâm gösterdi ve andanşonra ca'feri şâdık râziallâh anh bu kitâbı muhtaşar kıldı ve şeyh ebu'l fazl pârsiye getürdi ve bu za'îf iki nüsha cem' kılup bu kitâbı türkice yazdum **usûlü'l melâhim** diyü ad virdüm ve melhame 'arap dilince çan döküldiği yir dirler ve bu kitâbda çan dökme şıfatı çokdur bundan ötürüdür kim danyâl peygamber aleyhisselâm ve ca'feri sâdık râziallahu anh bu kitaba melheme diyü ad virdiler".

Çeviren, eserin mahiyetini ve Türkçeye aktarma sebebini yukarıdaki cümlelerle anlatmaktadır. Ardından ayet ve hadislerden örnekler verilmekte, esere dinî bir boyut da kazandırılmaktadır.

Yazar her fasılda yirmi beş alametten bahsettiğini vurgulamakta ancak fasıl sayıları bazı bölümlerde yirmi dördten oluşmaktadır. Ardından eserde anlatılacaklar okuyucuya kısaca verilmektedir. Daha sonra bahsi geçecek olan, her bir ay adının Rumca, Farsça ve Arapça karşılıklarının verildiği kısım gelmektedir.

Bundan sonra asıl konunun yer aldığı melheme kısmına geçilmektedir. Burada her bir ay bir bab olarak verilmiş olup her bab da yirmi beş fasla ayrılmıştır. Fasıllara geçmeden önce bahsi geçen ayın Rumca ve Arapça isimleri belirtildikten sonra o ayda yıldızların konumundan hareketle olması beklenen durumlar anlatılmaktadır. Daha sonra her bir fasılda bir tabiat olayının görünmesine karşı meydana gelecek olaylardan haber verilmektedir.

Bu on iki babın sonunda on iki ayın, ayın yirmi sekiz menzilin ve burçların yer aldığı bir tablo bulunmaktadır.

II. BÖLÜM

1- İMLA ÖZELLİKLERİ

1.1-ÜNLÜLERİN YAZILIŞI

1.1.1-“ a ve e “ünlülerinin yazılışı:

a)- Kelime başında ‘a’ ünlüsü Türkçe kelimelerde çoğunlukla üstünlü elif () ile görülmektedir.

اتامز atamız (30b-14)	اشغا aşağı (3b-8)
اراسنده arasında (23a-11)	اغرى ağrı (14a-1)
ارتق artıq (2a-12)	ادل adlı (6a-4)
اندانداşonra (2b-10)	ارپا arpa (7b-2)
ارتارلار (3a-1)	

*Bazı örneklerde de kelime başı ‘a’ ünlüsünün medli elif () ile yazıldığı görülmektedir. Bunlardan bir kısmı tarihsel uzun ünlülere delalet edebilir.

انى anı (2a-12)	اغىللسا (6a-10)
اچلور (23a-2)	التنجى altıncı (6b-14)
اد ad (3b-13)	اچلیقدان (50b-8)
ال al (12b-9)	از (46a-5)
اق اq (19a-5)	

* Çok az örnekte ve bir alınma kelimedede üstün ve medli elife () rastlıyoruz.

اى ay (23a-2)	افت fet (46a-16)
---------------	------------------

* Aynı kelimelerin ikili yazılışlarını görmek metinde bir imla düzensizliği olduğunu düşündürmektedir.

اى ay (1b-1)	ادل adlı (19a-3)
اى ay (2a-5)	ادل adlı (19a-2)

اَفْتَفْت (48a-10)

اَفْتَفْت (46a-16)

*Alıntı kelimelerde ‘a’ ünlüsünün üstün, üstünlü elif ve uzunluğa işaret eden medli elif ile kullanımı görülmektedir.

اَعْظِيمْ azım (8a-3)

اَدَمِيْلَرْ ademiler (2a-6)

اَبْرِيْلِسْ abrilis (4b-11)

b)-Türkçe kelimelerde kelime içi ‘a’ ünlüsü çoğunlukla üstünlü elif ve üstün işaretleri ile görülmektedir.

***Üstünlü elif ile ()** :Bu durumun, Uygur yazıdili geeneğinde yer alan ünlülerin yazıda belli edilmesi ile ilgili olarak asli uzunluğa işaret ettiği düşünülmektedir (Korkmaz,1973,s.85).

اَطْقَسَانْ toqsan (59b-12)

اَيُقَارُ yukaru (27a-15)

اَقِرَانْ kıran (39b-16)

اَطْغَارْ toğar (18b-13)

اَطْوَارِي tavarı (38b-8)

اَبْغَدَايِي buğdaya (19b-16)

اَبْغَامَالَانَا yağmalana (39a-9)

اَبْرَاغَا bırağa (29b-13)

***Üstün işareti ile :**

اَقْبَلَرْ مَسْبِي zarması (40a-1)

اَبْزُقْلُو yazuqlu (3b-12)

اَقْدَرْدُرْ adarıdur (19a-13)

اَقْتِي kıatı (14a-8)

اَقْرَتِشْ artış (21b-8)

اَقْرِشْ kıarış (15a-7)

اَقْرَاْنُرَاقْ arañuraq (24b-16)

اَقْشَرْدَنْدُرْ daşradandur (23a-14)

اَقْشَنْدُرْ hāvşanlara (14a-6)

اَقْشَرْدَنْدُرْ yavlaq (23b-12)

*Alıntı kelimelerin iç seslerinde üstün işareti ile asıllarına uygun olarak üstünlü elif görülmektedir.

اَبْزَرْگَانْ bāzırgānlar (16b-15)

اَبْزَرْگَانْ menāzilūñ (4a-12))

مُؤَافِقٌ muvāfiḳ (3b-10) ظَالِمٌ zālīm (22a-6)

صَلَوَاتٌ ṣalavāt (2a-7)

*Aynı kelimelerde rastlanan ikili yazılışlar.

صَوَاشٌ ṣavaş (8a-1) أَوْلَادٌ olalar (14b-1)

صَوَّاشٌ ṣavaş (7b-13) أَوْلَادٌ olalar (14b-1)

أَيَّاعٌ ayāğmağī (56b-8) يَغْمَالَانَا yağmalana (16b-3)

أَيَّاقٌ ayāğmağī (56b-10) يَغْمَالَانَا yağmalana (16b-11)

c)-Türkçe kelimelerde kelime sonunda ‘a’ ünlüsü üstünlü elif () ve üstünlü hemze () şekilleriyle yer almaktadır.

بِرْعَا birağa (38a-1) وَارِسَةٌ varısa (34a-3)

أُوتِرَةٌ otura (24a-16)

بُنَا buña (6b-16) أُنْدَةٌ anda (36b-9)

أُوتِرَةٌ otura (24a-16)

أُوتِرَةٌ otura (24a-16)

أُوتِرَةٌ otura (24a-16)

أُوتِرَةٌ otura (24a-16)

*Hem üstünlü elif ,hem de üstünlü hemze ile yazılmış ikili durumlar da mevcuttur.

أُرْپَا arpa (43a-7) قَرَا kara (27b-5)

أُرْپَا arpa (18b-4) قَرَا kara (23b-12)

*Alıntı kelimelerde asıllarına uyularak son seste üstünlü elif ve üstünlü hemze kullanılmıştır.

أُمَّمَّا ammā (7a-10) وَجُودَةٌ vücūda (2a-13)

أُرْپَا arpa (18b-4) هَلَايَاقَا ḥalāyāḳa (39b-1)

d)- Ön seslerde ‘e’ ünlüsünün üstünlü elif () ile yazıldığını görmekteyiz..

ءُكْسُكْ eksük (2a-10)

ءُرْ er (7b-14)

ءِلَى eli (23b-13)

ءَبْلُكْ bylük (6a-2)

ءِكِنَه ekine (7a-11)

ءَمَكْ emek (11b-10)

ءَسْنِكْ esenlik (2b-1)

ءَسْرْ eser (7a-6)

*İç seste üstünlü elifle gösterilmiş birkaç örnek dışında genellikle üstün işareti kullanılmıştır.

ءُشْمَانْ düşmen (11b-7)

ءَسْنَه nesne (1b-6)

ءَزْرٌ zerler (3a-2)

ءَزْدَى bezedi (2a-5)

ءُورْ evresinde (6b-15)

ءُكْرٌ ekeler (11b-10)

ءُرْ her bir (6a-8)

ءُءْمَلُ emlü (7a-12)

ءُرْ gerek (31a-1)

ءُكْشْمَكْ kişmek (24b-12)

*Alıntı kelimelerin iç seslerinde ‘e’ ünlüsünü sıklıkla üstün işareti ile görmekteyiz.

ءُرْ erilerine (13b-2)

ءُهْوَادَه hevāda (1b-6)

ءُشْعُوءَلِيقْ neşgullık (10b-3)

ءُسْفَرَه sefere (20b-3)

*Sonseslerde ise ‘e’ nin üstünlü elif ve üstün şekilleri kullanılmıştır.

ءُءْرِنْسَا eprende (6b-5)

ءُءْسِرِنْدَه eskisinde (28b-14)

ءُءْرِنْسَا eçkiye (16a-8)

ءُءْرِنْسَا eçkiye (16a-8)

ءُءْرِنْسَا eçkiye (16a-8)

ءُءْرِنْسَا eçkiye (16a-8)

ءُءْرِنْسَا eçkiye (16a-8)

ءُءْرِنْسَا eçkiye (16a-8)

ءُءْرِنْسَا eçkiye (16a-8)

ءُءْرِنْسَا eçkiye (16a-8)

ءُءْرِنْسَا eçkiye (16a-8)

ءُءْرِنْسَا eçkiye (16a-8)

1.1.2- “ı ve i” ünlülerinin yazılışı:

a)-Türkçe kelimelerin ön seslerinde ‘ı,i ‘ünlüleri genel olarak esreli elif () ile karşılanmıştır.

اِچْ نَدَهْ enler (17a-16)	اَلْدَرْمُ ldırım (1b-9)
اِچْ نَدَهْ içinde (3a-16)	اَلْمَقْ rırmağ (10a-2)
اَلنَدَهْ ilinde (7b-11)	اَلسَّرْلِقْ ıssızlık (13b-5)
اَلْاِیْنْ in (10a-4)	اَلْقَلْبِیْ taqlığı (11a-9)
اَلْاِشِیْ şı (20b-11)	اَلْاَلْقِیَا lıya (8a-7)
اَلْاِشِیْدَنْ şiden (40a-12)	اَلْاِسْمِثْمَا sıtma (7b-1)
اَلْاَلْدَنْدَهْ lkinde (28b-13)	اَلْاَلْاِکِ i (2a-4)
اَلْمَدِیْ mdi (58b-6)	اَلْاَلْاَلْاِکِمْ ylekim (40a-12)

* ‘ ı ve i ‘nin başta esreli elif y (ی) ile yazıldığı durumlara da rastlamak mümkündür.

اَلْاَلْاَلْاَلْاَلْاَلْاَلْاَلْاَلْاَلْaide (11b-10)	اَلْاَلْاَلْaıl (20b-12)
اَلْاَلْaیرْتَا ırte (44a-12)	اَلْاَلْaیشِیْ şı (8b-14)
اَلْاَلْaسُزْ ısuZ (45b-1)	

*Aynı kelimelerin hem esreli elif () hem de esreli elif y (ی) ile yazılmış olduğunu da görmekteyiz.

اَلْاَلْaکیْ ki (11a-10)	اَلْاَلْaچْ نَدَهْ içinde (2b-8)
اَلْaکیْ iki (11a-8)	اَلْaچْ نَدَهْ içinde (3a-16)

اَلْقَلْبِیْ taqlığı (11a-9)
اَلْاَلْaقْ اَلْقَلْبِیْ traqlığı (27a-2)

*Alıntı kelimelerde önseste esreli elif ve esre işaretlerinin kullanımına rastlıyoruz.

اَلْاَلْaرَاقْ Irāk (48b-4)	اَلْaرَاقْ bāretce (5b-8)
-----------------------------	---------------------------

سُتَوْرُوسُ stavros (4b-16)

b)- Türkçe kelimelerde iç seste ‘ı,i’ esreli y ve esre işaretleri ile belli edilmiştir.

بِيْنُ biñ (2a-4)

يِرُ yir (2a-1)

قِيْتُ kıt (30b-8)

يِلُيْلُñ (41a-2)

تِيْزُ tiz (27b-12)

مِيْرُ gemiler (15b-4)

هِيْجُ hic (10b-13)

نِدُزِيْنُ endüzin (10b-16)

نِيْجَهْ nice (56a-8)

قِيْزْلِيْقُ kızlık (41b-9)

بِلُورُلُرُ ilurlar (2b-7)

بِيْ گِيْبي gibi (1b-7)

بِيْرُ bir (3a-1)

بِيْني biñi (1b-3)

بِيْلُ yıl (3a-1)

بِيْرُلُرُ birler (4b-5)

*İçseste aynı kelimenin esreli y ve esreli şekilleri göze çarpmaktadır.

بِيْرُ دُوْكِيْ virdügi (5b-14)

بِيْمُ kim (2b-15)

بِيْرُ دُوْكِيْ virdügi (6a-1)

بِيْمُ kim (2b-3)

*Alıntı kelimelerde iç seste ‘ı ve i ‘yi göstermek için esre ve aslına uygun olarak esreli y işaretlerinin kullanıldığı görülmektedir.

بُسَارِيْقُ busarıq (1b-14)

بَابِيْلُ bābīl (7b-10)

بِيْغَانَهْ biğāne (16b-16)

بِيْلَايَتِيْنِدَهْ ilāyetinde (7b-9)

هِيْمِيْشَهْ hemīşe (2b-7)

بِيْكَافِيْرُلُرُ kāfirler (15a-11)

مِيْلَادَهْ mīlāda (15a-11)

*Farsça kurallara göre yapılmış olan isim tamlamalarının yazılışında, tamlayan ve tamlanan arasındaki bağlantı ünlüsü esre ile gösterilmiştir

بِيْلَامِ قَدِيْمِيْنِدَهْ kelām-ı kadīminde (3a-5)

c)- Türkçe kelimelerde kelime sonunda ‘ı ve i’ ünlülerinin çoğunlukla esreli y (ي) ile yazıldığını görmekteyiz. Bunun yanısıra esreli şekillere de rastlamaktayız.

قَاتِي kıtî (1b-10)	يَغْدِي yigledi (2a-6)
يَارَاتِي yaradı (2a-4)	يُورِي virdi (2a-7)
دُولِي döli (6b-9)	يُغْرِمِي yigirmi (3a-8)
يُدِينِي idinci (6b-11)	أَيِي ayı (11a-5)
كُورِي kırı (7a-13)	كُولِي kolı (19a-13)
يُقِيلِي yıldı (2a-9)	أَيَالِي ayları (3b-14)
يُبْزِي bezedi (2a-5)	يَغِي yağı (39b-9)

*Bazı kelimelerde (ي) şekline rastlıyoruz.

يَغْمِي yağmağı (56b-8)

*Sonseste aynı kelimenin ikili yazılış özelliği gösterdiği durumlar:

كِي ki (3b-7)	كَاتِي kıtî (22b-1)
كِهِ ki (3b-3)	كَاتِي kıtî (22b-1)

*Alıntı kelimelerin sonseslerinde esreli y ve esre işaretleri kullanılmıştır.

أَزْلِي azlı (2a-5)	بُنْيَادِي bünyadı (3b-13)
جِهَانِي cihānı (2a-4)	إِلْمِي ilmi (2a-6)
حَالِي hālī (21a-9)	

1.1.3- “o,ö,u ve ü” ünlülerinin yazılışı:

a)- Türkçe kelimelerde kelime başında ötreli elif vav (و) ve ötreli elif (ئ) görülmektedir.

أُول ol (2a- 4)	أُولُور olur (3a-3)
-----------------	---------------------

أون on (2a-9)	كويانلار (3b-11)
أوتürüdür (2b-15)	أولم (7b-1)
أورتا (6b-8)	كولانكولارا (7b-3)
أوننده (7a-6)	أوكش (8a-14)
أوت ot (8a-11)	أولق (19b-4)
أود od (16b-11)	أولذولر (2a-5)
أوچز ucuz (7a-9)	أوشاق (6b-15)
أوزرنة (2a-14)	أولد (42b-13)
أوچ üc (7b-8)	

b)- Kelime ortasında sıklıkla, ötreli vav (و) kullanımına rastlıyoruz. Ayrıca ötre ile yazılmış örnekler de bulunmaktadır.

أولدم buldum (2b-3)	أولب (2a-10)
أولنür (2b-5)	أولق (2a-6)
أولرلاردی (2b-7)	أولرردی (6a-7)
أولن (54a-9)	أولدور (5b-15)
أولوشلار (40b-6)	أولسوللارا (5b-10)
أولوعدن (4a-13)	أولبölük (43a-7)
أولمور (1b-10)	أولسوز (30a-16)
أولكولر (23a-4)	أولدوورا (10a-3)
أولشون (16a-15)	

*Alıntı kelimelerin iç seslerinde aslına uygun olarak, çoklukla ötreli vav kullanımı görülmekte olup, bazı örneklerde ötre kullanımını da göze çarpmaktadır.

تَدْرِى uretleri (27a-14)	شَغُولِيŞ meşgullık (10b-3)
رُوحِنَاه rûhına (2a-8)	مَاهْرُوم mahrûm (14a-10)
حُورُ hor (7b-7)	وُجُودُهُ vücuda (2a-13)
كُورُ kûrler (2a-4)	

*İkili yazılış hususunda UM ‘u,ü,o ve ö’ ünlülerinde de pek çok örneğe sahiptir.

أُوزُنُغِي uzunluğu (58b-14) (وُ) ile	أُورُتْسِنَدَه ortasında (5a-11)
أُزُنُغِي uzunluğu (58b-15) (ُ) ile	أُورُتْسِنَا ortasına (5a-10)

كُوغِل koğıl (43a-9)	كُوكُ gök (17a-7)
كُوغِل koğıl (43a-9)	كُوكُ gök (16b-6)
كُونُ gün (9a-12)	كُوسَیْرُولِيŞ sayruluk (14a-1)
كُونُ gün (9a-10)	كُوسَیْرُولِيŞ sayruluk (14a-12)

c)- Türkçe kelimelerin son seslerinde ‘u ve ü’ ünlüleri çoğunlukla ötreli vav (وُ) ile gösterilmiştir. Özellikle isimden isim türetme işlevine sahip +lu/+lü eki kurallı olarak ötreli vav ile görülmektedir. Bunun yanı sıra sonseste ötre ile yazılmış örnekler de mevcuttur.

كُورُ girü (26a-10)	كُوغُولُ kaygulu (14a-10)
كُورُكُلو görklü (47a-7)	كُورُكُلو ancaru (12b-5)
كُورُكُلو yüklü (25a-4)	كُورُكُلو lıdızları (2a-5)
كُورُكُلو gülcü (24a-11)	كُورُكُلو buyurdu (3a-16)
كُورُ eyü (23a-6)	

دِيُوْ diyü (27b-1)

يُقَارُ yuḡaru (27a-15)

أَصْرَدُوْ ḡıllu (21a-4)

كَنْدُوْ kendü (37a-12)

1.2- ÜNSÜZLERİN YAZILIŞI

1.2.1-“ p“ ünsüzünün yazılışı:

*Önseste “p” ünsüzüne yalnızca yabancı kökenli sözcüklerde rastlıyoruz.

رَبِّعَمْبِرْ peygamber (1b-7)

رَبَادِشَاهَلَرْ padişāhlar (7a-7)

بِشْرَوَيْنْ pişrevin (1b-12)

پَارَهْ pāre (58b-2)

پَيْدَا peydā (30a-16)

پَارِسْ pāris (37b-9)

پَيْدَا peydā (30a-16)

پِسْ pes (56a-11)

Türkiye Türkçesi’nde bugün “p” ile yazılan “pınar” kelimesi metnimizde aslı biçimine uygun olarak “**bınar** “ بِنَارْ (10a-2) şeklindedir.

*Türkçe kelimelerin iç seslerinde -p- ünsüzü yer alır.

دِپِيْ dipi (7b-4)

دِپِرْ دِمَكْ deprenmek (4a-7)

أَرْپَا arpa (8a-15)

أَلْپَارْ نَنْلَرْ alp erenler (22a-14)

طُپْرَاقْ toprak (10a-8)

*Zarf fiil ekleri ‘ p’ yerine ‘ b’ ile yazılmıştır.

أَلْوُبْ alub (2b-12)

أَقْوُوبْ qoyub (38a-16)

أَزْرُبْ izarub (44b-14)

أُتُوبْ utub (40a-14)

أَبْقُبْ baqub (4b-1)

أَوْلُبْ olub (23b-12)

أَلْدُبْ idüb (30b-15)

أَچُوبْ açub (40a-14)

*Alıntı kelimelerde hece ve kelime sonlarında ‘p’ yazılması beklenen yerde Arap imlasının etkisiyle ‘b’ yazıldığı görülmektedir.

أَعَجَبْ aceb (8b-16)

أَحْرَبْ harb (38a-3)

رَبّ arab (9b-12) كِتَابٌ kitābda (2b-14)

سَبَبٌ sebeb (3a-4) عَرَبِيٌّ arabca (4b-5)

1.2.2-“ç” ünsüzünün yazılışı:

*Türkçe ve yabancı kelimelerin ön, iç ve soneslerinde ‘ç’ ünsüzü yer almıştır.

فِي فِيÇinde (2b-8) كِرْكِرÇekirge (7b-8)

كثيرٌ çok (7b-6) كَشَمَكَ كَشَمَكَÇekişmek (8b-8)

أَفْأÇağan (3a-11) أَفْأÇıçık (11b-7)

فِي فِيÇvresinde (6b-15) أِنِّأِنِّÇün (7ba-3)

أَفْأÇağıl (43a-6) بُوْبُوÇuğ (19b-1)

كِرْكِرÇekeler (11b-10) أَلْأَلْÇınma (19b-10)

أَفْأÇeri (9b-11) هَارْ هَارْÇenbe (7a-13)

أَفْأÇ bir kaç (26a-2) هِأِÇ hiç (16b-4)

*Türkçe ve yabancı kelimelerin çoğunda ‘ç’ için ‘c’ (ج) kullanılmıştır.

أَفْأÇ oruc (3b-1) أَفْأÇ güc (8b-4)

أَفْأÇ üc (5a-5) أَفْأÇ ağaçlarına (7a-10)

أَفْأÇ iciler (8b-11) أَفْأÇ azanclu (39a-2)

أَفْأÇ ibâretce (6a-8) كِنْجْ genc (7b-2)

*Aynı kelimenin hem ‘c’ hem ‘ç’li yazılışı göze çarpmaktadır.

أَفْأÇ bir kaç (11b-14) أَفْأÇ bir kaç (26a-2)

كِنْجْ küçük (15a-9) كِنْجْ küçük (15a-2)

أَفْأÇ hiç (16b-4) أَفْأÇ hic (33a-4)

1.2.3- “ñ “ ünsüzünün yazılışı

*Bugün Orta ve Batı Anadolu ağızlarında yaygın şekilde kullanılan damak n’si, UM ’nin Türkçeye çevrildiği XVI. yüzyılın önemli bir ses özelliğidir. Bu özellik Osmanlı Türkçesi döneminde devam etmiş XVII. yüzyıl da ortadan kalkmaya başlamıştır (Ercilasun , 2008 ,s.459).

Metinde ‘n’ ünsüzü, aşağıda örnekleri verilen sözcüklerde üç noktalı kef (ك) ile gösterilmiştir.

شَوْنِدَه (13a-9) بِيكَارْ (28a-3)

يِيْني (1b-3) يَاْña (53a-8)

گُورْ (34b-10) سُنِّيْ (36a-11)

دِیْیَالِیْ (44b-14)

*kef (ك) ile yazılanlar.

بِئِزِی (27b-5) اِيْكْ (13a-14)

دِئِزِدِه (53a-1) بِيْئِ (2a-10)

گُنْدِه (16a-6)

*Aynı kelimelerin üç noktalı kef ve kef ‘li olmak üzere iki farklı yazılışları yer almaktadır.

شَوْنِدَه (28b-1) يِيْني (44a-3)

شَوْنِدَه (45b-13) يِيْني (46a-5)

بِيكَارْ (16a-14)

بِيكَارْ (24a-5)

1.2.4-“ g “ nin yazılışı:

*Türkçe kelimelerden” گُوكْ (6b-4)” ve “ گِیْگِیْ (19a-10)” kelimelerinin üç noktalı kef ile gösterilmesinin dışında ‘g’ sesi sürekli kef ile gösterilmiştir.

گُنْ (42a-2) گِیْگِیْ (10b-12)

كبيى gibi (4a-7)

اكر eger (49a-7)

*Alıntı kelimelerden” بكانة bigane (16b-16)” kelimesindeki ‘g’ üç noktalı kef ile gösterilmiştir.

1.2.5-“t ve d “ünsüzlerinin yazılışı:

*Kalın sıradan kelimelerin önseslerinde bulunan ve henüz ‘d ‘ye dönmemiş ‘t ‘ler (ط) ile yazılmıştır

اقر اقر اقر (1b-11)

اقر اقر اقر (47a-15)

اقر اقر (1b-11)

اقر اقر (14a-7)

اقر اقر (26b-16)

اقر اقر (20a-8)

اقر اقر (29a-10)

اقر اقر (59b-12)

اقر اقر (7a-11)

اقر اقر (27a-16)

اقر اقر (4a-3)

*Eski Türkçedeki kalın ve ince sıradan ‘t ‘lerin bir kısmı EAT’nin XIV. yy metinlerinde tonlularak ‘d ‘ye dönmüştür. Bu duruma metnimizde de rastlıyoruz.

اقر اقر (48b-9)

اقر اقر (4a-7)

اقر اقر (48b-1)

اقر اقر (19a-8)

اقر اقر (42b-6)

اقر اقر (42b-4)

اقر اقر (44b-1)

اقر اقر (11a-2)

اقر اقر (14a-6)

اقر اقر (14b-10)

اقر اقر (9b-2)

*Aynı kelimenin hem ‘t ‘, hem ‘d ‘li yazılışları göze çarpmaktadır.

اقر اقر (14b-7)

اقر اقر (6b-9)

اقر اقر (20a-13)

اقر اقر (19a-9)

اَلرَّتِشْ artış (21b-8) اَلرَّتِشْ artış (21a-13)
اَلرَّتِشْ artış (18b-8) اَلرَّتِشْ artış (54b-10)

*Alıntı kelimelerde “ مِلَادْ milad (15a-10)” ve “ دَوْلَهْ devlet (3b-10)” örneklerinde ‘d’ ünsüzünün görülmesi dışında kalın ‘t’ ler varlığını korumuştur.

شُبَاتْ şubāt (4b-9) شُرَاتْ şurātayn (19a-12)
سُلْطَانْ sulṭān (25a-1) اَعَامْ a’ām (13a-3)

*Türkçe kelimelerde kalın sıradan ‘t’lerin ‘ت’ ile yazıldığı durumlara pek çok örnekte rastlamaktayız.

قَاتِي katı (42a-16) اَوْتُرَهْ otura (24a-16)
صَاتَا شَا şataşa (41a-16) بُلُوتْ bulutlu (24a-3)
قَات كَاتِيت kat (38b-14) اَلتَانْجِي altına (6b-14)
اَتَامُز atamız (30b-14) اَرْتِيلْمَاقْ artılmaqlık (3b-3)
اَرْتَارْلار artarlar (3a-1)
توز toz (1b-12)

*Yabancı kelimelerde de kalın ‘t’ nin ‘ت’ ile gösterildiği durumlara örnek olarak “ تَعْدُقْ te’alluğ (3b-11)” kelimesini gösterebiliriz.

1.2.6-“s” ünsüzünün yazılışı:

*Metinde Türkçe kelimelerin ön, iç ve soneslerinde kalın ünlüler yanında bulunan ‘s’ler ‘ص’ ile değil, ‘س’ ile yazılmıştır. Bu durum sebebiyle UM ’nin Uygur yazı dili özelliklerini bünyesinde barındırdığını söyleyebiliriz.(Korkmaz, 1973,s.95)

بوغولجان bogulcan (1b-12) اچاچلو açalu (6a-10)
اُولسُون olsun (2a-8) ایلدیراسه ıldırasa (6a-16)
اَنكيسی ankısı (4a-13) ایزارسا ızarsa (6a-16)

صَاحِبِ السُّرَى sağılık (29a-5) بَالِ أَرْسَى bal arusu (7a-12)

سِرِّ سِرِّ sira sıra (23b-1) سِرِّ نُونٍ sınıgun (22a-14)

سِرِّ سِرِّ غَا asurğa (10b-1)

*Bu duruma bazı yabancı kökenli sözcüklerde de rastlıyoruz.

أَسَانِ āsān (4a-15) أَسَايِشِ āsāyiş (8b-14)

أَلِكَمِّ غَمَلٍ elegüm sağmalı (6a-12) سُلْطَانِ sulṭān (25a-1)

*Bunun yanı sıra birçok Türkçe kelime de kalın ‘ş’ ler ‘ص’ ile yazılmıştır.

صَوْنِ ṣoñ (11a-5) صَوْرَدِي ṣavardı (6a-6)

صِرِّ غِرِّ ṣıgır (11b-13) صِرِّ نَوْرِ سَهِّ ṣanursa (7a-7)

أَصْرِدُوْ ashllu (13a-12) صَوْلَرِي ṣulṛarı (10a-2)

صَوْلِ ṣol (23a-10) صِرِّ يَزْوَلِقِ ṣayruluk (10b-11)

صِرِّ نَلْوِ ṣanlu (53b-8) صِرِّ مَشِيرِ ṣarmaşır (6b-11)

*Aynı kelimenin hem ‘ص’ , hem de ‘س’ ile yazılmış örneklerine rastlamaktayız.

صَوَّاشِ ṣavaş (18b-6) سَوَّاشِ ṣavaş (32a-9)

صَوَّانَسَا ṣansa (19b-6) سَوَّانَسَا ṣansa (19b-11)

صَوَّوْنِ ṣoñına (5a-11) سَوَّوْنِ ṣoñında (50a-13)

1.2.7-Ayrı Yazılan Ekler:

*Birleşik yazılması beklenen bazı eklerin ayrı yazılmış olduğu pek çok örnek karşımıza çıkmaktadır. Ancak bu eklerin tüm örneklerde kurallı olarak ayrı yazıldığından bahsedemeyiz.

Aynı ekin birleşik yazıldığı durumlar da mevcuttur.

صِرِّ جِرِّ نَدْنِ دُرِّ ṣırcındandır (23a-13) اِخْلَاغِ لِهِّ ṣıllara (44b-16)

صِرِّ دَرِّ دَاŞَرَادَانْدُرِ ṣıraḍandır (23a-14) اِلَلِّ سِرِّ ṣellisi (59a-2)

رَشُونُ دُرٌ rüşundur (27a-2) هَلْكَ لِكْ öleklik (53a-6)

يَلِيَاوُزُ cyleyevüz (27b-2) يِكِي كُنْ yiñiken (20b-7)

يَلِيَا سِرُنْ şleyesin (42b-9) يِمِي شِسِرُZ imişsiz (8a-10)

1.2.8-Birleşik Yazılan Kelimeler:

*Ayrı yazılması gereken kelimelerin birleşik yazıldığını gösteren çokça örnek karşımıza çıkmaktadır.

دُوُلْدُوْغُيْچوندُر (1b-1) بِلْ بِلْ يِلَهْ birbiriyile (12a-3)

أَنِيْچُونْكِي aniñunki (2b-3) وَارِسَهْ varısa (10a-2)

أَنْدَانْشُونْرَا andanşoñra (2b-10) أَلُوْمُشِكَنْ muşiken (22a-2)

بِلْ گِلْ كِيمْ bilgilkim (3a-1) دُوْپْ رَدُوْكْدَنْشُونْرَا döp rendükdenşoñra (46b-11)

بِلْ تَكِيمْ bitekim (3a-4) بُوْغَارِيسَا buğarısa (30b-12)

بِلْ كَادَرْ blkadar (22b-9) أُوْجْ يِلَا دَغِنْ üç yıla degin (24b-7)

دُونِلهْ dünile (26b-12) شَارْبِلِغِیْلَا şarblığıla (10a-3)

بِلْ مَكْرْ كِيمْ bilmek gerekkim (5a-5) أَلْ قَرِيسَا alqırısa (44b-15)

1.2.9-Tenvinli Yazılış:

*Türkçe ve alıntı kelimelerin bazılarında ayrılma hal eki tenvinle gösterilmiştir.

أُوْغُرْدَا uğrıdan (37b-4) مَشْرِقْدَا maşrıqdan (15a-4)

بِرْبِرِنْدَا birbirinden (23a-12) مَشْمَالْدَا meşimälden (6b-10)

كَازَانْدَا kazanıdan (14a-10) كُورْتْدَا kurtıdan (12b-1)

أُولْدُزْدَا ıldızlardan (19a-10) بُوْزْ لِغْنْدَا buvuzlığından (14a-16)

*Yükleme ekinin de “أَيَالْ ayälın (20a-9)” kelimesinde tenvinle yazıldığı görülmektedir.

*Yabancı sözcüklerden “سَبَبًا (3a-6)” sözcüğünün aslına uyularak tenvinli yazıldığı göze çarpmaktadır.

1.2.10-Şeddenin yazılışı:

*UM’de bazı kelimeler, son sesleri ile aynı olan sesle başlayan ek aldıklarında yan yana gelen bu iki ünsüz bazen birlikte ve şedde ile, bazen de yalnızca şedde ile gösterilmiştir.

بَاشِلُّو (13a-12)

بَاشِلُّو iller (26a-11)

بَاشِلُّو (9b-14)

بَاشِلُّو (5b-9)

بَاشِلُّو (46a-13)

بَاشِلُّو esse (6b-4)

بَاشِلُّو (11b-11)

*Ünsüz türemesi ile meydana gelen yan yana çift ünsüzlerin bulunduğu Türkçe kelimelerde de şedde kullanılmıştır.

بَاشِلُّو (42a-16)

بَاشِلُّو aşşı (13a-15)

*Yabancı kökenli kelimelerde şedde kullanımı düzenlidir.

بَاشِلُّو (7a-10)

بَاشِلُّو (13b-6)

بَاشِلُّو (1b-1)

2- SES BİLGİSİ

İmla (yazılış özellikleri) bölümünde uzun ünlüler ve ünsüz değişimleri hususiyetlerine örnek olacak pek çok kelime verildiği için, bu bölümde yalnızca bahsi geçen konunun izahı ile açıklayıcı birkaç örneğe yer vermeyi uygun bulduk.

2.1.ÜNLÜLER

UM'deki ünlü türleri ET ile benzerlik göstermektedir. Başlıca ünlü türleri: a,ā,e,i,ī,i,ī,o,ō,ö,ö,u,ū,ü,ü 'dür.

2.1.1-UZUN ÜNLÜLER:

Köktürk ve Uygur metinlerinde uzun ünlülerin bulunduğu bilinmektedir. EAT ile yazılmış XIII. ve XIV. yy harekeli metinlerinde de bu uzunlukların hem hareke işaretleri hem de (ى, و, ا) ile belli edildiği ortaya konmuştur. (Korkmaz, 1975,s.21) Metin bir XVI. yy eseri olmasına rağmen EAT özelliklerini yoğun bir biçimde yansıtmaktadır. Ünlü uzunlukları yönünden de ET'nin özelliklerini taşıdığını söyleyebiliriz. İlk ve orta heceler ile kelime sonlarındaki uzun ünlüler, hareke işaretlerinden başka medli elif, elif, vav ve y (ى, و, ا) ile gösterilmiştir.

2.1.1.1-"ā "(uzun a) ünlüsü :

*Başta () üstünlü medli elif ve () medli elif ile :

ى آن ānı (2a-12)

آي āy (1b-1)

آل āl (12b-9)

آغلانسسا āğılansa (6a-10)

آد ād (2b-13)

آدلو ādлу (19a-3)

*Ortada () üstünlü elif ile:

قامو qāmu (2a-6)

يأي yāy (7a-8)

قان qān (2b-13)

بال bāl (7a-9)

مال māl (9b-6)

قار qar (7a-13)

طاش taş (9b-14)

باش baş (17a-5)

باغ bāl (7a-9)

باغلار āğlar (14b-7)

*Sonseste () üstünlü elif ile :

أَشَاغَا aṣāgā (3b-8)

يَاغَا yaḡā (7a-11)

بُرْبَاغَا burbaḡā (1b-12)

أُتْسَرِنَا ʔortasınā (5a-10)

أَوْلَمَا ʔolmayā (8b-4)

كُوپَا kopā (23b-8)

2.1.1.2-“ī ve i”(uzun ı ve i) ünlüleri:

*İlk ve orta hecelerde (ي) esreli elif y ve () esreli y ile :

أَيْل ʔīl (20b-12)

يِيَه ʔiyiye (5b-16)

أَقْلَاغِي ʔaqlaḡī (27a-2)

يِيْلُŋ ʔiyiylũ (41a-2)

أَيْكِي ʔīki (11a-10)

عَنْرِيدَنْ ʔenrīdan (3a-14)

أَيْشِي ʔīši (8b-14)

أَغْرِيدَنْ ʔaḡrīdan (8a-4)

أَيْدَه ʔīde (11b-10)

أَيْدَلَر ʔīdaller (20a-7)

أَيْرْتَا ʔīrte (44a-12)

*Son hecelerde () esreli y ile :

سَمَزِي ʔsemiz (15b-8)

أُولِي ʔulī (3b-12)

يَاقِين ʔyaqīn (11a-15)

أُونِلْدِي ʔonıldī (4a-4)

دَلْغِين ʔdegīn (42b-4)

أَوْغِي ʔöḡī (2a-5)

2.1.1.3-“ö,ö,ü ve ü”(uzun o,ö,u ve ü) ünlüleri :

*İlk ve orta hecede yuvarlak ünlüleri gösterirken ötreli elifin veya ötrenin yanında aslı uzunluğa işaret eden (و), () vav da kullanılmıştır.

أَوْثَرَه ʔötura (24a-16)

أُكُورُ ʔükür (20b-5)

أُورَاقُ ʔöraq (47b-10)

كُندُونُŋ ʔkendünũ (2a-9)

غُرْسِيْ grusı (7b-12)

بُودُومُ bıldum (2b-3)

لِزُومُ lüzüm (9a-14)

تُورَسِيْ tūrası (9a-6)

أُوتُرُودُورُ ötürüdür (2b-15)

طُوقِنَهْ toķına (7a-11)

بُؤُورُ bülur (15a-10)

دُوقِشُ döķuş (8a-1)

*Son hecede ötreli vav ile:

يَمَلُؤُ يَمَلُؤُ yimetlü (2a-7)

يَرُؤُ yarū (29b-1)

قُورِقُؤُ qorķū (44b-13)

يُمَاغُؤُ yumağū (14a-6)

قُورُؤُ qurū (49b-11)

أُولُؤُ ulū (6b-8)

2.1.2- ÜNLÜ DEĞİŞMELERİ

2.1.2.1- i < è Değişimi Bakımından İlk Hece i 'leri :

ET'de yer alan ilk hece' i'lerinin metnimizde çokça örnekte karşımıza çıkması sebebiyle UM'nin ET ile paralel olarak 'i' evresine yatkın olduğunu söyleyebiliriz.

yiñi (5a-10)

yimiş (7a-10)

yir (2b-14)

giceye (15a-11)

virdi (2a-7)

giçe (15b-6)

biş (3a-8)

tiz (26a-11)

yiltenmiş ola (40a-16)

irişe (27b-11)

diyü (2b-13)

il (9b-4)

girü (5a-11)

yidi (58b-11)

yil (6b-4)

intikāl idüp (30b-15)

irteye (42b-4)

İlk Hece "e" Ünlüsünün Durumu:

eyü (7a-8) , eylük (6a-2) , il > el (23b-13) kelimelerinde ilk hece 'e' ünlüsü korunmuştur.

2.1.2.2- Ünlü Düzleşmesi

ü > i

*Sıfat ve zarf olarak kullanılan “eyledür (56b-8)” kelimesindeki ilk hece ‘e’ ünlüsü henüz ‘ö’ye dönmemiştir.

gögi (2a-5) günü (2a-5) gökyüzünde (12b-15)
yüriye (11b-6) görünse (2b-4)

-u- > -i-

*Aşağıdaki kelimeleri bu duruma örnek olarak gösterebiliriz.

ğolı (19a-13) burın (19b-5)
yolı (36b-7) boynızındadır (19b-3)
ğurı (7a-13) çoyın (8a-3)
dutınsa (6a-9) oldı (5a-1)

2.1.2.3-Ünlü Yuvarlaklaşması

ğayğı (12b-15) değsün (2a-11)
ğazanclu (29a-14) çılub (2a-10)
ğayrulıç (7a-11) çirü (5a-11)
bal arusı (7a-12) yaydur (3b-16)
didük (3b-9) çaru (1b-1)

2.1.2.4-Ünlü Kalınlaşması

çızarmağıla (12b-12) varısa (14b-5)
buniñla (6b-14)

2.1.3- ÜNLÜ UYUMU

2.1.3.1- Kalınlık-İncelik Uyumu

Kalınlık-incelik uyumu, Türkçenin çok erken dönemlerine uzanan yerleşmiş bir durumdur. Bu bakımdan metnimizi değerlendirecek olursak ; “ğāyet (7b-3) ,ziyān (14a-6) ,pādişāh (15a-5) ,āfet (7b-10) ,helāk (30a-8) ,muḥalefet (23a-3) ,kitābı (3a-11) “gibi Arapça ve Farsçadan geçmiş uyuma girmeyen kelimelerin dışında,uyum dışı Türkçe kelime azdır. Genel olarak Türkçe kelimelerde kalınlık-incelik uyumu düzenlidir.

Uyum bozukluğu gösteren kelimelere örnekler :

dutulduğıçündür (1b-1) biraz (32b-16)
anuñçünkim (43a-1) gezedurur (3b-16)
olmuşiken (41b-3)

*peygamberleriñ (2a-11) ve ādemiler (2a-6) örneklerinde görüldüğü gibi daha pek çok örnekte yabancı kelimeye eklenen Türkçe eklerin, kelimenin son ünlüsüne uyum gösterme eğliminde olduğu dikkat çekmektedir.

2.1.3.2- Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu

EAT'nin en önemli ses özelliği olan düzlük-yuvarlaklık hususundaki uyum bozukluğu XVI. yy Türkçesinde de varlık göstermektedir (Ercilasun, 2008,s.459). Metinde bu duruma uygun örneklere sıkça rastlamaktayız. Aşağıda hem kelime tabanlarında hem de eklerde görülen aykırılıklardan bazı örnekler yer almaktadır.

artuḡ (2a-6) virdüm (2b-13)
ulıdızlaru (2a-5) diyü (2b-13)
kendü (2a-5) yazuḡlarına (6a-4)
ḡılub (2a-10) göründüğüçündür (1b-3)
şuyı (12a-9) ḡurbaḡa (1b-12)
ḡonıldı (4a-4) görinse (12a-10)
didük (3b-9) dostlık (14b-6)
aşıḡada (5a-3) başıdur (15a-9)
şoñına (5a-11) ḡaşḡun (16a-15)
döñenür (5a-11) gündüzin (16b-16)
aşşısuz (32a-16) belürse (18a-9)
ḡazançlı (29a-14) on üçünci (19a-8)

düzensüzlük (25b-12) ucuzluk (22a-9)

görmesün (43a-10) olduğın (43a-5)

zeytün (54a-9)

*Alıntı kelimelere eklenen Türkçe ekler, kendi kurallı yazılışlarını sürdürerek uyum bozukluğuna neden olmuştur.

ziyānlu (30b-3) firıştehlerüñ (2a-11)

ḥalāyıqlaruñ (33b-10) cihānuñ (2a-13)

‘aqrabuñ (10b-9)

2.1.4-ÜNLÜ DÜŞMESİ

Ünlü düşmesi daha çok orta hecedeki ünlünün düşmesi şeklinde görülmektedir.

eydür (4a-6) ayruk (14a-11)

eylük (6a-2) yumşak (16b-14)

oğlancuqlara (7b-3) birbirinden (19a-12)

alnıdur (11a-14) taş aqrınca (42b-2)

üzre (13b-8) beñzi (27b-5)

sefer ehli (18a-14)

2.1.5-ÜNLÜ TÜREMESİ

Ünlü türemesi Türkçe ve yabancı kelimelerde birkaç örnekte karşımıza çıkmaktadır.

ulıdızlaru (2a-5) fireng (8b-4)

ḫadarıdur (19a-13) nāmudār (51b-3)

rūziğār (20b-11) şükür (5b-15)

ömüri (14b-7) faşıldur (6a-8)

2.1.6- ÜNLÜ BİLEŞMESİ

ne+ise+ne > nesne (4a-8) oş+bu > işbu (5b-6)

kendü+özin > kendüzin (16b-16) şu+ol > şol (27a-11)

2.2- ÜNSÜZLER

UM’de bu gün kullandığımız ünsüzlerin dışında ‘ñ’ damak ünsüzü ile gırtlak ünsüzü ‘ḫ’ yer almaktadır.

2.2.1- ÜNSÜZ DEĞİŞMELERİ

2.2.1.1-Tonlulaşma :

ET’de kelime başı , ortası ve sonunda tonsuz halde bulunan ince ve kalın sıradan ‘t, p, ç ve k’ ünsüzleri EAT döneminden itibaren bir çok kelimedede tonlulaşarak ‘d, b, c ve g’ ye dönüşmüş, bunun yanı sıra bazı kelimelerde bu ünsüzler aslını korumaya devam etmiştir. UM bu ikili duruma örnek teşkil edecek kelimeler barındırmaktadır.⁶

a)- t- > d-

dükeli (9a-15)	dünle (11a-2)
didigümüz (12a-16)	deprende (14b-10)
dağı (19a-8)	dipi (7b-4)
dartışmak (11b-6)	daşra (42b-4)

-t > -d

od (16b-11)	öled (42b-13)
ad (2b-13)	

-t- > -d-

dutuldıkda (27b-1)	gökden (13b-4)
gökde (2b-3)	al kadurlar (30b-4)
çoğdur (2b-14)	eyitdigimiz (25a-2)
eydür (4a-6)	beñzedürler (27a-13)
gider (7a-6)	işiden halk (40a-12)
düşdügi (13b-5)	yaratdı (2a-4)

b)- -ç > -c

üc (5a-5)	hic (33a-4)
-----------	-------------

⁶ İmla bölümünde asıllarını korumuş kelimeler belirtildiği için bu bölümde tonlulaşmaya uğramış örneklere yer verilmiştir.

güc (8b-4) bir kaç (11b-14)
genc (7b-2) sevinc (32b-7)

-ç- > -c-

kazanlı (39a-2) kiciler (8b-11)
ağacına (20b-9) küçük (15a-2)

c)- k- > g-

* ET’de bazı kelime başı ‘k’ler ‘g’ olmuştur.

güni (2a-5) gemiler (22a-2)
gögi (2a-5) geyiklere (14a-6)
gelse (42b-7) delim ola gerek (31a-1)
görinür (3a-9)

-k- > -g- ; -ķ- > -ğ-

didigümüz (4a-14) andağı (33b-3)
virdügi (5b-14) bırağa (38a-1)
yavuzlığa (12b-7) doğmağı (56b-7)
kıyruğı (12a-5) issiligi (23a-1)
ayağı (20a-9) kıpdığı (33b-3)
eylugin (21b-14)

d)- -p- > -b-

dibi (26b-2) kıbsa (6b-3)
sarblığıla (10a-3)

-p > -b

* “-p “ zarf fiil ekleri kurallı olarak “-b” ile yazılmıştır. Prof.Dr. Zeynep Korkmaz’a göre “bu bir sones tonlulaşması olmayıp, sırf imlaya dayanan bir yazılış özelliği olduğu şüphesizdir”(Z.Korkmaz, 1973,s.130).

toğub (27a-16)

olub (23b-12)

kılub (3a-12)

tutub (3a-8)

koıub (38b-16)

kızarub (45a-14)

tumanlayub (47b-15)

2.2.1.2- Sızıcılaşma

-k- > -h-

dağı (3a-14)

ağşam (18b-12)

yoğsullara (5b-10)

2.2.1.3- b > v değişimi:

b > v

*ET’deki bazı ‘b’ler Batı Türkçesinde ‘v’ ye dönüşmüştür. Metinde bu duruma uygun örnekler görülmektedir.

bar-> varısa (14b-5)

bir-> virdi (2a-7)

biz-> vüz- ‘eyidevüz’ (5a-3)

seb-> sevinç (32b-7)

tabışgan > tavşan (14a-6)

yabız > yavuzlığa (12b-7)

2. 2.1.4- ğ > v değişimi:

*Metnimizde ‘sovuğ’ kelimesi bu duruma tek örnektir.

yil sovuqlığı (23a-3) DLT’de soğuk şeklindedir.⁷

2.2.1.5- d > y , z değişimi

ayruğ (59a-4) > adruğ

ķızlık (24b-7) > ķıtlık

2.2.1.6- ñ ünsüzünün durumu:

*Bugün bazı kelimelerde ‘ng’ olarak telaffuz ettiğimiz ‘ñ’ sesi ET’de de ng olarak varlık göstermiştir. ET’de ve bugün ‘ng’li söylenen süngü kelimesi UM’de “süñü (8b-7)” şeklinde yer almıştır (Timurtaş,1994,s.57).

2.2.2-ÜNSÜZ TÜREMESİ

2.2.2.1- Önseste Ünsüz Türemesi:

*ET metinlerin bazılarında ‘y-‘siz olarak görülen “ igit ” kelimesi UM’de “ yigit” (17a-14) şeklindedir. Bunun yanı sıra bazı kelimelerin ‘y ‘li ve ‘ y ‘siz şekilleri göze çarpmaktadır. Bu durumun önses ‘y’ türemesi mi yoksa ‘ y’ düşmesi mi olduğu hususunda kesin bir yargıya varılamamıştır (Korkmaz, 1973,s.133 ; Timurtaş, 1994,s.60).

ılķılar (8a-8)

ıldız (7b-12)

yılķılar (8b-9)

yıldız (43a-10)

ıldırım (1b-9)

yıldırım (9b-10)

2.2.2.2- İçseste Ünsüz Türemesi:

*İçseste ünsüz türemesi ‘y ,n ve s ‘ ünsüzlerinde görölmektedir.

-y-

yarlığa-y-a (3b-8)

yiñi-y-ken (16a-13)

teñri-y-e (5b-9)

eyle-y-eler (26a-14)

⁷ Besim Atalay; Divanü Lûgat-it Türk Tercümesi, I-V. Cilt, Ankara, 1985

yağma-y-a (7b-9)	işle-y-eler (16b-15)
yüri-y-ici (58b-5)	ıtumanla-y-ub (47a-15)
işle-y-e (16b-15)	bulınma-y-a (11b-12)
geçme-y-ince (11b-12)	gice-y-e (15a-11)

*Alıntı kelimelere eklenen eklerde de içses –y- türemesine rastlıyoruz.

şahra-y-a (19a-11)	du'ā-y-ıla (13b-7)
--------------------	--------------------

-n-

*Üçüncü şahıs iyelik ekleri ve isim çekim ekleri arasında türeyen zamir ‘ n ‘sinin kullanılışında metin TT ile benzerlik gösterir.

bu-n-laruñ (2b-1) , bularuñ (31a-6) şekli de yer almaktadır.

kendü-n-üñ (2a-9)

a-n-da (8a-14)

sebebi-n-den (43b-13)

birbiri-n-den (19a-12)

olduğı-n-dan (22b-15)

hışmı-n-dandur (40b-1)

taş ağıınca (42b-2)

-s-

*Ünlü ile biten kelimelere üçüncü şahıs iyelik eki getirildiğinde araya bir ‘s’ ünsüzü girer.

ķamusı (38a-15)

ikinci cemresinde (23a-5)

arasında (8a-8)

ortasında (47a-13)

2.2.3-ÜNSÜZ İKİZLENMESİ

aşşı (16b-5) , issi (37a-2) ve ellisi (59a-2) kelimeleri bu duruma örnek teşkil etmektedir.

2.2.4- ÜNSÜZ DÜŞMESİ

-k -> Ø

uşacuk (31a-14) kelimesinde orta hecede ‘k’ ünsüzünün düştüğünü görülmektedir.

b -> Ø

*ET’deki “bol-“ fiili EAT metinlerinde olduğu gibi UM’de de “ol-“ şeklinde yer almıştır.

üküş ola (32a-4)

ziyānkarlık olmaya (33a-5)

-l -> Ø

keltür-> getürdi (2b-11)

oltur- > oturası (9a-6)

g -> Ø

şamug > şamu (32b-13)

elig > ellisi (59a-2)

aşig > aşşı (16b-5)

çerig > çeri (36a-10)

uluğ > ulu (37a-9)

sayrıg > şayrulık (37a-15)

3- ŞEKİL BİLGİSİ

3.1-İSİMLER

3.1.1-İSİM ÇEKİM EKLERİ:

3.1.1.1-HAL EKLERİ

3.1.1.1.1-İlgi Hali Eki: (+uñ ,+üñ /+ nuñ ,+nüñ)

*İlgi hali eki metinde Türkçe ve alıntı kelimelerde daima yuvarlak halde kullanılmıştır.

kişinüñ (21a-14)	kendünüñ (37b-9)
günüñ (22b-14)	anuñ (29b-14)
bularuñ (23b-1)	pādişāhınuñ ili (48a-2)
ikisinüñ (15a-7)	rahmetinüñ (2a-14)
peygamberlerüñ (2a-11)	halkuñ (30b-4)
cihānuñ (2a-13)	‘aqrabuñ (11a-9)

*İyelik eki almış isimlerden sonra gelmesi gereken ilgi hali eki ,çoğu kez kullanılmamıştır.

yigitler ölümü (15a-15)	pādişāhlar hali (9a-15)
gāziler ölümü (16a-5)	bābil ili uğrusı (7b-12)
tağlar canavarları (14a-7)	oğlancuqlar ölümü (7b-5)
biñarlar ve ırmaqlar şuyı (12a-9)	yıldızlar şüreti (30b-10)

3.1.1.1.2-Yükleme Hali Eki: (+ı /+i /+u /+ü ; + °n)

şehri hārāb kılalalar (41b-16)	ulıdızlaru (2a-5)
bir ulu eri (20a-12)	anı (2a-12)
yazuqlı kulı (3b-12)	mevsimleri (5a-12)
yavuz işi (6a-7)	anları (3b-3)

°n ile :

*Üçüncü şahıs iyelik eklerinden sonra kullanılan bir yükleme hali ekidir.

birbirin (8b-5)	yüklü avretler oğlanın (31b-4)
yağmaqlığın (2a-14)	vilayetin (35b-8)

görkin (2a-9)	gürledüğü yirüñ pādişāhın (55a-1)
düşmenin (52a-14)	nite olduğın (43a-5)
ilin ḥarāb kıllalar (46b-1)	

3.1.1.1.3-Yönelme Hali Eki: +a /+e ; +ya / +ye ; +na / +ne ;+ ña / + ñe

+a / +e ile :

geyiklere (14a-6)	ekine (7a-11)
daşanlara (14a-6)	güne (7a-9)
yılkıllara (12b-2)	yaza (4a-1)
daḥıla (9b-2)	mevsime (3b-15)
kışa (3a-2)	aşağa (3b-8)
bu aya (34b-13)	beglere (35b-15)
güneşe (59a-6)	şayrulığa (16b-4)

+ya / +ye ile :

giceye (15a-11)	kovaya (27a-13)
yılkıya (10b-11)	şuya (22b-16)
kişiyeye (32a-13)	teñriye (18b-5)
dirgiye (43a-5)	şahraya (19a-11)
qayğuya (37a-15)	terāziye (42b-3)

+na / +ne ile:

Üçüncü şahıs iyelik eklerinden sonra araya giren zamir n'si sebebiyle yönelme hali eki +na /+ne şekline girer.

işlerine (13b-8)	uykudığına (27b-1)
ağaçlarına (7a-10)	yirine (24a-16)
şoñına (5a-11)	üçine (57a-3)
üzerine (2a-14)	yigirmisine (57a-3)
birine (4a-15)	kullarına (44a-10)

+ña / +ñe ile :

aña (43a-6) buña (35a-1) bir yaña (22b-3)

3.1.1.1.4- Bulunma Hali Eki: +de / +da

Bulunma hali eki Türkçe ve yabancı kökenli kelimelerde eklendiği kelimenin sonesine bağlı olmaksızın daima tonlu haldedir.

gökde (2b-3)	ilinde (7b-11)	bıñarlarda (43b-15)
yirde (2b-4)	ortasında (8a-3)	ay ilkinde (45a-11)
ayda (3a-3)	anda (8a-14)	ılkıda (54b-1)
başında (7a-4)	şoñında (13a-3)	ağşam vaqtinde (18b-12)
yuğaruda (5a-14)	ardında (15a-1)	tağlarda (28b-9)

*Şu örneklerde bulunma hali eki zarf filli görevindedir.

eger gün dutıldıkda (27b-4) eger ay dutundukda (27b-10)

3.1.1.1.5- Ayrılma Hali Eki: +dan / +den ; +dın / +dın

+dan/+den ile :Metinde ayrılma hali eki Türkçe ve alıntı kelimelerde işlek olarak bu şekliyle görülmektedir.

*Üçüncü şahıs ekinden sonra, araya giren zamir n'si ile **+ndan / +nden** şeklini alır.

tuñludan (16a-8)	rum ilinden (20a-13)	menzillerden (4a-15)
şol kovadan (27a-11)	birbirinden (19a-2)	sebebden (2b-6)
gökden (17a-15)	yirlerinden (24b-8)	hayrdan (2b-5)
oddan (20a-10)	andan (43a-6)	harāmiden (36b-7)
arpadan (43a-7)	ortasından (25a-8)	dünyādan (24a-7)
teñriden (43b-12)	bundan (2b-15)	pādişāhlardan (22a-10)
uğrıdan (46b-23)	küçükliğinden (7a-3)	zulminden (14a-13)
çekirgeden (9b-2)	yurdından (40a-14)	nūrından (56b-10)

+dın/ +dın ile:Bu ek pek az örnekte görülmektedir.

mağribdin yaña (40a-2) kıbledin yañadur (23b-4)

*Aşağıda yer alan örneklerde ayrılma hal eki bulunma görevinde kullanılmıştır.

on dördüncü gün olduğundan (22b-15)

yigirmi bir gün olduğundan (22b-16)

3.1.1.1.6- Eşitlik Hali : +ce/ +ca

dilince (2b-13)

taş ağrınca (42b-2)

dileklerince (38a-4)

iş bu tertibce (58b-13)

3.1.1.1.7- Vasıta Hali Eki :

* UM'de vasıta hali daha çok +la /+le ve birle edetlarıyla ifade edilmekte olup ; eski +n ekiyle geçen örnekler de görülmektedir.

+la / +le ; birle ile :

gök dünle kızarsa (36a-8)

şarblığıla (10a-3)

kızarmağıla (12b-12)

yağmurla (15b-6)

yalan birle (29b-13)

avretler erler birle (30a-1)

+n ile :

dünün (18b-10)

güzin (19b-7)

gündüzün (46b-10)

yazın (18b-12)

vağtün (20a-14)

3.1.1.1.8- Yön Gösterme Hali Eki : +ra / +re

taşra (26b-16)

üzre (24b-3)

*Aşağıdaki örneklerde +ra / +re'nin bulunma hali görevinde son çekim edatları olduğu düşünülmektedir.⁸

il içre dartışmağ (33b-11)

deñiz içre (24a-12)

3.1.1.2-ÇOKLUK EKLERİ : +lar / +ler ; +an / +en

*UM'de Türkçe ve yabancı kelimelerde çokluk ifade edilirken sıklıkla +lar / +ler eki kullanılmıştır.

kılcılar (3b-7)

şadağalar (3b-2)

⁸ A.V.Gaban; Eski Türkçenin Grameri, Çeviren:Mehmet Akalın TDK. Yay.,Ankara, 2007, s.148

aylar (3b-15)	‘avretler (10a-3)
geyikler (24b-10)	‘alâmetler (3a-3)
şavaşlar (28a-1)	nişânlar (2b-4)
begler (24b-2)	‘âlimler (31a-2)
yıldızlardan (19a-10)	dürlü ni’metler (26a-6)
baylar (39b-1)	müslimanlar (23b-12)
yiller (20a-7)	müneccimler (19b-6)
yimişler (20b-9)	ğâziler (16a-5)
nesneler (31a-1)	

+an / +en ile :

*+an / +en çokluk ekine +lar / +ler ekinin getirildiği durumlar görülmektedir.

şuvaranları (46a-16)	yâranları (2a-14)
oğlancuqlara (7b-3)	

3.1.1.3-İYELİK EKLERİ:

*UM bir melhame kitabı olması itibariyle sıklıkla üçüncü şahıs teklik ve çokluk iyelik ekleri görülmektedir. Bunun dışında seyrek olarak birinci çokluk ve ikinci teklik şahıs iyelik ekleri karşımıza çıkmaktadır.

3.1.1.3.1-Birinci Çokluk Şahıs İyelik Eki : +imüz / +muz

eyitdigimiz (25a-2)	atamız (30b-14)
---------------------	-----------------

3.1.1.3.2- İkinci Teklik Şahıs İyelik Eki : +uñ / +üñ

ekledüğün (43a-11)

3.1.1.3.3- Üçüncü Teklik Şahıs İyelik Eki : +ı / +i ; +sı / +si

beñzi (35a-5)	ortası (24b-16)	dirliğı (31b-1)
öñinde (7a-6)	altısıdur (57a-2)	tavarı (39a-8)
ini (59a-1)	yidisi (58b-12)	düşmeni (34a-15)
ayağı (20a-9)	ellisi (59a-2)	
uci (38b-16)	ağrısı (32b-16)	

3.1.1.3.4- Üçüncü Çokluk Şahıs İyelik Eki : +ları / +leri

adları (55b-9)	hısâbları (38a-8)
begleri (35b-8)	şüretleri (27a-14)
pâdişâhları (31b-8)	

3.1.1.4-ZAMİRLER

3.1.1.4.1-Kişi Zamirleri :

ana (43a-6)	anları (3b-3)
-------------	---------------

3.1.1.4.2-İşaret Zamirleri :

oldur (5a-10)	bu (11a-14)
bundan (3b-8)	budur (55b-9)
buna (35a-1)	

3.1.1.4.3-Dönüşlülük Zamirleri :

kendü (12b-3)	kendüzin (10b-16)
---------------	-------------------

3.1.1.4.4-Belirsizlik Zamirleri :

hiç kimesne (16b-4)	ķamusu (38a-15)
her kim (24a-13)	dilāver kimesne (39a-14)

her biri (24b-8) her ne kim (2b-3)

kimisi (5a-12) kamu (11b-16)

hic kimsene (10b-13)

3.1.1.4.5-Soru Zamirleri :

kim (44a-13) kankısı (27a-16)

kande (14b-5) ne kim (16a-6)

kande kim (14b-6)

3.1.1.5-SIFATLAR

3.1.1.5.1-Niteleme Sıfatları :

kati issi (15b-8) fesad işi (30a-1)

bir büyük rüfen kızıl rengli yıldızdur (15a-3) kati yağmur (1b-10)

eyü bereketli yıl ola (23a-6) kuyruklu ulıdız (1b-3)

bulutlu yağmurlu yıl (34a-7) artuk akl (2a-6)

eminlik yıl (34b-9) yavuz işi (6a-7)

bereketli yıl (29a-4) saçlı yıldız (6a-11)

kazanclu yıl (39a-2) uşak yıldızlar (6b-15)

ölümlü yıl (39a-2) ilerüki müneccimler (7a-6)

kırı tımlu (7a-13) kıymetsiz kişi (31a-12)

hakşuz yirde (52b-14) eminsizlik iş (30a-10)

dermansuz şayruluk (31b-15) aşlık arpa (51a-3)

3.1.1.5.2-İşaret Sıfatları :

bu za'if iki nüsha (2b-12)

3.1.1.5.3-Belirsizlik Sıfatları :

dükeli ni'met (9a-15)	her birkaç yıldız (4a-16)
şamu ādemīlerūñ işi (8b-14)	herbir bābda (4a-4)
şamu yirde (9b-2)	birkaç faşl (3b-11)
şmu cihān (10b-6)	herbir ayuñ adın (3a-10)
şamu canavarlardan (2a-6)	şamu dāne (29a-6)
dükeli şular (29b-7)	bir ulu düşmen (11b-7)
degme yirde (20a-1)	birkaç gün (11b-14)
her dūn (42b-10)	bir kişinūñ (21a-14)

3.1.1.5.4-Soru Sıfatları :

şankı ayda (4a-11)

3.1.1.5.5-Miktar Sıfatları :

delim ziyān (12b-2)	çok zaman (8a-5)
delim yimiş (8a-11)	çok zaşmet (16b-9)
delim erenler (36b-9)	üküş şan (8a-14)
delim köyler (26b-6)	üküş ziyān (24a-16)
biraz ölüm (21a-5)	birkaç gemiler (15b-14)
biraz ruzigār (20b-11)	biraz boğaz ağrısı (32b-16)
biraz renc (10a-13)	

3.1.1.5.6-Sayı Sıfatları :

3.1.1.5.6.1-Asıl Sayı Sıfatları :

bir ucu (48a-14)	iki biñ yidi yüz toğsan dört fersengdür (59b-12)
------------------	--

iki ucu (48a-15)	on dört sa'atdür (59b-10)
biñ yigirmi iki yıldız (58b-10)	yigirmi iki büyük dere (59b-8)
iki cihānı (2a-4)	otuz altı tağ (59b-7)
üc tağ ehli (18b-5)	iki yüz pare şehir (59b-3)
yüz yigirmi biş fersengdür (59b-2)	toğuz yüz elli şehir (59a-4)
otuz iki dere (59a-13)	yidi 'ıqlıme (58b-12)
on yidi tağ (59a-13)	yüz biñ şükürler (2a-4)
üc rüşen yıldızdur (11a-13)	yigirmi tağ (59a-5)
yüz kırk yidi fersengdür (59a-1)	yidi yıldıza (58b-7)
on iki aydur (3a-1)	iki yıldızdur (11a-8)
on sekiz biñ 'ālemiñ (2a-9)	otuz bir gün (5a-2)
yigirmi sekiz menzildür (4a-14)	dört faşl (3b-16)
on iki rüm ayları (3b-14)	bir yıl (3a-1)

3.1.1.5.6.2-Sıra Sayı Sıfatları :

yigirmi toğuzuncı güninde (7a-1)	on sekizinci dün (42b-11)
üçüncü yıldız (19b-1)	altıncı buredur (6b-14)
yigirmi yidinci yıldızdur (6b-11)	ikinci bāb (4b-6)
dördüncü güninde (9a-9)	üçüncü bāb (4b-7)
yigirmi birinci menzildür (19a-10)	ikinci güninde (6b-8)
yigirmi yidinci yıldızdur (6b-11)	on beşinci gün (6b-12)

3.1.1.5.6.3-Üleştirme Sayı Sıfatları :

otuzar gün (5b-5)

3.1.1.5.6.4-Kesir Sayı Sıfatları :

buçuk arşun (19b-1) iki yaru (29b-1)

3.1.1.6-ZARFLAR :

3.1.1.6.1-Tarz Zarflar :

eyü ola (16a-6) kıt ve kaht ola (11b-5)
bir karış ola (15a-7) görklü ve eyü ola (10a-10)
kış katı ola (13a-8) şarblığıla doğura (10a-3)
yağmurlu ola (13a-5) hoş ola (9b-4)
ziyanlu ola (13a-6) karañurağ olsa (24b-16)
yavlağ ola (29a-10) eminlik olalar (25b-14)
yigrek ola (37a-5) kem ola (25b-8)
kımetlü ola (25b-7) eyü yağa (23b-7)
üstün ola (24b-3) gök katı gürlöse (22b-1)
ulu nāmdar ola (21a-14) kış yumşak ola (16b-14)

3.1.1.6.2-Soru Zarfları :

nite olduğın (43a-5) kaçankim (23a-1)
қанару олурса (12a-5) nite ola (43a-3)
қанде кім (31a-11) nice yatur (55b-8)
қанару varsalar (25a-14)

3.1.1.6.3-Zaman Zarfları :

gündüzin (14b-4) yini doğar (5a-10)
dünin (18b-10) evvel (2b-9)
güzin (19b-7) eger gün dutundukda (31a-3)
imdi (58b-6) soñra (22a-8)
dünle deprense (11a-2) ay yiñiken (20b-7)
her gün (4a-15) ırteye yaqın doğar (18b-13)

3.1.1.6.4-Yer-Yön Zarfları :

maşrıqdan yaña (12a-10) aşığada (5a-3)
öñinde (7a-6) aşığa (3b-8)

yuğaruda (5a-14)

girü (5a-11)

3.1.1.6.5-Miktar Zarfları :

üküş öldüre (14a-13)

kıız ola (7b-5)

üküş düşe (35a-10)

az yağa (24a-10)

üküş yağmalana (16b-11)

eksük ola (9b-6)

ot gür bite (11a-1)

bol ola (7b-1)

çoğ ola (10b-11)

olğadar olmaya (22b-9)

çoğ bitmeye (9a-8)

delim döke (31a-5)

çoğ çeke (13b-7)

delim dege(12b-5)

3.1.1.7-EDATLAR :

3.1.1.7.1-Yalın Hal İsteyen Edatlar :

a)- birle :

müslimanlar kafir birle çalışalar (23b-13)

şuraṭayn yıldızı birle (30b-12)

pādişāhı birle çalış kılalar (24b-13)

mışır pādişāhı birle (11a-3)

b)-+ıla / +ile ; +la / +la :

yirle göğün arasında (8b-16)

pādişāhıla (36b-8)

dün ile gün (26b-12)

şarblığıla (10a-3)

c)- gibi :

sac ayağ gibi (11a-11)

każ ayağı gibi (26b-15)

canavar gibi (29a-1)

medīne mekke gibi (59a-11)

kalem ehli gibi (32a-13)

lāmelif gibi (6b-11)

gökdeki ağ yol gibi (19a-5)

yir deprenmek gibi (4a-7)

d)- kadar :

olķadar (25a-7) Şuraşayn ķadarıdur (19a-13)

buķuķ arşun ķadarıdur (19b-1)

e)- iķün / ķün :

yağmaķiķün (42b-1) ağıllanduğıķündür (1b-2)

pādiŐāhlar iķün (18b-6) göründüğüķündür (1b-4)

teñri iķündür (1b-10) anuñķün kim (43a-1)

şolu iķündür (1b-11)

3.1.1.7.2- Ayrılma Hali İsteyen Edatlar : “Őoñra ,girü ,ötürü”

andan Őoñra (2b-10) bundan ötürüdür (2b-15)

rūzigārdan Őoñra (44b-5) dün buķuğından girü (47a-12)

on üç günden Őoñra (57a-1) ikindiden girü (47a-8)

deprendükden Őoñra (46b-11)

olduķan Őoñra (34b-1)

3.1.1.7.3- Yönelme Hali İsteyen Edatlar :”degin,degince”

maŐrıķa degince (31a-8) aħŐama degin (47a-9)

üç yıla degin (24b-7) on altısına degin (43a-9)

mağribe degin (23b-6) Őoñına degin (5a-11)

yatsuya degin (47a-11) ortasına degin (5a-10)

3.1.1.7.4- Ünlem Edatları :

tā :

..gün gürllese tā ay Őoñına degin..(9b-7)

bir kaç faşl nücūma ta'alluḫ letāyif yazduḫ tā oḫuyanlar..(3b-11)

..on sekizinci günde işleyesin tā yigirmi..(42b-9)

3.1.1.7.5- İkili Edatlar :

hem daḫı (16b-4) (1a-7) ya daḫı (25b-9) / ya daḫı (21b-16)

ve eger (6a-13) ve daḫı (21a-14)

ve hem (15b-9)

3.1.1.7.6- Yabancı Kökenli Edatlar :

iki def'a (27a-15) hem (16b-3)

3.1.1.8-BAĞLAR :

Metinde Türkçe bağların yanı sıra Arapça ve Farsçadan geçmiş bağlar da sıkça görülmektedir.

a)- daḫı :

daḫı bile yazduḫ (4b-1) üçüncü yıldız daḫı (19b-2)

teñride daḫı artuḫ (3a-14) za'iflere daḫı eylük kıla (6a-2)

b)- ve :

“ve” bağı UM'de hem iki cümleyi balayıcı hem de benzer ifadeler arasında bağ kuran özellikler gösterir. Metinde sıklıkla görülmektedir.

miskin olalar ve ḫazancsuz olalar (14b-1) ..ve gögi ve ay.. (2a-5)

görlü ve eyü (10a-10) yavuzluk ve ziyānkarklık (33a-5)

'azze ve celle (2a-15) buḫday arpa ve yimiş (20a-5)

rūşen ḫıldum ve ḫaçan bu.. (2a-11) ditreme ve uçınma aḫrısı (19b-10)

c)- vü : Bu bağ yalnızca aşağıdaki örnekte karşımıza çıkmaktadır

ay vü günü (2a-5)

d)- nitekim / nekim :

*Türkçe nite ile Farsça kim bağlarının birleşmesinden oluşmuş bir bağdır.

dürlü dürlü haller sebep olur nitekim teñri te'ala..(3a-4)

on üç gün geçer nitekim işbu günlerde..(56b-14)

artuğ kıldı nitekim kelâm-ı kadim içinde.. (5b-11)

bu aylar dükeli mevsimleri gezer nitekim yukarda didük..(5a-13)

öled olmaya nekim biterse..(10b-8)

e)- pes :

*Farsçadan dilimize geçmiş bir bağdır.

...pes her vaqt kimbu menzillerden..(56a-11)

f)- amma :

*UM'de en sık rastlanan bağlardan biridir.

şular taşā ammā yalan haberler çok..(14a-9)

yağmur çok yağā ammā yimiş ağaçlarına..(7a-9)

kış katı olmaya ammā yağmur eksük ola(19b-7)

arpa çok ola ammā yigitler ölümü delim ola(19b-8)

imāretler oddan helāk olalar ammā yağmur üküş..(18a-10)

g)- zīra :

....dirler zīra bu dört yıldız kim ikisi...(27a-12)

h)- velīkin :

kaht ola velīkin maşrıqdan yaña..(19b-5)

ot biçin eyü ola velīkin yıl soñında..(45b-5)

..velîkin ziyân kılmaya (51b-16)

..iñleye velîkin kırılmaya (20b-6)

aşillu olalar velîkin biraz..(21a-4)

düşmen düşe velîkin sığın ola (22a-14)

ı)- anuñçünkim / anıñçünki / içünkim :

sınamak hâcet olmaz anuñçünkim..(43a-1)

geldeci yıl içünkim.. (43a-3)

mehleme kitâbın buldum anıñçünki her ne.. (2b-3)

i)- eger /ger :

*Metinde yer alan en işlek bağdır, her fasıldan sonra yer alır.Yardımcı şart cümlelerinde kullanılır.

eger seşenbe güne şanursa (7a-11)

eger bu ayda gün dutınsa (7b-7)

eger bu ayda saçlu yıldız toğsa (8a-6)

eger elegüm sağmalı mağribden yaña görünse (8b-2)

ger dermedin.. (3a-16)

j)- ya'ni :

..dağı dirler ya'ni kıllar esed kıyruğundan..(26b-8)

..ya'ni cemre didigümüz ışılık olur..(23a-1)

..ya'ni gökdeki aq yol gibi..(19a-5)

..dirler ya'ni tiz yürüyici..(58b-9)

k)- ya :

ve günler issi ola ya âdemlerde ditreme..(19b-10)

beñzi kıara olsa ya kıızıl olsa..(27b-5)

ya ay ya gün..(4a-7)

..ayuña ilk güninde ya dördüncü güninde..(9a-9)

..gün dutılmaķ gibi veya ay..(4a-7)

l)- ki / kim :

..bundan ötürüdür kim..(2b-15)

..muştafa ‘aleyhisselâm ruķına olsun ki..(2a-8)

..ve bilgil kim bir yıl..(3a-1)

.. kıurtılmaķlık dileyeler ki teñri..(3b-3)

..ol degüldür kim..(5b-15)

yigirmi biş alâmetdür ki her bir ayda..(3a-8)

..eydürler kim..(23a-11)

gök yüzinde görebileler kim ki..(4b-1)

..yüz biñ şükürler ol Allah’a kim..(2a-4)

m)- illa :

dege illâ ĥorasan pâdişâhı üstün ola (33b-6)

3.2- FİLLER

3.2.1-FİİL ÇEKİMLERİ

3.2.1.1-ZAMAN EKLERİ

3.2.1.1.1- Gelecek Zaman :-a / -e

*Türkçe’nin tarihinde ‘-a/-e’ eki gelecek zamanın dışında geniş zaman, şimdiki zaman ve yaygın olarak da istek kipinde kullanılmıştır. (Gülsevin, 2007, s.100)UM bir melheme kitabı olması itibariyle, belli işaretlere göre gerçekleşmesi beklenen olay ya da durumlardan haber

veren bir eser olduğu için, aşağıda bir kısmını verdiğimiz örneklerle benzer ifadeye sahip cümlelerde bu ekin gelecek zaman anlamı taşıdığı kanaatine vardık.

..yekşenbe gün şanursa kış eyü ola (7a-8)	...yil ese ve yağmur çok ola (7a-14)
...ekine āfet yili toğına..(7a-11)	ekine āfet dege (7b-12)
...yağmur çok yağa (7a-10)	bir ulu er şopa (7b-14)
şular şurıya ılıklar kırıla (8a-8)	çeharşenbe gün sansa kış şatı ola (15b-6)
...delim yimiş vire..(8a-11)	yılkıya biraz göz ağrısı uğraya (29a-14)

olumsuzu :

..yağmur yağmaya ..(7b-9)	geldeci yıl bitmeye (43a-15)
..ra'ıyyetlere güc olmaya..(8b-4)	

3.2.1.1.2- Geniş Zaman : -°r /-ar /-er ; -a /-e

Geniş zaman eki olarak çoğunlukla -°r/ -ar / -er görölmektedir. Ancak bazı kelimelerde -a / -e 'li şekillere de rastlamak mümkündür. Söz konusu kip daima üçüncü teklik ve çokluk şahıslarla kullanılmıştır. Bunun yanı sıra hikaye ve şart kipi ile birleşik zamanlı örneklerini de görebilmekteyiz.

görinür (3a-9)	dimek olur (15a-3)
şonar (4a-15)	ķuvvetlenür (23a-3)
severler (2b-6)	řarıcuķ şayı çıkar (26b-11)
gider (7a-6)	açılur (23a-2)
eser (7a-6)	boğazlar (19b-3)
uyadıur (6b-13)	girü çıkar (42a-16)
sarmaşır (6b-11)	girür (42a-15)

olumsuzu :

sivişmez (3b-14) görünmez (7a-3)

depremez (5a-1) konuşmaz (55b-6)

-a / -e ile :

her vaqt kim bu menzillerden bir menzil toğa (56a-11)

eyledür kim maşrıktan toğa (56b-8)

uyağmağı oldur kim güneş nürü altına gizlene (56b-11)

Geniş zaman kipinin hikayesi :

bakarlardı (5b-8) yalvarurlardı (6a-4) giderürdi (6a-7)

kıllurlardı (5b-9) virürlerdi (6a-5)

kıllurdi (5b-11) savardı (6a-6)

Geniş zaman kipinin şartı :

olursa (48b-1) koparsa (14a-8)

ağmazsa (42b-3) varısa (14b-5)

eserse (23a-3)

3.2.1.1.3- Geçmiş Zaman :

3.2.1.1.3.1- Görülen Geçmiş Zaman : -dı / -di

*Metinde hep tonlu haldedir. Birinci teklik ve çokluk ile üçüncü teklik ve çokluk eklerinde

karşımıza çıkmaktadır.

yaratdı (2a-4) didük (3b-9) buldum (2b-3)

bezedi (2a-5) bırağduğ (57a-7) virdüm (2b-13)

vardı (30b-15) getürdik (3b-10)

göründü (4a-11) eyitdük (43b-3)

gösterdi (2b-10) yazduķ (4b-1)

virdiler (2b-16) kılduķ (55b-3)

3.2.1.1.3.2- Duyulan Geçmiş Zaman : -mış / -miş

*Üçüncü teklik ve çokluk şahıslarda görölmektedir.

dimişler (15a-7) dimişler (39a-3)

ķutılmıřdur (15a-4) sanmışlar (42b-1)

ķonılmıř (11a-11) göstermişler (47a-7)

gitmiş (6b-10) eyitmişler (30b-11)

yazılmışdur (30b-11) sınamışlar (43a-3)

Geçmiş zaman kipinin şartı : Yalnızca **aldılarsa** (17b-9) örneğinde görölmektedir.

3.2.1.1.4- şimdiki Zaman : -a / -e ; -a / -e durur ,-ü /-ür şurur

-a / -e ile :Yalnızca birinci çokluk şahısta ve sınırlı örnekte görölmektedir.

..olsun diyü cedvel eyleyevüz (27b-2)

aşıgada eyidevüz (5a-3)

-a / -e durur ,-ü /-ür şurur : Hem devamlılık hem de şimdiki zaman ifade eder.⁹

arta dururken (9b-8) gedilü şururken (9b-9)

geze durur (3b-16) deprenür şurur (15a-1)

3.2.1.2- DİLEK KİPLERİ

3.2.1.2.1- şart Kipi :-sa / se ; -a /-e

olsa (3a-11)

dutınsa (6a-9)

dilersen kim (43a-5)

⁹ Ali Fehmi Karamanlıoğlu; Seyf-i Sarayı Gülistan Tercümesi, TTK. Yay., Ankara, 1989

ağıllansa (6a-10)	düşse (9b-14)
görinse (6a-14)	ķopsa (22a-7)
gürlese (6a-14)	sansa (35b-7)
yıldırasa (6a-16)	ķorķsalar (37b-10)
belürse (18b-9)	varsalar (25a-14)

***-a / -e** ‘li şekline çok az rastlamaktayız.

eger mağrib ilinde ola..(49a-9)

3.2.1.2.2- İstek Kipi : -a / -e

inşallah te’alā ma’lum ola kim..(3b-13)

bu za’ifi ĥayr du’āyla añalar ki..(3b-7)

Allah te’ala yarlıgaya (3b-8)

yād ideler (3b-12)

3.2.1.2.3- Emir Kipi : -ğıl /-gil ; -sun / -sün , -siniz

-ğıl /-gil ile :

algıl (42b-2) savırğıl (43a-8)

bilgil (58b-1) şu saçğıl (4a-6)

ekgil (43a-13) toprak koyğıl (43a-6)

ķoğıl (43a-9)

-sun / -sün , -siniz ile :

tolu olsun (43a-6) geñez olsun (57a-6)

görmesün (43a-10)

3.2.1.2.4- Gereklilik Kipi : -a /-e ; -a /-e gerek ; gerek

başlayasın (47b-2) bilmek gerek kim (5a-5)

bilesiniz kim (43a-12) bitse gerek (43a-12)

delim ola gerek (30b-1) (31a1)

3.2.1.3.-ÇEKİMLİ FİİLLERDE ŞAHIS EKLERİ

3.2.1.3.1- Birinci Teklik Şahıs Eki :-m

buldum (2b-1) eyitdüm (3a-10)

yazdum (2b-12) virdüm (2b-13)

kıldum (3a-9)

3.2.1.3.2- Birinci Çokluk Şahıs Eki :-vuz /-vüz ; -°k

-vuz /-vüz : Bu ekle kurulan örneklere pek rastlanmamaktadır.

eyidevüz (5a-3) eyleyevüz (27b-2)

-°k :

getürdük (3b-10) eyitdük (58b-13)

yazduķ (3b-11) bıraķduķ (57a-7)

didük (3b-9) kılduķ (55b-3)

zıkr eyledük (58b-5) dimişik (59b-5)

3.2.1.3.3- İkinci Teklik Şahıs Eki : -sın / -sin ; -ğıl /- gil ; -°ñ

-sın / -sin : Metinde gereklilik kiplerinden sonra yer almıştır.

işleyesin (42b-9) başlayasın (47b-2) bilesin (43a-5)

-ğıl /- gil :

baķğıl (43a-11) bilgil (58b-1)

ekgil (43a-13) savırđıl (43a-8)

ķılıđıl (42b-3) Őaĉđıl (43a-6)

tuđđıl (42b-4) ķoyđıl (43a-6)

-°ñ :

eyitdũñ (43b-3) dilersenñ kim (43a-4)

3.2.1.3.4- İkinci Çokluk Şahıs Eki : -sınız/-sınız

bilesiniz kim (43a-12)

3.2.1.3.5- Üçüncü Teklik Şahıs Eki : Üçüncü teklik Şahıs belirten özel bir ek yoktur. Bu durum Türkçe'nin tarihi ve yaşıyan kolları ile birlikte bütününe içine alan bir özelliktir.(Korkmaz, 1973,s.177)Metinde en çok görülen Őahıdır.

olsun (2a-8) ķıldı (2a-11) gizlene (56b-11)

degüldür (5b-15) getürdi (2b-10) yağsa (25b-9)

oldı (5a-1) gürlense (9a-16) ĉıķar (26b-11)

uđraĶa (11a-3) ŐaĶa (10a-2) uyağur (38a-11)

tevbe ķıla (12b-7) iñleye (16a-8) doğura (10a-3)

ķız ola (25a-9) eyü ola (16a-5) görünse (29a-1)

3.2.1.3.6- Üçüncü Çokluk Şahıs Eki : Şahıs kavramını karşılamak üzere -ler /-lar eki getirilmiŐtir.

göreler (3a-12) olalar (14a-10)

virürlerdi (4b-1) eyitmişler (30b-11)

dirler (6b-7) ķorķsalar (37b-10)

ķılalar (10a-6) niŐanladılar (58b-1)

bırağalar (46a-7)

işleyeler (53a-10)

3.2.1.4- EK-FİİL

3.2.1.4.1 -‘-dur / -dür’ :

*Metinde bu ek ile kurulmuş bolca örnek yer almaktadır. Bunlardan bazıları aşağıda verilmiştir.

başdır (15a-9)

yigrekdür (8b-15)

arslandur (19a-14)

ķutılmışdur (15a-4)

başındadır (7a-4)

yirdür (19a-10)

ülkerdür (11a-14)

bellüdür (6b-14)

yaydur (3b-16)

alnıdur (11a-14)

burcdur (6b-14)

altındadır (56a-10)

gündür (11a-7)

ayıdur (6b-8)

yaķındur (56a-8)

faşldur (6a-8)

ötürüdür (2b-15)

büyükdür (59a-3)

degüldür (5b-15)

budur (3b-3)

eyledür (56b-8)

3.2.1.4.2- ‘-durur’ :

Yalnızca **ma’ruf durur (43a-4)** örneğinde görülmektedir

*İsim soyundan gelen kelimelerin fiile dönüştürülmesi hususunda UM’de diğeri EAT metinlerinde de görülen ‘er->i-‘ değışimine uğramış ‘i-‘ yardımcı fiili görülmektedir.’-i’ fiili geniş zaman çekiminde, isim ögesi ile şahıs eki arasında eridiğı için tam bir ek-fiil durumuna geçmiştir.

3.2.1.4.3- Şart Kipi ile:

Yalnızca “varısa (14b-5)” örneğinde görülmektedir.

3.2.1.4.4- '-ken' zarf-fiili ile :

artariken (32b-6) olmuşiken (13a-1)

gedilürken (13a-16)

3.2.1.5- FİİLİMSİLER

3.2.1.5.1- İsim-Fiiller :

-ış / -iş :

kıvrılış (29b-2) doğiş (44b-1)

dutuş (48a-1)

-ma / -me :

gök kızarması (40a-1) ditreme (19b-10)

uçınma (19b-10)

-mağ / -mek :

ağıllanmağ (4a-8) dartışmağ (11b-6) yir deprenmek (4a-7)

çekişmek (12b-14) dimek (58b-5) hayr işlemek (24a-13)

sınamağ (43a-1) olmağ (4a-9)

қан дökilmek (21a-10) қılmağ (51a-6)

gün dutılmağ (4a-7) il göçmek (34a-6)

3.2.1.5.2- Sıfat-Fiiller :

-duğ / -dük :

yağduğı yirde (10a-11) şu çıқduğı yire (27a-11)

deprendügi yirde (30a-11) düşdügi yaña (44b-2)

қопdığı мақам (33b-3) varduğı yirde (38a-15)

dutulduğı gün (35a-5) dşdği yaa (44b-2)

ekledğin nesneye (43a-11)

-an /-en :

alan aylar (3b-15)

alan kfirler (24b-14)

peyd olan nesnelere (30b-16)

yriyen yıldızlar (58b-6)

düşmanlık idenler (33b-7)

gören kişiler (44a-14)

işiden hlk (40a-12)

-mış / -miş :

olmış yimişler (37a-7)

yazılmış nişan (4a-9)

olmış dahil (12b-12)

onılmış şureti (23b-3)

-aca / -ecek ;-daı /-dei

*Gelecek zaman sıfat-fiili olarak –acak / -ecek ekinin yanı sıra arkaik bir unsur olarak –daı /-dei eki de grlmektedir.

oturaca yir (50b-15)

geldeci yıl (21b-1)

geldeci iştavrus (42b-11)

-ar / -er :

yarar kişiler (34a-8)

bua bezer nesnelere (35a-1)

-ası / -esi :

oturası yir (11b-12)

gün uyağası vatın (20a-13)

-maz / -mez :

yaramaz işlerde (44a-10)

3.2.1.5.3- Zarf-fiiller :

-°p : UM’de bu zarf-fiil eki sıklıkla ve daima tonlu halde görülmektedir.

kılub (2a-10) intikāl idüb (30b-15)

getürüb (2a-13) kıoyub (38a-16)

dirüb (9b-11) kaçub (40a-14)

toğub (27a-16) tumanlayub (47a-15)

olub (23b-12) kükreyüb (43a-12)

gögerüb (43a-12)

-iken / ken :

yiñiken (16a-13) olmuşiken (13a-1)

artarken (8b-15) artariken (32b-6)

gedilürken (13a-16)

-ınca / -ince :

yiller geçmeyince (24a-11)

tamam olunca (12a-14)

-ıcağ / -icek :

geçicek gürlöse (25a-8)

saçlu yıldız doğıcak (44a-8)

-uban : EAT ait bu ek tek bir örnekte karşımıza çıkmaktadır.

ķıluban (16b-4)

-madın / -medin :

azalmadın yağmur yağa (47a-15) yüksinmadın (43b-3)

ger dermedin (43a-16)

-u / -ü :

kaçan yağmur yağa diyü (47a-7)

-e / -a :

kendü ni'metlerin yiye şükür teñriye diye (5b-16)

3.3-TÜRETME ŞEKİLLERİ

3.3.1-İSİMDEN TÜREYEN ŞEKİLLER:

3.3.1.1-İsimden İsim Türeten Ekler :

*Bu eklerin bir çoğu yalnızca Türkçe kelimelere değil, alıntı kelimelere de eklenerek onları Türkçeleştirmiştir. Alıntı kelimelerden bolca örnek bulunduğu için ,ayrıca belirtmeyi uygun bulduk.

a)-+lı / +li /+lu / +lü :

ayağı ağırlı (20a-9) yimişlü (8a-11) gülcü (24a-11)

ķutlu (27b-12) görklü (15a-16) dürlü (36b-2)

şanlı (53b-8) gereklü (52a-5) yazuklu (3b-12)

adlu (42a-14)	ķorķulu (41b-7)	kemlũ (7a-12)
ũlũmlũ (39a-2)	yağmurlu (20a-1)	yũklũ (10a-3)
ķuyruķlu (1b-3)	bereketlũ (20a-3)	ķazanclu (29a-14)
saçlu (6a-11)	aşillu (21a-4)	ķayęulu (14a-10)

*Alıntı kelimelerde :

renglũ (15a-3)	ķıymetlũ (25b-7)
cinslũ (43a-8)	ni'metlũ (44a-6)
şũretlũ (26b-16)	renclũ (40b-14)
ziyānlu (9a-2)	ķurmetlũ (2b-7)

b)- +lık /-lik :

gũrklũlũk (25b-15)	dostlık (14b-6)	uzunlęı (58b-15)
dũzensizlik (25b-12)	ķurtılmaķlık (3b-3)	ķarlık (8a-12)
ķıtlık (25a-5)	ıslığı (23a-1)	eminsizlik (20b-15)
bolluķ (40a-15)	açlıkdan (50b-8)	yağılık (22a-8)
aşlık (29a-5)	dũşmenlik (33b-7)	isilik (23a-1)
dermansızlık (40b-9)	ķızlık (7b-9)	eylũk (28a-4)
ķalęalılık (21a-13)	yavuzlık (33a-5)	dũzenlik (29a-16)
ucuzlık (22a-9)	sağlık (29a-5)	esenlik (2b-1)

*Alıntı kelimelerde :

ķarāblık (13b-3)	rāzılık (3b-2)
meşęullık (10b-3)	helāklık (25b-16)
raķatlık (8b-3)	fuzullık (37b-3)

kahtlık (7b-10)

ziyankarlık (33a-5)

c)- +sız / +siz / +suz/ +süz: +lu,+lü ekinin olumsuzudur.

kazancsuz (14b-1)

dermansuz (31b-15)

yimişsüz (8a-10)

düzensüzlük (25b-12)

aşısız (3a-16)

dānesüz (54b-3)

eminsizlik (8a-9)

añsızdan (21b-11)

*Alıntı kelimelerde :

kıymatsuzluk (35b-2)

kefaretsiz (31a-14)

haşsuz (51b-5)

haşasuz (2b-5)

d)- +cı / +ci :

yalancılar (29b-1)

e)- +sul / +sül :

yoşsullar (39a-8)

f)- +an / +en :

erenler (10a-9)

g)- +rak / +rek :

yigrekdür (8b-15)

ayruksıraç (44a-12)

ķarañuraķ (24b-16) ķalviraķ (28a-6)

h)- +ca / +ce : Alıntı kelimelere eklenmiştir.

arabca (3a-10) tũrkice (2b-12)

parsice (3a-10)

ı)- +° ķ:

ķuraķ (50a-15) ayruķ (59a-4)

i)-+cuķ / +cũk :

ķarıcuķ (26b-11) uřacuķ (31a-14)

ođlancuķlara (7b-3)

3.3.1.2- İsimden Fiil Tũreten Ekler :

a) + la / +le :Metinde sıklıkla gũrũlen bir ektir.

gũrlese (6b-4) sũylese (5b-9)

ķumanlayub (47a-15) iñleye (16a-8)

başlayasın (47b-2) boğazlar (19b-3)

işleye (34b-9) yiglese (2a-6)

b)- +lan / +len , +la-n / +le-n ¹⁰:

gizlene (56b-11) ķuvvetleneler (25b-13)

¹⁰ Ayşe İlker; Elfāz-ı Tũrkî Farsî Tũrkçe-Farsça Sũzlũk (Metin-İnceleme-Dizin), Manisa, 1998, s.39

yağmalana (39a-9)

ağıllandığıçündür (1b-2)

c)-+°l :

gedilürken (13a-16)

ķutılmışdur (15a-4)

eksilürler (3a-1)

gürüldediğıçündür (1b-8)

düzelmeyeler (12a-13)

gümüldediğıçündür (2a-2)

d)-+a / +e :

beñzetdiler (19a-11)

dileyeler (3a-14)

yarlıgaya (3b-8)

e)- +°r :

belürse (18b-9)

f)- +da/ +de:

gürüldediğıçündür (1b-8)

g)- +ı / +i :

şakıduğıçündür (1b-9)

h)-+°t :

ısıtma (7b-1)

3.3.2-FİILDEN TÜREYEN ŞEKİLLER

3.3.2.1- Fiilden İsim Türeten Ekler :

*Bu türden ekler metinde az görülmekte ve bazılarında yalnızca birer örnek bulunmaktadır.

a). -ıcı /-ici :

kılıçılar (3b-7) yürüyici (58b-5)

b). -°c :

kazancına (10b-13) sevinc (32b-7)

c). -ık /-ik /-uık /-ük :

artuık (50a-13) barışıık (51b-3)

bölük (43a-7)

d). -an / -en :

düzene (57a-5) okuyanlar (3b-11)

kılanlara (57a-5) kalan (3b-15)

kıran (39b-16) içenler (17a-16)

e). -ğan / -gen :

dökilgen (41b-13) taşğun (17a-10)

f). -mı /-mi :

degirmi (48a-15)

g). -u / -ü :

tolu (43a-6)

korqu (44b-13)

h). -m / -in :

ekine (7a-11)

ı). -ım / -im :

yıldırım (6a-15)

ölümlü (39a-2)

i). -ğu / -gü :

kızgudan (15b-16)

j). -k :

yaldırayık (18b-13)

yumşak (16b-14)

artuk (5b-11)

k). -l :

kızıl (10a-8)

1). -mış / -miş :

yimiş (7b-1)

3.3.2.2- Fiilden Fiil Türeten Ekler :

a). -ı :

kesile (12a-9)

açılır (23a-2)

konılmış (11a-11)

yazılmışdur (27a-15)

yıkıla (16b-11)

döküldüğüdür (1b-4)

dutılmağ (4a-7)

kesile (11b-11)

kıırıla (14a-16)

b). -ma / -me :

tutmayalar (12a-15)

yağmaya (47a-10)

geçmeyince (23b-11)

bitmeye (13b-16)

kıalmaya (29a-11)

düzelmeyeler (11b-13)

görmesün (43a-10)

ölmeye (10a-4)

görinmese (47a-10)

şunmaya (10b-13)

kıılmaya (9b-1)

olmaya (8b-4)

bulmayalar (8a-4)

c). -n : Dönüşlülük bildirir.

uzandığı (59a-7)

bilinür (2b-5)

dutınsa (6a-9)

bulınmaya (24b-7)

deprenmek (4a-7)

konılmış (23b-1)

görüldüğüçündür (1b-3) döñenür (5a-11)

d). -°ş : İşteşlik bildiren bu ek bazı örneklerde işteşlik görevini yitirmiştir.

şavaşalar (9b-10) dartışmak (11b-6)

irişe (27b-11) bulaşa (20b-12)

çaķışmak (31a-4) çekişmek (8b-8)

e). -la /-le :

boğuşlaya (23b-9)

f). -°r :

şavırğil (43a-8) düşüre (20a-9)

degüre (48a-1) kızardüğüçündür (1b-5)

artura (5b-15) doğura (10a-3)

giderürdi (6a-7) kıoparsa (14a-8)

g). -tır /-tir , -dur / -dür :

getüre (20a-13) beñzedürler (27a-13)

öldürmeyeler (10a-6)

h). -°t :

beñzetdiler (19a-11) dertüp (37a-11)

ı). -a / -e :

yıldırasa (6a-16)

III. BÖLÜM

SONUÇ

Harekeli nesir olarak kaleme alınan bu eserde anlatımdan çok içeriğe önem verilmiş olup sade ve açık bir dil kullanılmıştır. Eserin tek nüshası üzerinde yaptığımız bu çalışmada amaç eseri konu, içerik ve dil yönünden incelemektir.

UM, dilimizin Arapça ve Farsça gibi yabancı dillerin etki alanına yoğun bir şekilde girdiği XVI. yy'da Türkçeye aktarılmasına rağmen anlatımında daha çok Türkçe unsurlar barındırmaktadır. Bünyesinde EAT'ne ait özellikler taşıyan eserde, ET döneminden eskicil unsurlar da bulunmaktadır. Arapça ve Farsçadan dilimize geçmiş sözcüklerden bazıları metinde asıllarını korurken bazıları Türkçe ekler alarak Türkçeleşmişlerdir. Bablarda değişiklik arz eden bazı olaylarda kullanılan sözcükler dışında, pek çok yerde aynı kelimeler yinelenmektedir.

Düzlük-yuvarlaklık uyumunun görülmeyişi, Türkçenin tarihi dönemlerinden bu yana varlık gösteren uzun ünlülerin gösterilmesi, tonlulaşmanın pek çok örneğine rastlanması, yardımcı fiillerin bolca kullanılmış olması, 'eger'le başlayan şart cümlelerinin çokluğu, tamlamaların sıkça geçmesi, asıl ve sıra sayı sıfatlarına çokça rastlanması eserde dikkat çeken önemli özellikler arasında sayılabilir. Gelecekte haber vermesi sebebiyle daha çok gelecek zamanlı ve üçüncü şahıslara hitab eden bir anlatım göze çarpmaktadır.

Eserin gözümüze çarpan bir başka özelliği de, bünyesinde dilimizde kullanımına rastlamadığımız “karıcuk kayı, kalvirak vb.”gibi söz varlığını barındırmasıdır. “Karıcuk kayı”, kelimeleri bölerek yaptığımız inceleme sonucu bugün halk dilinde “kocakarı soğukları” anlatımına karşılık gelmektedir.¹¹ ”Kalvirak” kelimesinin ise ‘kalva(öğrenci oku)’ kelimesinden hareketle “ok gibi yukarı doğru sivri” anlamını taşıdığı ve metindeki kullanımına uygun ve başka melheme örnekleriyle uyumlu olarak “ayın bir ucunun yukarı doğru sivri olmasını” anlattığı sonucuna ulaştık.¹²

Eserde bazı sayfaların kenarlarında küçük notlar ve ay isimleri bulunmaktadır.

¹¹ Tarama Sözlüğü; I-VIII., TDK. Yay.,Ankara, 1988

¹² Mehmet Zeki Pakalın; Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü, MEB. Yay., XI.Fasikül, İstanbul, 1951

Bu alışmanın Türkçenin farklı dönemlerine ait özelliklere, keşfedilmemiş bazı söz varlığına ve melhemeler hususuna ışık tutacağına inanıyoruz.

METİN BÖLÜMÜ

KİTÂB-I MELHEME

1/b

- (1) **faşl** evvel gün dutulduğıçündür **faşl** düvom ay dutulduğıçündür
(2)**faşl** sivom gün ağıllanduğıçündür **faşl** cehārom ay ağıllanduğıçündür
(3)**faşl** pencom yiñi ay göründüğüçündür **faşl** şeşmom kıyruklı ıldız doğduğıçündür
(4) **faşl** heftom ıldız döküldüğüçündür **faşl** heştom elegüm sağmalı göründüğüçündür
(5)**faşl** nuhom ıharbe göründüğüçündür **faşl** dehom gök kızardüğüçündür
(6)**faşl** yaz dehom hevāda ‘aceb nesne göründüğüçündür (7)**faşl** duvāz dehom hevāda canavar gibi nesne göründüğüçündür
(8)**faşl** sız dehom gök gürüldediğıçündür **faşl** cehār dehom (9)ıldırım şakıduğıçündür.
faşl ez dehom (10)teñri içündür **faşl** sez dehom kıatı yağmur yağduğıçündür
(11)**faşl** hif dehom tolu içündür **faşl** hic dehom toprak (12)ve toz içündür
faşl nūz dehom kıurbağa ve sugulcan (13)yağduğıçündür **faşl** bistom kıatı toz içündür
(14)**faşl** bist yekom busārık içündür **faşl** bist düvom

2/a

- (1) gök gürüldediğıçündür **faşl** bist süvom yir (2) gümüldediğıçündür **faşl** bist cehārom yir döndi(3)ğıçündür bi’smi-l-lāhi-r-raḥmani-r-ahim (4) yüz biñ şükürler ol allaha kim iki cihānı yaratdı (5)ve gögi ve ay vü günü ve ulıdızlar bezedi ve kendü fazlı ile (6)kıamu canavarlardan ādemīler yigledi artuķ aķl ve’ılmı (7)virdi ve dürūd ve şalavāt ve taḥıyyāt ol peygamber revānına (8)ve muḥammed muştafa ‘aleyhisselām ruḥına olsun ki (9)on sekiz biñ ālemüñ görkin kııldı ve kendünüñ (10) ḥabībın kılup yüz biñ yigirmi dört biñ artuķ (11)eksük peygamberlerüñ mührin kııldı ve fıriştehlerüñ ve periyyelerüñ (12)ve kıamu maḥlūķun pişrevīn ve mihterīn kııldı ve (13)anı vücūda getirüp iki cihānuñ fahrın kııldı ve kendü (14)raḥmetinüñ yağmaķlıgın anuñ üzerine ve yārānları üzerine (15)maḥşüş kııldı teñri te’āla ‘azze ve celle yüz biñ (16)şükürler olsun ol resulallah

2/b

(1)selām ve esenlik bunlaruñ revānına döñsün (2)amīn yarabbelālemīn ve bī nesta'in (3)melheme kitābın buldum anıñçünki her ne kim gökde (4)ve yirde ve hevāda nişānlar görünse ve 'alāmetler (5)belürse hayrdan ve şerden bu kitābda hātasuz bilinür (6)ve bu sebebden 'ālimler ve hākimler işbu kitābı severler (7)ve 'aziz tutarlar ve hürmetlü kılurlar ve hemişe 'ālim (8)pādişahlar bu kitābı hürmetlü tutup hazīne içinde (9) şaqlarlar ve bu kitābı evvel danyāl peygamber aleyhisselām (10)gösterdi ve andanşonra ca'feri şādık rāziāllāh anh (11)bu kitābı muhtaşar kıldı ve şeyh ebu'l fazl pārsiye getürdi (12)ve bu za'if iki nüsha cem' kıllup bu kitābı türkice yazdum **usūlü'l** (13)**melāhim** diyü ad virdüm ve melhame 'arap dilince kan (14)döküldiği yir dirler ve bu kitābda kan dökmek şıfatı çokdur (15)bundan ötürüdür kim danyāl peygamber aleyhisselām ve ca'feri (16)şādık rāziāllāhu anh bu kitaba melheme diyü ad virdiler

3/a

(1)ve bilgilkim bir yıl on iki aydur ve bu aylar artarlar eksilürler(2)ve gezerler bundan ötürüdür kim ramazān ayı kāh kışa(3)ve kāh yaza gelür ve her bir ayda alāmetler zāhir olur(4)dürlü dürlü haller sebep olur nitekim teñri te'āla(5)kelām-ı kādīminde buyurur نَكُلُّ شَيْءًا (6)الْأَيُّ آتَيْنَاهُ (7)سَدَبُكَاتِئِيعَ سَدَبِيَّارَ سَدَبُكُمْ فَاتَّبِعْ سَدَبِيَّا (8)كُلُّ شَيْءٍ سَدَبَبُ (9)ve ol 'alāmetler yigirmi biş 'alāmetdür ki her bir ayda(9)görünür ve ol 'alāmetleri yigirmi biş faşl kıldum ve her(10)bir ayuñ adın 'arapca ve parsice ve rum eyitdüm rüşen(11) kıldum ve kaçan bu 'alāmetlerün birisi zāhir olsa bu kitabda(12)ol ayı bulalar ve bu 'alāmetüñ hükmin göreler eger hayr olurısa(13)şükürler kıllalar ve fuqaraya şadağa vireler(14)ve teñriden dağı artuğ hayrlar dileyeler teñri te'āla(15)dağı yigrek hayrlar rüzi kıla nitekim teñri te'āla(16)kelām-ı kādīm içinde buyurur أَلَيْسَ يَتَذَكَّرُ ثُمَّ

3/b

(1) **لَا يَزِيدُكُمْ** eger şer olursa oruç tutalar(2)ve razılık kıllalar ve fuqaraya şadağalar kıllalar ve teñriden 'afv(3)ve kırtılmaqlık dileyeler ki teñri te'āla anları oñ(4)belādan kırtara nitekim resül hāzreti buyurur kim kāle(5)aleyhisselām **كَلِمَةُ** (6)**اللَّهِ** te'āla ümmet-i muḥammed üzerine hayrlar rüzi kıla(7)ve muḥāla' kıllıcalar bu za'ifi hayr du'âyıla

añalar ki anlaruñ(8)du'ası berakâtında allah te'ala yarlıgaya bundan aşığa bāblardur(9)vesselām muṭālî'a kılanlara āsan olsun didük müşkil(10)yirlerin cedvele getürdik ve hem bu kitāba muvāfiķ aħirinde(11)bir kaç faşl nücūma te'alluķ leṭāyif yazduķ tā oķuyanlar(12)bu za'if yazuķlu ķulı daħı bir ĥayr du'adan yād ideler(13)inşallah te'ala ma'lūm ola kim bu kitābuñ bünyādı(14)on iki rūm ayları üzeredür kim ol aylar sivişmez(15)ıyuranmaz da'im bir mevsime gelür kalan aylar sivişür dört(16)faşl kim yazdur yaydur güzdür kışdur gezedurur

4/a

(1)nitekim oruc ayı kāh olur yaza gelür ve kāh yaya gelür(2)ve kāh güze gelür ve kāh kışa gelür ve bu rūm ayları(3)dāyım bir mevsimde ĥurduģıñ bu kitāb aylar üzre(4)ķonıldı ve her bir ayı bir bābdur ve her bir bāb da(5)yigirmi biş faşldur ve her bir faşıl da bir dürlü(6)nişānun ĥükmin eydür tā ol nişānlardan birisi belürse(7)yir deprenmek gibi ya ay ya gün dutılmaķ gibi veya ay(8)ve gün ağıllanmaķ gibi hevāda nesne görünmek gibi ve busārıķ (9)olmaķ gibi daħı bunlardan artuķ kaçan bu kitābda yazılmış(10)nişānlardan bir nişān görünse göreler kim bu nişān(11)ķanķı ayda görüñdi kitābda ol ayı bulalar ĥükmin(12)eyideler daħı bu on iki ay içinde menāzilün ķanķısı(13)doğduğın ve ķanķısı uyaķduğın beyān ķılır ve menāzil(14)didigümüz ayuñ menzilleridür yigirmi sekiz menzildür (15)ve ay her gün bu menzillerden birine ķonar ve āsān(16)olsun diyu menāzilüñ şüretin ve her bir kaç yıldız ıduğın

4/b

(1)daħı bile yazduķ tā baķup gök yüzinde görebileler kim(2)ki teferrücdür ve bu on iki bāb ve on iki ay kim(3)bu melĥame kitābı anuñ üzerinedür bunlardur her bir bāb(4)bir ay ĥükmin eydür iş bu tertībce(5)**bāb-1** evvel iĥtavrusdur bu ay 'arapca teşrīn-i evvel dirler(6)ikinci **bāb** tımrūsdur bu ay 'arapca teşrīn'ül āħir(7)dirler üçüncü **bāb** zikemrus dirler bu aya 'arapca ķānun'ül evvel dirler(8)dördüncü **bāb** yenārisdür bu aya 'arapca ķānun'ül āħir dirler(9)bişinci **bāb** fevrārisdür bu aya 'arapca şubāt dirler(10)altıncı **bāb** mārīsdür bu aya 'arapca āzār dirler(11)yedinci **bāb** abrilisdür bu aya 'arapca neysān dirler(12)sekizinci **bāb** māyısdur bu aya 'arapca āyār dirler(13)toķuzuncı **bāb** ĥurtukūbisdür bu aya 'arapca hazīrān

dirler(14)onuncu **bāb** firsitisdür bu aya ‘arapca temuz dirler(15)on birinci **bāb** ağustosdur bu aya ‘arapca āb dirler(16)on ikinci **bāb** istevrusdur bu aya ‘arapca eylül dirler

5/a

(1)temam oldu on iki ay kim sivişmez deprenmez bu aylaruñ(2)kimisi otuz gün olur kimisi otuz bir gün olur (3)ve kimisi yigirmi sekiz gün olur aşığıada eyidevüz kim (4) kanķı ay otuzdur kanķı ay otuz birdür inşāllah te’āla (5)bilmek gerek kim işbu üç ay kış aylarıdur kānūn’ül-evvel (6)kānūn’ül āhīr şubāṭ bu üç ay yaz aylarıdur āzār(7)neysān āyār bu üç ay yay aylarıdur hazīrān (8)temūz āb bu üç ay güz aylarıdur eylül teşrin’ül evvel teşrin’ül āhīr bir dürlü ay (9)oldur kim yiñi doġar ortasına deġin ṭolar (10)ortasından eksilür şoñına deġin döñenür yine girü yini (11)doġar bu aylara ‘arab ayları dirler kimisi otuz olur kimisi (12)yigirmi ṭokuz olur bir gün bu aylar dükeli mevsimleri gezer (13)nitekim yukarda didük bu aylaruñ adları ‘muḥterem (14)saf rebi’ul evvel rebi’ul āhīr cemāziyul evvel cemāziyul āhīr (15)receb şa’ban ramazān şevvāl zi’l kāde

5/b

(1)zi’l ḥicce ma’lūm ola kim mārtis māyıs (2)aġustos ihtavrus zikemrus yennāris (3)işbu altı ay otuz bir gün olur abrilis (4) ḥurtekus firsitis istavros (5)timrīs işbu biş ay otuzar gün olur fevrāres (6)işbu bir ay yigirmi sekiz gün olur ve bir günün rüb’i (7)olur danyāl ve ca’feri şādık razıallāhu anh eydürler kim (8)işbu yigirmi biş nişānlardan görinse bu kitāba baġarlardı (9)eger kitāb ḥayr söylese teñriye şükür kıılurlardı (10)ve yoḥsullara şadaka kıılurlardı teñri te’āla rüzīlerin (11)artuķ kıılardı nitekim kelām-ı ḡadīm içinde buyurur (12)شَكَرَ لِدِينِ بَيْتِ الْمُزْتَارِ نَ (13)يَذُنُّكُمْ لَأْتُمْ (14)شَدِيدِ زَابِي. انْ تُمَكْفَرُوْا لِدِينِ (15)ol kıuluñ ni’metin artura şükür kıılmaķ ol degüldür kim (16)kendü ni’metlerin yiye şükür teñriye diye şükür kıılmaķ oldur kim

6/a

(1)teñri virdüġi ni’metlerden miskīnlere muḥtāclara (2) za’īflere daġı eylük kııla kim teñri te’āla ni’metin ve hem (3)ömrin artura ve eger bu kitābda bu nişānlar ḥükmin (4)yüz söylese

teñriye yalvarurlardı yazuqlarına tevbe kıılurlardı (5)yoħsullara řadaķa virürlerdi teñri te'āla bunlara (6)raħmet kıılurđı ol 'azābı bunlardan şavardı yavuz (7)işi giderürdi ve ol yigirmi biş niřān budur kim (8)her bir faşıldur işbu 'ibāretce vallāhu ā'lem (9)faşıl gün dutınsa faşıl ay dutınsa faşıl (10)gün ağıllansa faşıl ay ağıllansa faşıl yiñi ay (11)calķ koyında görinse faşıl saçlu yıldız doĝsa faşıl (12)yıldız dökilse faşıl elegüm saĝmalı görinse (13)faşıl gökde canavar görinse faşıl gök (14)gürlese faşıl hevāda 'acāyib nesne görinse faşıl (15)gök kızarsa faşıl ħarba görinse faşıl yıldırım (16)yıldırasa faşıl gökden řař düşse

6/b

(1)faşıl kıatı yaĝmur yaĝsa faşıl tolu yaĝsa faşıl (2) toprak yaĝsa faşıl kıurbaĝa ya soĝulcan yaĝsa (3)faşıl kıatı toz kıopsa faşıl busāriķ olsa (4)faşıl kıatı yil esse faşıl gök gürlöse (5)faşıl yir gürlöse faşıl deprense bunlardır (6)bāb-ı evvel iħtavrus otuz bir (7)gündür bu ay 'arapca teşrin'ül evvel dirler güzün (8)orta ayıdır bu ayun ikinci güninde 'avvā adlu yıldız (9) toĝar ve fer'ul muahħar adlu yıldız uyaĝa ve 'avvā didüğümüz (10)dört yıldızdur kim řimālden cenubdın yaña gitmiş řoñı (11) şarmaşır lāmelif gibi ve fer'ul muahħar yigirmi yidinci (12)yıldızdur ve bu ayuñ on bişinci gün simak adlu (13)yıldız toĝar ve reřā adlu yıldız uyaĝur ve simāk bir rüşen (14)yıldızdur ve sünbüle kim altıncı burcdur bunuñıla bellüdür (15)ve reřā bir rüşen yıldızdur cevresinde uřaķ yıldızlar (16)vardur işbu şüretde ve buña bātn'ul hut daħı dirler

7/a

(1)ve ayun yigirmi toķuzuncı güninde ĝafar adlu yıldız (2) toĝar řuraťayn adlu yıldız uyaĝur ve ĝafar iki yıldızdur (3)ĝayet küçüklüğinden görinmez anıñcün ĝafar dirler (4)ve řuraťayn iki rüşen yıldızdur řevruñ başındadır kim (5)ikinci burcdadır ve bu ay otuz bir gündür iřbu ayuñ (6)öñinde mařriķ yili eser gün řuvi gider ve ilerüki (7)müneccimler kıavli budur iřbu ay yekşenbe gün şanursa kış (8)eyü ola ve yay günlerinde sarb issi ola kıoyun ve řa'ir (9)döli eyü ola bal yaĝ ucuz ola eger düşenbe güne (10) şanursa kış yatlu ola yaĝmur çok yaĝa amma yimiş aĝaçlarına ve ekine āfet yili toķına dürlü řayrılıķ delim ola ve bal(11)arusı kemlü ola ve eger seşenbe güne şanursa kış (12) kıatı ola kıar ve kıurı tımlu çok ola ve eger çehārřenbe (13)güne şanırsa tımlu ne issi ola oranlu yil ese ve yaĝmur çok (14)ola ve yay günleri ħoř ola ve yimiş çok ola (15)eger pençşenbe güne şanursa kış mülāyim ola yil eyü ola

7/b

(1)bal ve yimiş bol ola ısıtma ve ölüm çok ola eger azīne (2)güne şanursa buğday arpa kamu dahil eyü ola ve genc (3)oğlancuqlara ölüm delim ola ve eger şenbe güne şanursa (4) kış kuraç ve yil ve dipi çok ola ve qar çok yağa (5)arpa buğday kız ola ve genc oğlancuqlar ölümü delim ola (6)ve şayruluk ve ısıtma ve renc çok ola **faşl** eger (7)bu ayda gün dutınsa pādīşāhlar düşmenleri hor ola (8)ve çekirge çok ola ve üç ay yay aylarında yağmur (9)yağmaya ve habeş vilāyetinde kaht ve kızlık ola **faşl**(10)eger bu ayda kahtlık ve kızlık ola bābil (11)ilinde ölüm delim ola ammā yağmur yağa ekine āfet (12)dege bābil ili uğrısı çok ola maşriqda mağribde(13)ādemiler birbiriyile cenk ve şavaş delim kıllalar kan (14)dökile fitne galebe delim ola bir ulu er kopa mağrib (15)pādīşāhlığın isteye **faşıl** eger bu ayda gün (16)ağıllansa kış katı ola qar çok yağa dahil eyü ola

8/a

(1)ucuz ola ammā şavaş fitne dokuş ola bāzīrgānlara (2) hārāmīlerden renc dege **faşl** eger bu ayda (3)ay ağıllansa azīm sarb fitne ola halk ortasında (4)yir bulmayalar bu fitne uğrıdan ve hārāmiden ola (5)çok zamān kızlık ola amma koyın tolu eyü ola (6)faşl eger bu ayda saçlu yıldız toğsa ādemlere gavğa ve (7)ılkıya renc ola mağrib ilinde fitne delim ola şular (8) kırıya ilkılar kırıla pādīşāhlar arasında şavaş (9)doğuş çok ola ve eminsizlik ola **faşl** eger (10)bu ayuñ bir ucı kalvīraç olsa yimişsiz ağaclar çok (11) kırıya ve yimişlü ağaclar delim yimiş vire ot gür (12)ola ve ekin eyü ola **faşl** eger bu ayda ıldız (13)dökilse fitne kan dökmek çok ola ammā ol yirde kim (14)dökile üküş kan dökilmek anda ola ammā buğday (15)arpa çok ola **faşl** eger bu ayda elegüm sağmalı (16)maşriqdan yaña görünse şavaş fitne delim ola ve hem

8/b

(1)maşriqdan yaña ılkı tavar kız ola bābil ilinde bir ulu pādīşāh (2) hükme ide ger elegüm sağmalı mağribden yaña görünse eylük (3)ve rahatlık delim ola pādīşāhlar ‘ādil olalar (4)ve ra’iyyetlere güc olmaya ammā kāfir ve firenk ilinde fitne (5)ve birbirin öldürmek delim ola yıl sonunda buğday(6)arpa ucuz ola faşl eger bu ayda harbe didigümüz (7)bir nūr ola sūñü kadarınca artuğ ya eksük gökde (8)görüne eger maşriqdan yaña görünse ādemler arasında çekişmek (9)ve kin dutmaç çok ola ve yılklar delim kırıla ve eger(10)mağribden yaña görünse mağrib pādīşāhı helāk ola ammā (11)kiciler ululara ‘izzet ve hürmet delim kıllalar **faşl**

(12)eger bu ayda maşrıkdan yaña gök kızarsa fitne şavaş (13)ola eger mağribden yaña kızarsa ni'met çok ola ve hem (14)ucuzlık ve āsāyiş ola kamu ādemlerüñ işi eyü ola eger(15)ay artarken kızarsa dañi yigrekdür **faşl** eger (16)bu ayda yirle gögün arasında 'aceb görünse ağac yimiş

9/a

(1)helāk ola pādişāhlar ra'iyetlerine güc ve zulm delim kıllalar (2)ve bāzırgānlar ziyanlu olalar ammā arpa buğday eyü ola (3)**faşl** eger bu ayda hevāda canavar gibi nesne (4)görünse bir ulu pādişāh helāk ola pādişāhlar ra'iyetlerine (5)güc ve zulm delim kıllalar ve bāzırgānlara ziyān delim dege (6)ve il içinde oturası yurt eksük ola hālāyık renc (7)ve zahmet delim dege hem dañi kızlık ola ot 'alef (8)çok bitmeye yatlu işler delim ola **faşl** eger (9)bu ayda gök gürlense ayun ilk güninde ya dördüncü gününde (10)bir ulu er helāk ola eger beşinci ya altıncı ya yedinci gün (11)gürlense bir ulu pādişāh helāk ola eger sekizinci (12)gün gürlense yimiş dökile helāk ola eger toközuncü gün (13)gürlense ādemler bu yıl miñnet ve zahmet içinde (14)olalar ammā üzüm çok ola eger onuncü gün gürlense (15)buğday arpa dükeli ni'met eyü ola amma pādişāhlar hāli(16)yatlu ola hacılar sebebinden eger on birinci gün gürlense

9/b

(1)çekirge delim ola amma ziyān kılmaya eger on ikinci (2)gün gürlense çekirgeden dañıla ziyān delim dege kamu yirde (3)dañıl kız ola eger on üçüncü gün gürlense buğday (4)arpa delim ola il ahvālı yavlağ hoş ola eger on (5)dördüncü gün gürlense pādiāhlar içinde harc delim (6)ola ve hāzīnede mal eksük ola eger on beşinci (7)gün gürlense tā ay şoñına degin hayr ve şalāh ola (8)eminlik ve ucuzlık delim ola ay artadururken gürlense (9)şu yıl eyü ola eger ay gedilütururken gürlense bu eyitdigümüz (10)geldeci yıl ola **faşl** eger bu ayda yıldırım yıldırasa (11)maşrıq pādişāhı çeri dirüb mağribdin yaña gele mağrib (12)ili delim hārāb ola yol eri hārāmiden yavuz ola ve hem (13)bu yıl içinde yir delim deprene **faşl** eger bu ayda (14)gökden taş düşse kıtı sökellik ve ölüm çok ola biraz gün (15)uğrıdan ve hārāmiden ziyān delim göreler ammā şoñı (16)eyü ola buğday arpa dükeli yirde ucuz ola ammā ılkıya

10/a

(1)renc ola öled olamaya **faşl** eger bu ayda kıtı yağmur yağsa (2) kınde kim ırmağ ve bınar varısa şuları taşā ve eminlikler (3)ola ammā yüklü 'avratlar 'ayalların şarblığıla doğura

(4)daħıl eyü ola ılkıya in gire ammā ölmeye **faşl** eger (5)bu ayda tolu yağsa yağduğı yirde ölüm çok ola kâfirler (6)ilinde bir pâdişâha kâsd kıllalar velikin öldürmeyeler bâbil (7)ili pâdişâhın helâk kıllalar şehirler köyler delim yağmalana (8)**faşl** eger bu ayda toprak yağsa ya yıl kıızıl toz (9)götürse adlu erenler ölümü delim ola ammā daħıl görklü (10)ve eyü ola pâdişâhlardan ra'iyetlere eylük delim dege (11)eminlik ola **faşl** eger bu ayda kurbağa ya soğulcan (12)ya çekirge yağsa buğday arpa delim ola ucuzluk eminlik (13)ola velikin ılkıya biraz renc ola ol yağduğı (14)yirde ıllıklar ölümü çok ola ammā ol yir pâdişâhları (15)zâ'iflere güc delim kıllalar ve kara ağıri sökellik (16)delim ola **faşl** eger bu ayda katı toz kıpsa

10/b

(1)ve kâsurğa olsa ol yirde muhkem savaş kıllalar ara yirde (2)bir ulu helâk ola ve şular soğıla ve yağmur yağmaya il (3)içinde zahmet ve meşgullik delim ola **faşl** (4)eger bu ayda gök gürlense melikler arasında ziyân (5)delim ola savaş fitne düşe ra'iyetler arasında (6)eminlik ola ve yalan haberler il içinde delim yüriye (7)**faşl** eger bu ayda busârik olsa kıızlık ola (8)nekim biterse helâk ola sökellik ola ammā öled olmaya (9)**faşl** eger bu ayda katı yıl esse bir pâdişâh helâk (10)ola ve kan delim dökile buğday arpa eyü ola ve yıl (11) şoñında şayruluk çok ola ve yılkıya öled ola **faşl** (12)eger bu ayda yir gürlense kaygu ve endişe il üzre (13)delim ola ve hic kimsene kendü kazancına şunmaya yağmur (14)ve tolu yağa ve kış katı ve yavuz ola nekim yimiş (15)ve buğday arpa bitse eyü ola **faşl** eger (16)bu ayda kendüzin yir deprense kamu cihân ucuzluk ola

11/a

(1)buğday arpa eyü ola ve ot güri bite beglerde bir ulu (2)beg helâk ola dünle deprense katı kıızlık ve şayruluk (3)ola bâbil pâdişâhı mısır pâdişâhı birle uğraşa arada (4)helâklık çok ola **bâb-ı ikincî** (5)nimrûsdur güzün son ayı hısâbları ve hükmleridür (6)bu aya 'arapca teşrin'ül âhir dirler bu ay otuz (7)gündür bu ayuñ on birinci gün zübana adlu bir yıldız (8) toğar ve buṭayn adlu yıldız uyağur ve zübana iki yıldızdur (9)birbirinden ıraklığı bir sünü kadar ve zübana demek aqrabuñ (10)iki boynuzı demek olur ve buṭayn üç uşak yıldızdur (11)sac ayak gibi konılmış ve biri ḥamel burcundadır ve bu(12)ayuñ yigirmi dördüncü gün eklîl adlu yıldız toñağlur (13)ve bu eklîl üç rüşen yıldızdur eklîl demek ya'ni (14)tac demek olur ve yiri

aķrabuñ alnıdır ve süreyya ülkerdür ve bu (15)altı yıldızdur birbirine yakın üzüm salķımı gibi yiri tavaruñ (16)boynuzındadır tavar öküzdür eydürler kim bu ülker yidi

11/b

(1)yıldızdur ammā haća eydürler altı yıldızdur **faşl** (2)eger bu ayda gün dutınsa fitne şavaş delim ola (3)ve şehrler köyler delim harāb ola ammā daħıl ucuz (4)ola **faşl** eger bu ayda ay dutılsa şām ilinde fitne (5) kızlık ola ve yūyan ilinde daħıl kıt ve kaħt ola velikin (6)maşrıķdan yaña ve mağribden yaña şavaş ve dartımaķ üküş (7)ola ve maşrıķ pādişāhına bir ulu düşmen çıķa delim (8)renc göreler velikin düşmen helāk ola **faşl** (9)eger bu ayda gün ağıllansa yılķıya helāklık ola ādemler (10)renc emek delim çekeler pādişāhlar zulm ide bāzırgānlara (11)ziyān delim dege harāmilerden yollar kesile (12) uğrılardan degme yirde oturası yir bulunmaya **faşl** (13)eger bu ayda ay ağıllansa şıgır koyun ni'met ucuz ola (14)eger bir ucı ķalkurak¹³ olsa ķuru tımlu delim ola bir kaç (15)gün andanşoñra ķar delim yaĝa ve koyun delim helāk (16)ola **faşl** eger bu ayda saçlu yıldız toĝsa pādişāhlar

12/a

(1)işi eyü ola velikin ra'ıyyetleri yavlaķ za'ıf olalar (2) tavarların öldüreler dermande olalar şayruluk ve kızlık (3)ve ölüm delim ola ve 'ālimler birbiriyle şavaşalar ve ilde (4) harablık çok ola ve bāzırgānlara ziyān delim dege bu (5)yıldızuñ ķuyruĝı ķancarı olursa ol yaña bal eyü (6)ola **faşl** eger bu ayda yıldız dökilse cihān (7)begleri birbiriyle yaĝı olalar yalan ve yavuz haberler (8)ve bühtān ve ĝıybet halk arasında delim ola biñarlar (9)ve ırmaķlar şuyı ķuruya ve kesile **faşl** (10)eger bu ayda elegüm saĝmalı maşrıķdan yaña görinse(11)bāris ve bābil ilinde kızlık ölüm delim ola bāris (12)ve bābıl pādişāhları helāk olalar tā toķuz yıl geçmeyince (13)düzelmeyeler ve 'ākil pādişāhlar bulunmayalar ve ol il (14) harāb ola tā toķuz yıl tamam olunca ol yirde ķarar (15) tıtmayalar ammā yaĝmur yaĝa eger saĝmalı mağribden yaña (16)görinse bu didigümüz ķamu mağribde ola **faşl**

12/b

(1)eger bu ayda harbe görinse ķurtdan ve arslandan (2)ve bunuñ gibi nesnelere ādemlere ve yılķılara delim ziyān (3)ola bābıl pādişāhı kendü ilinden çıķa üç yıl (4)kendü ilinden maħrım ķala halka anuñ sebebinden (5)rençler ve zaħmetler delim dege ve üç yıla deĝin ķamu cihān

¹³ Kelimenin kalkurak şekline yalnızca burada rastlamaktayız.

(6) kızlık ola ve şayruluk delim ola andansoñra (7)bābil pādişāhı yavuzlığa tevbe kıla gine kendü iline (8)gide ve ‘adl eyleye eger bu h̄arbe mağribden yaña görinse (9)türkler āl götüreler kamu galebe kıllalar üç yıla degin (10)cihān h̄arāb ola andansoñra kamu türkler helāk (11)olalar **faşl** eger bu ayda maşrıktan yaña kızarsa (12) kamu olmuş dahil helāk ola ol kızarmağıla bir ulu (13)yıldız yire düşe bir ulu pādişāh helāk ola bu nişān (14)mağribden yaña olsa çekişmek ve kan dökmek fitne (15)ve kaygu delim ola **faşl** eger bu ayda gökyüzinde (16)’acāyib nişān görinse halk arasında fitne şavaş delim

13/a

(1)ola ağaclar yimiş olmuşiken helāk ola h̄arāmīden(2)ve uğrıdan ve yalancıdan halk oturası yir bulmaya ammā buğday(3)arpa kamu ta’ām eyü ola ve yıl şoniñda ādemilerün h̄ali (4)eyü ola **faşl** eger bu ayda hevāda ‘acāib (5)görinse yıl yağmurlu ola buğday arpa ve ot eyü ola (6)bāzirgānlar ziyanlı olalar şayruluk ola ammā öled olmaya (7)**faşl** eger bu ayda hevāda canavar gibi nesne görinse (8) kış katı ola qar delim yağa ammā dahil eyü ola ucuzluk (9)ola yıl şoniñda şayruluk üküş ola öled olmaya (10)**faşl** eger bu ayda yiñi ay çalk koyında’ görinse yılkı (11)döllü ola bal yağ ucuz ola eminlik ve ucuzluk yıl (12)ola bāzirgānlar aşıllu menfa’atlı ola **faşl** (13)eger bu ayda ilk düninde gök gürlense şayruluk delim (14)ola ve ammā müneccimler eyitmişler ayuñ ortasından şoniña (15)degin gürlense h̄alāyık aşşı ve menfa’at ve şalāh delim(16)ola yağmur üküş yağa ve eger ay gedilürken gürlense tımlu

13/b

yir (1) qar ola **faşl** eger bu ayda yıldırım yıldırasa maşrıq (2)çerilerinden mağrib çerilerine ziyan delim dege ol (3)illerde h̄arāblık üküş ola **faşl** eger bu ayda(4)gökden taş düşse kahtlık kızlık kan dökmek çok (5)ola ol taş düşdüğü yirde ıszlık çok zaman ola(6)ve müsāfirler uğrılardan ve h̄arām h̄ūrlar şerrinden ziyān(7)çok çeke **faşl** eger bu ayda katı yağmur yağsa uğrılar (8)üzre bir ‘azāb gele ol ‘azābdan korqalar işlerine (9)tevbe kıllalar eger yağmur az yağsa kan dökilmek çok ola (10)**faşl** eger bu ayda tolu yağsa mışır ilinde katı (11) kızlık ola ve bārbān ilinde yüz ādemiler kopa eger tolu (12)çok yağsa yağduğı yirde şayruluk ve ölüm çok ola **faşl** (13)eger bu ayda toprak yağsa ya dahil yıl kızıl toz getürse (14)mefācāt ölümü çok ola yağduğı ıszlık ola uğrı (15)ve h̄arāmi az ola **faşl** eger bu ayda kurbağa yağsa (16)ya soğulcan yağsa ağaçlarda yimiş bitmeye ve ot bitmeye

14/a

(1)ya az bite ve ağrı ve şayruluk üküş ola ısıtma ve kara ağrı (2)ve öyken ağrısı çok ola hem bahadır erenler helāk (3)ola ve deryāda gemi çok gark ola **faşl** (4)eger bu ayda buşarıq olsa buğday arpa hurma çok ola (5)ot biçin eyü ola yaza yakın kar çok yağa ve hıalayık (6)öksürük ve tumağı çok ola geyiklere ve davşanlara(7)ve tağlar canavarlarına kıran delim ola **faşl** (8)eger bu ayda yil kıtı bulut kıparsa yağmur çok yağa şular(9) taşa ammā yalan haberler çok ola hıalayık yalan haberler (10)sebebinden kayğulu olalar ve bu yıl kızanıdan mahrum kıalalar (11)ammā buğday arpa ayruq dāneler eyü ola faşl (12)eger bu ayda kıtı yil esse ol yirūn pādişāhı kendü(13)erenlerin üküş öldüre pādişāh zulminden ra’iyyetler ziyānı (14)delim ve mazlumlara zulm ola yirlerinden gideler ve hācılar (15) helak olalar **faşl** eger bu ayda gök gürlöse (16)ılkı çok kırıla şayruluk üküş ola pādişāhlar yavuzluğundan

14/b

(1)il miskīn olalar ve kızanıcsuz olalar ile ve ra’iyyetlere (2)pādişāhlardan delim ziyān dege bāzırgānlar haramīlerden (3)yol bulmayalar ammā dağıl eyü ola **faşl** eger (4)bu ayda gündüzün yir deprense bir ulu pādişāh kıopa cihān(5)gir ola kıande bir pādişāh varısa (وَ رَانَ)¹⁴ (6)helāk ola kıande kim düşmen varısa dostlık kııla ya (7)tıta öldüre nice kim anuñ ömürü ola kıan dökmek eksük (8)olmaya eger dūn içinde deprense ol yıl arpa (9)buğday dar ola ve eger yir deprense yıldırım yıldırasa gök (10)gürlöse yavuz yıller ese ve kıtı tımlu ola ve kış kıtı (11)ola yılkı ve dağı canavarlar tımlu şerrinden helāk olalar (12)hiç çāre olmaya **bāb-1 üçinci kıānūn’ül evvel** (13)zikemrūsdur bu ay kışuñ ilk ayı hıسابlarıdır ve hükmleridir (14)bu aya ‘arabca kānūn’ül evvel dirler bu ay otuz bir (15)gündür bu ayuñ yidinci gününde kıalab adlu yıldız (16)doğar ve deberān adlu yıldız uyağur ve kıalab didigümüz

15/a

(1)bir büyük kıızıl yıldızdur deprenür tırrur öñinde ardında (2)dağı birer gecük yıldız vardur ve kıalab dimek ‘akrabuñ yürek (3)dimek olur ve deberān bir büyük rüşen kıızıl renglü yıldızdur (4)şevrūn maşrıqdan yaña gözinse kıutılmışdur ve bu ayun yigirmi (5)birinci gün şüle adlu

¹⁴ Kelime “odaturvaran” şeklinde okunabilmektedir.

yıldız toğar ve haq'a adlu (6)yıldız uyağur ve şüle iki yıldızdur rüşen ammā bunuñ (7)dükeli ikisinüñ aralığı bir qarış ola dimişler ve şüle (8)'akrābuñ dikenini demek olur ve haq'a üç yıldızdur (9)küçük sac ayağı gibi ve biri cevzā burcunuñ başıdır (10)ve bu ayuñ yigirmi bişinde mīlād bulur mīlād 'isa (11)aleyhisselām toğduğı gıceye dirler ve mīlāda kāfirler (12)hıristus dirler ve müneccimler eyitmişler eger mīlād yekşenbe (13)gün sansa kış eyü ola dañıl üzre yağmur delim yağa (14) koyun yaza güçlü çıka ve bal arusu eyü ola yağ bal (15)bol ola ammā yigitler ölümü delim ola eger mīlād (16)**düşenbe** gün sansa kış görklü eyü ola abrilde

15/b

(1)māyıda yağmur delim yağa ammā yimiş vaqtinde şayruluk (2)çok ola ve eger mīlād seşenbe güne sansa kış katı (3)ola ammā ziyānsuz ola yay günleri hoş ola (4)ammā bir kaç gemiler deryāda helāk ola ve yay günlerinde (5) şayruluk çok ola ve eger mīlād çehārşenbe gün sansa(6)kış katı ola ammā kış gününüñ eyregi yağmurla giçe(7)ve yay günleri sarb issi ola buğday arpa çok ola (8) tağ geyikleri semiz ola ammā yimiş vaqtinde katı issi (9)ola ve hem biraz öled ola ve eger mīlād **pencşenbe**(10)gün sansa kış eyü ola ammā yimiş vaqtinde sarb issi (11)ola ammā biraz öled ola eger mīlād **azine** gün (12)sansa kış eyü ola yağmur çok yağa ammā yaz günlerinde (13)göz ağrısı üküş ola eger mīlād **şenbe** gün sansa (14) kış katı ola ve yıl çok ese ve māyıda hurtukübde (15)yıllar çok ese ve yay günleri sarb issi ola (16)buğday ve arpa kızgudan gevreye tiz ola **faşl**

16/a

(1)eger bu ayda gün dutırsa kış katı ola ve ni'met ve yağmur (2)çok ola ot biçin eyü ola ve mähin ve mazīlderān (3)ilinde katı kızlık ola kan dökmek üküş ola ve balık (4)çok ola ve mağrib ilinde hem kızlık ola **faşl** (5)eger bu ayda ay dutılsa gāziler ölümü çok ola buğday (6)arpa kamu haddeden giçe eyü ola ne kim kış katığı varısa (7)ucuz ola **faşl** eger bu ayda gün ağıllansa kış katı (8)ola halāyık kamusu tımludan inleye keçiye renc ve helāklik (9)delim ola ot biçin eyü ola **faşl** eger (10)bu ayda ay ağıllansa kış katı ola ve ılıya renc ola (11)ve ādemlere renc ve şayruluk çok ola bābıl ve kirmān (12)ili harāb ola ādemler kayguya delim düşeler ve yalan (13) haberler çok ola **faşl** eger bu ayda ay yeñiyken (14)(¹⁵قَبُولُ مَجْلَقٍ)

¹⁵ Kelime "çalk koyunda" şeklinde okunabilmektedir.

görmüşse yağmur çok yağsa ve bınarlar suyu (15) kamu taşgun ot biçin eyü ola **faşl** eger bu ayda (16)saçlu yıldız doğsa hevân ilinde fitne çok ola pādişahlar

16/b

(1) zālīm olalar **faşl** eger bu ayda katı yıl esse bir ulu (2)pādişāh çeride düşe çok begler anda helāk olalar şu (3)erenleri anda delim yağmalana hem şayruluk çok ola (4)hem dahı hiç kimesne ol şayruluğa kefāret kıluban aşşı (5) kılmaya bu ayuñ on bişinde bir ulu tımlu ola **faşl** (6)eger bu ayda gök gürlöse fitne çok ola ve çekirge üküş (7)ola ammā ziyān kılmaya yir delim deprene uğrı hārāmi çok (8)ola pādişahlar zālīm olalar ra'ıyyetler şu erenlerinden (9)çok zahmet göreler **faşl** eger bu ayda yir gürlöse (10)pādişāhlar birbiriyle ile çalışalar il bulaşa kan delim dökile (11)köyler od belāsından yıķıla ve bāzırgānlar üküş yağmalana (12)ol yıl şonı emınlık ola **faşl** eger bu ayda (13)gökde canavar gibi nesne yıl eyü ola buğday arpa ucuz (14)ola kış yumşak ola koyun ılkı eyü ola bal yağ üküş (15)ola yollar işleye bāzırgānlar aşıllu ola **faşl** (16)eger bu ayda gündüzün yir deprene begler bigāne düşe

17/a

(1)bir şehir anda hārāb ola çok begler helāk olalar ammā buğday (2)arpa bu eyitdigümüz mağribde ola ammā ekin eyü ve ni'met (3)ucuz ola **faşl** eger bu ayda hevāda canavar gibi (4)nesne görünse ilde 'acāyib işler çok ola buğday arpa (5)eyü ola ammā ılkıya renc ola ve şayruluk ve baş ağrısı (6)ve kaygu çok ola ve bāzırgānlar aşşıdan mahrūm olalar (7)**faşl** eger bu ayda ayuñ ilk güninde gök gürlöse (8) tımlu yağmur ola. buğday arpa üküş ola ammā ayruķ yimiş (9)olmaya eger ay artarken gürlöse tımlu yağmur çok ola (10)ve bınarlar suyu taşgun ola eger ay gedilürken (11)gürlöse bir ulu pādişāhi helāk kıllalar ve ol yirde ot (12)biçin eyü ola ammā kazancsuz yıl ola **faşl** (13)eger bu ayda yıldırım yıldırasa buğday arpa ve hurma çok (14)ola ve bahadır yigitler çok helāk olalar **faşl** (15)eger bu ayda gökden taş düşse fitne şavaş çok (16)ola ve hamr içenler ve müfsidler delim helāk olalar ve uğrılar

17/b

(1)ve hārāmiler çok olalar ve yıl şonında bāzırgānlar aşıllu (2)olalar **faşl** eger bu ayda mağribden yaña (3) katı yağmur yağsa rüm ilinde delim 'imāretler hārāb (4)ola bu yıl kazancsuz yıl ola ra'ıyyetler pādişāhlardan (5)delim hayr göreler ol yıl şu kamu taşgun ola

(6)**faşl** eger bu ayda 7olu yağsa yağduğu yirde uęru 7ok (7)ola ve 7arāmi delim ola 7alāyık bunlardan ziyān gōreler (8)ve bir yıldanşońra uğrılar 7arāmiler delim helāk olalar (9)ve il bunlaruń belāsından emīn ola nekim bular ilden aldılarsa (10)il 7amusın girü ola **faşl** eger bu ayda hevada kızıl (11) 7oprağ yağsa 7ayęu fitne 7ok ola ve bāzırgānlar hi7 7ande (12)sende aşşı bulmayalar bu yıl 7arāmiden ile zağmet delim deęe (13)**faşl** eger bu ayda 7urbağa ya soğılcan ya 7ekirge yağsa (14)yazın ilde şayruluk delim ola ve ‘ayāl getürmese (15) ‘avretler delim helāk olalar yimiş eksük ola 7urtdan (16)arslandan 7aplandan ādemlere ziyān delim deęe pādīşāhlar

18/a

(1)ra’iyyetlere zulum delim 7ılalar **faşl** eger bu ayda 7atı (2)toz 7opsa il i7inde yalan 7aberler 7ok ola ol (3) 7aberdan pādīşāhlar ra’iyyetlerine zulum delim 7ılalar ammā koyun (4) şağ tendürüst ola bal yaę bol ola bāzırgānlar (5)aşşı bulmayalar **faşl** eger bu ayda buşarığ olsa (6)olmuş yimiş helāk ola 7alāyık endīşeye delim dūşeler (7)bu yıl 7azancsuz yıl ola ve pāris ve kirmān ili pādīşāhları (8)birle dūşmen olalar şavaş 7an dōkmek delim ola ve bu iki (9)ilüń birisi 7arāb ola yemen ilinde ölüm delim ola bu yıl (10)delim ‘imāretler oddan helāk olalar ammā yağmur üküş (11)ola ve bınarlar 7ande kim varısa 7aşęun ola **faşl** (12)eger bu ayda yıldız dōkilse kızlık 7arlık delim ola ve ilkıya renc (13)ola ve hem daķı bir ulu pādīşāh 7ükmi ide ol yıl pādīşāhlar (14)ra’iyyetlerden ziyān delim gōre sefer ehli kişiler (15) şudan delim ziyān gōreler **faşl** eger bu ayda elegüm (16)sagmalı maşrığdan yańa gōrinse yazın 7ekirge delim 7opa

18/b

(1)üç ay ni’met ucuz ola andanşońra kızlık ola yay (2)günlerinde şayruluk ve ölüm delim ola bābīl ilinde (3) 7an dōkmek ve fitne delim ola **faşl** eger bu ayda (4)maşrığdan yańa 7arbe gōrinse arpa buğday 7amu dağıl eyü ola (5)üç 7aę ehli ādemīleri teńriye ‘āşi olalar andanşońra (6)tevbe 7ılalar ammā yağmur eyü ola pādīşāhlar i7in şavaş (7) 7ılalar 7an delim dōkile **faşl** eger bu ayda gōk (8) kızarsa şavaş 7artış delim ola 7alk arasında renc (9)7ok ola eger bu nişān mağribden yańa belürse 7amu dağıl eyü (10)ola eger dūnin deprense zühre yıldızı dōęmiş olmasa (11)bir ulu pādīşāh helāk ola bu zühre didigümüz bir (12)cennetlü yıldızdur bu

yıldız ahşam vaktinde toğar yazın (13)irteye yakın toğar ve bu yıldıza yaldırayık yıldızı dirler (14)buğday arpa kamu dahil eyü ola ammā yıl soñında (15)biraz şayruluk ola bāb-1 dördüncü (16)yinnārisdür kısuñ orta ayı hısābları ve hükmleridir

19/a

(1)bu aya ‘arabca k̄ānun’ül āh̄ir dirler bu ay otuz bir gün (2)olur bu ayuñ ikisinde ne’āyim adlu yıldız toğar ve han’a (3)adlu yıldız uyağur bu ne’āyim dört rüşen yıldızdur (4)su konılmış kavş burcundandır na’āyim demek üstür murğlar (5)demek olur tāreyler ?¹⁶ ya’ni gökdeki aq̄ yol gibi (6)ırmağa beñzer ()¹⁷ ve yıldızları üstür murğlara beñzer kim (7)geldiler şü içerler ve han’a bir rüşen yıldızdur ve küçük (8)yıldız dahil yanında doğar ve bu ayuñ on üçüncü gün belde (9)adlu yıldız toğar ve zirā’ adlu yıldız uyağur ve bu belde didigümüz (10)yıldız yigirmi birinci menzildür gökde bir yirdür yıldızlardan (11) h̄ālī ve bu menzili şahrāya beñzetdiler ve zirā’ iki rüşen (12)yıldızdur esed burcunda birbirinden ıraklığı şuraṭayn (13) kadarıdır zirā’ demek arslan kolı demek olur esed (14)arslandur ve bu ayuñ yigirmi yidisinde sa’dul ezzic (15)adlu yıldız toğar ve nesre adlu yıldız uyağur ve bu sa’da (16)iki yıldızdur alqadurur rüşen degüldür birbirinden ıraklığı

19/b

(1)buçuk arşun kadarıdır ve müneccimler eyitmişler üçüncü yıldız (2)dağı vardır eydür üçüncü yıldız koyudur kim (3) sa’danı boğazlar bu dükeli cedyuñ boynızındadır cedyu (4)oğlaq̄ demek olur ve nesre iki yıldızdur esedüñ (5)burın delikleridür iş bu şüretde ve sereṭan burcundadır (6)ve müneccimler eyitmişler eger bu ay yekşenbe güne şansa (7) kış katı olmaya ammā yağmur eksük ola ve güzün yıl delim (8)ese buğday arpa çok ola ammā yigitler ölümü delim ola (9)bu ay düşenbe güne sansa yıl eyü görklü ola ve günler (10)issi ola ya ādemlerde ditreme ve uçınma ağrısı çok ola (11)eger bu ay seşenbe güne sansa kış katı ola tımlu (12) qar üküş ola velīkin güz kuraq̄ ola şayruluk ve añsızda (13)ölüm çok ola ve ‘avretler ölümü üküş ola ve deryā seferi (14)düşvār ola eger bu ay çehārşenbe güne sansa kış (15) katı ola buğday arpa yimiş çok ola yay günleri (16)işsi ola degme yirde buğdaya ziyān dege ve kış degme

20/a

¹⁶ Kelimenin okunuşuna sözlüklerde rastlanamaması sebebiyle yanına ? işareti konmuştur.

¹⁷ Kelime ‘teleri’ şeklinde okunabilmektedir.

(1)yirde bir olmaya ölüm delim ola yaz yağmurlu ola ve güz (2)görklü ola eger bu ay pençşenbe güne sansa kış (3)eyü ola ammā bal kız ola güz bereketlü ola eger bu ay (4)az̄ine güne sansa kış katı ola ve hırman üzre yağmur (5)delim yağa ve güz kurağ ola buğday arpa ve yimiş eyü ola (6)ammā genc oğlanlar ölümü çok ola eger bu ay şenbe (7)güne sansa kış katı ola yiller çok ese yay günleri (8) tımlu ola ve güz kurağ ola buğday yimiş kıt ola (9)ve ayağı ağırlı ‘avretler ‘ayālın delim düşüre ve ısıtma renc (10)çok ola ’imāretler oddan çok helāk ola **faşl** (11)eger bu ayda gün dutınsa ni’met kamu ucuz ola buğday (12)arpa çok ola pāris ili pādişahı bir ulu eri rüm (13)ilinden duta kendü hıdmetine getüre eger gün uyağası (14)vaqtin dutınsa eminlik eksük ola **faşl** eger (15)bu ayda ay dutınsa buğday arpa yimiş eyü ola ammā çekürge (16) kopa velīkin ziyān kılmaya şular taşğun ola ot biçin

20/b

(1)eyü ola **faşl** eger bu ayda gün ağıllansa ölüm çok (2)ola ve koyun keçi kırıla yimişe āfet doqına ve şayruluk (3)çok ola kazancsuz yıl ola ve bāzirgānlar sefere (4)yol bulmayalar **faşl** eger bu ayda ay ağıllansa (5)yağmur çok yağa ot biçin gür ola ādemler tumağı (6)ve boğaz ağırsı göreler ve ılkı berizgūn inleze velīkin (7) kırılmaya **faşl** eger bu ayda ay yiñiken calk koyında (8)görinse ot biçin eyü ola eger bir uci kalvīrak¹⁸ (9)olsa yimişler ağacına tımludan ziyān dege ammā bal (10)bol ola **faşl** eger bu ayda saçlu yıldız (11) toğsa pādişāhlar işi hoş ola biraz rūzigār (12)girü döne il bulaşa kan delim dökile eger bu nesnelere rüm (13)ilinde ya mağribde olsa melikler çalışalar ve kan delim (14)dökile kış eyü ola **faşl** eger bu ayda yıldız dökilse (15)eminsizlik ola ve pādişāhlar zālīm olalar bu yir çok (16)deprene yılkı kırıla dahil eyü ola **faşl** eger bu ayda

21/a

(1)elegüm sağmalı maşrıqdan yaña görünse pādişāhlar düşmenleri (2) kuvvetlene pādişāhı helāk kılalar üzüm olmaya ağaçlar (3) kırıya qar çok yağa tımlu katı ola buğday ucuz ola (4)eminlik ola bāzirgānlar aşıllu olalar velīkin (5)biraz ölüm ola **faşl** eger bu ayda harba maşrıqdan (6)yaña görünse bir ulu beg pādişāhına hıyānet ide (7)pādişāhlara ziyān delim dege

¹⁸ Kelimenin okunuşuna sözlüklerde rastlanamamıştır. Ancak “kalva” kelimesinin talim oku anlamına gelmesi ve ayın bir ucunun ok gibi yukarı doğru sivri olması anlamının metne uygun olacağı düşüncesiyle kelime “kalvirak” şeklinde okunmuştur.

ve il Һarab ola andan (8) Һoňra bir ulu pādiŐāh ili ‘imāret kıla ve ol pādiŐāh (9) Һāli eyü ola ve eger bu niŐān maġribden yaňa ġorinse (10)bu Һan dökilmek ol ıķlīmde ola yimiŐ Һoķ ola pādiŐāhlar (11)ra’iyyetlerine delim eylük kıllalar **faŐl** eger bu ayda (12)hevāda ‘acāib nesne ġorinse kıŐ uzun ola ve hem (13)daġı Һarlık ola ve Һalġalık üküŐ ola bir ulu kiŐi (14)helāk ola ve daġı bir kiŐinüň kim ulu nāmdar ola (15) Һanumānin yaġma kıllalar **faŐl** eger bu ayda ayuň ilk (16)ġüninde ġoķ ġürlese ŐavaŐ Һan dökme delim

21/b

(1)ola eger ay ġedilürken ġürlese iŐ bu iŐler ġeldeci yıl ola (2)yıl Őoňında yaġmur delim yaġa **faŐl** (3)eger bu ayda yıldırım yıldırasa ŐavaŐ Һan dökme (4)delim ola yaġmur delim yaġa ot biġin delim ola (5) Őular Һamu ҺaŐġun ola ve yay ġünlerinde Őayrülük (6)delim ola ve ‘avretler ölümi Һoķ ola **faŐl** (7)eger bu ayda ġoķden ҺaŐ düŐe fitne ve Һan dökme (8)delim ola ve pādiŐāhlar arasında dartıŐ üküŐ (9)ola ve Һalġalık Һoķ ola il iġinde delim ‘imāretler (10)odan helāk ola **faŐl** eger bu ayda Һatı (11)yaġmur yaġsa ġöz aġrısı Őayrülük ve aňsuzdan ölüm (12)delim ola ammā ot biġin eyü ola **faŐl** (13)eger bu ayda Һolu yaġsa pādiŐāhlar iŐi eyü ola daġı (14)ri’ayyetler pādiŐāhlaruň eylugin delim ġoreler daġıl (15)eyü ola bāzirġānlar aŐıllu olalar ammā biraz Őayrülük (16)ola **faŐl** eger bu ayda Һoprak yaġsa ya daġı

22/a

(1)yıl Һatı ese kıızıl toz ġetürse yılkıya renc ola Őayrülük (2)eminsizlik delim ola yimiŐ olmuŐiken helāk (3)ola ve daġıl eyü ola ve ucuz ola **faŐl** eger (4)bu ayda Һurbaġa ya soġulcan ya Һekirġe yaġsa Һatı (5) kıızlık ola Һalk Һayġuya delim düŐe ölüm ve Őayrülük (6)delim ola pādiŐāhlar zālim olalar bāzirġānlar ziyānlu olalar (7)**faŐl** eger bu ayda Һatı toz Һopsa pādiŐāhlar arasında (8)yaġılık Һoķ ola Һan dökme ve fitne üküŐ ola Őoňra (9)eminlik ve ġörklü ucuzluk ola **faŐl** eger (10)bu ayda busāriķ olsa ekin ve ot biġin ve Һamu daġıl (11)eyü ola ammā kıŐ iġinde yaġmur delim yaġa bazirġānlar (12)aŐıllu olalar velikin deňizde ġemiler helāk ola (13)**faŐl** eger bu ayda Һatı yıl esse maġrib pādiŐāhına (14)düŐmen düŐe velikin Őıġun ola delim alp erenler (15)anda helāk olalar ve maŐriķ ili Һatı kıızlık ola ve ra’iyyetler (16)pādiŐāhlardan ziyān delim ġoreler ve Őoňra Һayr

22/b

(1)ola **faşl** eger bu ayda gök katı gürlöse kış katı (2)ola yalan haberler delim ola ot eksük ola (3)bir yaña birer galabalık ola pādişāhlar arasında muhālefet (4)ola **faşl** eger bu ayda yir gürlöse dermānsız (5)ağrı ve ölüm delim ola halklar içinde endīşe (6)delim ola ammā buğday arpa kamu dahil eyü ola ve bal (7)bol ola 'avratlara hayr ola **faşl** eger (8)bu ayda hevāda canavar gibi nesne görünse eminlik ucuzlık (9)ola ammā üzüm ol kadar olmaya kalan yemişler eyü (10)ola yalan haberler halk arasında çok ola ve bühtān (11)ve iftirā delim ola **bāb-ı bişinci** (12)fevvarisdür bu ay kışuñ soñ ayı ve hükmleridür (13)bu aya 'arabca şugbāt dirler ve bu ay yigirmi sekiz (14)gündür günüñ bir rubi' ve ayuñ yedi güninde bir cemre (15)düşer ve on dördüncü gün olduğundan yire cemre (16)düşer yigirmi bir gün olduğundan şuya cemre düşer

23/a

(1)ya'ni cemre didigümüz issilik olur kaçan kim gün issiligi (2)yire siñse yir cemresi düşer yir tamı açılır ot ekin (3) kuvvetlenür yıl şovuklığı gider (necm?) yıl eserse ziyān kılmaz (4)ve şu dağı eyü olur lezzeti gelir toñ şeşilür (yaz?) (5)ve ayuñ evvelinde ya ikinci cemresinde qar ya yağmur yağarsa (6) 'acāyib eyü bereketlü yıl ola ayuñ on toközuncü gün (7) kıble yılı ese ağaçlar çiçek getüre ve bu ayuñ yigirmi (8)altısında karıcuk kayı girür ve sekizinci gün bala' (9)adlu yıldız toğar ve tarfe adlu yıldız uyağur ve bala' didigümüz (10)iki yıldızdur delv burcunuñ şol yanında ve bu iki yıldızıñ (11)arasında üçüncü dağı vardır eydürler kim sa'adat-ı yut (12)bala' demek demek olur ve tarfe iki yıldızdur birbirinden (13)ıraqlığı buçuğ arşun kadarıdır birisi esed burcındandır (14)birisi daşradandır tarfe demek arslanuñ gözi demek (15)olur ve bu ayuñ yigirmi güninde su'ud adlu yıldız (16) toğar ve cebhe adlu yıldız uyağur ve su'ud didigümüz üç

23/b

(1)uşağ yıldızdur sıra sıra konılmış ve bularuñ yiri cedi burcudur (2)ve cebhe dört yıldızdur şimālden cenubdın yaña (3) konılmış şüreti budur ve bunlaruñ rüşeni rağı oldur kim (4) kıbledin yañadur ve yirleri esed burcudur cebhe demek (5)arslanuñ alını demek olur **faşl** eger bu ayda (6)gün dutınsa maşrıqdan mağrube degin kamu cihān kızlık ola (7)abrilde yağmur eyü yağa ve çekirge kopa hem dağı yılkı öletlü (8)ola pāris ilinde bir er kopa pādişāhlıg kendü

süre bir niçe (9)düşman boguşlaya uyalar pāris ilin hārab kıllalar ve bir niçe (10)ruzigār galebe ola **faşl** eger bu ayda ay (11)dutılrsa yağmur delim yağa ot ekin eyü ola bal yimiş (12)gür ola eger ay yavlağ kara olup dutılrsa müslimanlar kāfir (13)birle çalışalar müslüman eli üstün ola **faşl** (14)eger bu ayda gün ağıllansa dermansız ağır delim ola ve ot (15)biçin eyü ola ammā boğaz ağırsı delim ola ve tūmagu (16)çok ola **faşl** eger bu aydağı çok ola **faşl** eger bu ayda ay ağıllansa yağmur

24/a

(1)delim yağa ot biçin eyü ola ve pādişāhlar ‘ādil olalar (2)ammā yıl şoñunda biraz şayruluk ola **faşl** eger (3)bu ayda yeñi ay çalkoyında görünse yağmur delim yağa bulutlu (4)yıl ola ve kış katı ola kar delim yağa ve eger bir ucı (5) kalvirağ olsa yağmur delim yağa ve bñarlar şuyı (6) taşğun ola faşl eger bu ayda saçlu yıldız toğsa (7)hevān ilinde bir ulu pādişāh hükmi ola dünyadan gide (8)ol yıl talğalık ola yimiş kız ola pādişāhlar arasında (9)fitne şavaş ve kan dökile hem yemeni ta’if ilinde kan (10)delim dökile talğa fitne üküş ola ve yağmur az yağa (11)güçlü yiller delim ese bu yiller geçmeyince ehil kavümler (12) deñiz içre yol bulamayalar çok halāyık deñizde helāk (13)olalar hem öled ola ve her kim bu yıl hayr işlemek añarısı (14)ve şadağa virsede gizlü belāsından emīn ola (15)faşl eger bu ayda yıldız dökilse bir ulu pādişāh (16)yirine bir pādişāh dahı otura ve il üküş ziyān kılmaya

24/b

(1)velīkin bāzırganlar aşşısız olalar **faşl** eger bu ayda (2)elegüm sağmalı maşrıqdan yaña görünse begler pādişāhına (3) hıyānet üzre olalar pādişāh eli üstün ola ammā (4)mağribden yaña görünse pādişāhı helāk kıllalar (5)düşmen kuvvetlene şehirler köyler delim hārab ola mışır ilinde (6) savaş fitne delim ola ve mağrib ilinde çekirge (7) kopa üç yıla degin ‘azim kızlık ola kamu dahıl bulunmaya (8)ādemīler yirlerinden gideler her biri maķāmında miskīn (9)olalar **faşl** eger bu ayda maşrıqdan yaña hārbе görünse (10)ılkıya renc ola geyikler kırıla bu nesnelер türkistān (11)ilinde çok olalar hārbе mağribden yaña görünse halāyık (12)arasında çok çekişmek ola kāfir pādişāhı müslimān (13)pādişāhı birle çalış kıla ammā müslimān eli üstün ola (14) kalan kāfirler müslimān pādişāhına hārac vireler (15)**faşl** eger bu ayda gök kızarsa ol yıl bulutlu (16)ola yağmur delim yağa eger dünin kızarsa ortası karañurağ

25/a

(1)olsa sultān bir ulu pādīshāhı helāk ide eger mağribden (2)yaña kızarsa bu eyitdigümüz kamu mağribden yaña ola **faşl** (3)eger bu ayda hevāda ‘acāyib nesne görünse ‘avretler ölümü delim (4)ola yüklü ‘avretler ‘ayālın delim gidere il gālebe ola (5)ve hem daħı il birbirine qaşd kıllalar kıtlık delim ola (6)ve eminsizlik delim ola il pādīshāhlardan güç delim (7)görelere **faşl** eger bu ayda gök gürlere ol kadar (8) tımlu olakim ağaclar kıriya eger ortasından geçecek gürlere (9)yimiş buğday kız ola ölüm çok ola eger ay gedilürken (10)gürlere eyittigümüz nesnelere geldeci yıl ola **faşl** (11)eger bu ayda yıldırım yıldırasa yağmur çok yağa şular (12) taşğun ola ve eminlik ve eyü yıl ola ekin eyü ola (13)bir ulu beg mecüsilerde helāk ola kâfirlerden ziyān (14)delim dege ammā bāzīrgānlar kıncaru varsalar eyü olalar (15)**faşl** eger bu ayda gökden taş düşse bir ulu melik (16)helāk ola ve il talğa ola ve bāzīrgānlara ziyān delim

25/b

(1)dege ve halāyıklar kıyğulu olalar ve ilkıya biraz renc gide ammā öled (2)olmaya **faşl** eger bu ayda kıatı yağmur yağsa (3)yıl eyü ola ni’met çok ola ve eminlik ola bāzīrgānlara (4)aşillu ola pādīshāhlar ‘ādil ola ve hurma ucuz ola (5)**faşl** eger bu ayda tolu yağsa yağduğı yir pādīshāhı (6) kıyğulu ola ve yıl şoniında kızlık ola pādīshāhlar (7) ‘ādil olmaya daħıl kıymetlü ola bāzīrgānlar aşillu olmaya (8)ve eminlik kem ola **faşl** eger bu ayda toprak (9)yağsa ya dağı yıl kıatı toz getürse bābil ili ve zengīler (10)ili talğa ve kızlık ola ölüm üküş ola bābil ilinde (11)uşak oğlanlar ölümü delim ola faşl eger (12)bu ayda toz kıopsa ādemler arasında düzensizlik işler (13)delim ola pādīshāhlar kıvvetleneler ra’iyyetler za’if (14)olalar pādīshāhlar zālīm olalar ammā yıl şoniında eminlik (15)olalar ve görklülük ola **faşl** eger bu ayda gündüzün (16)busārık olsa renc ve helāklık ola ve yıl şoniında

26/a

(1)eminlik ola **faşl** eger bu ayda kıatı yıl esse ağaclar (2)yimiş helāk ola bir pādīshāh çeride düşse bir kaç gün (3) talğalık ola bāzīrgānlar ziyanlu olalar andan şonra (4)eminlik ola **faşl** eger bu ayda kıurbağa yağsa (5)ya soğulcan yağsa yıl eyü ola ucuzlık ola yimiş dürlü (6)ni’metler çok ola eminlik ola ammā yıl ortasında biraz (7) şayruluk ola ammā yıl şonı hoş ola (yub?) öled olmaya (8)**faşl** eger bu ayda gökde canavar gibi nesne görünse (9)daħıllar eyü ola ammā ilinde yağmur yağmaya savaş fitne delim(10) ola ammā tiz girü şulha döne ve

firengistan öled ola(11)kızlıktan iller harāb ola **fasl** eger bu ayda yir(12)gürlese şayruluk delim ola ısıtma ve göz ağrısı (13)çok ola ammā dahil ve yemiş yavlağ eyü ola yollar işleye(14) bāzīgānlaruñ aşşıları delim ola begler düzenlik eyleyeler(15)bu hüküm gündüzün yir gürlesedür **fasl** eger (16) bu ayda gice yir gürlese kış katı ola yağmur qar delim yağa

26/b

(1)dağıllar eyü ola bal yağ ucuz ola ılkı berizgün inleye ammā (2)kırılmaya hālāyıklar arasında biraz şayruluk ola ammā dibi (3)düz ola öled olmaya bāzīgānlar harāmilerden ziyānlu (4)olalar **faşl** eger bu ayda gündüzün yir deprense il (5)biraz galebe ola dağı katı şayruluk ola ammā ni'met (6)ucuz ola ve kāfir ilinde ölüm delim ola ve delim köyler (7) harāblık ola hālāyık ortasında savaş fitne çok ola (8)**bāb-ı altıncı mār** (9)**mārtisdür** yazuñ ilk ayı hısābları ve hükmleridür (10)bu aya 'arapça āzār dirler bu ay otuz bir gün olur (11)bu ayuñ dördünde qarıkuk kayı çıkar ve on ikisinde (12)dünile gün beraber olur güneş hāmel burcina varur (13)ve bu ayuñ dördüncü gün aḥbiyye adlu yıldız toğar (14)ve zebre adlu yıldız uyağur ve bu aḥbiyye didigümüz dört (15)yıldızdur delv burcınuñ yanında kaç ayağı gibi ve tazılar (16) katında bunlardan ayruğ menāzilinden taşra dağı bu şüretlü

27/a

(1)yıldızlar vardur ve zebre iki yallu yıldızdur birbirinden (2)ıraqlığı buçuk arşundur ve bunlaruñ biri esed (3) burcındadır ve bu ayuñ on altıncı gün fer'ul muqaddem (4)adlu yıldız toğar ve şarfe adlu yıldız uyağur fer'ul muqaddem (5)ayuñ yigirmi altıncı menzildir iki yıldız rüşen (6)degüldür şarfe didigümüz bir büyük rüşen yıldızdur (7)esedüñ kıyruğındadır ve bu yıldızda hulbe dağı dirler (8)ya'ni kıllar esed kıyruğundan demek olur ve bu ayuñ (9)yigirmi toğuzunda fer'ul muahḥar adlu yıldız toğar (10)ve 'ağa adlu yıldız uyağur ve fer'ul muahḥar ayuñ yigirmi (11)yidinci menzildir ve fer' şol kovadan şu çıkduğı yire (12)dirler zira bu dört yıldız kim ikisi fer'ul muqaddem ve ikisi (13)fer'i muahḥardur kovaya beñzedürler ve on birinci burç (14)delvdür delv kova demek olur ve bu yıldızlaruñ şüretleri (15)yuğaru kitāb evvelinde yazılmışdur iki def'ā yazılmadı (16)ammā kitāb āḥirinde menāzilden kaçkısı toğup

27/b

(1) kankısı uykuğına āsān olsun diyü cedel (2)eyleyevüz inşāllah te'āla **faşl** eger (3)bu ayda gün dutınsa buğday arpa kamu dağıl ucuz ola ve bir (4)pādişāh ilinde ağudan helāk ola eger gün dutıldığda (5)beñzi kara olsa ya kıızıl olsa katı öled ola (6) ħalāyıqlar arasında eminlik eksük ola **faşl** (7)eger bu ayda ay dutılsa kamu cihān kıızlık ola ve balık (8)çok ola ve mısış ilinde yağmur yağmaya savaş fitne kan (9)dökmek delim ola ve bir ulu pādişāh helāk ola (10)eger ay dutunduğda cümle kara olsa üzüm ağaçlarına (11) āfet irişe göz ağrısı ve boğaz ağrısı üküş (12)ola eger dutunduğda tiz ağ olsa yıl kıutlu ola (13) kamu ni'metler bol ola yağmur delim yağa **faşl** (14)eger bu ayda gün ağıllansa yıl bereketlü ola ve kamu dağıl (15)ucuz ola eger ay gedilürken olsa yağmur delim yağa (16)ammā şayrılık üküş ola bir ulu pādişāh ilinde

28/a

(1)çıka bu sebebden ħalk birbiriyle şavaşlar ve kanlar dökeler (2)**faşl** eger bu ayda ay ağıllansa yağmur delim yağa kamu(3)pınarlar ve ırmaqlar şuyı şaşgun ola ot (4)biçin eyü ola ve pādişāhlar (6) kamu dağıl eyü ola eger bir uci kalvirağ olsa (7)buğday arpa yimiş güre ve bol ola ve il eyü eminlik ola (8)**faşl** eger bu ayda saçlu yıldız toğsa mağribde (9)görinse kāfir pādişāhi helāk ola ve kāfir ilinde (10) şavaş ve kan dökmek delim ola ve kıızlık ola yağmur (11)üküş ola ve eger maşrığda görinse müslimanlar ađvālı (12)eyü ola ammā biraz zulumkārlar ola ve yıl řoñında (13)bir ulu pādişāh kıopa cihān kamu emin ola **faşl** (14)eger bu ayda yıldız dökilse döküldüği yirde bir ulu pādişāh (15)helāk ola ya ol şehre bir yağı vara delim ħarāblar (16) kıla yağmur delim yağa ve çoklarıñ başı gide ve ħanumānlar

28/b

(1)yağma ola velikin yıl řoñunda eylük ve eminlik ola (2)**faşl** eger bu ayda eleküm sağmalı mağribden (3)yaña görinse pādişāhlar arasında gine şavaş kan (4)dökmek delim ola bābil pādişāhına dūřmenler (5)hücüm ideler ol pādişāh helāk ola ammā yağmur (6)delim yađa ve dağıllar yağmurdan helāklık ola (7)**faşl** eger bu ayda ħarbe görinse bāzircānlar (8)aşıllu olmayalar ve il řalđalık ola ve eger mağribde (9)görinse ħalkı ađvālı eyü ola ve üç katı kıızlık ola (10)ve yağmur delim yađa ve balık üküř ola ve şağlarda çekirge (11) kıopa pādişāhlar bāzircānlara delim ziyān kııllalar (12)**faşl** eger bu ayda gün kıızarsa maşrığdan yaña (13)görünse ħayr ve şalağ ola ve eger ay ilkinde (14)olsa eylük delim ola eger ay eskisinde

olsa (15)mağribde kızarsa pādişāh zālīm ola kış katı ola (16)bir ulu pādişāh ‘āsi ola delim
hārāblık kıla **faşl**

29/a

(1)eger bu ayda hevāda ‘acāib nesne görinse tamur canavar gibi (2)bir ulu pādişāh helāk ola
eminlik olmaya il (3) tālğalık ola buğday arpa kız ola ammā hurma yimiş (4)çok ola **faşl** eger
bu ayda gök gürllese bereketlü (5)yıl ola sağlık ve eminlik ola aşlık arpa kamu (6)dāne eyü ola
faşl eger bu ayda yıldırım yıldırasa (7)yılkıya renc ve āfet tōkına yıl içre şavaş delim (8)ola
hālāyıklar içinde kaygu delim ola hem ni’met üküş (9)ola **faşl** eger bu ayda gökden taş yağsa
(10)pādişāhlar zālīm olalar kış katı ola tōñ yavlağ ola (11)ve pādişāhlar arasında dostlık
kalmaya ceng ve çalış (12)delim ola ve il galebe ola **faşl** eger bu ayda (13)katı yağmur yağsa
şalāhlık ola ve ot biçin eyü ola (14)ve kazançlu yıl ola ammā yılkıya biraz gün ağrı uğraya
(15)velīkin tiz giçe öled olmaya **faşl** eger bu ayda (16) tolu yağsa kan delim dökile
pādişāhlarda düzenlik

29/b

(1)eksik ola ve yalancılar çok olalar il bulaşalar iki yaru (2)olalar birbiriyle kırılış delim çok
ola aşşı kem (3)ola **faşl** eger bu ayda toprak yağsa ya kızıl (4)toz kopsa gavga çok ola ve
tarlık ve şavaş ve kan (5)dökmek delim ola ve kazançsuz yıl ola **faşl** (6)eger bu ayda kurbağa
ya soğulcan yağsa ya çekirge yağsa (7)yağmur çok yağa ve dükeli şular taşta ve yemişler
olmuşiken(8)helāk ola ekin eyü ola aşşılı yıl ola **faşl** (9)eger bu ayda katı yıl esse yay günleri
sarb issi ola yimiş (10)eyü ola ammā şayrülük çok ola ekin ve ot biçin eyü ola (11)ve yalan
haberler üküş ola ve yılkılara kırtan ve arslandan (12)ziyān delim dege **faşl** eger bu ayda
busarığ (13)olsa bir ulu pādişāh yalan birle ili tālğalığa birağa (14)ve hālāyıklara anuñ
sebebinden renc delim dege kaygu (15)üküş ola velīkin ot biçin eyü ola **faşl** (16)eger bu ayda
gök gürllese ya kızarsa ‘avretler erleri

30/a

(1)birle barışmaz ola halk fesağ işi üküş kıllalar ve gine (2)âdemler arasında delim ola kara ağrı ısıtma delim (3)ola ve halk arasında kayđu üküş ola **faşl** (4)eger bu ayda yir gürlere bir pâdişâh helâk ola halk (5) kayđuya düşe yıl şoñında kızlık ola uğrı (6)harami bâzircânlar ziyân delim kıla **faşl** (7)eger bu ayda yir deprense gündüzün yalan haberler delim (8)ola il talğa ola halk yavuz ola ve mışır ilinde fitne (9) şavaş delim ola ve kan dökile ve yılkıya in gire (10)ve eminsizlik iş delim ola eger dün içinde deprense (11)deprendügi yirde kan dökmeğ delim ola deprendügi (12)ilde bir ulu pâdişâh zâlim ola ve bir yıldız dağı düşse (13) halâyıklar arasında kayđu delim ola **faşl** eger (14)bu ayda gökde canavar gibi nesne görinse yıl yağmurlu (15)ola dağıllar eyü ola ve ot biçin gürlere ola ve ucuzlık (16)ola bâzircânlar aşşısız olalar eminsizlik yıl ola

30/b

(1)**faşl** eger bu ayda katı toz kopsa fitne şavaş (2) kan dökmeğ delim ola ammâ yıl bereketli ola ve dağıllar (3)eyü ola ammâ iller eminsiz ola bâzircânlar uğrıdan ziyanlı (4)olalar fetret ola haramiler al kadurlar halkuñ rahatı (5)gide **bâb-ı yidinci neysân**(6)**abrilisdür** yazuñ orta ayı hisabları ve hükmleridür (7)bu aya ‘arapça neysân dirler bu ay otuz gün olur (8)ayuñ onunda reşâ adlu yıldız toğar ve simak adlu yıldız (9)uyağur ve yigirmi üçünde şuratayn adlu yıldız toğar (10)ve ğafar adlu yıldız uyağur bu yıldızlar şüreti yukarıda (11)yazılmışdur ve müneccimler eyitmişler kim eger bu ay şuratayn (12)yıldızı birle toğarışa bereketli ve ni’metli yıl ola (13)ve halâyıklar kamu kazançlı olalar eger yıl on iki ay (14)yağmur yağmasa abrilde yağmur yağa âdem atamız aleyhisselâm (15)bu ayuñ ikisinde intikal idüp ol cihâna vardı (16)**faşl** eger bu ayda gün dutınsa yeni peydâ olan

31/a

(1)nesneler delim ola gerek kürk kaftan eyer uyan ucuz (2)ola ve ulu ‘âlimler kopa ammâ yimiş helâk ola şayruluk (3) katı ola eger gün dutunduğda beñzi kızıl olsa (4) halk arasında çaķışmađ ve kan dökmeğ delim ola yüklü (5) ‘avretler ‘ayâlin delim döke ve ölüm dağı ola ve bir (6)ulu pâdişâh begler birle helâk ola bularuñ sebebinden (7)yıl harâb ola **faşl** eger bu ayda ay dutınsa mağribden (8)maşrıka degince yimiş kıt ola halk arasında çalış (9)delim ola tumlu şovuk katı ola ve şayruluk yavlağ (10)çok ola ve mâhin ilinde kızlık ola şavaş fitne (11)üküş ola **faşl** eger bu ayda gün ağıllansa kande kim (12) kıymetsiz kişi varısa kuvvetlene pâdişâhlar

eyü ola (13)bāzīrgānlar aşılı olalar mü'minler ziyānlu ola kefare(14)süz şayruluk delim ola ammā biraz uşacuk ağlancuklar (15)ölümü delim ola vakti yıl delim ese **faşl** (16)eger bu ayda ay ağıllansa pādişāhların il içinde

31/b

(1)dirliği hoş ola ve ra'iyetler aḥvālī eyü ola ve şular (2) taşgun olalar ot ekin kamu dahil eyü ola günlerde (3)yıl delim ese **faşl** eger bu ayda ay yiniyken (4)çalk koyında görünse yüklü 'avretler ağlanın (5)delim doge eger bir uci kalviraḳ olsa uşak ağlanlar (6)ölümü delim ola hem dahil bu ayda talgalık çok ola (7)**faşl** eger bu ayda saçlu yıldız toḡsa bir ulu pādişāh (8)helāk ola ve māhin ilinde pādişāhları içinde (9) savaş çalış delim ola ve bābil ilinde kızlık ola ve (10)añsuzda ölüm çok ola pāris ilinde ḥaramiden (11)zaḥmet delim göreler **faşl** eger bu ayda yıldız (12)dökilse yalan haberler delim ola bāzīrgānlar ziyanlu (13)olalar ve yalanlar ve eminsizlik ola **faşl** (14)eger bu ayda elegüm sağmalı maşrıḳdan yaña görünse hevān (15)ilinde talga ola ve bu ayda dermansuz şayruluk delim (16)ola savaş kan dökmek üküş ola **faşl**

32/a

(1)eger bu ayda eleküm sağmalı maḡribde yaña görünse kızlık üküş (2)ola ol yılda ḥalk arasında fitne savaş çakışmak (3)üküş ola ammā yıl sonunda rahatlık ola eger maşrıḳdan (4)yaña görünse kızlık üküş ola ol yılın ḥalk arasında (5)fitne ve savaş çakışmak üküş ola **faşl** (6)eger bu ayda maşrıḳdan yaña ḥarbe görünse pāris (7)ilinde savaş fitne delim ola ve çekişmek üküş ola (8)ammā yıl sonunda rahatlık ola eger maḡribden yaña (9)görünse fitne savaş ve çekişmek delim ola ve kış (10) katı ola **faşl** eger bu ayda hevāda 'acāyib nesne (11)görünse teman canavar gibi ḥalk arasında kayḡu delim (12)ola mefācāt ölümü üküş ola bir ulu pādişāh helāk (13)ola kan dökmek delim ola kalem ehli gibi kişiye (14) korḳu ola **faşl** eger bu ayda canavar gibi nesne (15)görünse kış katı ola ve dahil eyü ola ve ucuzluk (16)ola bāzīrgānlar aşısız olalar ḥaramilerden

32/b

(1) yollar kesile öledlü yıl ola ammā yıl sonunda (2) rahatlık ve eminlik delim ola **faşl** (3)eger bu ayda ikinci gün gök gürlense pādişāhlar (4) işi eyü ola ve şalahlık ve kamu dahil eyü ola eger (5)maşrıḳdan yaña gürlense bir katı yıl ese ekine (6)ziyān kıla eger arteriken gürlense ni'met ucuz ola (7)buḡday arpa yimiş delim ola düḡün sevinç üküş (8) ola eger bu ay

gedilürken gürlöse yıl eyü ola (9)**faşl** eger bu ayda taş düşse yıl talğa (10)ve fitne savaş delim ola halk kayguya delim ola (11)ılkıya renc ola ve hem dahı öledlü yıl ola yimiş (12)agacına āfet doğına **faşl** eger bu ayda yıldırım (13)yıldırasa kamu yirde şayruluk delim ola bābil (14) ilinde dermansızlık delim ola eger mağribden (15)yaña ıldırasa yıl bereketlü yimiş üküş ola ammā (16) ulular ölümü delim ola hem dahı biraz boğaz ağrısı ola

33/a

(1) ammā eminlik **faşl** eger bu ayda katı yağmur yağsa (2) bereketlü yıl ola ve rahat ve kazanç (3)delim ola halāyık ta'at üzerine hariż (4)olalar ve münecimler eyitmişler bu ayda yağmur hükmi böyledür kim hic (5) halk arasında yavuzlık ve ziyankarlık olmaya (6) **faşl** eger bu ayda tolu yağsa dermansız işler (7)çok ola ve yağmur delim yağa ot biçin eyü ola (8) velikin yimiş kıt ola ve bābil ilinün pādişāh (9)işi eyü ola kande kim düşmen varısa helāk ola (10)**faşl** eger bu ayda toprak yağsa ya dahı (11)yıl katı esse toz götürse yalan haberler delim yüriye (12)ve halk ahvāli yavuz ola bu yıl içinde elegüm sağmalı (13)görinse ot biçin ekin kamu kıt ola (14) **faşl** eger bu ayda hem ılkıya bu yıl öled ola ve ra'iyetler

33/b

(1) pādişāhlardan zulm delim göreler kazancesuz ve bereketsüz (2) yıl ola ve eminlik olmaya halāyık kayguya düşeler (3)**faşl** eger bu ayda katı toz kopsa kopardığı makam (4) kavimlerine yavuz ola pādişāhlar zulminden halk 'āciz (5)ola ve horasan pādişāhına düşmen ziyān delim (6)dege illā horasan pādişāhi ili üstün ola (7) kamu düşmenlik idenler helāk ola **faşl** eger (8) bu ayda busarığ olsa yimiş eksük ola kande kim ekin (9)varısa āfet toğına ve ılkıya renc ola ve kaygulu olalar il içre dartışmak (12)delim ola birbiriyle savaş delim ola ve bāzircānlar (13)delim ziyān göreler **faşl** eger bu ayda katı yıl (14)esse yimiş olmaya ekin yatlu ola andan bir aydan soñra (15)dağıllar eyü ola ammā biraz şayruluk ola yağmur delim (16) yağa yimiş ve ekin yağmurdan ziyānlu ola kız 'ayāllar

34/a

(1) ölümü ve 'avretler ölümü delim ola **faşl** eger (2) bu ayda yir gürlöse yay günleri sarb issi ola kande kim (3) şular varısa eksük ola halāyıklar savaş (4)dartış delim ola ve halk içinde kaygu üküş ola (5)gürledüğü yir pādişāhi helāk ola eminlik kem (6)ola il göçmek kınmak

üstüne meşgul olalar **faşl** (7)eger bu ayda gündüzün yir deprense bulutlu yağmurlu yıl (8)ola ammâ yarar kişiler dünyâdan gide rûm ilinde (9)berizgün kızlık ola ve ılıya öled ola bâbil ilinde (10)fitne ve yavuzluk delim ola hâlâyıklarun hânûmânı (11)ziyân ola eger dünin deprense yay günleri sarb (12)issi ola ölüm üküş ola ve il talğa ola ve halk arasında (13)fitne delim ola eger deprendüğinden tolu yağsa (14)pâris ilinde fitne ka dökmek delim ola mağrib (15)pâdişâhı işi eyü ola kande kim düşmeni varısa (16)helâk ola **faşl** eger bu ayda otuz gün tamam

34/b

(1) olduktan sonra taş düşse pâdişâhlar düşmeden (2) miñnet delim göreler ve şâm ilinde ucuzluk ve ni'met (3)üküş ola eger bu ayun yigirmi toközuncü güninde (4) taş düşse kamu yirde yağmur delim yağa ve ot (5)biçin eyü ola yağmurdan dahıl helâk ola (6)**faşl** eger bu ayda gök kızarsa yıl yağmurlu (7)ve kış katı ola dahıllar eyü ola ve ucuz ola (8) ammâ biraz ölüm ola ve dağı kâfir ilinde katı öled ola (9)yollar işleye bâzirgânlar aşılı olalar ve eminlik (10)yıl ola ve ot yimiş gür ola (11)**bâb-1 sekizinci mâyıs** (12)**mâyısdur** yazun şon ayı hisâbları ve hükmleridür (13)bu aya 'arapca âyâr dirler bu ay otuz bir gün olur (14)bu ayun altısında buteyn adlu yıldız toğar ve zübana (15)adlu yıldız uyağur ve yigirmi güninde şüreyya adlu yıldız (16) toğar ve eklil adlu yıldız uyağur **faşl**

35/a

(1) eger bu ayda gün dutınsa bork kaftan ve buña beñzer (2) nesnelere ucuz ola ammâ yimiş olmuşiken helâk ola (3)ve yalan haberler delim yürkiye ve il talğa ola (4)ve harâblık üküş ola ve il haramiden zahmet delim (5)göre eger dutulduğı gün beñzi kızıl olsa savaş (6)fitne kan dökmek delim ola **faşl** eger (7)bu ayda ay dutınsa ölüm delim ola bâbil ilinde (8) kızlık üküş ola ayruğ vilâyetlerde yağmur delim yağa (9)balık üküş ola kan dökmek delim ola halk kayguya (10)üküş düşe mağrib ilinde şayruluk ola pâris (11)ilinde savaş kan dökmek üküş ola eger dutundıkda (12)beñzi kara olsa 'avretlere ölüm delim ola (13)**faşl** eger bu ayda gün ağıllansa harâmî delim ola (14)ve bulutlu yıl ola ve yağmur delim yağa ve halk ahvâlî (15)eyü ola pâdişâhlar 'âdil olalar **faşl** eger (16)bu ayda ay ağıllansa savaş fitne kan dökmek delim

35/b

(1)ola buğday arpa kıt ola hem biraz galebe ola ol (2)sebebden halk arasında biraz kıymatsızlık ola (3)**faşl** eger bu ayda ay yiñi gün çalk koyında (4)görinse ulu kişiler ölümü delim ola eger bir ucı kalvıraç (5)olsa eyü ve ucuzluk ola ve halk ahvâli kamu eyü ola (6)eger yiñi ay şağışı otuz olsa yıl şoñında (7) kızlık ola ve eger yigirmi toköz sansa bir ulu pâdişâh (8)vilâyetin koyup kaçâ begleri hıyânet üzre olalar bu sebebden (9)ile ziyân ola yine girü gele hem il içre hayf (10)ve zulm delim ola **faşl** eger bu ayda saçlu yıldız (11) toğsa rüm ilinde talğa ola ve bâbil ilinde kızlık (12)yavlaç ola ve ölüm delim ola yemen-i tâyif ilinde eminlik (13)ucuzluk delim ola **faşl** eger bu ayda elegüm (14)sağmalî maşrıkdan yaña görünse yılkıya dert ve renc delim (15)ola ekin eyü ola beglere yağı olalar ve koyun kırıla (16)eger mağribden yaña görünse fitne korku delim ola

36/a

(1) pâdişâhlardan ra'iyetlere ziyân delim dege yağmur üküş (2)yağa ve pâdişâhlaruñ her kande kim düşmeni varısa (3)helâk ola **faşl** eger bu ayda yıldız dökilse (4)savaş ve çakışmak ve il içre harâblık ola **faşl** (5)eger bu ayda gök kızarsa maşrıkdan yaña yağmur yağa ekin (6)ot gür ola kamu şular taşgun ola ve yıl şoñında (7)uğrı harâmî delim ola mışır ili eyü ola eger (8)gök dünle kızarsa ucuzluk ve ni'met bol ola ve biraz (9)şayruluk ola ammâ öled olmaya **faşl** eger bu ayda (10) harbe görünse maşrıq pâdişâhı çeri dertüp (11)vara varduğı yirde süñi ziyân kıla ve yağmur delim (12)yağa eger mağribde görünse yimiş delim ola ot biçin (13)gür ola ve pâdişâhlar arasında fitne delim ola (14) **faşl** eger bu ayda canavar gibi nesne görünse bu yıl (15)yir delim deprene hem dağı katı şayruluk ola ve bâzircânlar (16)ziyânlu olalar **faşl** eger bu ayda gök gürlöse

36/b

(1)yağmur delim yağa velikin şayruluk delim ola eger (2)ay artarken gürlöse yılkıya öled ola kamu dürlü dağıllar (3)eyü ola eger ay gedilirken gürlöse bu nesnelere geldeci (4)yıl ola ve añsuzda ölüm ola eger ay otuz olduğdan (5)gürlöse yağmur delim yağa ammâ koyuna helâklık ola (6)**faşl** eger bu ayda yıldırım yıldırasa savaş kan dökmek (7)ve çakışmak delim ola bâzircânlar yolu harâmiden yavuz ola (8)**faşl** eger bu ayda tolu yağsa bir ulu beg pâdişâhla (9) şavaşa delim harâb kıla ve delim erenler anda helâk (10)olalar hem dağı yılkıya öled ola **faşl**

eger bu ayda (11) toprak yağsa ya yıl katı toz götürse hindistān ilinde (12) katı kızlık ola frengistānda fitne şavaş delim ola (13)pādiřāhlar ra'iyetlerine güç delim kıllalar ammā biraz katı (14)yağmur delim ola **faşl** eger bu ayda kurbāğa ya soğulcan (15)ya çekirge yağsa kızlık delim ola çok kişilere ziyān (16)dege kazancsuz ve bereketsüz yıl ola **faşl** eger

37/a

(1)bu ayda katı toz kopsa yay günleri sarb issi ola (2)ot ekin eyü ola kande kim şular varısa şoğıla ve issi (3)fi'linden şayruluk yavlağ ola ammā hurma ve bal kande kim (4)varısa eyü ola pādiřāhlar ra'iyetlerine hayr delim kıllalar (5)görklü eminlik yıl ola ammā yıl řoñında dağı yigrek (6)ola kamu nesnelere eyü ola **faşl** eger bu ayda busāriğ (7)olsa olmuş yimişler helāk olalar ve uğrıdan ve harāmiden (8)bāzircānlara delim ziyān dege velikin kande kim dağıl (9)varısa eyü ola ammā bir ulu pādiřāh helāk ola **faşl** (10)eger bu ayda katı yıl esse delim kızlık ola bir ulu pādiřāh (11)dağı leşkerin dertüp bir pādiřāh iline vara ammā vardığı (12)yirde leşkerin helāk kıllalar kendü girü gele ammā şayruluk (13)ve ısıtma çok ola öled olmaya **faşl** eger bu ayda (14)gök gürlerse fitne şavaş delim ola kanlar dökile (15)il delim kayğuya düşeler şayruluk ve añsuzda ölüm delim (16)ola kazancsuz ve bereketsüz yıl ola ammā yağmur delim yağa

37/b

(1)**fařl** eger bu ayda gökde canavar gibi nesne görinse (2)buğday arpa bal yağ kamu ni'met ucuz ola ve eminlik (3)rahatlık ola ammā biraz şayruluk ola velikin öled olmaya (4)**fařl** eger bu ayda gökden tař düşse uğrıdan (5)ve harāmiden bāzircānlara delim ziyān dege ve yıl řoñında (6) 'alef kem ola hem dağı biraz kızlık ola kurtan (7)ādemlere ziyān delim dege **fařl** eger bu ayda (8)yağmur katı yağsa pādiřāhlar ra'iyetlerine zulm delim kıllalar (9)kendünün hař kulları helāk olalar eger sarb katı (10)yağsa halāyıklar korksalar yavlağ 'azim kızlık delim müddet (11) halāyık kayğulu olalar **fařl** eger bu ayda yir (12)gürlerse pādiřāhlar arasında fitne şavaş delim ola (13) harāblik fužulluk delim ola ve şayruluk üküř ola (14)ammā öled olmaya **fařl** eger bu ayda gündüzün yir deprense (15)pādiřāh arasında şavaş fitne delim ola ammā yağmurlu (16)yıl ola ve pāris ve hindusitān ilinde talğa ve harāblik

38/a

(1)ola yüklü ‘avretler ‘ayâlların bırağa eger yir deprendüğinden (2) tolu yağsa fitne şavaş çok ola dağı bir ulu pâdişâh (3)helâk ola ve yir deprendüğinden harb görünse pâdişâhlar (4) kuvvetlene düşmenlerin dileklerinde helâk kıllalar şayruluk (5)ve ölüm delim ola ammâ kande kim yimiş varısa eyü ola ve yağmur (6)üküş ola kamu dürlü ni’metler ucuz ola(7)**bâb-ı tokuzuncı hazirân** (8) **hurteküsdür** bu yayuñ ilk ayı hısâbları ve hükmleridür (9)bu aya ‘arapça hazirân dirler bu ay otuz gün olur ve bu (10)ayüñ üç güninde deberân adlu yıldız toğar ve kalb (11)adlu yıldız uyağur ve on yidinci gününde hağ’a adlu yıldız (12)uyağur deberân adlu yıldız toğsa bu yıl ot biçin (13)ve ekin eyü ola kamu dürlü ni’met ucuz ola **faşl** (14)eger bu ayda gün dutılsa bir ulu pâdişâh helâk ola eger (15) kamusı dutılsa bir ulu pâdişâh yirinden gide varduğı yirde (16)mağamı eyü ola koyub gitdüğü pâdişâhlığın ayruğ kişî

38/b

(1)ola **faşl** eger bu ayda ay dutılsa kande kim ekin (2)varısa helâk ola ve yıl belâsından dâneler kem ola (3)pâdişâhlar ra’iyyetlerine güç delim kıllalar kara ağrı (4)ısıtma delim ola mağrib ilinde fitne kopa ve bâbîl ilinde (5)bal yağ delim ola ve yağmur üküş ola ve ekinlere ziyân (6)delim dege kamu sular taşgun ola ammâ çekirge delim (7) kopa velîkin ziyân kılmaya tağ halâyıklarında yalan (8) haberler delim ola fitne belâsından halk delim helâk (9)olalar **faşl** eger bu ayda gün ağıllansa dağıl (10) katı kıt ola ve yıl şoñında kızlık ola ve kazançsuz yıl (11)ola halklar kayğulu olalar bâzîrgânlar aşillu olalar (12)**faşl** eger bu ayda ay ağıllansa yağmur yağa şular delim (13)taşgun ola dağıl eyü ola ammâ bal yağ kız ola hurma (14) kıt ola ammâ pâdişâhlar ‘âdil olalar **faşl** (15)eger bu ayda yiñi ay çalk koyında toğsa dükeli ni’met (16) kıt ola ve bînarlar şuyı eksük ola eger uci

39/a

(1)kalvirâk olsa şayruluk ola ammâ şoñı eyü ola eminlik (2)ola kazançlu yıl ola müneccimler eyitmişler kim ölümlü (3)yıl ola dimişler **faşl** eger bu ayda saçlu yıldız toğsa (4)maşrıktan yaña görünse katı şayrılık ola ve kızlık ve eminsizlik (5)yıl ola delim şehrler ve köyler harâb ola saçlu yıldız (6)birle harbe görünse pâdişâhlardan ra’iyyetlere delim (7)güç ve zulm dege eger saçlu yıldız mağribden yaña görünse (8)yoğsullar delim gavğa kıllalar delim halâyıklarında tavarı (9)yağmalana ammâ pâris ilinde kan dökmek şavaş fitne (10) üküş ola hem dağı kıt

kızlık ola velîkin ayruķ il (11)ucuzlık ola **faşl** eger bu ayda yıldız dökilse (12)ol yıl tarlık ve kazançsuz yıl ola ve yimiş kem ola (13)ve yılkıya renc ola bāzırgānlara ziyān ola eger bir ulu (14)yıldız düşse düşdüğinden yaña bir dilāver kimesne helāk (15)ola **faşl** eger bu ayda elegüm sağmalı maşrıķdan (16)yaña görünse bir ulu pādişāh kendü ilini harāb kıla

39/b

(1)ve sarb kopa hālāyıkā renc dege baylar ve bāzırgānlar (2)zahmet göreler pādişāhlarıñ kande kim düşmenleri varısa (3)helāk olalar eger mağribden yaña görünse harāblık ola (4)ve hālāyık arasında fitne savaş delim ola ve kan (5)dökile ve mağrib ilinde kızlık ola **faşl** (6)eger bu ayda maşrıķdan yaña harbe görünse maşrıķda (7) kızlık ola ve añsuzda ölüm delim ola ve ammā pādişāh (8) hāli geldeci yıl eyü ola eger mağribde görünse bir ulu (9)beg mağrib pādişāhı birle yağı ola delim köyler ve iller (10)bölük bölük olalar kıralar yavlaķ katı savaş ola andan (11) soñra nuşret pādişāhuñ ola ol fitnedden (12) soñra delim rüzigār eminlik ola ve pāris ilinde (13) katı şayruluk ola hem koyuna öled ola **faşl** (14)eger bu ayda gök kızarsa maşrıķ pādişāları (15)arasında fitne savaş delim ola maşrıķ ili talğa (16)ola ve kıran ola ve kızlık üküş ola eger mağribde

40/a

(1)görinse gök kızarması hem bu talğa ve kızlık ve kış katı (2)mağribden yaña ola **faşl** eger bu ayda hevāda (3) ‘acāyib nesne görünse kızlık ve kazancsuz yıl ola(4)ve ılkıya renc ola ve kamu halk kayguya düşeler ve eminsizlik (5)ola bāzırgānlar ziyānlu olalar **faşl** eger bu ayda(6)gökde ‘acāyib nesne görünse teman canavarları gibi (7)yalan haberler il içre delim ola ve halk kayguya düşe (8)pādişāhlar birbiriyle savaş kıllalar bir ulu pādişāh çeride(9) düşe hem ol yıl il kaygulu ola ra’iyyetlere güç delim (10)dege **faşl** eger bu ayda gök gürlerse begler bir neçesi (11)helāk olalar ve talğa ola ve fitne üküş ola ve sırlık (12)delim ola eger gök katı gürlerse iylekim işiden (13) halk korksa fitne ve kan dökmek delim ola hālāyık (14)viryüzinden kaçup gideler delim hālāyık yurdından yaynığa (15)eger gürlüdüğünden tolu yağsa bolluk ola eger ay (16)artariken gürlerse halk fesad işe yeltenmiş ola

40/b

(1)ay üçine gürlense teñri hışmındandır ne'üzü billah billah (2)**faşl** eger bu ayda yıldırım yıldıraşa kamu şular (3)eksik ve ni'met kıt ola kazancsuz yıl ola ve yalan (4) haberler halk arasında yürüye delim fitne savaş üküş (5)ola **faşl** eger bu ayda gökden taş düşse (6) halk birbiriyle dokušalar pādışāhlar arasında muhālefet (7)ola ammā yıl şoñında kıt kızlık ola halk kayguya (8)düşeler emnlik eksük ola **faşl** eger bu ayda yağmur (9) kıt yağsa ol yıl dermansızlık ağrı delim ola (10)ve tarlık yıl ola ammā avretler 'ayālından nevmiz olalar (11) kazancsuz ve bereketsüz yıl ola **faşl** eger bu ayda (12) tolu yağsa fitne savaş deim ola ve kanlar dökile (13)ve hem kızlık ola il içinde eminsizlik delim ola (14)renclü yıl delim ese şayruluk üküş ola **faşl** (15)eger bu ayda toprak yağsa ya dağı yıl kıt toz getürse (16)yağmur yağa şayruluk üküş ola kamu dürlü dağıllar ucuz

41/a

(1)ola pādışāhlar ra'iyetlere eylük delim kıllalar emnlik ve (2) kazançlu yıl ola bu yılıñ eylükine hic med olmaya (3)**faşl** eger bu ayda kırbağa ya soğulcan yağsa ya çekirge (4)yağsa ekine ve yemişe āfet doğına kızlık yavlağ 'ađim ola (5)ve kazancsuz ve bereketsüz yıl ola ve halk içinde kayđu (6)delim ola **faşl** eger bu ayda kıt toz kıpsa kızlık (7)ola ve yay günleri sarb issi ola şular kamu eksük (8)ola nesnelar kıt ola yalan haberler delim yürüye (9)il içre teşviş ola pādışāhlar arasında fitne savaş (10)delim ola ve nā hağ yire kan dökmeğ delim ola (11)ve harāmiler sebebinden degme yirde yol bulunmaya **faşl** (12)eger bu ayda kıt yıl esse hindistānda ve zengiler ilinde (13) kızlık ola delim halāyık kızlığdan za'if olalar (14)bu yıl içre delim gemiler deryāda ğarđ ola (15)**faşl** eger bu ayda gök gürlense şayruluk delim (16)ola halk ölüme şataşa ammā yimiş āđacına yilden ziyān

41/b

(1)dege bu yıl yavlağ bereketsüz yıl ola ve pādışāhlar (2)arasında savaş kan dökmeğ delim ola **faşl** (3)eger bu ayda yir gürlense yimişler olmuşiken helāk (4)olalar kan dökmeğ delim ola bir ulu pādışāh (5)çeride düşse ve yalan haberler il içre delim ola (6)çok halāyık teşvişden 'āciz olalar **faşl**(7)eger bu ayda busāriđ olsa kırkulu yıl ola ve ot (8)eksük ola ve şu kıt ola dağıllar eyü olmaya yıl (9) şoñında kızlık ola ammā tiz geçe girü ucuzluğ ola (10)şayruluk ola öled olmaya **faşl** eger bu ayda (11)yir deprense firengistānda savaş kan dökmeğ delim (12)ola bir

ulu pādişāh bunlardan helāk ola bu yıl (13) ağaçdan yemiş dökilgen ola yay soñında atı (14) yıllar ese ammā biraz g n ‘avretler  l mi delim ola (15) b b l ilinde delim maamlar arab ola eger d n (16) iinde deprense bir ulu Şehri arab ılalar p diŐ hının 

42/a

(1) ol Őehrde delim ulları helāk ola eger (2) bu ay otuz g n olurısa yamur delim yaa ve eminlik ola (3) eger yigirmi touz olursa Şu deriñi p ris ilinde (4) delim ola hem daı ar blı yavla ola eger bu ayda (5) yir deprense yiñi ay muarrem ayı olsa yamur delim yaa (6) buday arpa delim ucuz ola ammā yemiş ol adar olmaya (7) velikin deprend gi yir bir ulu p diŐ hı bir Őehrde ılıcı birle helāk (8) ılalar **b b-ı onıncı temmuz** (9) **firistisd r** yayun orta ayı ıŐ bları ve  kmlerid r (10) bu aya ‘arabca tem z dirler bu ay otuz bir g nd r bu ayun (11) birinde henfe adlu yıldız toar ve ne’ yim adlu ıldız uyaur (12) ve on d rd nci g n olduda zira’ adlu yıldız (13) toar ve belde adlu yıldız uyaur yigirmi sekizinci (14) g ninde neşre adlu yıldız toar ve sa’da adlu yıldız uyaur (15) bu ayun on touzunda b hur g nleri gir r ve yigirmi altısında (16) gir  ıkar bu b hur Şol g nlerd r kim atı issiler olur

42/b

(1) iler ki m neccimler ‘ac yib nesnelere ŐanmıŐlar yamur yamaıun (2) eyitmişler kim biraz panbu alıl bir taş arınca (3) ter ziye rast ılıl andan ol panbuı aŐam namazından (4) soñra daşra ayazda t tıl irteye degin irte (5) namazından iler de pelere g n(?) tomadın bayaı taş (6) birile dartıl eger taş birle ber ber olurısa hic amazsa (7) hic yamur yamaya dimişler eger panbu aır   az gelse (8) yamur az yaa eger panbu arı  k Ő gelse yamur  k Ő (9) yaa ammā sına maı on sekizinci g nde işleyesin ta yigirmi (10) bişinci g ne degin her d n ŐeŐir  sineye on sekizinci (11) d n geldeci **ıhtavrus** iun bular on (12) touzuncu **nimerus** (13) iun olur yigirminci **zikemrus** iun olur yigirmi birinci **yinn ris** iun olur (14) yigirmi ikinci **fevr ris** iun olur yigirmi  c nci (15) **m rtis** iun olur yigirmi d rd nci **abr lis** iun (16) olur yigirmi beşinci **m yıs** iun olur andan

43/a

(1) soñra urtukus olur sına ma  cet olmaz anuñunkim (2) hurtuk bisde yamasa yigrek olur ammā aŐnuı m neccimler nesne (3) daı sına mıŐlar bundan (عجـ یراق)¹⁹ geldeci yıl

¹⁹ Kelime, عـ یراق şeklinde okunabilmektedir.

içünkim daħıl nite (4)ola diyü bu ma'rûf durur dirler eger dilerseñkim geldeci (5)yıl daħıl nite olduğın bilesin bir dirgiye bir şalbir toprak (6) koyđıl tolu olsun ve daħı biraz aña şu saçđıl andan (7)arpadan şamu dürlü daħıldan ol řopa ekgil bölük bölük (8)cinslü cinsine andan anı řavırđıl andan işbu ayuñ on altı (9)sına degin şoğıl kendüzin şaşra şoğıl dünin içre şoğıl (10)yıldız görmesün on yidinci gün ikindi namazından (11)ol ekledüğün nesneye bařđıl görgil kim dānelerden (12) řanķısı kükreyüb bitse gerek bilesiniz kim geldeci yıl ol (13)daħıl eyü ola ol daħılı ekgil renc anuñ üstine (14)zāyi' olmaya ve ol dānelerde řanķısı şişerse ol (15)toħum geldeci yıl bitmeye zāyi' ola eger şarar biterse (16)ger dermedin ol toħum geldeci yıl bite issine ħayrı

43/b

(1)degmeye yıldan helāk ola eger on yidinci gün bulut (2)olsa on sekizinci gün şaşra řoya bu nesnelere kim (3)eyitdüñ bu yıl yuşsınamadın işlerise hiç nesne ħāřıl (4)olmaya daħı bilgil kim bu ayuñ yigirmi beşinci güninde (5)dürlü dürlü yıllere ese muĥatara işler delim ola **faşıl** (6)eger bu ayda gün dutınsa pāris ilinde pādiřāĥ şatındağı (7)begler fermanburdār olalar ammā rümler firengler (8)birle çalış kıllalar bu yıl ölüm delim ola şular şoğıla (9)ot ekin eksük ola **faşıl** eger bu ayda (10)ay dutınsa yağmur delim yağa şamu şular řaşđun ola ot (11)ekin eyü ola ammā yağmurdan delim daħıl çüriye **faşıl** (12)eger bu ayda gün ağıllansa ulu beglere teñriden ħüküm (13)ola bunlaruñ sebebinden çoklar řayđulu olalar delim (14)kārbān ehli ħalāyıklar ħarāmiden ziyān göreler (15) kıyularda bınarlarda şu eksük ola **faşıl** (16)eger bu ayda ay ağıllansa yıl yağmurlu ola řađ

44/a

(1)ehli canavarlardan rencide olalar ve yalan ħaberler delim (2)ola ve ħalāyık arasında fitne şavaş delim ola (3)ot biçin eyü ola **faşıl** eger bu ayda yiñi ay (4)çalk kıyunda görinse yıl yağmurlu ola eger bir ucu (5) řalviraķ olsa ĥurmetlü kişiler ölümü delim ola (6)eger iki ucu beraber olsa eyü yıl ve ni'metlü ve bereketlü (7)ola **faşıl** eger bu ayda saçlu yıldız toğsa heva renci (8)delim ola şayruluk ve iñ üküş ola saçlu yıldız dođıcaķ (9)gökde bir şatı (اؤن 'كس)²⁰ ħalāyık ol gün teñriye (10)yaramaz işlerde olmiş olalar teñri te'āla kıllarına (11)delim 'ināyet kıla yılķıar ol vaķt helāk ola (12)eger saçlu yıldız irte doğsa ayruķ yıldız beñzi

²⁰ Kelime 'on gele' şeklinde okunabilmektedir.

ayruksıraq (13)olsa şerhlerde köylerde kim ol yıldız görmüş (14) olsa añı gören kişiler kamu rencden helāk olalar (15)**faşl** eger bu ayda yıldız dökilse dökdigin (16)yaña fitne ve darlık delim ola pādişāhlar arasında

44/b

(1)doğiş ve kan dökmek delim ola eger düşe bir ulu yıldız (2)olsa düşdigi yaña bir ulu pādişāh helāk ola (3)**faşl** eger bu ayda elegüm sağmalı görünse ot biçin (4)ve ekin eyü ola ammā mışır pādişāhı mışır iliñ helāk (5) kıla bir niçe ruzigārdan şoñra yine eyü ola ve mağrib (6)ili eyü ola **faşl** eger bu ayda maşrıqdan yaña (7) ħarbe görünse maşrıqda bir ulu pādişāh helāk ola ve ħalāyık (8)eylük delim göreler ve dağı yimiş eyü ola eger mağribden (9)yaña ħarbe görünse pādişāhlar arasında doğiş ve kan (10)dökmek delim ola ra'iyetler renc delim göreler ammā yıl (11) şoñında pādişāhlar arasında şulħ ola ve ra'iyetlere (12)eylük çok dege **faşl** eger bu ayda gök kızarsa (13)maşrıqdan yaña korku ve kan dökmek delim ola (14)ra'iyetlere zulm dege eger bir uci kızarup od yalıñı (15)gibi balkırısa kızlık ola ölüm delim ola şabristān (16)ilinde çekirge qopa ve delim dağıllara ziyān kıla ve eger

45/a

(1)mağribden yaña kızarsa müslimānlar fireng birle doğişalar velikin (2)nuşret müslimānlaruñ ola delim kāfir ol vaqtdde helāk (3)ola **faşl** eger bu ayda hevāda 'acāyip (4)nesne görünse pādişāhlar kendü hāşāñilerin ve beglerin (5)helāk kılalar ra'iyetler delim güç göreler ammā ot biçin (6)ve ekin eyü ola ammā bereket kem ola **faşl** (7)eger bu ayda 'acāyip nesne teman canavar gibi (8) ħalk arasında delim doğuş ola ħalk ol sebebden (9) kayğulu ola pādişāhlar ra'iyetlerine delim güç kılalar (10)delim nāmdar begler helāk olalar il içre tağalıq (11)ve yavuzlık ola **faşl** eger bu ayda ay ilkinde (12)gök gürllese bir ulu pādişāh helāk ola eger (13) gürlödükden tolu yağsa delim dağıl tolıdan helāk ola (14)eger ay artarken gürllese ne'uzü billah teñriden 'azāb (15)delim ola dağı yılkıya öled yavlaq ola pādişāhlar (16)ve nāmdar kişiler helāk olalar il içre delim maqām

45/b

(1)ısuz qala dağı kızlık ola eger ay gedilürken gürllese (2)bu eyitdügimiz geldeci yıl ola **faşl** eger (3)bu ayda yıldırım yıldırasa bir pādişāh ħükmi ola (4)eger bu nişān kış ħükminde olurısa kış yağmurı yumşaq (5)ola ammā ot biçin eyü ola velikin yıl şoñında (6)biraz kızlık ola **faşl**

eger bu ayda gökden taş (7)düşse düşvar ölüm ola degme yirde çekirge kıpa hem (8) kızlık ola hālāyıklar arasında fitne şavaş delim ola (9)ve eminsizlik yıl ola bāzırgānlar aşıllu olmayalar degme (10)yirde yavuzlardan kıan dökme delim ola **faşl** (11)eger bu ayda kıatı yağmur yağsa delim ekin helāk ola hem (12) kızlık ola ot kem ola sersem ve bersem renci üküş (13)ola dürlü dürlü rencler hālāyıklar göreler bu yıl kıurtdan (14)ve arslandan kıaygu delim göreler bahirler ve ehli (15)deryā ve bāzırgānlar deñizde delim helāk olalar (16)**faşl** eger bu ayda tolu yağsa pādişāhlar arasında

46/a

(1)doķuş ve kıan dökme delim ola şayruluk kıatı ola (2)dağı kızlık ola yalan haberler halk arasında üküş ola (3)**faşl** eger bu ayda kıurbağa ya soğulcan ya çekirge (4)yağsa dahil ve ni'met ucuz ola ammā üzüm ve kıalan yimişler (5)az ola ammā yollar işleye bāzırgānlar aşıllu olalar ammā (6)'avretler ölümü çok ola ve yüklü 'avretler yüklerin (7)üküş bırağalar **faşl** eger bu ayda toprak yağsa ya dağı (8)yıl kıızıl toz kıoparsa yılkıya renc ola maşrıķ ili talğa (9)ola maşrıķda bir ulu pādişāh hükmi ola andağı halk (10)ziyānlu olalar maşrıķda kıalan begler zālim olalar andağı (11)köyler harāb ola hem ol yaña bāzırgānlar ziyānlu olalar (12)**faşl** eger bu ayda yıl kıatı esse 'imaretler kıande kim (13)varısa oddan helāk olalar ekin yatlu ola halk (14)arasında fitne şavaş delim ola **faşl** eger (15)bu ayda busarıķ olsa dermānsuz ağrı delim (16)busarıķ olduğı yire bir āfet doķına şuvāranları pādişāhı

46/b

(1)ilin harāb kıılalar **faşl** eger bu ayda yir gürlöse (2)pādişāhlar arasında doķuş ola halk delim kıırıla uğrıdan (3)ve harāmīden bāzırgānlar ziyānlu olalar **faşl** (4)eger bu ayda gök gürlöse mağrib ilinde kızlık ola ve kıan (5)delim dökile bir ulu pādişāh hükmi ola yavlaķ düşvār (6)yıl ola faşl eger bu ayda yir gürlöse ve yirle gök (7)arasında 'acāyib nişān görinse yıl yağmurlu ola (8) şular taşgun ola ot biçin gürlöse ola dağıllar eyü (9)ola ve ucuzluk ola ammā biraz şayruluk ola öle olmaya (10)faşl eger bu ayda gündüzün yir deprensse ölüm delim (11)ola eger deprensse soñra gök gürlöse bir ulu pādişāh (12) hükmi ola şehirlerde köylerde harāblık delim ola (13)eger dünin deprensse mağrib pādişāhı hükmi ola (14)ve bābil ve ħorasān ilinde fitne ve kıan dökme delim (15)ola bunlar yay günlerinde delim olalar (16)**bāb-1 on birinci**

47/a

aḥkām-ı ağustos (1)**ağustosdur** yāyuñ soñ ayı ḥisābları ve ḥükmleridür (2)bu aya ‘arabca āb dirler bu ay otuz bir gündür bu ayuñ (3)on birinci günü ṭarfe adlu yıldız toğar ve bala’ adlu (4)yıldız uyağur ve yigirmi dördüncü gün cebhe adlu yıldız (5) toğar ve **su’ud** adlu yıldız uyağur ve bu ayuñ on (6)bişinde meryem ‘aleyhisselām gitdi ileriki müneccimler (7)görklü ḥikmet göstermişler kaçan yağmur yağa diyü ayuñ (8)on yidinci gün ikinden girü gökde bulut görünse (9)tā aşama degin **ıhtavrusda** yağmur yağa gün eyü ola (10)eger yıldız görünmese yağmur yağmaya güz ekini eyü olmaya ve eger (11)ikindiden girü yatsuya degin bulut olsa ıhtavrus (12)ilkinde yağmur yağa ve eger dün buçuğundan girü (13)bulut olsa ıhtavrus ortasında yağmur delim yağa (14)eger bulut irteye degin ṭursa ıhtavrusda yağmur (15)yağmaya eger bulut ṭumanlayup ṭursa azalmanın yağmur yağa (16)eger bulut bölük bölük olsa ıhtavrusda bölük

47/b

(1)yağmur yağa ammā bilmek gerekkim bu ḥisāb yayuñ (2) soñ ayınuñ sekiz düninde başlayasın tamam yigirmi (3)biş gününe degin her on şeşir seniye degme (4)bir dün bir aya te’aluk ṭutar on sekizinci (5)ıhtavrus içinden on toközuncü n̄imerus (6)içündür yigirminci zikemrus içündür yigirmi (7)birinci yennāris içündür yigirmi ikinci fevrāris (8)içündür yigirmi üçüncü mār̄tis içündür yigirmi (9)dördüncü abr̄ilis içündür yigirmi bişinci (10)māyıs içündür andan girü uḥrutkūbis olur orağ (11)vaḳtı gelür sınaḡ ḥācet degül **faşl** eger (12)bu ayda gün dutılsa bir ulu pādīşāh helāk ola il (13) ğalebe ola ḥalk arasında ḡayḡu delim ola ne ucuzlık (14)ne kızlık ola miyāne ola ekin yatlu ola uğrıdan (15) ḥarāmīden zaḥmet delim göreler **faşl** eger (16)bu ayda ay dutılsa bābil iline düşmen gire pādīşāh

48/a

(1)birle duḡuş kıla delim ziyān degüre soñra bābil (2)pādīşāhınuñ ili üstün ola düşmeni helāk kıla ve il (3)yavuz bulaşa ve kış ḡatı ola ve ḡar yağmur delim yağa ve şām (4)vilāyetinde düşmen ḡopa ve pādīşāhı birle ḡalış kıla ve ḡan (5)dökmek üküş ola ammā soñra pādīşāhınuñ ili üstün (6)ola velīkin ḡalk içre şayruluk ola **faşl** eger (7)bu ayda gün ağıllansa bir yıl tamam ğalebe ola ve yılḡıya renc (8)ola ammā ucuzlık ola velīkin ḡazancsuz yıl ola (9)ve ḡammazlar günü ola **faşl** eger bu ayda ay ağıllansa (10)yılḡı eyü ola ölümde emin ola ammā geyiklere

āfet (11)doğına ölüm delim ola qar üküş yağa ot biçin (12)eyü ola görklü eminlik ola **faşl** eger (13)bu ayda ay yiñi olduğı gün çalkı koyında görünse (14)yimiş delim ola eger bir ucu kalvīrağ olsa yimiş (15) ağaçları gür ola eger iki ucu degirmi (16)olsa az gün kızlık ola ve yılkıya renc ola arpa

48/b

(1)aşlık kamu dürlü ni'met eyü ola eger bu ay muharrem ayı (2)olursa bir ulu pādīshāh hükmi ola ve eminsizlik (3)ve korku delim ola **faşl** eger bu ayda saçlu yıldız (4)toğsa maşrıkdan yaña görünse ırak ilinde düşmen (5)birle çalış delim ola ve kan dökile eger saçlu yıldız (6)mağribden yaña görünse pāris ve kirmān ilinde üç yıl (7)kızlık ola ve halāyıklar delim renc göreler eger (8)gündüzün tolu yağsa yıl şoñında ucuzlık ola ammā ısıtma (9)ditreme delim ola **faşl** eger bu ayda yıldız dökilse (10)döküldüğü yaña bir pādīshāh helāk ola ve halk arasında (11)sayruluk delim ola ammā ekin kamu dürlü ni'met eyü ola (12)**faşl** eger bu ayda elegüm sağmalı maşrıkdan (13)yaña görünse öled kızlık şayruluk delim ola ammā bu şayruluk (14)maşrıq ilinde ola eger elegüm sağmalı mağribden (15)yaña görünse fitne savaş delim ola mağrib (16)pādīshāhın pāris ilinde öldürel hem dağı mağrib

49/a

(1)maşrıq ilinde kızlık ve şayruluk ola **faşl** (2)eger bu ayda harbe görünse maşrıkdın yaña 'arab (3)ilinde savaş ve fitne delim ola eger mağribdın yaña (4)görünse ādemler kırtndan ve arslandan ziyān delim (5)göreler ammā kirmān ve pāris ilinde uğrıdan ve harāmīden (6)üç yıla degin hiç yol bulmayalar kamu yirde fitne savaş (7)üküş ola **faşl** eger bu ayda maşrıkdın yaña (8)gök kızarsa kış katı ola ve toñ qar üküş ola (9)eger mağrib ilinde ola mağrib pādīshāhı düşmeninden (10)eli üstün ola kande kim hayır varısa helāk ola (11)**faşl** eger bu ayda hevāda 'acāyib nesne (12)görünse düşvār şayruluk ola öled üküş ola il içinde (13) talğa delim ola halk kayğuya delim düşe ekin (14)ot biçin eyü ola **faşl** eger bu ayda gök yüzinde (15)canavar gibi nesne görünse halk içinde yalan haberler (16)delim ola halāyık delim kayğuya düşeler velīkin bir ?

49/b

(1)er hükm ide ammā yıl şoñında eyü eminlik ola (2)**faşl** eger bu ayda gök gürllese ot ekin (3) kamu dürlü ni'met eyü ola ammā biraz şayruluk ola ısıtma (4)gibi eger gürlerken yıldız dökilse bir ulu pādişāh (5)ilinden çıka şehirler üküş harāb ola eger ay gedilirken (6)gürllese bu eyitdigümüz nesnelere geldeci yılda ola (7)**faşl** eger bu ayda yıldırım yıldırasa halk kaygulu (8)ola ve yalan haberler il içinde çok yüriye hem bir ulu pādişāh (9) halk belāsından helāk ola **faşl** eger bu ayda (10)gökden taş düşse düşdügi ilde fitne kan dökmek (11)delim ola kış katı ola ve kuru tımlu ola pādişāhlar (12)arasında doķış delim ola ve eminlik eksük ola uğrıdan (13)ve harāmiden bāzırgānlar delim ziyān göre **faşl** (14)eger bu ayda katı yağmur yağsa bu yıl dükeli yağmurlu ola şular (15) taşğun ola velikin ot ekin eyü ola ammā yağmurdan (16)delim nesnelere helāk ola ve kefaretsiz agrılar delim

50/a

(1)ola bir kaç ay yılkıya renc ola yılkınuñ çoğı helāk (2)ola hem dağı kızlık ola **faşl** eger bu ayda (3) tolu yağsa şayruluk delim ola ve kızlık ola ve fitne (4)ve şavaş ve kan dökmek üküş ola ve il ahvālī eyü ola (5)pādişāhlar ra'ıyyetlerine güç ve zulm üküş kıllalar yatlu (6)işler delim ola **faşl** eger bu ayda toprak (7)yağsa ya dağı katı toz kopsa firengistānda talğa ola (8) kızlık kahtlık delim ola uğrı harāmī bāzırgānlara (9)ziyān delim degüre **faşl** eger bu ayda kurbağa (10)ya şağulcan ya çekirge yağsa pādişāhlar arasında (11)fitne kan dökmek şavaş delim ola dağı şayruluk (12)üküş ola buğday arpa olmuş iken āfet doķına (13)ve kızlık delim ola yıl şoñında eyü nesnelere artuķ (14)ola **faşl** eger bu ayda yıl katı toz kopsa (15) kuraķ ola kande kim şular varısa şoğıla ot (16)ekin kamu ni'met kıt ola ve kazancısız ve bereketsüz yıl

50/b

(1)ola bāzırgānlara ziyān delim dege 'imaretler oddan (2)helāk ola eminlik üküş ola hem dağı bu yıl delim (3)deprene **faşl** eger bu ayda busarıķ olsa (4) katı şayruluk ola ve ölüm ve kızlık ola ve fitne şavaş (5)'azim ola bāzırgānlar arasında yavuzlık ola yalan (6) haberler il içinde delim ola ol sebebden halk kayguya (7)düşse **faşl** eger bu ayda katı yıl esse mağrib ilinde (8) kızlık ola delim halāyıklar açlıkdan helāk olalar ol (9)ilüñ ekinine tolıdan ziyān delim dege katı yağmur yağa (10)ol ilüñ kavmine kaygu delim ola **faşl** eger (11)bu ayda yir gürllese pādişāhlar düşmenlerin helāk kıla bu yıl (12)yir delim deprene delim halāyıklar helāk olalar (13)**faşl** eger bu ayda gök gürllese şayruluk katı (14)ola ve tımlu delim ola ve harāmiden il

korukulu ola (15)oturacak yir ve yurt bulmayalar delim halāyık kayguya (16)düşeler **faşl** eger bu ayda yir deprende

51/a

(1) hāceler ve maldarlar ölümü delim ola ve il kaygulu ola (2)ve bābil ve māhin ilinde katı kan dökilmek üküş (3)ola eger dün içinde deprende aşlık arpa dürlü dağıllar (4)ucuz ola ammā deprendügi yirün şuvāranları hāyin olalar (5)pādişāhlarına zahmetleri dege kan dökmek ve il harāb (6) kılmak delim ola halāyıklar harāmiden ziyān delim (7)görelere ve yollar kesile eylül **bāb-ı on ikinci** (8)**istavrusdur** güzün ilk ayı hısābları ve hükmleridür (9)bu aya ‘arabca eylül dirler bu ay otuz gün olur bu ayuñ (10)bişinde zübra adlu yıldız toğar aḥbiyye adlu yıldız (11)uyağur ve on sekizinde şarfe adlu yıldız toğar ve fer’(12)ul muḥaddem adlu yıldız uyağur **faşl** eger bu ayda (13)gün dutırsa bir odatur er hüküm ola anuñ sebebinden ile (14)delim ziyān ola ammā maşriḳ ilinde bir pādişāh girü (15)delim şuvāranların öldüre ve üküş harāblık kıla velikin (16)kendü dağı kaçup gide er gün dutunduğdan beñzi

51/b

(1) şaru ya kızıl olsa cihān fitne tola ve kan dökmek (2)üküş ola **faşl** eger bu ayda ay dutırsa bir (3)nāmdar birle pādişāh arasında şulh düşe begler barışık (4)olalar buğday yimiş eyü ola ve çekirge kopa ammā ziyān (5) kılmaya ve yavuz kişiler üküş kopalar velikin biraz gün haşsuz (6)yire kan dökmek delim ola pādişāhlar kuvvetleneler yavuzlar (7)ve zālimler ölümü delim ola ve yağmur delim yağa ve bınarlar şuyı (8) taşğun ola mağrib ilinde savaş delim ola **faşl** (9)eger bu ayda gün ağıllansa bir ulu pādişāh çeride (10)düşe begler birbiriyle doḳış kıllalar kan delim dökeler (11)ve harāmiden il talğa ola ve yıl sonunda (12)eminlik ola eger bu ayda **faşl** ay ağıllansa (13) şular şoğıla ammā yimiş eyü ola velikin (14)deryāda delim gemiler ğarḳ ola ve ot (15)ekin kıt ola çekirge delim kopa (16)velikin ziyan kılmaya **faşl**

52/a

(1)eger bu ayda ay yiñi olduğda çalk (2)koyında görinse ādemler yavuzluğā delim(3)yelteneler eger bir ucu kalviraḳ olsa (4) ādemler selāmet olalar yıl bereketlü ola (5)ve kazançlu yıl ola ve gerekli eminlik pādişāhlar (6)ra’iyyetlere eylük delim kıllalar **faşl** (7)eger bu ayda saçlu yıldız doğsa maşriḳdan (8)yaña görinse pāris ilinde savaş kan dökmek (9)delim ola yağmur kıt ola

halk arasında (10)tarlık ola hem dahı müslimanlar yazuklu işe(11)meşgöl olalar ammā mağrib pādişāhına degme (12)yirden düşmen kopa ve mağrib ilini helāk kıllalar (13)andan şoñra mağrib pādişāhi eli üstün (14)ola düşmenin helāk kıla **faşl** (15)eger bu ayda yıldız dökilse ilkıya renc ola (16)delim ilkı helāk ola hem delim gemiler

52/b

(1)deñizde ğarķ olup helāk ola (2)ve yıldız döküldüğinden yaña (3)delim ğalebe ola **faşl** eger (4)bu ayda elegüm sağmalı maşrıķdan (5)yaña görünse pāris ilinde fitne (6)savaş ķan dökmeķ delim ola (7)maşrıķ pādişāhi kāfir birle (8)doķış kıla ve ‘ākıbet nuşret maşrıķ (9)pādişāhınıñ ola ķamu yirde ucuzlık ola (10)ammā hevān ilinde ķan dökmeķ üküş (11)ola eger mağribden yaña görünse (12) ħurma ve yimiş eyü ola ve ni’metler ucuz ola (13)velīkin mağrib ilinde ħarāmiden ħalāyık (14)zaħmet delim göre ħaksuz yirde (15)müslimānlar delim helāk olalar ħarāblık (16)ħadden giçe **faşl**

53/a

(1)eger bu ayda ħarbe görünse (2) ħalāyık arasında savaş ķan (3)dökmeķ delim ola eger mağribden (4)yaña görünse yağmurlu yıl ola hem (5)yağduğı yirde müslimanlara aşıllu ola (6)eminlik ve dōleklik ola **faşl** (7)eger bu ayda maşrıķdan yaña (8)gök kızarsa hem ol yaña (9) kızlık ola ħalāyıkklar yavuz işler (10)delim işleyeler eger mağribden (11)yaña görünse bu nesnelere mağribden (12)yaña ola ammā yıl şoñında (13) şalāħlık ola pādişāhlardan (14)ra’iyyetlere delim ħayr ve ni’met dege (15)**faşl** eger bu ayda hevāda (16) ‘acāyib nesne görünse ādemler

53/b

(1)delim helāk olalar bu nişān göründüğü (2)yirde bir ulu pādişāh ħükm ola (3)bāzırgānlar anda ziyānlu olalar (4)**faşıl** eger bu ayda (5)hevāda ‘acāyib nesne görünse (6) ādemler helāk olalar ķaķışmaķ delim (7)ola ‘ālim ve fāzıl kişiler delim (8)helāk olalar adlu şanlı kişiler (9)delim olalar **faşl** eger bu ayda (10)gök gürlere ğammazlar delim olalar (11)ve müfsidler helāk olalar ammā dahıl (12)eyü ola eger ay artarken gürlere (13) ķara ağrı ve göz ağrısı ķoķ

ola (14)ammā canavarlar ve geyikler delim helāk (15)olalar eger birinci gün gürele yıl (16)yağmurlu ola ammā yılkıya renc ola eger

54/a

(1)onuncı gün gürele yüklü ‘avretler ‘ayālin (2)delim dōke hem daķı yimişlü ağaçlara (3) āfet doķına ve daķı eger on üçinde (4)gürele ķatı kızlık ola velīkin renc ola (5)ve eger on bişinde gürele yigitler ölümi (6)delim ola ammā ni’met üküş ola velīkin (7)bir iķlīmde yimiş ve ekine āfet doķına eger (8)bu ayuñ yigirmisinde gürele buğday arpa (9)zeytün eyü ola ammā yılķı delim helāk (10)ola eger yigirmi bişinde gürele eminlik (11)ola ve yağmurlu ve bereketlü yıl ola ķamu dürlü (12)daķıl ve ni’met üküş ola ve eger bu (13)ayyuñ şoñında gürele ķar delim yağa (14)ve balık üküş ola ve eminlik ola ve bāzırgānlar (15)aşıllu olalar ve bereketlü yıl ola (16)**faşl** eger bu ayda gökden taş

54/b

(1)düşse yağmur yağmaya ot ekin bitmeye ķoyunda ılkıda (2)öled ola ve şafralı sayrūlık ve ısıtma üküş ola (3)ammā dānesüz ola yılķıya renc ola il teşvişlü ola (4)**faşl** eger bu ayda ķurbağa ya şoğulcan ya çekirge (5)yağsa ķatı şayruluk ola ve ķazancsuz yıl ola fitne (6)savaş delim ola bāzırgānlar ziyānlu olalar **faşl** (7)eger bu ayda toz ķopsa halk arasında fitne delim ola ķış (8)sarb ola ķar delim yağa tımlu ola buğday arpa delim (9)ola ve ‘alef ve ni’met ucuz ola ammā yıl şoñında (10)biraz gün darlık ola **faşl** eger bu ayda busāriķ (11)olsa pādişāhlar arasında ğalebe ola yıl bereketsüz (12)ola hem daķı bāzırgānlara ziyān delim dege **faşl** (13)eger bu ayda ķatı yıl esse begler ulular delim helāk (14)olalar ısıtma ve şayruluk delim ola hem daķı (15)bāzırgānlara ziyān delim dege ve yalan ğaberler (16)ķoķ yūriye **faşl** eger bu ayda yir gürele

55/a

(1)gürledügi yirüñ pādişāhın bir pādişāh helāk (2) ķıla ve il ğarāb ola ve delim ğalāyıķlar (3) ķayğulu ola ve yimişler helāk ola yıldan (4)buğday arpa ve ‘alef eyü ola il iķinde (5)yalan ğaberler delim ķopa **faşl** (6)eger bu ayda yir gürele ve hem yirle gök arasında (7) ‘acāyib nesne görinse yıl yağmurlu ve bereketlü (8)ola yollar eminlik ola bāzırgānlar aşıllu (9)olalar ammā yıl şoñında biraz kızlık ola ve teşviş ola (10)ammā tiz geçe **faşl** eger bu ayda yir

deprende (11) kamu cihân kızlık ola eger yîni ay otuz gün (12)olsa kamu dürlü ni'met ucuz
ola eger yigirmi (13) toğuz gün sansa yavlağ katı yıl ese şayruluk ola (14)eger dün içinde
deprende yağmur delim yağa ot biçin (15)ekin eyü ola ve şular taşğun ola ammâ kar delim
(16)yağa zengîler ilinde ölümü delim ola ve Allahu 'âlem

55/b

(1) (اينست) ?²¹ risâle on iki ay hısâbların bildürür (2)ve hükmleri
(3)ve ol yıldızlar kim bu kitab içinde ya doğılduğ (4)ayun menzilleridür ve yeñi ay her dün
(5)bu yıldızlardan bir yıldız birbirile konuşur ilk (6)doğıduğı gece konuşmaz ammâ kim dünin
konuşur (7)ve kimi gündüzün konuşur ay bu menzillerden (8)günde bir menzile konar dükeli
yigirmi iki (9)menzildür adları budur evvel şuraşayndur (10)ikinci buşayndur üçüncü
şureyyâdur dördüncü (11)deberândur bişinci hağ'a dur altıncı han'a dur (12)yidinci zira'dur
sekizinci neşredür toğuzuncü (13) şarfedür onıncı cebhedür on birinci (14)zebredür on ikinci
şarfedür on üçüncü (15) 'avvâdur on dördüncü simâkdur on beşinci (16) ğafaradur on altıncı
zübânâdur on yidinci

56/a

(1)eklildür on sekizinci kalabdur on toğuzuncü (2)şüledür yigirminci ne'âyimdür yigirmi
birinci (3)beldedür yigirmi ikinci zâbihdür yigirmi üçüncü (4)bala'dur yigirmi dördüncü
su'üddür yigirmi (5)bişinci aħbiyyedür yigirmi altıncı muğaddemdür yigirmi (6)yidinci
muahħhardur yigirmi sekizinci (7)reşâdur ve buña batnu'l-ħut dağı dirler kaç (8)yıldızdur ve
kanğı burca yağındur ve nice yatur (9)faşl bu yigirmi sekiz manzilün on (10)dördü dâimâ yir
altındadır ve on dördü (11)yir üstündedür pes her vağt kim bu menzillerden (12)bir menzil
toğa anuñ nazîr kim on beşinci menzildür (13)uyağur nitekim şuraşayn toğsa ğafar (14)uyağur
ve eger buşayn toğsa zübânâ uyağur ve eger (15)şureyyâ toğsa eklil uyağur ve eger deberân
(16) toğsa kalb uyağur ve eger hağ'a toğsa

56/b

²¹ Kelime 'inyet' şeklinde okunabilmektedir.

(1)şüle uyağur ve eger han'a toğsa ne'âyim (2)uyağur ve eger zirā' toğsa belde uyağur (3)ve eger neşre toğsa zabiḥ uyağur ve eger (4)zebre toğsa aḥbiyye uyağur ve eger şarfe (5) toğsa muḳaddem uyağur ve eger avva toğsa muahḥar (6)uyağur ve eger simak toğsa reşā uyağur (7)faşl imdi bilgilkim bu menzillerüñ toğmağı (8)uyağmağı eyledür kim maşrıqdan toğa (9)mağribden uyağa menāzilün toğması oldur kim (10)güneş nūrından çıka görine ve uyağmağı (11)oldur kim güneş nūrı altında gizlene (12)daḥı bilmek gerekkim bir menzil toğub (13)bir menzil uyağmağı arasında on üç (14)gün geçer nitekim işbu günlerde (15)şuratayn kim evvel menzildür neysānuñ (16)yigirmi üçinde toğar on üç

57/a

(1)günden şoñra kim ayāruñ (2)altısıdur buḥayn toğar tā ayāruñ yigirmi (3)sine şüreyya toğar ve ḥazirān üçine (4)deberān toğar aḥırına degin (5)işbu düzene gider ammā muḥālī'a kılanlara (6)geñez olsun diyü cedvel (7)ırağduḥ her vaḥtıkim şuratayn (8) toğar ğafar uyağur ve her vaḥtıkim (9) ğafar toğar şuratayn (10)uyağur

57/b

doğduğı	gün	Aay	uyağduğı
menzillerüñ	ler	lar	menziller
şuratayn	yigirmi üç	neysān	ğafar
buḥeyn	altı	ayār	zübānā
şüreyya	yigirmi	ayār	eklīl
deberān	üç	ḥazirān	ḳalb
haḳ'a	on yidi	ḥazirān	şüle
han'a	bir	temūz	ne'âyim
zirā'	on dört	temūz	belde
neşre	ḳavs	zabiḥ	su'ud
şarfe	on bir	ab	beli'
cebhe	yigirmi dört	ab	su'ud
zebre	biş	eylül	aḥbiyye

şarfe	on sekiz	eylül	muqaddem
'avvā	iki	teşrin'ül-evvel	muahhar
simāk	on biş	teşrin'ül-evvel	reşā

58/a

menzillerüñ	gün	ay	menziller
doğduğı	ler	lar	uyağduğı
ğafar	yigirmi toköz	teşrin-ül-evvel	şuraṭayn
zübānā	on bir	teşrin'ül-āhir	buṭayn
eklīl	yigirmi dört	teşrin'ül-āhir	şüreyya
qalb	yidi	kānūn'ül-evvel	deberan
şūle	yigirmi	kānūn'ül-evvel	haq'a
ne'āyim	iki	kānūn'ül-āhir	han'a
belde	on üç	kānūn'ül-āhir	zira'
beli'	sekiz	şubāṭ	ṭarfe
su'ud	yigirmi	āzār	cebhe
aḥbiyye	dört	āzār	zebre
muqaddem	on altı	āzār	şarfe
muahhar	yigirmi toköz	neysān	avva
reşā	on	neysān	simak
zabiḥ	yigirmi yidi	kānūn'ül-āhir	neşre

58/b

(1)faşl bilgil niçekim şevābit yıldızlardan on iki burc nişānladılar (2)evvel burc ḥamaldur şevr cevzā seraṭān esed sūnbüle mīzān (3)'aqrab qavs cedi delv ḥut ondaḥı şevābit yıldızlardan (4)ayağı yigirmi sekiz menzil nişānladılar evvel menzil şuraṭayn nitekim (5)yuqaruda zikr eyledük şevābit dimek giç yūriyici yıldızlar dimek (6)olur imdi giç yūriyen

ve tiz yüriyen yıldızlar kim müneccimler bilürler (7)dükeli biñ yigirmi toquz yıldızdur bunlardan yidi yıldıza mütehayyire (8)dirler bu yidi yıldızların adı zuhal müşteri merih güneş (9)zühre ‘uṭārid ve ay bu yıldıza seri’üs seyr dirler ya’ni tiz (10)yüriyici demek olur girü kalan biñ yigirmi iki yıldıza (11)baṭnu’s seyr dirler ya’ni giç yüriyici demek olur imdi bu yidi (12)yıldızlar kim didük yidisi yidi ıqlıme te’alluḡdur her bir yıldız (13)bir ıqlımiñdür işbu tertibce eyitdük ammā evvelki ıqlım (14)zuḡale te’alluḡdur ve bu ıqlıimde günün key uzunluḡı (15)on iki bucuḡ ve bir rub’dur ve bu ıqlımün uzunluḡı (16)maşrıḡdan maḡribe deḡin üç biñ iki yüz elli

59/a

(1)fersengdür ve ini yüz kırık yidi fersengdür (2)ve bu ıqlıimde biñ pāre şehir vardır ellisi (3)büyükdür medīne ḡabeş gibi şan’ā-i yemen ‘aden (4)’umman sūriye gibi daḡı bunlardan ayruḡ toquz yüz elli (5)şehir uşaqdur ve yigirmi taḡ vardır ve otuz ulu dere (6)vardur ammā ikinci ıqlım güneşe te’alluḡdur ve bu ıqlıimde (7)günün key uzandıḡı on uc sā’at bir rub’ olur (8)ve bu ıqlımün uzunı maşrıḡdan maḡribe deḡin (9)üç biñ dört yüz fersengdür ve ini yüz otuz (10)altı fersengdür ve bu ıqlıimde biñ pāre şehir vardır (11)ellisi büyük şehrdür medīne mekke gibi (12)yemle hicaz baḡreyn tebriz gibi bunlardan artuḡ daḡı (13) kalanı uşaqdur ve on yidi taḡ vardır ve otuz iki (14)dere vardır ammā üçüncü ıqlım ‘uṭaride te’alluḡdur (15)ve bu ıqlıimde günün key uzandıḡı on üç sā’at (16)bir rub’dur ve bu ıqlımün uzunı maşrıḡdan maḡribe

59/b

(1)deḡin iki biñ toquz yüz yigirmi biş fersengdür (2)ve ini yüz yigirmi biş fersengdür ve bu ıqlıimde üç (3)biñ pāre şehir vardır iki yüz pāre şehir büyükdür (4)manşüre iskenderiyye daḡle gibi beyt’ül muḡaddis (5) ṡariyye dımışık kufe baḡdad vasıt basra hevān (6)şirān kirmān kābil daḡı bunlardan artuḡ kalan (7)uşaqdur ve otuz altı taḡ vardır ve yigirmi (8)iki büyük dere vardır ammā dördüncü ıqlım (9)müşteriye te’alluḡdur ve bu ıqlıimde günün key (10)uzandıḡı on dört sā’atdır daḡı bir rub’dur (11)ve bu ıqlımün uzunı maşrıḡdan maḡribe deḡin (12)iki biñ yidi yüz toqsan dört fersengdür (13)ini on iki fersengdür (14)vallahu ‘alem başsavāb

KAYNAKLAR

Atalay, Besim; Divanü Lûgat-it Türk Tercümesi, I-IV. Cilt, Ankara, 1985

Boyras, Şeref; ‘Geleceğin Öğrenilmesinde Farklı Bir Yöntem “Melheme” ‘ Türkler Ansk. 11. Cilt, Yeni Türkiye Yay., Ankara, 2002

Boyras, Şeref; Türk Halk Biliminin Yazılı Kaynakları Olarak Melhemeler, Yayımlanmış Doktora Çalışması, Ankara, 2000

Caferoğlu,Ahmet; Türk Dili Tarihi I-II, Enderun Kitabevi, İstanbul, 2000

Çağbayır, Yaşar; Ötüken Türkçe Sözlük, 5 cilt, Ötüken Yay.,İstanbul, 2007

Derleme Sözlüğü; TDK. Yay. Ankara, 1993

Devellioğlu, Ferit; Osmanlıca-Türkçe Ansk. Lûgat, Adın Kitabevi Yay., Ankara, 2000

Duman, Musa; Evliya Çelebi Seyahatnamesine Göre 17. Yüzyılda Ses Değişmeleri, TDK. Yay., Ankara, 1995

Ercilasun, Ahmet.B., Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi, Akçağ Yay., Ankara,2008

Gabain, A.Von; Eski Türkçenin Grameri, Çeviren:Mehmet Akalın TDK. Yay., Ankara, 2007

Gülsevin, Gürer; Eski Anadolu Türkçesinde Ekler, TDK. Yay., Ankara, 2007

Hacıeminoğlu, Necmettin; Karahanlı Türkçesi Grameri, TDK. Yay.,Ankara, 1996

<http://www.vefkilimleri.com/gezegen.htm>, Gezegen Konumları-Türkiye’deki saat farkları-Ayın Menzilleri

İlker, Ayşe; Elfâz-ı Türkî-Farsî Türkçe-Farsça Lûgat(Metin-İnceleme-Dizin), Manisa, 1998

İzgi, Cevat; “Hubeyş et- Tiflisi”, TDV. İslam Ansk. Cilt 18, İstanbul, 1998 s. 268-270

Kanar, Mehmet;Farsça Sözlük, 1. Baskı, Say Yay., İstanbul, 2008

Kanar, Mehmet; Arapça Sözlük, 1.Baskı, Say Yay., İstanbul, 2009

Karamanlıoğlu, Ali Fehmi; Seyf-i Sarayi Gülistan Tercümesi, TTK. Yay., Ankara, 1989

Korkmaz, Zeynep;Marzuban-nâme Tercümesi, Ankara Ün. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yay., Ankara, 1973

Korkmaz, Zeynep; Türk Dili Üzerine Araştırmalar I, III, TDK. Yay., Ankara, 2005

Korkmaz, Zeynep; Türkiye Türkçesi Grameri(Şekil Bilgisi), TDK. Yay.,Ankara, 2007

Korkmaz, Zeynep; Eski Türkçedeki Oğuzca Belirtiler,Bilimsel Bildiriler 1972, TDK. Ankara 1975, s.433-446

Macdonald, D.B.; “Melâhim”İslâm Ansk., 7.cilt, s.659-661,TDV. Yay., İstanbul, 1988

Melhame; Türk Dili ve Edebiyatı Ansk.,6.cilt, s.241 İstanbul, 1986

Pakalın, Mehmet Zeki; Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü, MEB. Yay., XI. Fasikül, İstanbul, 1951

Redhouse, Sır James W.; Turkish And English Lexicon, 2. Baskı, İstanbul,1992

Sami, Şemsettin; Kâmûs-ı Türkî, Çağrı Yay.,İstanbul,1978

Sümbüllü, Yusuf Ziya; Halk Meteorolojisi Ekseninde Bir Melheme Örneği, Turkish Studies, International Periodical For the Languages,Literature and History of Turkish or Turkic Volume 3/7 Fall 2008

Şahin, Hatice; Eski Anadolu Türkçesi, Akçağ Yay., Ankara,2003

Tarama Sözlüğü; I-VIII., TDK. Yay., Ankara, 1988

Timurtaş, F.Kadri; Eski Türkiye Türkçesi, XV.yy. Gramer-metin-sözlük, Enderun Kitabevi, İstanbul,1994

Yegin, A.- Badıllı, A.-İsmail,H.-Çalım,İ.; Osmanlıca-Türkçe Ansk. Büyük Lûgat, 1. ve 2. Cilt, Türdav Ofset Tesisleri, İstanbul, 1985

TIPKIBASIM

Vilayeti

Kazası

Kitaplığın adı

Kayıt No.	1512		Müellifi :
Kitabın adı	Üsûl - Melâhim.		Mütercimi :
			Şârihi :
			Naşiri :
Dil	Adedi	Cilt No	Yazıldığı veya basıldığı yer, tarihi
Türkçe	1	1	H. 1004
			Hattın nevi ve hattatın adı
			Nesih
Minyatür, şekil, resim, levha, plan, harita, v. s.			
Tızhip ve tezhibin nev'i			
Ölçüsü	Yaprak	Sahife	Şatır
205 x 135 150 x 80	59		16
Cildin nevi	Sirta meşin muklebli		Kitabın fiyatı Lira Kr
Nereden ve ne suretle geldiği ve geldiği tarih	Muradiye		
Tasnit No:	Eski kayıt No:	Mülâhazar	
133:52			

T. C.
Manisa İli
Genel Kitaplık
Müdürlüğü
SAYI

1512

2

200
1010

Handwritten text in a decorative border along the spine, consisting of a series of stylized characters and symbols in red and black ink.

ملفوظات

ملفوظات

مذکر کتاب فقهی

سرک

ابن کثیر
 صحاح
 شرح
 طحاوی
 شرح
 ابن کثیر
 شرح
 ابن کثیر
 شرح
 ابن کثیر
 شرح
 ابن کثیر
 شرح

معرفی

هدیه کتاب

فصل اول کون دنلدن چوندن در فصل دوم آي دنلدن چوندن در
 فصل سوم کون اغلندن چوندن در فصل چهارم آي اغلندن چوندن در
 فصل پنجم نبي آي کون دنلدن چوندن در فصل ششم قبر طوا الدير دنلدن چوندن در
 فصل هفتم الدير دنلدن چوندن در فصل هشتم الکمر سفيل کون دنلدن چوندن در
 فصل نهم حربه کون دنلدن چوندن در فصل دهم کون کون دنلدن چوندن در
 فصل يازدهم هواده عجب نسته کون دنلدن چوندن در فصل
 دوازدهم هواده جانم و زکبي نسته کون دنلدن چوندن در
 فصل سيزدهم کون کون دنلدن چوندن در فصل چهاردهم
 الدير شقيد چوندن در فصل ازدهم اتکون
 اچوندن در فصل ساردهم قتي نعموز بغد چوندن در
 فصل هفدهم طوا اچوندن در فصل هجدهم طبارق
 و توز اچوندن در فصل نوزدهم قربغا و سغلمان
 بغد چوندن در فصل بيستدهم قتي توز اچوندن در
 فصل بيست يکم بسارق اچوندن در فصل بيست دوم

کون کون دنلدن چوندن در فصل بيست سوم بين
 کون دنلدن چوندن در فصل بيست چهارم بين دنلدن
 چوندن در فصل بيست پنجم
 بسم الله الرحمن الرحيم
 يوزنيك شكر لراول الله كراي جهاني يرتدي
 وكوني واي وكون والديرت بزدي وكند وفضل اله
 قاموجنا ورتدن آدميسر بيلاري ارتق عقل و علم
 وزدي ودرود و صلوات و تحيات اول پيغمبر روانا
 و محمد مصطفي عليه السلام روحينه اولسون
 اوز سكرت يريك عالمك كرين قلدي وكند وونك
 حبيبين قلب يوزنيك بيسر مردت بينك ارتق
 اكسك شفا مبر لوك مهزين قلدي و فرشته لوك و پرتلك
 و قامو مخلوقك پيشروين و مهترين قلدي و آي
 وجوده كورب اكي جهانك خزن قلدي وكند و
 رحمتك يغمق لغين انك اوزرنه ويارانلري اوزرنه
 مخصوص قلدي نصيري تعالى عز و جل يوزنيك
 شكر لراولسون اول رسول الله

الله

الله
الله

سَلَامٌ وَأَسْنَلِكُ بُونَدُكَ رَوَانِنَه دَكُورُن
 آمِين يَارَبِّ الْعَالَمِينَ • وَبِمُ سَتَعِيَان
ملحه كتابين بُولَدُ وَا نَجْوَانِكِي هَرَنَه كِي كُورَن
 وِرْدَه وَهَوَادَه نَشَانَدَر كُورِنَسَه وَعَلَامَتَلَر
 بَلُ سَه خَيْرِدُن وَشَرِدُن بُو كِتَابِنَه خَطَا سَز بِلَنُورُ
 وَبُو سَبَبِدُن عَالِمَلَر وَحَكِيمَلَر اَشْبُو كِتَابِي سَوْرَتُن
 وَعَزِي زُطُو تَرَلَر وَحُرْمَتَلُو قَلُورُ كَد وَهَمِي شَه عَالِمُ
 پَادِ شَاهَلَن بُو كِتَابِنَه حُرْمَتَلُو طُو تَبُ خَرِي نَه اِي چِنْدَه
 صَقَلَرُ وِبُو كِتَابِي اَوَّل دَانِيَاك پيغبر عليه السلام
 كُو سَتَرِي وَا نَدَنَف كُرَه جَعْفَرِ صَادِق رَضِيَ اللهُ عَنْهُ
 بُو كِتَابِنَه مُخْتَصَر قَلِيدِي وَشَيْخ ابُو الْفَضْلِ پَارِ سِيَه كَرْدِي
 وَبُو ضَعِيْف اِكِي نَسَخَه جَمْع قَلُوب بُو كِتَابِنَه تَرْجِيَه يَزْدَه **امول**
الملك دِيُو آد وِرْدَه **ملحه** عَرَب دِلِي جَه قَان
 دُو كَلِيدِي بَرْدَرَلَر وَبُو كِتَابِنَه قَان دُكَلِك صِفَتِ چَقْدَر
 بُونَدُن اُو تَرُو دَر كِي دَانِيَاك پيغبر عليه السلام وَجَعْفَرِ
 صَادِق رَضِيَ اللهُ عَنْهُ بُو كِتَابِنَه **ملحه** دِيُو آد وِرْدِي

۲
 وَبِلِي كَلِمَتِي بَرِي لَ اَوْن اِكِي آي دُن وَنَوَانِلَر اَرْتَر لَن اَكْسَلُورُ
 وَكَزُرَلَر بُونَدُن اُو تَرُو دَر كِي **رمضان** اِي كَاهَ قِي سَه
 وَكَاهَ يَنَه كَلُورُ وَهَر بَرَا يَدَه عَلَامَتَلَر ظَاهِرَا وَا لُورُ
 دُر لُودُر لُو حَالَلَر سَبَب اُولُو نَتِي كَم تَكْرِي تَعَالِي
كَلَام قَدِيمِنْدَه بِيُو رَزُ الْاَيَةِ وَاتِنَاه مِن كُل شَيْءٍ
سَبَبًا فَاتِيَع سَبَبًا • وَرَسُو لَكُ فَاتِيَع سَبَبًا
رَسُو لَعَلَيْتِه السَّلَام بِيُو رَزُ لِي كُل شَيْءٍ سَبَبًا
 وَاوَل عَلَامَتَلَر يَكُر مَرَبِي ش عَلَامَت دُر كِه هَر بَرَا يَنَه
 كُورِنَسَه وَاوَل عَلَامَتَلَر يَكُر مَرَبِي ش فَصَل قَلِيدَر وَهَر
 بَرَا يَك اِدُن عَرَجِي جَه وَبَارِي جَه وَرُو مَرَا يَتِي دِم رُو شَن
 قَلِيدَر وَفِي نَبُو عَلَامَتَلَر بَرِي سِي ظَاهِرَا وَا لَه بُو كِتَابِنَه
 اَوَّل آيَه بُولُورُ وَبُو عَلَامَتَلَر حَكِيمَلَر كَرْتَر اَكْر خَيْر
 اُولُو رِي سَه شَكْر كُر قَلِيدَر وَفَقْدَا يَه صَدَقَه وِي بَرَلَر
 وَتَكْرِي دِن دَخِي اَرْتَرُ خَيْر لَر دِي لَن تَكْرِي تَعَالِي
 دَخِي يَكْر كِ خَيْر لَر رُو زِي قَلِيدَر نَتِي كَم تَكْرِي تَعَالِي
 كَلَام قَدِيم اِي چِنْدَه بِيُو رَزُ الْاَيَةِ لِن شَكْر م

لا زید تکم واکو شرا و لورسه اوزخ طوتالن
و در ازلی قیلر و فخرایه صدقه لر قیلر و تکریدن عفو
و نور عیاق دینکر که نوری تعالی آنلاری اول
بلادن نورن نیتکم رسول حضرت بیوزر کیم قال
علیه السلام الصدقة تزد البلاء و تزیل العسر امید در
الله تعالی امت محمد اوزرنه خیر کرد و زوی فیه
و مطالعه قلبی لر بوضیف خیر دعایله اکاکر که انلرک
دعای برکاتنده الله تعالی یزلیغه بوندن اشغابا بلردر
و السلام مطالعه قلبی لر آسان اولسون در دک مشکل
بزرگن جدوله کوردک و هم بو کتاب موافق اخرنه
برخ فصالحومه تعلق لطایف یزدق تا او قیلر
بوضیف یزقلو قوی دخی بر خیر دعادن یاد ایدر
انشاء الله تعالی معلوم اولایکیم بو کتابک بنیادی
اون ایکی روم ایلی ازره در کیم اول ایلر سوشم
یرمزد ایلمر بر موسم کلر قلان ایلر سوشم در
فصل کیم یازدن یایی در کزدن قیشدر کدر در

نیتکم

نیتکم اوزخ ایی گاه او کوز یازره کلوز و گاه یایه کلوز
و گاه کوزه کلوز و گاه قیشه کلوز و بور و مر ایلی
دایم بر موسم طوردی عجون بو کتاب ایلر اوزخ
قونلیدی و هر برای بر باب در و هر بر باب ده
یکرم بیش فصلدن و هر بر فصلده بر دزدلو
نشانک حکمین ایدن تا اول نشانلردن برسی بلرسه
بر دیرنگ نیتکم یایی یا کون دو تلی کبی و یایی
و کون اغللیتی کبی هواده نسنه کورنگ نیتکم و سبار
اولموتکیم دخی بونلردن ارتق فحن بو کتابده برلین
نشانلردن بر نشان کورنسه کور کیم بوننا
قنقی ایدم کورندی کتابده اول ای بولا کدر حکمن
ایدن دخی براون ایی ایچینده منازک قنقی
دوغدن و قنقی ایقلاغن بیان قلور و منازل
در دکن ایک منزل لردن یکرم سکر منزلدر
و ای هر کون بو منزل لردن برنه قونرو آسان
اولسون دیو منازک صورتن و هر برخ یلدر اغن

۴

دینی بلیه یزدقی تا بقب کونک یوزنده کون بللکم
کی هنر جدر و بو او ز کله باب و اون ای آی کور
کتاب کتاب آنک اوزرنه دز بونلر دز هر بر
باب برای حکم آیدن اشبو ترتیب جه
باب اول اختوروس دز بو آی عرجه تشرین اولدر
ایکی **باب** تیموس دز بو آی عرجه تشرین الاخر درلر
اوچی **باب** دکروس درلر بو آی عرجه کانون اولدر
دردی **باب** بتارین دز بو آی عرجه کانون الاخر درلر
بشخی **باب** تورارین دز بو آی عرجه شباط درلر
التخی **باب** مارتین دز بو آی عرجه آذر درلر
یدبخی **باب** ابریلین دز بو آی عرجه نیسان درلر
سکزی **باب** مایس دز بو آی عرجه ایارد درلر
طفوزخی **باب** حرکوس دز بو آی عرجه جزیران درلر
اونچی **باب** فرستین دز بو آی عرجه تموز درلر
اون برنجی **باب** اغستوس دز بو آی عرجه آب درلر
اون ایکی **باب** استوروس دز بو آی عرجه ایلول درلر

غلام

تمام اولدی اون ای آی کور سوشنر دز بو آی آی
کیسی او توز کون اولوز کیسی او توز بر کون اولوز
و کیسی بیکری سکن کون اولوز اشغاده آیدوز کور
قنقی آی او توز دز قنقی آی او توز بر دز اشغاده
بیلک کور کلم اشبو اوچ آی قنقی آیلریدز کانون اولدر
کانون الاخر شباط بو اوچ آی یاز آیلریدز اذر
نیسان ایار بو اوچ آی یانی آیلریدز جزیران
تموز آب بو اوچ آی کوز آیلریدز ایلول
تشرین اولدر تشرین الاخر بر دز بو آی
اولدر کور کی دو غار ارتین ادرین طولدر
اورتیندن اکیلور صوکنه دکن دکنینه کور ویکه
دوغر بو آیلر عرب آیلری درلر کیسی او توز اولوز کیسی
یکزم طقوز اولوز بر کون بو آیلر دو کلم مویملری کوز
نتیکه یقارده ددک بو آیلرک ادری **حدر**
صف **ربیع الاول** ربیع الاخر **جمادی الاولى** جمادی الاخر
رجب شعبان **رمضان** شوال **ذی القعدة**

ذی الحجہ معلوم اولاً کیم مارتس مایس
اغتسوس اختوروس ذکر مارتس
اشبوالشیای اتوز بر کون اولوز ابریس
خرتکوس فرستس استوروس
تیمیس اشبویبیش آی او توزر کون اولوز فوراس
اشبویبیش آی بکری سگز کون اولوز و تر کونک رنج
اولوز دایناک وجعفر صادق رضه آیدر لکم
اشبویبیش نیشاندن کورنسه بوکابه بقدردی
اکر کتاب خیر سولیکانگریه شکر قلو زردی
ویحسولکم صدقه قلو زردی تگری تعالی روزگرن
ارتوق قلو زردی نیک کلام قدیم اچینه بیورز
واذ نادرتکم لکن شکرتم لا زیدتکم
ولکن کفرتم ان عدائکم لشدید معنی بود تگری
تعالی ویردوی نعته قول شکر قلبه تگری تعالی
اول قولک نعتن ارته شکر قلبی اول دکلدز کینه
کنه و نعتلرتن بیه شکر تگریا دیه شکر قلبی اولدز کینه

7
تگری ویردوی نعتلرتن مین کینله محتاجت کینه
ضعیفنکره دخی آیلک قلبه کیم تگری تعالی نعتن و هم
عمین ارتور و اکر بوکابه بوشانلک حکمین
یوز سولیکانگریه یلوز زردی یاز قلبت تویه قلو زردی
یحسولکم صدقه ویر زردی تگری تعالی بونله
سرحمت قلو زردی اول عدائکم بونلرتن صوردی یوز
اشی کدر زردی و اول بکرم بیش نیشان بود ذکر
هر بر فصلدر اشبوعبارتجا والله اعلم
فصل کون دنیسه فصل آی دنیسه فصل
کون اغیلکنسه **فصل** ای اغیلکنسه **فصل** بلی آی
جلق قوینده کونسا **فصل** بچلو بلدر دغا **فصل**
یلدر دو کلسه **فصل** الکم شغل کورنسه
فصل کورکه جانوز کورنسه **فصل** کورک
کورکه **فصل** هواده عجایب سنه کورنسا **فصل**
کورک قرسه **فصل** خربه کورنسا **فصل** یلدر
یلدرسه **فصل** کورکن طاش دوشسه

فصل قتی بجزو یغسا **فصل** طلویغسا **فصل**
 طیارق یغسا **فصل** قریغایا سغلیان یغسا
فصل قتی توز قوبسته **فصل** بسارقا اولسه
فصل قتی نل استه **فصل** کونک کولسا
فصل بز کولسا **فصل** بز دیزنسا بونلردر
باب اوله اختوروش او توزنر
 کوندر بو ای عنجه نسرین اوله دیرلر کوزک
 اودته آیدز بو ایگ ابکی کوننده عو اولدیله
 طغان و فرغ الموقر اولدیله ایانغا و عواد دکر
 درت یلدر دکر شمالد اجنوب دن یگا کیش صوکی
 صر مشن لافر الف کبی **فرغ الموقر** بیکر مریخی
 یلدر دز و بو ایگ اون بشی کون سماک اولو
 یلدر طغان ورشا اولدیله ایانغ و سماک بر روشن
 یلدر دز و سنبله کیم البشی برجدر بونکله بللور
ورش بر روشن یلدر دز چور سنده اشاق یلدر کز
 واردن اشو صورتن و بکابطن الحوت دخی دزلر

ششین اوله

واید

8

وایک بیکر مطقوزخی کوننده **غفر** اولدیله
 طغان **شرطین** اولدیله زایغر و عفر کی یلدر
 غایت کجک لکندت کورنمرا لکون عفر دزلر
 و شرطین کی روشن یلدر دز تورک باشنده دریم
 ایکنی برجده دن و بو ای او توزنر کوندر اشو ایگ
 او کنده مشرق تیل اسر کون صوی کدر و لری
 بشی کون بو در اشو ای **یکشنبه** کون صنورسه قتی
 ایواوله و یایی کونلرن سر باستی اوله قیون و صغر
 دو لی ایواوله بالک یاغ او جز اوله اگر **دوشنبه** کونه
 صنورسه قش ییلواوله یغور چوق یغا اما پیش انجرینه
 و اینه آفت بی طوقنه درلوصیر ولیق دایم اوله و بالک
 اروس کملو اوله و اگر **سه شنبه** کنه صنورسه قش
 اقع اوله قان و قری طلو چتی اوله و اگر **چهارشنبه**
 کنه صنورسه طلو نه استی اوله ارنلو یل اساو یغور چوق
 اوله و یایی کونلری خوش اوله و پیش چوق اوله
 اگر **پنجشنبه** کنه صنورسه قش ملایم اوله یل ایواوله

بألا ويثبت بول أوله استمه والمرحوق أوله **أكر آذينه**
كته صندسته بغدادى آربه قوم دخلا يواؤلا وكج
او غلبه قله المردكيم اوله **واكر شبيهه** كنه صنها
فقتش قورق وويل ودي جوق اوله وقار جوق يغنا
آربه بغدادى قزاؤلا وكج او غلبه قله الومي دليم اوله
كصير وليف واستمه وزج جوق اوله **فصل اكر**
بوايده كن دتيسا پادشاهلن دشمنلى خوز اوله
وچكركه جوق اوله واوح آي ياي ايلر نده يغز
يغيا وحبش ولا يتنده قحط وقرلق اوله **فصل**
اكر بوايده آي دتيسا قحط لوق وقرلق اوله بابيل
النده الومردكيم اوله اما يغور يغنا كنه آفت
دكا بابيل الي اوغز به جوق اوله مشرقه مغربه
ادميلن بر بيله جنك وصوش دليم قلا لزان
دوكله فتنه عليه دليم اوله براو لو ارقو يا مغرب
پادشاهلغين استيه **فصل** اكر بوايده كن
اغلبنا قش قه اوله قار جوق يغنا دخلا يواؤله

اجز اوله اما صواش فتنه دو قش اوله يازر كينلن
حراميلردن زج دكا **فصل** اكر بوايده
آي اغلبنا عظيمه سرب فتنه اوله خلق اور سنده
ييز بولميكند بوفتنه اوغز يدن و حراميدن اوله
جوق زمان قزلق اوله اما قين طلو ايو اوله
فصل اكر بوايده بچلو نيلدز طفسا ادمله غوغا
والقيار زج اوله مغرب النده فتنه دليم اوله مور
قوريه القيلن قيله پادشاهلن آرا سنده صوش
دقش جوق اوله وامنيز لك اوله **فصل** اكر
بوايك براوجي قلو يراق اولسا ويش سز انجلر جوق
قويه ويشلوا انجلن دليميش ويره اوت كوز
اوله واكن ايو اوله **فصل** اكر بوايده اللذ
دكلسا فتنه قان دكمك جوق اوله اما اول يردن كم
دوكله اكنش قان دوكلت آنده اوله اما بغدادى
آربه جوق اوله **فصل** اكر بوايده الكم شغالى
مشرق دن يكا كورنسا صوش فتنه دليم اوله وهم

مَشْرِقِدَنْ يَكَا لَقِي طَوَانِ قَزَاوَلَا بَابِلَ النِّدَه بَرَاوَلُو بَادِشَا
حُكْمِ اِيْلَه الْكِرَالِكُمْ سَمْعَالِ مَغْرِبِدَنْ يَكَا كُورِنَسَا اِيْلَك
وَمَرَا حَتْلَقِي دَلِيْمَ اَوْلَا بَادِشَا هَلَكْ عَادِلِ اَوْلَا كُر
وَرَعِيْتَلَرَه كُوج اَوْلِيَا اَمَّا كَا فِر وَفِرْنَك اِيْلَه فِتْنَه
وَرِيْرِيْن اَلْدَرْمَك دَلِيْمَ اَوْلَا بِيْلَا صُو كِنْدَه بَغْدَاي
اَرِيْه اَجْن اَوْلَه **فصل** اَكْر بُو اَيْدَه خَرَبَه دِي كُر
بِر نُوْر اَوْلَه سَكُو قَدَرْ جَه اَرْتُقِي يَه اَكْسَك كُو كَدَه
كُورِيْه اَكْر مَشْرِقِدَنْ يَكَا كُورِنَسَا اَدْمَلَرَا اَسِنْدَه جَلَسِيْشَك
وَكِيْن دَنْقُ جُو اَوْلَه وَيَلْقِي كُر دَلِيْمَ قِرْلَه وَاكْر
مَغْرِبِدَنْ يَكَا كُورِنَسَا مَغْرِبِ بَادِشَا هَلَكْ اَوْلَه اَمَّا
كِي جَا ر اَوْلَه عَزِيْت وَحَزْمِت دَلِيْمَ قَلِيْل **فصل**
اَكْر بُو اَيْدَه مَشْرِقِدَنْ يَكَا كُوك قِر زَسَا فِتْنَه صَوَاش
اَوْلَه اَكْر مَغْرِبِدَنْ يَكَا قِر زَسَا نَعْمَتُ جُو اَوْلَه وَهَمْ
اَجْر لَقِي وَا سَا يَشْن اَوْلَا قَا مَوَا دَمَلَرَا اِيْشِي اَبُو اَوْلَه اَكْر
اَي اَرْتُر كُن قِر زَسَا دَخِي يِي كُر كُر **فصل** اَكْر
بُو اَيْدَه يِرْلَه كُوك اَسِنْدَه حَجَب كُورِنَسَا اَلْغِيْمِيْر

هالا

هَلَاك اَوْلَه بَادِشَا هَلَكْ رَعِيْتَلَرَه كُوج وَظَلَم دَلِيْمَ قَلِيْل ٩
وَبَا زِر كَانَلَرِي بَا نَلُو اَوْلَك اَمَّا اَرِيْه بَغْدَاي اَبُو اَوْلَه
فصل اَكْر بُو اَيْدَه هُوَا دَه جَنَاوَرِي سِنْدَه
كُرِنَسَا بَرَاوَلُو بَادِشَا هَلَاك اَوْلَه بَادِشَا هَلَكْ رَعِيْتَلَرَه
كُوج وَظَلَم دَلِيْمَ قَلِيْل وَبَا زِر كَانَلَرَه زِيَان دَلِيْمَ كَا
وَ اِيْلَه اِحْنِدَه اَوُر سِي بُوْر تَا كُوك اَوْلَه خَلَا يِقُ رِيْج
وَرَحْمَت دَلِيْمَ دَكَا هَسْمَ دَخِي قِر لَقِي اَوْلَا اَوْت عَلَف
چُو ق بَقِيَا يَتَلُو اِيْشَك دَلِيْمَ اَوْلَه **فصل** اَكْر
بُو اَيْدَه كُوك كُر لَسَا اِيْلَك اِيْلَك كُورِنْدَه يَادِر دَخِي كُورِنْدَه
بَرَاوَلُو اَر هَلَاك اَوْلَه اَكْر نِيْشِي بَا لَتَجِي يَه بَدَجِي كُون
كُر لَسَا بَرَاوَلُو بَادِشَا هَلَاك اَوْلَه اَكْر سَكْرِيْجِي
كُن كُر لَسَا يَمِيْش دُو كِه هَلَاك اَوْلَه اَكْر طَقُو زِيْجِي كُن
كُر لَسَا اَدْمَلَرَا بُو يِيْلَه هِيْمَت وَرَحْمَت اِحْنِدَه
اَوْلَك اَمَّا اَوُر مَر جُو اَوْلَه اَكْر اَو بِيْجِي كُر لَسَا
بَغْدَاي اَرِيْم دَكَلِي نَعْمَت اَبُو اَوْلَه اَمَّا بَادِشَا هَلَكْ حَالِ
يَتَلُو اَوْلَه خَا جِيْر سَبَبِدَنْ اَكْر اَوْن بَرِيْجِي كُن كُر لَسَا

بخطی که در این اوله آما زبان قلیا اگر اون آبنخی
کن کس کس چو کدت دخله زیان دلیم دکا تو بد
دخله اوله اگر اون او چینی کن کس باغدای
آریه دلیم اوله ایله احوال یوق خوش اوله اگر اون
در دبی کن کس پاید شاهلن اچنده خرج دلیم
اوله و خزینه ده مال اکسک اوله اگر اون بشخی
کن کس اتانی سوکنه دکن خیر و صلاح اوله
امینک و اجرلق دلیم اوله ای ارتاد رزکن کس
شویبک ایو اوله اگر ای کد لو طوز رکن کس بوانید
کندج پید اوله **فصل** اگر بوانید یله رمر نلدر سا
مشق پاید شاهلی جری در رب مغربده بکما کله مغرب
یایله دلیم خراب اوله یولاری حرامیدن یوز اوله و هم
بویله اچنده یرد دلیم دیرنه **فصل** اگر بوانید
کودن طاش دوشساقی سکک و ال جوق اوله برزکن
اغردیدن و حرامیدن زیان دلیم کور کد اما صوت
ایو اوله بغدای آریه دکلی برده اجزا اوله اما القیبا

دخ اوله ال اولیا **فصل** اگر بوانید قی بغدای
قنده کوز ارمق و بیگار و ارسا صو کوی طشا و امینک
اوله آما کلو و غور تکر عیال لرت صرب لعله دعوه
دخله ایو اوله القیبا کیره اما المیا **فصل** اگر
بوانید طلو بغدای یزده الم جوق اوله کافر لرت
النده بر پاید شاهه قصد قلل و لیکن ال زمیلر بایله
ایله پاید شاهن هلاک قلل شهر لرت کونیلر دیم بعلنا
فصل اگر بوانید طبراق بغدای ایله قزل توز
کورسه ادلوار نلر الوی دلیم اوله اما دخل کد کلو
و ایو اوله پاید شاهلردن رعیتلره ایلک دلیم دکا
امینک اوله **فصل** اگر بوانید قریبا یا سفلی
یا چکر کایغسا بغدای آریه دلیم اوله اجرلق امینک
اوله و لیکن القیبا برز رخ اوله اوله بغدوی
یزده القلن الوی جوق اوله اما اول پاید شاهلری
صغیفلره کوچ دلیم قلل و قر اعری سکک
دلیم اوله **فصل** اگر بوانید قی توز قونسا

وَقَبِيضًا أُولَسًا أُولِيْرِدَةً حَكْمٌ صَوَّاشٌ قَلِيلٌ كَرَانٌ يَرِدَةٌ
بِرَأْوٍ هَلَاكَ أَوْلَهُ وَصَوْلٌ صَوَّغِلَةٌ وَيَعْمُورٌ يَغِيَايَاكُ
إِجْنِدَةٌ زَحْمَتٌ وَمَشْغُولَةٌ دَلِيْمَةٌ أَوْلَهُ **فصل**
أَكْرَبُوْأَيْدٍ كُوْكَ كُرْسَا مَلِكًا رَأْسِيْدَةً زِيَانٌ
دَلِيْمَةٌ أَوْلَا سَوَّاشٌ فِتْنَةٌ دُوشَا رِيْعِيْلَتَا رَأْسِيْدَةٌ
أَمِيْنَلِكٌ أَوْلَهُ وَيَلَاكُنْ خَبْرٌ كَرِيْمٌ إِجْنِدَةٌ دَلِيْمٌ نُوْرِيْمٌ
فصل أَكْرَبُوْأَيْدٍ بَسَارِقٌ أَوْلَسَا فِرْلِقٌ أَوْلَهُ
نِكْمٌ بِيْرَسَا هَلَاكَ أَوْلَهُ سَكَلِكٌ أَوْلَهُ أَمَّا الْكَلَوِيْمَا
فصل أَكْرَبُوْأَيْدٍ أَقْبَلٌ سَتَهٌ بِيْرِيَادِ شَاهٍ هَلَاكَ
أَوْلَا وَقَانٌ دَلِيْمٌ دُوكَلَهٌ بَغْدَايٌ أَرِيْبَهٌ أَوْلَا وَهَلٌ
صُوكِنِدَةٌ صِيْرُوْلِقٌ جُوْقٌ أَوْلَهُ وَيَلِيْقِيَا الْكَلَوِيْمَةُ **فصل**
أَكْرَبُوْأَيْدٍ يَرْكُرْسَا قِيْفُوْأَيْدِيْشَا اِيْنَالِ أُوْرِيْرَهٌ
دَلِيْمَةٌ أَوْلَهُ وَهَجْرٌ كَمِيْنَةٌ كَنْدٌ وَفِرْلِقٌ صَوَّغِيْلَا يَغْمُرٌ
وَطَلُوْبِيْعَا وَقِيْشِيْشٌ أَقْبَلٌ وَيَاوُزَا أَوْلَهُ نَكِيْدِيْشِيْرٌ
وَبَغْدَايٌ أَرِيْبَهٌ بِيْرَسَا أَوْلَهُ **فصل** أَكْرَبُوْأَيْدٍ
بُوْأَيْدٍ كَنْدُ زِيْنٌ يَرْدِيْرُكْسَهٌ قُوْجِيْهَانٌ أَجْرَلِقَا أَوْلَهُ

بغداد

بَغْدَايٌ أَرِيْبَهٌ أَوْلَا وَهَلٌ كُوْزِيْبَتَا بِيْرَسَا دَلِيْمَةٌ
بَكْ هَلَاكَ أَوْلَهُ دُونَلَهٌ دِيْرَسَا أَقْبَلٌ قِرْلِقٌ وَصِيْرَلِقٌ
أَوْلَهُ بَابِيْلٌ بِأَدِشَاهِيْ مِيْرِيَادِ شَاهِيْ بِيْرَلَهٌ أَعْرِيْشَا أَرَاكِدَةٌ
هَلَاكَ لِيْكَ جُوْقٌ أَوْلَهُ **باب** **سَبِيْحِي**
بِيْرُوْسِدٌ رُكُزُكٌ صُوْكَ أَيٌ صِيَابَلِيْرِيْ وَهَلِكَلِيْدِيْرٌ
بُوْأَيْدٍ عَرَجِيْهَةٌ تَشْرِيْنٌ الْآخِرُ دِرْلِرٌ لُوْأِيْ أُوْتُوْرٌ
كُوْنْدُرٌ بُوْأَيْدٍ أُوْنٌ بِيْرِيْحِيْ كُنْ زُبَانَا أَدَلُوْبِيْرِيْلِدُرٌ
طَغَارٌ وَبِيْطِيْنٌ أَدَلُوْبِيْلِدُرٌ أَيْغُرٌ وَزُبَانَا كِيْ يَلِدُرٌ
بِيْرِيْرِنْدَا أَرَقِيْلِيْ بِيْرَسَا كُوْ قَدْرٌ وَزُبَانَا دِيْمَكٌ عَقْرَبِكٌ
أَيْكِيْ بُوْئِيْرِيْ دِيْمَكٌ أَوْلُوْرٌ وَبِيْطِيْنٌ أُوْجٌ أَشَقٌ يَلِدُرٌ
سَاجٌ أَيْقُوْشِكِيْ قَنَلِيْشٌ وَبِيْرِيْ حَمَلٌ بَرَجْنِدَهٌ دُرٌ وَبُوْ
أَيْكٌ بِيْرِيْرِدُرٌ دِيْرِيْ كُنْ أَكِيْلِدَا أَدَلُوْبِيْلِدُرٌ نُوْنَا غَلُرٌ
وَبُوْأَكِيْلِدَا أُوْجٌ رُوْشَنٌ بِلِدُرٌ دُرَا كِيْلِدَا دِيْمَكٌ يَغِيْ
تَاجٌ دِيْمَكٌ أَوْلُوْرٌ وَبِيْرِيْ عَقْرَبِكٌ أَلِيْ دُرٌ وَنُوْرِيَا الْكُرْدِيْرٌ وَوُوْ
أَلِيْ بِلِدُرٌ دُرٌ بِيْرِيْرِنْدَهٌ يَقِيْنٌ أَزُوْرٌ سَلْفِيْنٌ كِيْ بِيْرِيْ ثُوْرَكٌ
بُوْئِيْرِنْدَهٌ دُرٌ نُوْرٌ أَكُوْرُدُرٌ وَبِيْرِيْرِيْمٌ بُوْأَكْرِيْدِيْ

بغداد

بلد زود اما خطايد زكر الت بيلد در **فصل**
اگر بوايد کون د نيسا فتنه صواش دليم اوله
و شهر گيلد دليم خراب اوله اما دخل اوجر
اوله **فصل** اگر بوايد آي د نيسا شاهر النده فتنه
قرلق اوله و بويان النده دخل قيت و فخط اوله وليکن
مشرق دن يگا و مغرب دن يگا صواش و در شفق کتر
اوله و مشرق ياد شاهينه بر او و دشمنان چقا دليم
رنج کور کور وليکن دشمن هلاک اوله **فصل**
اگر بوايد کون اغلنتا يلقيا هلاک لک اوله اوله اوله
رنج املت دليم چکلر ياد شاهلر ظلم ايد و بارز کانلره
زيان دليم دکا حرا ميلردن يولکر کيسه
اوغر لردن دکمه پرده انورسي بر بولميا **فصل**
اگر بوايد آي اغلنتا صغر قيون نعمت اجر اوله
اگر بواجي قلقورق اولسا قرو طولو دليم اوله برنج
کون اندن صکره قار دليم بغا و قيون دليم هلاک
اوله **فصل** اگر بوايد بجلو بيلد رطفسا ياد شهلر

لش ابو اوله وليکن رگيسلري نولق ضعيف اوله لير
طوار ليرت الله در مکنده اولکر صير و نولق و نولق
والمر دليم اوله و عالمکد بر بير يله صوشکر و اينلده
خرابلق جوق اوله و بارز کانلره زيان دليم دکا او
بلد نيزک قور و غي قجر و او وورسا اوله يگا بال ابو
اوله **فصل** اگر بوايد بيلد زود کيسا جهات
بگلري بر بير يله بغی اولکر يلاک و يوز خبر لير
و بهتات و عجيب خلق اراسينده دليم اوله يگار
وار مقلر صوي قورده و کيسه **فصل**
اگر بوايد الکدر شمال مشرق دن يگا کورسا
بارس و بابيل النده قزلق المر دليم اوله بارس
و بابيل ياد شاهلري هلاک اولکر تاطقوز نيل کمينيه
د زليکر و عاقل ياد شاهلر بولميا و اولک اياک
خراب اوله تاطقوز ييل تمام اولنجه اول پرده قرار
طوتيلد اما يغور يغا اگر شمال مغرب دن يگا
کريسا بود د کير قوم مغرب اوله **فصل**

اَكْرَبُوَانِي حَرْبَهُ كَوْنًا قَرْنًا اَوْ اَرْسَلَانَدَن
وَبُوَانِي نَسَلَدَن اَدْمَلَهُ وَيَلْقِيَهُ دِكْمِ زِيَان
اَوَلَهُ بَابِيَل پَادِشَاهِي كَنْدُوَانِدَن جِقَا اَوْجِ بِيَل
كَنْدُوَانِدَن مَحْرُورَقَلَه خَلَقَه اَنُوَك سَبِيَدَن
رَجَلَر وَرَحْمَتَر دَلِيْمَه دَكَا وَاَوْجِ يِلَه دَكِن قَوْجِهَان
قَزَلِقِ اَوَلَه وَصِيْرُوَلِقِ دَلِيْمَه اَوَلَه اَنْدَن صُكْرَه
بَابِيَل پَادِشَاهِي يُوَزَلِيَه تُوْبَه قَلَه كِنَه كَنْدُوَانِيَه
كِرَه وَعَدَلِ اَيْلِيَه اَكْرَبُوَانِي مَغْرِبِيَدَن يَكَا كَرِيْشَه
تُرْكُوَالِ كُتُوْر كَر قَامُوْلَر غَلْبَه قِلَسَر اَوْجِ يِلَه دَكِن
جِهَان خَرَابِ اَوَلَه اَنْدَن صُكْرَه قَامُوْتُر كَر هَلَاكِ
اَوَلَكْرِ **فَصْل** اَكْرَبُوَانِيَه مَشْرِ قَدَن يَكَا كُوَك قَرِيْسَا
قَامُو اَوْلَمِيْن دَخِلَ هَلَاكِ اَوَلَه اَوْلَ قَرِيْمَعَلَه بَرَاوَلُو
يَلِيْزِيَه دُو شَابِرَاوَلُو پَادِشَاهِ هَلَاكِ اَوَلَه بُوْنِيَان
مَغْرِبِيَدَن يَكَا اَوْلَسَا چَكِيْمَكِ وَقَان دُكْمَكِ فِتْنَه
وَقِيغُوْدِيْمَه اَوَلَه **فَصْل** اَكْرَبُوَانِيَه كُوَك يَزْنَدَه
عَجَابِي نِيْشَان كَرِيْسَا خَلَقِ اَرَسِنْدَه فِتْنَه صَوْنِش دِكْمِ

12
اَوَلَه اَنْجَلَر مِيْنِ اَوْلَمِيْن هَلَاكِ اَوَلَه خَرَامِيْدَن
وَاغْرِيْدَن وَيَلَا جِدَن خَلَقِ اَوْرُ سِي بَرُوَلِيَا اَمَّا بَعْدَا
اَرِيَه قَوْمُ طَعَامِ اَيُو اَوَلَه وَيَلِ صُوَكْنِدَه اَدْمِيْلَر كِ عَالِي
اَيُو اَوَلَه **فَصْل** اَكْرَبُوَانِيَه هُوَادَه عَجَابِي
كَرِيْسَا يَلِ بَغْرُ لُو اَوَلَه بَعْدَا اِي اَرِيَه وَاوْتِ اَيُو اَوَلَه
بَا زَر كَانَلَر زِيَان لُو اَوَلَه لَر صِيْرُوَلِقِ اَوَلَه اَمَّا اَلدَالْمِيَا
فَصْل اَكْرَبُوَانِيَه هُوَادَه جِنَاوَزِيَه نَسَه كَرِيْسَا
قِيْشَر قِي اَوَلَه قَار دَلِيْمَه بِيَا اَمَّا دَخِلَ اَيُو اَوَلَه اَجْزَلِقِ
اَوَلَه يَلِ صُوَكْنِدَه صِيْرُوَلِقِ اَكْرَبُوَانِيَه اَلدَاوَلِيَه
فَصْل اَكْرَبُوَانِيَه يَكِي اِي جَلَقِ قِيْنِدَه كَرِيْسَا يَلِقِي
دَلُو اَوَلَه بَاكِ يَلَاغِ اَجْزَاوَلَه اَمِيْنَكِ وَاَجْزَلِقِ يَلِ
اَوَلَه بَا زَر كَانَلَر اَصِلُو مَنَفَعَتُو اَوَلَه **فَصْل**
اَكْرَبُوَانِيَه اَلِكِ دُنِيْدَه كُوَك كَرِيْسَا صِيْرُوَلِقِ دَلِيْمَه
اَوَلَه وَاَمَّا بَجِيْمَلَر اَيْتَمِيْنَلَر اَيْلِكِ اَوْرَسِنْدَن صُوَكْنِه
دَكِيْن كَرِيْسَا خَلَقِ نُو لِيْصَه وَمَنَفَعَتِ وَصَلَاحِ دِكْمِ
اَوَلَه بَغْرُ اَكْرَبُوَانِيَه اَكْرَبُوَانِيَه كَرِيْسَا طَلُو

قَارِ اَوْلَه **فصل** اَكْرُبُو اَيْدَه بِلِه رِه بِلِه رَسَا شَرْق
جِر بِلِه رِنْدَن مَرْبِ جِر كِرِنَه زِيَان دَلِيْمَه دَكَا اَوْلَه
اِبَلَكْرَدَه خَر اِبَلِي اَكْش اَوْلَه **فصل** اَكْرُبُو اَيْدَه
كُو لَدَن طَاش دُشَسَه قَحَط لِقِ فِر لِقِ قَان دَكَمَك جُحُ
اَوْلَه اَوْلِ طَاش دُو شَدِكِي بَرْدَه اِسْر لِقِ جُحُ زَمَان اَوْلَه
وَمَسَا فِر لِقِ اَعْرِ لِرْدَن وَحَر اَمْخُور كَر شَر نَدَن زِيَان
جُوقِ جَكَا **فصل** اَكْرُبُو اَيْدَه اَقْعِ بَغْر نَيْبَا اَعْرِ
اَوْزَرَه بَر عَذَاب كَلَه اَوْلِ عَذَاب دَن قَر قَلَر اَشْرِي نَه
تَوْبَه قَلَل اَكْرِ بَغْر اَز نَيْسَا قَان دُكَمَك جُحُ اَوْلَه
فصل اَكْرُبُو اَيْدَه طَلُو نَيْسَا مِز اَلِنْدَه اَقْعِ
قِر لِقِ اَوْلَه وَبَار زِيَان اَلِنْدَه يُو ز اَد مِلَقِيَا اَكْر طَلُو
جُحُ نَيْسَا اَيْدَغِي بَرْدَه صَبْر لِقِ وَكَم جُحُ اَوْلَه **فصل**
اَكْرُبُو اَيْدَه طَبْر اَوْ نَيْسَا يَا دَخِي تِل قِر كَر تُو ز كَر شَه
مَنَاجَان اَلِي جُحُ اَوْلَه اَيْدَغِي بَر اِسْر لِك اَوْلَه اَوْغَرِي
وَخَر اِي اَز اَوْلَه **فصل** اَكْرُبُو اَيْدَه قُرْبَعَا نَيْسَا
يَا سَعْلَا ز نَيْسَا اَعْمَل دَه بِمِشَن بَنِيَا وَاوَت بَنِيَا

يا اَز بِنَا وَاَعْرِي وَصَبْر وُلُق اَكْش اَوْلَه اِسْتِمَه وَفَر اَعْرِي ^{١٤}
وَاوِي كَر اَعْرِي جُحُ اَوْلَه هَم مَه اَذِر اَز نَه هَلَاك
اَوْلَا وُد زِيَادَه كَم جُحُ عَرَف اَوْلَه **فصل**
اَكْرُبُو اَيْدَه بَسَا رِقَا وُلُسَا بَغْدَاي اَرِيَه خَر مَاجِي اَوْلَه
اَوْت بَجِي مَن اِي اَوْلَه يَا زَه يَقِي مَن قَار جُحُ نَيْغَا وَخَلَا لِقِ
اَكْشُر كَر وَطَمْعُ جُحُ اَوْلَه كِي كَر وَدُو شَكْرَه
وَطَاغَلِر جِنَا وِر كِرِنَه قِر اَن دَلِيْمَه اَوْلَه **فصل**
اَكْرُبُو اَيْدَه يِل فَعِي بَلَت قَبْر سَا بَغْر جُحُ نَيْغَا مَوْلَا
طَشَا اَمَّا يِل مَن خَبِر كَر جُحُ اَوْلَه خَلَا لِقِ يِل اَن خَبِر كَر
سَبْعِي دَن قِيغُو لُو اَوْلَه كَر وُو يِل فَر نَجْدَا مَحْرُوم قَلَدَر
اَمَّا بَغْدَاي اَزِيَه اِي رِقِ دَا نَه كَر اِي اَوْلَه **فصل**
اَكْرُبُو اَيْدَه اَقْعِ يِل اَسْتَا اَوْلِ بَر كَر يَارِ شَاهِي كَنْدُو
اَز نَلِرِن اَكْش اَلِرَه يَارِ شَاهِ ظَلَمِنْدَن رَعِي تَكَن زِيَا نِي
دَلِيْمَه وَمَظْلُوم كَر ظَلَم اَوْلَه بَر كِرِنْدَن كَدَر وَحَاجِي مَن
هَلَاك اَوْلَكْر **فصل** اَكْرُبُو اَيْدَه كُو كَر كَر سَا
اَلِي جُحُ قِر كَر صَبْر وُلُق اَكْش اَوْلَه يَارِ شَاهِ لِر نُو ز بَغْدَا

ایله مسکین اوله مکر و قنجهن اولکن ایله ورعیتلر
پادشاهلردن دیکم زیان دکا بازار کاندلر حرامیلرد
اول بولمیسکرتاما دخلا ایواوله **فصل اکبر**
بوانین کتورن بر دپرتسایر اولو پادشاه قوپاجرهان
کیر اوله قنده بر پادشاه واریسه ادرورکان
هلاک اوله قند کیم دشمن واریسه دوستلق قله به
طوته الله محاکم آنک عمری اوله قان دگمک اکسک
اولیا کزدون ایچنده دپرتسا اولیل آریه
بغدای دار اوله واکر دپرتسایله رملدر ساکوک
کرسا یوزیللر آسا وقت طمنوا اوله وقش قی
اوله یلقی و دخی جتا ورکن طمنوشیدن هلاک اولکن
هیچ چاره اولمیا **باب کانون اول** **اوجی**
ذکر وس دبو آی قیشک الکی ای حسابلردن و کلردن
بوانیه عریجه کانون اوله اول دزلن بوانی او توزیر
کون دز بوانیک بدیحی کینده قلب اولیلدن
دغار و دیران اولیلدن ایاعر و قلب دیکر

کانون اول

بر بیک قزک یلدر ددره پونور طور او کینده آرینده
دخی بر زجک یلدر واردن و قلب دیمک عقربک برک
دیمک اولور و دیران بر بیک روشن قزک زنگولیلدن
تورک مشرقه ایگا کزنده قوتلشدن و بوانیک بکر
بدیحی کون **سوله** اولیلدن طغار **وهفقه** اولو
یلدر او یغز **سوله** ایکی یلدر در روشن اما بیک
دو کله ایسینک اداغی بر قیش اوله دیشک **سوله**
عقربک دکنه دیمک اولور **وهفقه** اوج یلدر
کچک ساج اناغی کی ویری جوزا بر جنک باشیدر
و بوانیک بیکر بشینده بیلا د بولور بیلا د عی
علیه السلام طفدغی کجیا دیرکن و میلاده کافر
خرستوس دزلن و بختلر ایتمیشلر اگر میلاد **کننه**
کرسنسا قش ایواوله دخلا اوزره یغز دیم یغا
قیون بر کچلو چقا و بک اروس ایواوله یاغ بال
بول اوله اتمای کتلمی دیم اوله اگر میلاد
دوشنبه کرسنسا قش کرکلو ایواوله ابریلده

مايسده يعمر دليم يغالمايشن وقتنده صير و لوق
جوق اوله و اگر ميلاد **سه شنبه** گزسنساقيشن قه
اوله اما ريانسز اوله ياي گنلري خوش اوله
اما رنج كيشلر درياده هلاك اوله و ياي گنلرند
صير و لوق جوق اوله و اگر ميلاد **د چهارشنبه** گزسنسا
قش قه اوله اما قش گننك ايزكي بغرله چكه
وياي گنلري سرب ابي اوله بغداداي اريم جوق اوله
طاح گنلري سمين اوله امايشن وقتنده قه ابي
اوله و همد بزرالد اوله و اگر ميلاد **د پنجشنبه**
گزسنساقيشن ابو اوله امايشن وقتنده سرب ابي
اوله اما بزرالد اوله اگر ميلاد **د آدینه** گز
سنساقيشن ابو اوله يغر جوق يغالما يار گنلرند
گز اغر به اگش اوله اگر ميلاد **د شنبه** گزسنسا
قش قه اوله و بيا جوق اسا و مايسده و خر تكوبده
بيلك جوق اسا و ياي گنلري سرب ابي اوله
بغداي و اريم قنغودن كوزيه تيز اوله **فصل**

۱۷
اگر بوايد گزسنساقيشن قه اوله و نعت و نغون
چق اوله اوت چين ابو اوله و ماهين و مازندراك
النده قه قزلق اوله قازدك كك اگش اوله و بالغ
چق اوله و مغرب النده هم قزلق اوله **فصل**
اگر بوايد آي دوتلسا غازيلن المي جوق اوله بعد
ازيه قوحدن كجا ابو اوله زك قش قه و ارجا
اجز اوله **فصل** اگر بوايد كوز اغلنسا قش قه
اوله خلايق قوسي طمودن اگيا چيا رنج و هلال كز
دليم اوله اوت چين ابو اوله **فصل** اگر
بوايد آي اغلنسا قش قه اوله و القيارنج اوله
و آدم لره رنج و صير و لوق جوق اوله بايند و كخرمان
الي خراب اوله آدم لره قيقويه دليم دوشلر و يلدن
خبر لره جوق اوله **فصل** اگر بوايد آي يكيكن
چلق قيونره كزسنسا يغور جوق يغا و بيكار لره صوي
قو طغون اوت چين ابو اوله **فصل** اگر بوايد
بچلو يلدن دغسنا هوان النده قش قه جوق اوله بايشه

ظاهر اولی و لکن **فصل** اگر بویانده قتی نیل است از اول
بگو شاه جریه دشمنان حق بکرا نده هلاک اولی و لکن
آرنکری آنده دلیند نیما لکن هم صیر و لوق چقا اوله
هم دخی هیچ کینسا اول صیر و لوقه کفارت قلوبن لکن
قلیا بویانک اون بشینده بر اول و وطنوا اوله **فصل**
اگر بویانده کت کرسا فتنه چقا اوله و چکرگا کشر
اوله اما زیان قلیا بر دیند پرتنه او غری حرامی چقا
اوله پادشاه ظالم اولکری عیبتک صوار نلر نندت
چقر حمت ککر **فصل** اگر بویانده بر کرسا
پادشاه بر بریده چالشکر ایل بلسا قان دلیم دکه
کیکر اود بلا سیندن یغلا و باز رگانلر کشر یغلا
اول بل صوی اسنلک اوله **فصل** اگر بویانده
کوکره جانور کیکر نسا نیل اوله بغدادی آرپه او جن
اوله قشیشاق اوله قیون لوق ایوا اوله بالک یاغ کشر
اوله یولکرا شلیکا باز رگانلر اصلوا اوله **فصل**
اگر بویانده کندرن بر دیند بکری بیگانه دوشه

۱۷
بیشتر آنده خراب اوله چقا بکرا هلاک اوله اما بویانده
آرپه بویانده کشر مغربده اوله اما کین ایو و نعت
او جز اوله **فصل** اگر بویانده هواده جانور کیکر
نست کرسا ایله عجاب اشکر چقا اوله بغدادی آرپه
ایوا اوله اما القیارنج اوله و صیر و لوق و باش اغری
و قیغو چقا اوله و باز رگانلر اصیتک کشر و مر اولک
فصل اگر بویانده آیک الک کینده کون کرسا
طولو یغرا اوله بغدادی آرپه کشر اوله اما ایروق
اولیا اگر ای آرنگر کرسا طولو یغور چقا اوله
و بیگار لر صوی طشون اوله اگر ای کدر کین
کرسا بر اولو پادشاهی هلاک قیلن و اول برده او
بچین ایوا اوله اما قزجشن نیل اوله **فصل**
اگر بویانده یلدر مرید رسا بغدادی آرپه و خرما چقا
اوله و بهادر یکتلر چقا هلاک اولک **فصل**
اگر بویانده کون طاش دشمنان فتنه صوش چقا
اوله و خمر اچندر و مفسیدکن دلیم هلاک اولک و اغری

وحرامه بحق اوله كروبيد سوكنده بازركانلر اصلو
اوللر **فصل** اكر بوآيده مغربدن يگا
افق تغرب نيفساروم النده دليم عمارتلك خراب
اوله بوويل قزنجسز اوله رعيتلك پادشاهلردن
دليلت خيزكركر اول بيل صوقوطشغون اوله
فصل اكر بوآيده طلو نيفسايغدي بزرده اغرچق
اوله وحرامه دليم اوله خلايق بونلردن زيان كوركر
وبويلد نصكره اغرلكر حراميلكر دليم هلاك اوله كر
وايله بونلك بلا سندن امين اوله نكلم بولر ايلدن اللوتنه
ايله قاموسن كرواله **فصل** اكر بوآيده هوآده قولا
طپراق نيفسايغوفتنه چق اوله وبازركانلر هيچ قنده
سنده افق بونيلكر بونل حراميدن ايله زحمت دليم دكا
فصل اكر بوآيده قريعا يا سفلمان يا چكر كا نيفسا
يازت ايله صيرولق دليم اوله وعيال كترسه
عوزتلك دليم هلاك اوللر ميش كسك اوله قرتدن
ارسلانندن قبلانندن آدمكره زيان دليم دكا پادشاهلر

رعيتلك

18
رعيتلكه ظلم دليم قائلن **فصل** اكر بوآيده لاق
توز قيسا ايلد چنده يلان خبر كرجق اوله اول
خبر دن پادشاهلر رعيتلك نه ظلم دليم قائلن اماقن
صاخ وتندرست اوله ناك باغ بول اوله بازركانلر
اصح بولياكر **فصل** اكر بوآيده بسارق اولسا
اوليت ميش هلاك اوله خلايق انديشيكه دليم دشلك
بونل قزنجسز بيل اوله وپارس و كرمان ايل پادشاهلر
برله دشمان اوللر صوشن قان دكمت دليم اوله وبولياكي
الك برسي خراب اوله بمن النده اله دليم اوله بونل
دليم عمارتلكر اوددن هلاك اوللر اماغوز كشر
اوله وبيكار كرتند كتر وارسه طشغون اوله **فصل**
اكر بوآينه يلهزد كلسا قزلق طارلق دليم اوله والقبارج
اوله وهم دقي براولو پادشاه حكم ايله اول بيل پادشاهلر
رعيتلك دن زيان دليم كوره سزاهلر كشير
صودن دليم زيان كركر **فصل** اكر بوآيده اللم
شغال مشرق دن يگا كرسا يازن چكر كا دليم قيا

اوج آبي نعت اجز اوله آندنص صحنه قزلغا اوله ياي
ككردنده صير و لوق و اكر دليم اوله باينيك ايلنده
قان دكك و فتنه دليم اوله **فصل** اكر بوايد
مشق دز بيك كاخريم كرتسا اربه بغداداي قامود خلد ابو او
اوج طاع اهل اديلي ري تكريه عاصي اولكن آندنص صحنه
توبه فلكن اما بغور ابو او لا پاد شاهلن اچن مواش
فلكن قان دليم دوكله **فصل** اكر بوايد كوكت
قرز سا مواش طارنشق دليم اوله خلو آرسنده دنج
چق اوله اكر بونشان متر بدين يكابلر نسه قومود خلد ابو
اوله اكر دزين دپرتسا زهر يلدزي دغمش اولسا
برا اولو پاد شاه هلاك اوله بوزهره ديدك كمنزير
تختلو يلدز دز بوي يلدز اختم وقتنده طغار يازن
ايرتبه ياقين طغار و بوي يلدزه يالدر يقي يلدزي درك
بغداي اربه قامود خلد ابو اوله اما اينيك صوكنده
برز صير و لوق اوله **باب** درديجي
يتارس دز قشك اوزته اي حسايلري و حلكلر يلدز

كلامون شافق

بوايه عرجه كانونه الاخير دز كن بواي ابو زيركون
اولور بوايك كسينده **نعايم** اولور بيلدز طغار و هنعاه
ادلو يلدز اياغز بو نعايم درت روشن بيلدز
سوقنلش قوس بر جندن در نعايم ديمك اشتر مرغلن
دمك اولور تاري كر مجري يعني كوكدكي آق قول سكي
از مغابن كر تار و بيلدز لري اشتر مرغلره نكرز كنم
كلد كر صواچر كن **وهنعاه** بزر روشن بيلدز دز و بركن
يلدز دخي ياننده دغر و بوايك اون اوچن كون **بلله**
ادلو يلدز طغار **وزراع** ادلو يلدز اياغز و بويك دكز
يلدز ييك مريدخي منزلدز كوكد بربير دز بيلدز دركا
خالي و بومنزلي محرايه بركز تدر **وزراع** اكي روشن
يلدز در اسد بر جنده بربير ندين اراقلي شرطين
قدر دز ذراع ديمك ارسلان قول ديمك اولور اسد
ارسلان دز بوايك ييك مريدي سينده **سعدالذراع**
ادلو يلدز طغار **ونشر** ادلو يلدز اياغز و بوسعدا
اكي يلدز در القدر دز روشن دكلدز بربير ندين اراقلي

بِحَقِّ ارشون قدر در و منجی کن ایمنی او جی بلرز
دخی وردن تا زین آید از او جی بلرز قودر کر
سعدان بغز لر بود کج جدیدت بی نزنده در جدی
اغلق دمت اولوز **و نشره** ایکی بیلد ز در اسدک
برین دل کلر دز ایشو صورتی و سرتان بر جنده
و **بجیشلن** ایتمیلن اگر بوای **یکشنبه** کنه سنسا
قش قی اولیا اما بغور کسک اوله و کزین یل دیم
اسا بغدای اریه چق اوله اما یکنیلن ای دیم اوله
بوای **دوشنبه** کنه سنسا بیلد بو کر کلوا اوله و کنلر
لیته اوله یا آدمکرده دترمه و اچنما اغری چق اوله
اکر بوای **سه شنبه** کنه سنسا قش قی اوله طلق
قاز کس اوله ولیکن کز قورق اوله صیرلوق و کسزده
الکر چق اوله و غورتلن ای کس اوله و ذریا سفری
دشوار اوله اگر بوای **چهارشنبه** کنه سنسا قش
قی اوله بغدای اریه بیشتر چق اوله یای کنلری
ایستی اوله دگمه یزده بغدایه زیان دگا و قش دگمه

دگمه یزده بر اولیا المرد لید اوله یا ز غور لعا اوله و کز
کو کلوا اوله اگر بوای **پنجشنبه** کنه سنسا قش
ایوا اوله اما یاک قز اوله کز برکت اوله اگر بوای
آزین کنه سنسا قش قیت اوله و خرمن او زره یغم
دلیم یغا و کز قراق اوله بغدای اریه ویش ایوا اوله
اما کج او غلنلن الومی چق اوله اگر بوای **شنبه**
کنه سنسا قش قی اوله بیلکن چق اسه یای کنلری
طلوا اوله و کز قرق اوله بغدای بیشتر قیت اوله
و ایغی اغری لو غور تلن عیال دلیم دشره و ایسمه ریخی
چوق اوله عمارتکل او دزن چو هلاک اوله **فصل**
اگر بواین کر دتینسا نعمت قامو او جز اوله بغدای
اریه چق اوله پارسله پاید شاهی بر اولواری روم
الیندن دوتنه کتد و خدمتتا کتد اگر کن ایباغس
وقتین دتینسا امینک کسک اوله **فصل** اگر
بواینه ای دتینسا بغدای اریه بیشتر ایوا اوله اما کز که
قویه و کین زیان قلیا صولر طغون اوله اوت بچین

ابو اوله **فصل** اگر بوانده کون اغلینک المرحوم
اوله وقین کنج قریله پیشاقت دقینا و صبر و لوق
چقا اوله فرخسن یک اوله و بارزک اندر سفره
یولک بلیکن **فصل** اگر بوانده ای اغلینک
بغور چوق بغاوت بچین کور اوله آدمکر طغوا
و بغز اغریه کرکر و البی برزکن اکیلیا و لیکین
قرلییا **فصل** اگر بوانده آئی یکی کن جلق فینده
کرینسا اوت بچین ابو اوله اگر بر او بی قلو بر آق
اولسا پیشکر اغاجینا طلودن زیان دکا اما بیاک
بوک اوله **فصل** اگر بوانده سچلو یلدر
طغسا پاید شاهلر شی خوش اوله بر زر و زر کاز
کرود و نایل بلساقان دلیم دکله اگر بونسلر زوم
الیده یا مغزیده اولسا ملیک کز چالینکر و قان دلیم
دکله قش ابو اوله **فصل** اگر بوانده یلدر دکلیسا
امسیرلک اوله و پاید شاهلر ظالم اولکن بویر چوق
دپرنه بلیقی قریله دخل ابو اوله **فصل** اگر بوانده

اکم

اکر سغالی مشرقدن یگا کرینسا پاید شاهلر دینلری
قوتلینا پاید شاهلر هلاک قیلر ادر اولسا الخیر
قریا قازحق بغا طلودن اوله بغدانی جز اوله
امینلک اوله بارزک اندر اصلو اولکر و لیرکن
برز اوله **فصل** اگر بوانده حربه مشرقدن
یگا کرینسا برا اولوبک پاید شاهنه خیلناده
پاید شاهلر زیان دلیم دکا و ایل خراب اوله اندن
صکده بر اولو پاید شاهه الی عمارت قله و اول پاید شاه
حالی ابو اوله و اگر بونیشان مغزیدن یگا کرینسا
بوقان دکلمک اول قلمده اوله پیش چقا اول پاید شاهلر
رعیتلر نه دلیم ایلک قیلر **فصل** اگر بوانده
هواده عجایب فتنه کرینسا قش اوزون اوله و هر
دخی طاریق اوله و طلقیق کس اوله بر اولو کس
هلاک اوله و دخی بر کسینک کیر اولو نامدار اوله
خانانین بغا قیلر **فصل** اگر بوانده ایک الیک
کینده کونک کر کسا صواش قان دکمک دلیم

اوله اكر ابي كدركن كرسا ايشواشكر كلدي
بيل اوله بيل صوكنده يغبون دليم يغا **فصل**
اكر بوآيد بيل رير بيل رسا صوش قان دكمك
دليم اوله يغب دليم يغا اوت بچين دليم اوله
صوكر قووشغون اوله ويای كنگرنده صيرلوق
دليم اوله وعوز تکر الی حق اوله **فصل**
اكر بوآيد كوكدت طاش دشسا فتنه وقاز دكمك
دليم اوله وباد شاهلر ارسنده درتشر اكر
اوله وطلغلق حق اوله ايل اچنده دليم عمارتكر
اوددن هلاك اوله **فصل** اكر بوآيد اقر
يغبوز يفسا كز اغر ب صيرلوق واكسزدن اكر
دليم اوله اتم اوت بچين ابو اوله **فصل**
اكر بوآيد طو يفسا پادشاهلر ايشي ابو اوله دخی
رعيتكر پادشاهلر ك ایلوكن دليم كوره كر دخل
ابو اوله بازركانلر اصلوا اوله كر اتمابرز صيرلوق
اوله **فصل** اكر بوآيد طبراق يفسا يادخي

۳۳
بيل قيت استا قرتك تون كرسا بيلقيا رخ اوله صيرلوق
امنزلت دليم اوله يغب اوله يغبون هلاك
اوله ودخا ايو اوله واجر اوله **فصل** اكر
بوآيد قريبا ياسغلمان ياچكر كه يفسا قيت
قزلق اوله خلق قيفوبه دليم دوشا الم وصيرلوق
دليم اوله پادشاهلر ظالم اولكر بازركانلر بيانلوا
فصل اكر بوآيد قيت توز قيسا پادشاهلر ارسنده
يغلق حق اوله قان دكمك وفتنه اكن اوله صكه
امنلك وكر كو اجرلق اوله **فصل** اكر
بوآيد بسارق اولسا اكين واوت بچين وقمو دخل
ابو اوله اتماقين اچنده يغبوز دليم يغا بازركانلر
اصلوا اوله كر وليكرد كزده كيملر هلاك اوله
فصل اكر بوآيد قيت پدا استا مغرب پادشاهنه
دشمان دوشه وليكن سينغون اولاد كيم البازنلر
اند هلاك اولكر ومشرق الي قيت قزلق اوله
پادشاهلردن زيان دليم كور كر وصكه خيد

اوله فصل اگر بوايد كه كوك قيت كركسائس
 اوله تلامن خير دلين اوله اوله اوله اوله اوله
 اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله
اوله فصل اگر بوايد كه يركركسائس اوله
 اعير و الير دليم اوله خلقن اجنده انديسكه
 دليم اوله اما بغدادى آريه قامود خلد ابو اوله و با
 بول اوله عورتلره خير اوله **فصل** اگر
 بوايد هواده جانور كيه نت كركسائس امينك اجزاي
 اوله اما ازوم اولقدن اولميا قلان ميشكر ابو
 اوله يلا زخير لخلق ار سينده چق اوله و بهنسا
 و افتراد دليم اوله **باب** **بشني**
 فورارس در بو اي قيشك صوك آبي و حكلمري در
 بو آيه عريجه غياط درلر و بو اي يكرم سكر
 كندر كنگ بزرگ و آيك يدي كوننده بر جمره
 دشرو اون در دنجي كز اوله و غندن بيه جمره
 دوشري كرم بركن اوله غندن صويه جمره دشرو

قضاة

۲۲
 بوي جمنه در كركسائس اوله اوله اوله اوله اوله
 اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله
 قوتلس نيل سو قلغى كدر خمايل اسر سيار نيل
 و صودخي ابو اوله لذت كلور طولك شينلور يار در
 و ابوك اولنده يا ايجي جمن سينده قاز يا بغير يعسا
 عجايب ابو بركتلو يلا اوله آيك اون طقزخي كون
 قيتله يلي اسك انجلر چچك كتوره و بو آيك يكرم
 الت سينده فرجك قايي كيرز و سكر بخي كن **بلع**
 اوله يلا زطغان **و طرفه** اوله يلا ز اياغر و بلع در
 ايك يلا ز در دلور بختك سول يئنده و و اكي يلا زك
 ار سينده ايجي دخي و زدن آيد ز كره سعد آبي بو
 بلع ديمك يوت ديمك اولوز و طرفه ايك يلا ز در
 ار قلغى چقا ار شون قدر در برسي اسد بر خندن در
 برسي دشردن در طرفه ديمك ار سلا نك كزي ديمك
 اولوز و بو آيك يكرم سينده سوعه اوله يلا ز
 طغان و جنبه اوله يلا ز اياغر و سوعه در دكر اوغ

اشق بلدر دزد من سر قنلش و بولك بري جدي بر جدر
و حبه درت بلدر دزد شمالدك جوبندن يك
قنلش صورت بودند و بولكك روشني ري اولد كمر
قنلش ري كادرو و يرلي اسد بر جدر جبهه دمك
اسدك التي دمك اولور **فصل** اگر بوايده
كن دشمنان مشرقدن مغربه دكن قامون جهات قزاق اولد
ابريده يغورن بو يغا و چكر كاقها هم دغي يلقى التلو
اولا پارس النده بر ارقبا پادشاه تلغ كند و سره بر چخه
دشمن بو كشيلا اولور پارس الن خراب قلك و بريخا
روز كار غلبه اوله **فصل** اگر بوايده اي
دئلسا يغورن دئلسا يغا اوت كين ايوا اوله بال يمشي
كرا اوله اگر اي يولق قرا اولت دئلسا مسلمانلر كاؤ
بزله جالشكر مسلمان الي اوستون اوله **فصل**
اگر بوايده كن اغلنسا در مانس اغري دئلسا اولوا و اوت
بچين ايوا اوله اما بغر اغري دئلسا اوله و طغور
چوقا اوله **فصل** اگر بوايده اي اغلنسا يغورن

دليم

دئلسا يغا اوت بچين ايوا اوله و پادشاهلر عارن اولد
لما بينا صو كنده بر رصبر و لقا اوله **فصل** اگر
بوايده يكي اي چلقونده كوشا يغورن دئلسا يغاليت
بيلا اولاد قش قش اوله قار دئلسا يغا و اگر بز اوحي
قلو يراق اولسا يغورن دئلسا يغا و بيكار لر موته
طشغون اوله **فصل** اگر بوايده سچا و بيلدر طغسا
هوان النده برا و لو پادشاه حصار اوله دنبادن كده
اول بيلد طغلق اوله يميش قزاق اوله پادشاهلر اراينده
فتنه صواش و قاز دككه هم عين طائف النده قان
دئلسا دوكله طغفا فتنه كشن اوله و يغرا ز يغا
كجوييلكر دئلسا اسا بوييلكر چينجا اهد قوملر
دكن اخره يول بوييلكر چق خلايق دكزده هلاك
اولدكهم الذا اوله و هر كيم بوييل خيرا شلكت اكار سا
و صدقه و رسده كز لو بيل سيندن امين اوله
فصل اگر بوايده بيلدر دكلسا برا و لو پادشاه
يرنه بر پادشاه دغي اوثره و ايل كشن زيان قليا

ولیکن باز در کاندرا آستین او لکن **فصل** اگر بوی آید
الکمه نغالی مشرق دت یگا کر نسا بکلی پادشاهنه
حیانت اورده اولکر پادشاه الی اوستون اوله اما
مغربدین یگا کر نسا پادشاه هلاک قلا کر دشت
قوتت شهر لر کیلر دلیم خراب اوله مضر الیده
سواش فتنه دلیم اوله و مغرب الیده چکر کا
قبا اوج یلدر کن عظیم قزلی اوله قوم داخل بوتینا
ادمیلر بر لردن کید کر هر بری مقامنده سکیین
اولکر **فصل** اگر بوی آید مشرق دت یگا خرم کر نسا
القیارخ اوله کیلر قرله بونسنه لدر ترکیستان
الیده چق اوله لر خویه مغرب دت یگا کر نسا خلیق
اراسنده چق چکشمک اوله کافر پادشاهی مسلمان
پادشاهی برله چالش قلا اما مسلمان الی اوستون اوله
قلا ن کافر لر مسلمان پادشاهنه خراج ویره لر
فصل اگر بوی آید کونک قزرسه اول تیل بیلنلو
اوله یغور دلیم یغا اگر دین قزرسا ارسی قوروق

اولسا

۲۵ اولسا سلطان بر اولو پادشاهی هلاک الیده اگر مغرب دت
یگا قزرسا بوی آید کونک قزرسا اوله **فصل**
اگر بوی آید هواده عجایب نسنه کونسه عورتلر الی دلیم
اوله یگلو عورتلر عیالین دلیتم کدره ایل علیه اوله
وهم دخی ایل بر برینه قصد قیلن قشلق دلیتم اوله
وامنسنلک دلیتم اوله ایل پادشاهلردن کوچ دیم
ککر **فصل** اگر بوی آید کونک کر نسا اولقدر
طلوا اولکر اغچلر قریه اگر ارشیدن کچک کر نسا
بیش بغدای قز اوله المرجق اوله اکرای کدرکن
کر نسا ایتکیم نسنلر کلدجی بیل اوله **فصل**
اگر بوی آید یلدر تر پیلدر سا یغور چق یغا صولدر
طشغون اوله وامنلک و ابوییل اوله الین ابواوله
بر اولوبک مجوسیلر ده هلاک اوله کافر لردن زیان
دلیم دکا اما باز رک انلر قجرو ورسلر ابواولکر
فصل اگر بوی آید کونک دت طاش دت نسا بر اولوملک
هلاک اوله و ایل طلغا اوله و باز رک انلر زیان دیم

دکا و خلا یقین قیغلو اولکن و الفیا بر زرخ کره اما اولد
اولیا **فصل** اگر بوایده قیت یغور بیضا
بیلد ایوا اوله نعمت چقا اوله و امینک اوله باز کاندله
اصلو اوله پادشاهلن عا دل اوله و خرما اجزا اوله
فصل اگر بوایده طلو بیضا یغور غنی پد پادشاهی
قیغلو اوله و بیل سوکنده قزلق اوله پادشاهلن
عا دل اولیا دخل قیغلو اوله باز کاندله امینک اولیا
و امینک ککم اوله **فصل** اگر بوایده طبراق
یغسا یا دق قیت توز کتر سبابا بیل ایل و نر نکیدر
لی طلفا و قزلق اوله امر اکشی اوله بابیل الیده
اشق او غلندر الی دایم اوله **فصل** اگر
بوایده توز قیسا آدم لرا سنده دز سز لک اشکر
دایم اوله پادشاهلر قوتلندر رعیتلر ضعیف
اولکن پادشاهلر ظالم اولکن اما بیل سوکنده امینک
اولکن و ککولک اوله **فصل** اگر بوایده کندرن
بسارق اولسا رنج و هلاکت اوله و بیل سوکنده

امینک

امینک اوله **فصل** اگر بوایده قیت بل اسنا انجار
یمیشی هلاکت اوله پادشاه چرده دشا برنج کون
طلغلق اوله باز کاندله نر باللو اولکن اندر خکر
امینک اوله **فصل** اگر بوایده قریبایفا
یا سغلیان یغسا بیل ایوا اوله اجزلق اوله یغور نر
نعمت چقا اوله امینک اوله اما بیل اورتا سنده برز
صیرولق اوله اما بیل صوکی خوشن اوله بوب الدا اولیا
فصل اگر بوایده کوکده جانور می نسا کرنا
دخیلر ایوا اوله اما بکلر ارا سنده سواش قینه دایم
اوله اما تیز کرو صیحه دنه و فرنگستان اله اوله
قزلقدهن الکر خراب اوله **فصل** اگر بوایده بر
کرلسا صیرولق دایم اوله استمه و کز اغری
چقا اوله اما دخل و میشن بولق ایوا اوله بولکر اشلینا
بازر کاندلرک امینکری دایم اوله بکلر دز نیک ایلکر
بو حکم کنده رین بر کلسا دز **فصل** اگر
بوایده کجا بر کلسا قشقی اوله یغور قار دایم یغا

دَخَلْنَا أَيُّوَادَ لَهُ بَاكَ يَأْخُجُ أَجْزَاؤُهُ الَّتِي يَزِيدُ كُنْ أَكْثِيَا أَمَّا
قِرْلِيَا خَلَا يُقِيمُ رَأْسِنَا هِرْزِ صَيْرُ وُلُقِ أَوْلَهُ أَمَّا دِي
دُرْ أَوْلَهُ أَلَا أَوْلِيَا بَارِ كُنْ أَنْكَرُ حَرَامِي لَدُنْ زِيَانُلُو
أَوْلَكُ **مضاد** أَكَرُ بُوَأَيْدُهُ كُنْزِيْنُ يِرْدِيْرُنَا أَلَا
بِرْزِ غَلْبَتِهِ أَوْلَهُ دَحِي قَتِي صَيْرُ وُلُقِ أَوْلَهُ أَمَّا نَعْمَتِ
أَجْزَاؤُهُ وَكَأُفْرِ النَّيْدَةِ أَلَمْ دَكِيْمِ أَوْلَهُ وَدَكِيْمِ كُوَيْلُ
خَرَابِلِقِ أَوْلَهُ خَلَا بِلِقِ أَوْرَسِنْدَهُ سَوَاشِ فِتْنَتِهِ جُحُوْ أَوْلَهُ

باب مارت

مَارْتِسْ دُرْ يَا زَكِ الْكُ أَي حِسَابُ لِرِي وَحَكْمُ لِرِي
بُوَأَيْتِهِ عَرَجَهُ أَذَارُ دِرْ لِرِي بُوَأَيِ أُوُزُ بَرَكُنْ أَوْلُو
بُوَأَيْكُ دُرْدِنْدَهُ قِرْجَقِ فِي جِقِمْ وَأُوُزِ أَكْسِنْدَهُ
دُنِيْلَهُ كُنْ بَرِ أَيْرِ أَوْلُو رَكْنُ حَمْدِ بَرَجِيَا وَارِ
وَبُوَأَيْكُ دُرْدِنْدِي كُنْ أَحْبِيْبَهُ أَذَلُو يَلْدِرْ طِفَارُ
وُزْبِرْهُ أَذَلُو يَلْدِرْ أَيَاغُرْ وَبُوَأَحْبِيْبَهُ دِرْدِيْمُنْ دُرْتِ
يَلْدِرْ دُرْ دَلُو بَرَجِيْنِكُ يَنْبِنْدَهُ قَاضِ أَيَغِي كِبِ وَتَارِكِ
فِتْنَتِهِ بُنْكَرْدَنْ أَيْرُقِ مَنَازِلِدَنْ طَشْرَمِ دَحِي بُوُصُورُ

يلدز

مَارْتِسْ

٣٧
يَلْدِرْ لِرْ وَارْدُرْ وَزِبْرَمِ كِي بَلَلُو يَلْدِرْ دُرْ بَرِبِرْدِنْتِ
أَيْرَاقِلِغِي جُحُوْ أَرْشُونْ دُرْ وَبُنْكَرْكَ بَرِي أَسَدِ
بُرْجِنْدِنْدَهُ دُرْ وَبُوَأَيْكُ أَوْنِ النَّجْحِي كُنْ فِرْعُ الْمَقْدَمِ
أَذَلُو يَلْدِرْ طِفَارُ وَصَرْفِ أَذَلُو يَلْدِرْ أَيَاغُرْ فِرْعُ الْمَقْدَمِ
أَيْكُ يِكْرَمِ النَّجْحِي مَنَزِلِدِرْ كِي يَلْدِرْ رُوشَنِ
دَكْكَرْ **صرفه** دِرْدِيْمُنْ بَرِيْبِيْكَ رُوشَنِ يَلْدِرْ دُرْ
أَسَدُكَ قِيْرُ وَغِنْدَهُ دُرْ وَبُوَلْدِرْ زَهْ هَلْبَهْ دَحِي دِرْ لِرْ
يَعْنِي قِيْلَا أَسَدُ قِيْرُ غِنْدَنْ دِيْمَكِ أَوْلُو وَبُوَأَيْكُ
يِكْرَمِ رَطْفُو زِنْدَهُ **فِرْعُ الْمُوَخَّرِ** أَذَلُو يَلْدِرْ طِفَارُ
وَعَقَا أَذَلُو يَلْدِرْ أَيَاغُرْ وَفِرْعُ الْمُوَخَّرِ أَيْكُ يِكْرَمِ
يِدْنِيْ مَنَزِلِدِرْ وَفِرْعُ شُوْكَ قُوْدَنْ صُوْجِقْدُ وَغِيْرِهِ
دِرْ لِرْ زِيْرَهْ بُوُورْتِ يَلْدِرْ زِيْكَرْ كِسِي فِرْعُ الْمَقْدَمِ وَكِي
فِرْعِي مُوَخَّرُ دُرْ قُوَأَيْتِهِ بَكْرُ دُرْ وَوَأُوْنِ بَرِيْجِي بَرِجِ
دَلُو دُرْ دَلُو قُوَأَيْمَكِ أَوْلُو وَبُوَيْلْدِرْ لِرْ صُوْرْتَلِرِي
بُقَارُ وَكِتَابُ أَوْلِنْدَهُ بَرِيْمِيْشُدِرْ كِي دَفْعَا بَرِيْمَلِدِي
أَمَّا كِتَابُ آخِرِنْدَهُ مَنَازِلِدَنْ قَنَقَسِي طَرْعَتِ

قَتَيْسِي أَوْ يُقَدِّعِنَهُ آسَاتَانِ أَوْ لُسُونٍ دِي بُو جَد وَكَ
أَيْلِيَا وَرَاحِيَاءَ اللَّهُ تَعَالَى **فصل** أَكْر
بُو آيْدَه كَز دُنَيْسَا بَغْدَايِ اَرْبَه قَمُو دَخِلَ اجْزَاوَلَه وَبِر
بَادِشَاهِ النِّدَه اَعُوْدَن هَلَاكِ اَوْلَه اَكْر كُن دَتَلِدَقَه
بِكْزِي قَرَه اَوْلَسَا يَاقِزَل اَوْلَسَا قَه اَلدَّ اَوْلَه
خَلَا يَفَلَا اَرَا سِنْدَه اَمْنِيك اَكْسَا اَوْلَه **فصل**
اَكْر بُو آيْدَه اَي دُنَيْسَا قَامُو جِهَان قَزَلِق اَوْلَه وَبَالِق
چَقَا اَوْلَه وَمِصْرِ النِّدَه يَغْمُوز نَيْمِيَا سَوَاش فِتْنَه قَان
دُكْمَك دَلِيْم اَوْلَه وَبِرَا وُلُو بَادِشَاهِ هَلَاكِ اَوْلَه
اَكْر اَي دَتْنَدُ قَه جَمَلَه قَرَا اَوْلَسَه اَز دَا اَخْلَرِنَه
اَفْتَا بَرِيْشَه كُرَا اَعْرِيْبَه وَبَغْرَا اَعْرِيْ اَكْسَا
اَوْلَه اَكْر دُنَيْسَا قَه نِيْزَا قِ اَوْلَسَا بِنِيَا قَتَلُو اَوْلَه
قَمُو نَعْمَتَكُر بُول اَوْلَه يَغْمُوز دَلِيْم بَغَا **فصل**
اَكْر بُو آيْدَه كُرَا اَعْلَنَسَا بِنِيَا بَرَكْتَلُو اَوْلَه وَقَمُو دَخِلَ
اجْزَا اَوْلَه اَكْر اَي كَد لُكْن اَوْلَسَا يَغْمُوز دَلِيْم بَغَا
اَمَّا صِيْرُو لِقَا كُسُو اَوْلَه بِرَا وُلُو بَادِشَاهِ النِّدَت

چقا

۲۸
چَقَا بُو سَبِيْدَن خَلْق بَرِيْلَه صَوَاشَكُن وَفَانَكُر دُو كُر
فصل اَكْر بُو آيْدَه اَي اَعْلَنَسَا بَغْرَا دَلِيْم بَغَا قَمُو
بِيْشَا كَز اَز اَيْرَمَقَا كُر صُوِي طَشْعُوْت اَوْلَه اَوْت
بِحَايِيْن اَيُو اَوْلَه وَيَا دِ شَاهِر رَعِيْتَا كُرَن سَوَه اَيْلَت
دَلِيْم قَه **فصل** اَكْر بُو آيْدَه اَي جُلَقِيْنِيْدَه كُرِنَسَا
قَامُو دَخِلَ اَيُو اَوْلَه اَكْر بِرَا وُجِي قَلُو بَرَا قِ اَوْلَسَا
بَغْدَايِ اَرْبَه يَمِيْن كُوْر وَبُول اَوْلَه وَاَيِلَا اَيُو اَمْنِيك اَوْلَه
فصل اَكْر بُو آيْدَه سَجَلُو بِلْدَر طُقْسَا مَغْرِيْبَه
كُرِنَسَا كَا فِرِيَا دِ شَاهِي هَلَاكِ اَوْلَه وَكَافِرِ النِّدَه
صَوَاش وَفَان دُكْمَك دَلِيْم اَوْلَه وَقَزَلِق اَوْلَه يَغْمُوز
اَكْسَا اَوْلَه وَاَكْر مَشْرِ قَه كُرِنَسَا مِيْلَا نَكْر اَحْوَالِ
اَيُو اَوْلَه اَمَّا بَرِيْز ظَلَم كَار لَرَا اَوْلَه وَيِيْلَا صُوْ كِنْدَه
بِرَا وُلُو بَادِشَاهِ قُبَا جِهَان قَامُو اَمِيْن اَوْلَه **فصل**
اَكْر بُو آيْدَه بِلْدَر دُكْلَسَا دُكْلِيْ يَرْدَه بِرَا وُلُو بَادِشَاهِ
هَلَاكِ اَوْلَه يَا اَوْلَ شَهْرَه بَرِيْغِي وَان دَلِيْم خَرَا بِلَن
قَه يَغْمُوز دَلِيْم بَغَا وَحَقْلَك نَابِشَا كِيْدَه وَخَاغَا نَكْر

يَعْمَا أَوْلَاهُ وَلِيَكُنْ بَيْدَ صُوكِنْدَه آيَلِكْ وَأَمِينَلِكْ أَوْلَاهُ
فصل اَكْر بُو آيْدَه الكَم سَفَالِ مَغْرِبِدَن
يَكَا كَر نَسَا يَادِ شَاهَرَارِ سِنْدَه كِينَه صَوَاشِ قَان
دَكَمَكْ دَلِيمِ أَوْلَاهُ بَابِيَلِ يَادِ شَاهِنَه دُشَمَتَلِ
هَجْرُ مَرَايْدَه كَر أَوْلَاهُ يَادِ شَاهِ هَلَاكْ أَوْلَاهُ أَمَّا يَغْرُ
دَلِيمِ يَغَا وَدَخِلَكْ يَغْمُورِدَن هَلَاكْ لَكْ أَوْلَاهُ
فصل اَكْر بُو آيْدَه حَرَبَه كَر نَسَا بَارِي كَالِدِ
أَصَلُوا أَوْلِيَاكْ وَأَيَلِ طَلْفَلِقْ أَوْلَاهُ وَآكْ مَغْرِبِدَه
كَر نَسَا خَلِقْ أَحْوَالِ أَوْلَاهُ وَأَوْجْ قَتِي قَرْ لِقْ أَوْلَاهُ
وَيَغْمُورِ دَلِيمِ يَغَا وَبَالِقْ كَثْرُ أَوْلَاهُ وَطَاغْرِدَه چَكْرِكَه
قَوِيَه يَادِ شَاهَرَارِ بَارِ كَانَدَه دَلِيمِ زِيَا تْ قِلَلِ
فصل اَكْر بُو آيْدَه كَنْ قَرِزْ سَامَشْرِ قَدَن يَكَا
كَر نَسَا خَيْرِ وَصَلَا حْ أَوْلَاهُ وَآكْ دَر آيِ الْكِنْدَه
أَوْلَسَا آيَلِكْ دَلِيمِ أَوْلَاهُ اَكْر آيِ اسْكِينَدَه أَوْلَسَا
مَغْرِبِدَه قَرِزْ سَا يَادِ شَاهِ ظَاهِرِ أَوْلَاهُ قَشْرِ قَتِي أَوْلَاهُ
بِرَا وُلُو يَادِ شَاهِ عَا صِ أَوْلَاهُ دَلِيمِ خَرَابَلِقْ قَلَه **فصل**

ا

اَكْر بُو آيْدَه هُوَادَه عَجَابِ نَسَنَه كَر نَسَا غَرِ جَانُورِ كَبِ
بِرَا وُلُو يَادِ شَاهِ هَلَاكْ أَوْلَاهُ أَمِينَلِكْ أَوْلَاهُ أَمِينَلِكْ
طَلْفَلِقْ أَوْلَاهُ بَغْدَايِ اَرِيَه قَرِزْ أَوْلَاهُ أَمَّا خَرِ مَابِيَشْتِ
چَقُو أَوْلَاهُ **فصل** اَكْر بُو آيْدَه كُوكْ كَر نَسَا بَرِخَلُو
بَيْدَا أَوْلَاهُ سَاغَلِقْ وَأَمِينَلِكْ أَوْلَاهُ اسْتَلِقْ اَرِيَه قَامُو
دَانَه أَيَوُ أَوْلَاهُ **فصل** اَكْر بُو آيْدَه بِلِدِرِ مَرِنِدِرِ كَا
بَلِقِيَا رَنُجْ وَآفَتْ طُوقِنَا بَيْدَا اَجْرَه صَوَاشِ دَلِيمِ
أَوْلَا خَلَا يِقَانِ اَجْبِيَدَه نَبَغُورِ دَلِيمِ أَوْلَاهُ هَمْدِ نَعْمَتِ كَثْرُ
أَوْلَاهُ **فصل** اَكْر بُو آيْدَه كُوكْ كَر نَسَا طَاشْرِ نَسَا
يَادِ شَاهَرَارِ ظَاهِرِ أَوْلَاهُ قَشْرِ قَتِي أَوْلَاهُ وَطُوكْ يُولُقْ أَوْلَاهُ
وَيَادِ شَاهَرَارِ اَرِ سِنْدَه دُوسْتَلِقْ قَلِيَا جَنَكْ وَجَالَشِ
دَلِيمِ أَوْلَاهُ وَأَيَلِ غَلْبَه أَوْلَاهُ **فصل** اَكْر بُو آيْدَه
قَتِي يَغْمُورِ يَغَا صِلَا خَلِقْ أَوْلَاهُ وَأَوْتْ بِيَنِ أَوْلَاهُ
وَقَرِ نَجَلُو بَيْدَا أَوْلَاهُ أَمَّا بَلِقِيَا بَرِزْ كَرِ اَغْرِيَا وَغَرِيَه
وَلِيَكُنْ تَبِزْ كَالِدِ أَوْلِيَا **فصل** اَكْر بُو آيْدَه
طَلُو يَغْسَا قَانِ دَلِيمِ دُكَلَه يَادِ شَاهَرَارِ دَرِ نَلِكْ

اكتبت اولاً ويلاً نجيداً جفا وله كرايد بلسار كير
اولكن بريريله قريش دليم جقا اوله اصحق
اوله **فصل** اكر بوايد طبراق يفسا اليقرك
توز قيساعو غا جقا اوله وطارلق وصواشر وقان
دكك دليم اوله وقرنجسن بيد اوله **فصل**
اكر بوايد قريغا ياسفلمان يفسا يا جكر كه يفسا
يغفور جقا يفا و دكلي صولر طنا ويمشكدا و لمشكن
هلاك اوله اكن ايوا اوله اصلو بيد اوله **فصل**
اكر بوايد قتي يد استايان كندري سرب استي اوله عيش
ايوا اوله اما صير و لوق جقا اوله الكين واوت چين ايوا
ويلان خبرك كس اوله ويلقيلن قرتدن وارسلده
زيان دليم دكا **فصل** اكر بوايد بسارق
اولسا برا و لو ياد شاه يلان بركه ايلي طلق الغه براغا
و خلا يقيله انك سبندهن رنج دليم دكا قيغو
اكن اوله وليكن اوت چين ايوا اوله **فصل**
اكر بوايد كوك كرسا يا فرزسا عوز نلر اركري

بركه برشمز اوله خلق فساد استي كس قلكر وكينه
ادمكر اراسنده دليم اوله قره اغري استمه دليم
اوله وخلق اراسنده قيغو اكن اوله **فصل**
اكر بوايد يكر كرسا بريا ديشاه هلاك اوله خلق
قيغو يه دشاييد صوشنده قزلق اوله اغري
حرامي بازركانلر زيان دليم قله **فصل**
اكر بوايد يرد پرتسا كند زن يلان خبرك دليم
اوله ايل طلق اوله خلق يوز اوله وميضالنده فتنه
صواشر دليم اوله وقاز ديكه وايلىك كيره
وامنيرلك استي دليم اوله اكر دون اخنده پرتسا
دپرندكي يرد قاز ديك دليم اوله دپرندوي
ايلده برا و لو ياد شاه ظالم اوله وريلدن دغي دشسا
خلا يقيلن اراسنده قيغو دليم اوله **فصل** اكر
بوايد كوكه جانور كيه نسا كرسا بيد يغو
اوله د خلكر ايوا اوله واوت چين كورا اوله واخرق
اوله بازركانلر اصيستن اوله كرامنك بيد اوله

فصل اگر بخواید که آنچه تو ز قبایضه سواش
قان کمت دلیم اوله اما بید برکتلو اوله و دخلد
ایوا اوله اما بیدر امنین اوله باز کانرا غردن زیانلو
اولر فترت اوله حر امیرال قدر لک خلقک راجت
کیده **باب نهمان** **یدخی**
ابریس دز یازک اورتی ای حیا بکری و حکمگری در
بویته عرجه نیکان درکد بوی اوتوزکن اولوز
ایک اوندک رشادلو بیلد ز طغان و سماک ادلو بیلد
ایغز و بیکرم اوچنده شرطین ادلو بیلد ز طغان
وغر ادلو بیلد ز یاغز بویلد زک صورتی بقاروده
یزمیشدر و میخندن ایتلر کیم اگر بوی شرطین
یلدزی بزله طغان سه برکتلو و نعتلو بیل اول
وخلایقن قاموقر نجلو اولکن اکردید اون کی ای
تغور نغسا ابریلده یغور یغالدر انا من علیه السلام
بویک اکینده انتقال ایدوب اول جهانه واردی
فصل اگر بوی کون دنیسا ایلی پیدا اولن

نهمان

۲۱
نسنلر دلیم اوله کرک کرک قفکن ایرایان اجن
اولا اولو عالمی قبا اما بیتی هلاک اوله صیرقی
افچه اوله اکر کن دتند قده بکزی قزیک اولسا
خلق ارسنده چشمتق وقان دکمت دلیم اوله بیکلو
عورتلر عیالین دلیم دکا اولم دخی اوله ویز
اولو پاید شاه بکلیز لکه هلاک اوله بولرک سبیدن
بید خراب اوله **فصل** اگر بوی آید ای دنیسا مغربدا
مشرقه دکنجا بیتی قیت اوله خلق ارسنده چالیش
دلیم اوله اطمینان صوق قتی اوله و صیر ولق بولق
چقا اوله و ماهین النده قزلیق اوله صواش فتنه
اکش اوله **فصل** اگر بوی آید کن اغلیسا قند
قیمتین کشف و امیر سه قوتلک پاد شاهلر اوله و
بازر کانرا امیلو اولکر مؤمنلر زیانلو اوله کفارت
سز صیر ولق دلیم اوله اما بزر اشجق اوغلیختلر
لمی دلیم اوله وقت نیل دلیم اساف **فصل**
اگر بوی آید ای اغلیسا پاد شاهلر کنایه ایچنده

در یکی خوش اوله در عین حال احوال ابو اوله و مو
طشغون اوله اوت الین قوم دخل ابو اوله کنده
یلد دلیمه اسما **فصل** اگر بواید آئی بیکه
چلق قوینده کز نسا یگلو غوز نلس او غلن
دلیمه دکا اگر بر او جی قلوبی اقا و نسا اشق اغلندر
ایله دلیمه اوله همد دخی بوایده طلق جوق اوله
فصل اگر بوایده سچلو یلدر طغسا بر او یارشا
هلاک اوله و ماهین النده پادشاهلری ایچینده
صواش چلیش دلیمه اوله و بابیل ایلنده قزلق اوله
واکسزده الرجق اوله پارس النده حرامیدن
زحمت دلیمه کوره لر **فصل** اگر بوایده یلدر
دکلسا یلن خبر لر دلیمه اوله باز کاندلر یانلو
اولر ویلا نکر و امنیز لک اوله **فصل**
اگر بوایده الکر سغمال مشرقدن یگا کز نسا هوان
النده طلق اوله و بوایدک در مانسز صیر و لوق دیکم
اوله صوش قان دکمک کز اوله **فصل**

اگر

۲۲ اگر بوایده الکر سغمال مغرب یگا کز نسا قزلق اوله
اوله اوله یلده خلق آرسنده فینه سواش چقشمق
اکش اوله آتاییل موکنده راحتلق اوله اگر مشرقدن
یگا کز نسا قزلق اوله اوله یلک خلق آرسنده
فینه سواش چقشمق کز اوله **فصل**
اگر بوایده مشرقدن یگا حربه کز نسا پارس
النده صواش فینه دلیمه اوله و چکشیمک کز اوله
اتاییل موکنده راحتلق اوله اگر مغربدن یگا
کز نسا فینه سواش و چکشیمک دلیمه اوله و فینه
لقته اوله **فصل** اگر بوایده هواده عجایب نسا
کز نسا متن جانور نیکی خلق آرسنده و قیغود دلیمه
اوله مفاجان ایله کز اوله بر او یارشا هلاک
اوله قاز دیکمک دلیمه اوله قلم اهل کیمی کیشیا
قرقوا اوله **فصل** اگر بوایده جانور نیکی نسا
کز نسا قیش اقی اوله و دخل ابو اوله و او جزلق
اوله باز کاندلر اصسز اولر حرامیلردن

يُولَدُ كَسِيْلَهُ اَلدُّوَيْبِيْلَ اَوْلَهُ اَمَّا بِيْلُ صُكْنَدَه
 رَا حَتْلِقُ وَاَمِيْنَتِكَ دَلِيْمَه اَوْلَهُ **فصل**
 اَكْرَبُوْا اَيْدِيَهَ اَلنَّحِي كُوْنُ كُوْنُ كُرْتَسَا بَا دِي شَاهَلَنُ
 اِشِيهَ اَبُو اَوْلَهُ وَاَصْلَ حَتْلِقُ وَاَقْوَدُ فَلَكَرُ اَبُو اَوْلَهُ اَكْرَبُ
 مَشْرُقَدَنُ يَكَا كُرْتَسَا بَا رَا فَعِيْلُ اَسَا اَكِيْنَه
 زِيَانُ قِيْلَهَ اَكْرَبُ اَزْ تَرِكِيْنُ كُرْتَسَا نِعْمَتُ اَجْرُ اَوْلَهُ
 بَغْدَايُ اَرْبَهَ بِيْشِ دَلِيْمَه اَوْلَهُ دُوْنُ سَوِيْحُ اَكْتَشُنُ
 اَوْلَا اَكْرَبُوْا اَيْدِيَهَ كُرْتَسَا بَا اَبُو اَوْلَا
فصل اَكْرَبُوْا اَيْدِيَهَ طَا شُ دُشَسَا اَيْدِيَهَ طَلْعَا
 وَفِيْنَه سَوَا شُ دَلِيْمَه اَوْلَا حَتْلِقُ مِيْغُوْبِيَهَ دَلِيْمَه دِي شَا
 اَلْقِيَا رِيْحُ اَوْلَا وَهَمَّ دِيْ اَلتَّلُوْبِيْلَ اَوْلَهُ بِيْشِي
 اَلنَّحِي اَنْتَ دُقِيْنَا **فصل** اَكْرَبُوْا اَيْدِيَهَ اَيْدِيَهَ
 اَيْدِيَهَ اَقَامُوْبِيْرَدَهَ صِيْرُ وُلُقُ دَلِيْمَه اَوْلَهُ بَا بِيْلُ
 اَلنِدَهَ دَرْمَانِيْرَلِكُ دَلِيْمَه اَوْلَهُ اَكْرَبُ مَعْرَبِدَنُ
 يَكَا اَلدِرْسَهَ بِيْلُ بَرَكْتُوَعِيْشُ اَوْتَشُرُ اَوْلَهُ اَمَّا
 اَوْلُوْكَرُ اَلِي دَلِيْمَه اَوْلَهُ هَمَّ دِيْ بَرْدِيْبُزْ اَغْرِيَهَ اَوْلَهُ

اَمَّا اَمِيْنَتِكَ **فصل** اَكْرَبُوْا اَيْدِيَهَ قَتِي تَغْمُوْرُ يَغْسَا
 بَرَكْتُوْبِيْلَ اَوْلَهُ وَرَا حَتُ وَاَقْوَدُ دَلِيْمَه
 اَوْلَهُ خَلَا لِيْقُ طَاعَتُ اَزْ رِيْنَهَ حَرِيْبِيْضُ اَوْلُوْ بِيْلُ
 اَيْمِيْنَتِكَ بُوْا اَيْدِيَهَ تَغْمُوْرُ حَكِيْمِي بُوْا اَيْدِيَهَ اَكْبِيْرَهَ هِيْنَجُ
 حَتْلِقُ اَرَا سِيْنَدَهَ يُوْزَلِقُ وَزِيَانُ كَارَلِقُ اَوْلِيْكَ
فصل اَكْرَبُوْا اَيْدِيَهَ طَلُوْبِيْسَا دَرْمَانِيْرُ اَشَلَنُ
 حَقُّ اَوْلَهُ وَتَغْمُوْرُ دَلِيْمَه اَوْلَتُ بِيْجِيْنُ اَبُو اَوْلَهُ
 وَبِيْكِيْنُ بِيْشِي قِيْتُ اَوْلَهُ وَبَا بِيْلُ اَلنِّيْكَ بَا دِي شَاهِي
 اَيْشِيَهَ اَبُو اَوْلَهُ قَنْدَكِيْرُ دُشْمَانُ وَارِيْسَهَ هَلَاكُ اَوْلَهُ
فصل اَكْرَبُوْا اَيْدِيَهَ طِيْرَا قُ يَغْسَا اِيَا دِيْ
 نِيْلُ فَعِيْلُ اَسَا تُوْرُ كُرْتَسَا اَيْدِيَهَ اَكْرَبُوْا اَيْدِيَهَ دَلِيْمَه بِيْرِيَهَ
 وَحَتْلِقُ اَحْوَالُ يُوْزَا اَوْلَهُ بُوْا اَيْدِيَهَ اَيْجِيْرَدَهَ اَلْكُرْمِيْغَالُ
 كُرْتَسَا اَوْلَتُ بِيْجِيْنُ اَكِيْنُ قَامُوْبِيْتُ اَوْلَهُ
فصل اَكْرَبُوْا اَيْدِيَهَ قُرْبِيْغَا اِيَا سَفِيْلِحَانُ يَغْسَا قَرَا
 اَغْرِيَهَ وَاسِيْمَتَهَ اَكْتَشُرُ اَوْلَهُ يَلْتِيْبُ اَرْبَعُ اَوْلَهُ وَاِيْلُ
 خَرَابُ اَوْلَهُ وَكُوْمُ اَلْقِيَهَ بُوْبِيْلُ اَلدُّوَيْبِيْلَ اَوْلَهُ وَرَعِيْتَلُ

پادشاه گردن ظلم دلیم کر کر فرجست و برکتش
بید اوله و امینک اولیا خلاق قیغویم دوستار
فصل اگر بویاید افره توز قیسا قید غی مقام
قوم لر نه یوز اوله پادشاه لر ظلمدن خلق عاجز
اوله و خراسان پادشاهنه دشمنان زیان دلیم
دکالاک خراسان پادشاه الی استوت اوله
قامو دشمنک اینلر هلاک اوله **فصل** اگر
بویاید بسارق اولسا پیش کسک اوله قند کیمه کن
واریس آنت طوقنا و یلیق ارج اوله وهم دخی القی الل
اوله ویلان خبر لر کسک اوله و پادشاه لر ظالم
اولر خلقا قیغول اولر اینل اچره در شفق
دلیم اوله بر بریکه سواش دلیم اوله و باز کاندل
دلیم زیان کر **فصل** اگر بویاید قتی بیل
استایش اولیا کین سیتلو اوله آندن براید نفعه
دخیلن ایو اوله اتمایر ز صیر ولیق اوله یغوز دلیم
یغایش و اکین یغوز دن زیانلو اوله قزعیالکن

۲۴
ایلی و عورتا ایلی دلیم اوله **فصل** اگر
بویاید بر کسک ایلی کنلری سرب ایلی اوله قندیم
صولر و ارسه کسک اوله خلا یقنلر ارسند سوغ
در تیش دلیم اوله و خلق اچنده قیغوا کسک اوله
کر لکی بر پادشاهی هلاک اوله امینک کس
اولا اینل کوچمک قوغق استینا سغول اولر **فصل**
اگر بویاید کنلرین بر دیرنسا بلوتلو یغوز لو بیل
اوله اتمایر از کیشدر نیادن کسده رومر اینده
بر ز کون قزلق اوله و یلیق الل اوله بابیل اینده
فیتته و یوزلق دلیم اوله خلا یقنلر کسک ایلی
زیان اوله اگر دین دیرنسا ایلی کنلری سرب
ایلی اوله اکر کسک اوله و اینل طلف اوله و خلق ارسند
فیتته دلیم اوله اگر دیرنکند نه طلو یقنسا
پارس اینده فیتته قان دسک دلیم اوله مغرب
پادشاهی ایلی ایو اوله قند کیمه دشمنی و ارسه
هلاک اوله **فصل** اگر بویاید انوز کن تمام

س

اولد قد نصحره طاش دوشا پادشاهلر دوشمده
مخنت دليم كركر وشامر النده اجزلق ونجت
اكش اوله اكر بو آيك يكرم طقوزنجي كوئنده
طاش دوشا قاموز ده يغموز دليم يغا واوت
چين ايو اوله يغموز دن دخل هلاك اوله
فصل اكر بو آيد كوك قذر ساينل يغموز
وقر اقر اوله دخلد ايو اوله واوجز اوله
اتاي رزم اوله ود في كافر النده قتي الد اوله
يولكن اشكيا بار كانلر اصلو اوله لروا منليك
بيلا اوله واوت يشر كوز اوله
باب مائيس
مائيس در يازك صوك آي حسابلري وحكملي در
بو آيه عرجه اياز ديرلر بو آي اتوز بركون اولور
بو آيك التينده بطين ادلو يلدز طغار و زبان
ادلو يلدز ياغر ويكر كينده شريا ادلو يلدز
طغار واكيلل ادلو يلدز ياغر **فصل**

مايس

اكر بو آيد كون دوشا برك قفتن و بكابكزر
سندر اجز اوله امايش اولمشكن هلاك اوله
ويلان خيدر دليم يوريه وايد اطلع اوله
وخرا بلاق اكش اوله وايد خواميدن زحمت دليم
كره اكر دلدغي كز بركي قريك اولسا سواش
فيتنه فان دكمتك دليم اوله **فصل** اكر
بو آيد آي دوشا الم دليم اوله باينل النده
قزلق اكش اوله ايرق ولايتلر ده يغموز دليم يغا
بالتق اكش اوله فاز دكمتك دليم اوله خلق قيفيا
اكش دوشا مغرب النده صيرولوق اوله پارس
النده صواش فاز دكمتك اكش اوله اكر دنتد قد
بكر ي قره اولسه عورقكر الم دليم اوله
فصل اكر بو آيد كن اغلنسا حرا ي دليم اوله
وبلتلوييد اوله ويغموز دليم يغا وخلق احوال
ايو اوله پادشاهلر عادل اوللر **فصل** اكر
بو آيد آي اغلنسا صواش فيتنه فان دكمتك دليم

اوله بغدادی اریه قیت اوله هم برز غلبه اوله اول
سبیدن خلق را سنده برز قیمتش خلق اوله
فصل اگر بوایده ای یکی کن خلق توینده
کرتسا اولو کیشل المی دلیم اوله اگر بواو حی قلوبی
اولسا ابو و اجزلی اوله و خلق احوال قوا بوا اوله
اگر یکی ای صاغشی نوز اولسا بیل موکنده
قرلی اوله و اگر یکی طقون سنساز اولو پادشاه
ولایتین قویب قجا بکری حیانت از ره اولو بوسید
ایله زیان اوله بنا کر و کله هده ایله اخره حیف
و ظلم دلیم اوله **فصل** اگر بوایده بچلو بیلدز
طفسار و مرنیده طلفا اولو و بایبل النیده قرلی
یولق اوله و الم دلیم اوله بمن طایف النیده آمینک
اجزلی دلیم اوله **فصل** اگر بوایده الکم
سغالی مشرفدن یگا کرتسا یلیق درت و رخ دلیم
اوله الین ابو اوله بیکره بی اولو و قیون قرله
مکر مغربدن یگا کرتسا فتنه قور قور دلیم اوله

پادشاه

۲۷ پادشاهلردن رعیتلره زیان دلیم دکا بغر کتس
یغا و پادشاهلر کتس قنده کیم دشمنی و ارسه
هلاک اوله **فصل** اگر بوایده بیلدز دکلسا
سوش و چقشمق و ایلا اچره خرابلی اوله **فصل**
اگر بوایده کت کرتسا مشرفدن یگا بغر بغا الین
اوت کر اوله قامو صولر طشغون اوله و نیل صکنده
اخری حرامی دلیم اوله مصر ای ابو اوله اگر
کوک دنله قررتسا اجزلی و نعت بول اوله و برز
صیرولق اوله اما الذا اولیا **فصل** اگر بوایده
خر به کرتسا مشرف پادشاهی جری درتوب
واره و زدنخی برده سکی زیان قله و نغور دلیم
یغا اگر مغربده کرتسا پیش دلیم اوله اوتجین
کوز اوله و پادشاهلر را سنده فتنه دلیم اوله
فصل اگر بوایده جانور کیم تنه کرتسا بویبل
یر دلیم برنا هم دخی قتی صیرولق اوله و بار کتس
زیانلوا اولر **فصل** اگر بوایده کوک کلسا

يَعْرِضُ دَلِيْمَةً يَغَاوِيْلِيْنَ صِدْرُ وُلُقٍ دَلِيْمًا اَوْلَاهُ اَكْر
اَيُّ اَرْتَرَ كَرُتْسَا يَلِيْقِيْنَا اَلدَّ اَوْلَاهُ قَامُو دَرُو دَحِيْلَانِ
اَيُّ اَوْلَاهُ اَكْر اَيُّ كَرُتْسَا بَرُزَكَنْ كَرُتْسَا بُوَسْتَلَنْ كَلَدِي
بِيْلَا اَوْلَاهُ وَاكْسَزْدَه اَلْم اَوْلَاهُ اَكْر اَيُّ اَتُوْنَا اَوْلَاهُ قَدَت
كُرُتْسَا يَغْرِ دَلِيْمَةً يَغَا اَتَا قُوْتَه هَلَاكَ لِكَ اَوْلَاهُ
فصل اَكْر بُوَايْدَه بِلْدِرْم بِلْدِرْمَا مَوْشَن قَا زِدْمَكْت
وَجَشْمُو دَلِيْمَةً اَوْلَاهُ بَا زِرْ كَانْدَرْ بُوَلِي حَرَامِيْدَه بُوَز اَوْلَاهُ
فصل اَكْر بُوَايْدَه طَلُو يَغْسَا بَر اَوَلُو بَكْت بَا دِي شَاهِلَه
مَوَا شَه دَلِيْمَةً خَرَاب قَلَه وَ دَلِيْمَةً اَزْدَل اَنْدَه هَلَاكَ
اَوَلُو هَنْدَقِي يَلِيْقِيْنَا اَلدَّ اَوْلَاهُ **فصل** اَكْر بُوَايْدَه
طَبْرَا ق يَغْسَا بَا يَلِي قِي تُو زَكْتُرُ سَا هِنْدِي سْتَان اَلنِيْدَه
اَقْتَه قُرْلِيْقِي اَوْلَاهُ فِرْنِكْسَا نَدَه فِتْنَه صَوَا شَن دَلِيْمَةً اَوْلَاهُ
بَا دِي شَاهِلَنْ رَعِيْتَلِرْ كَه كُوْج دَلِيْمَةً قَلَل اَتَا بَر زَقْتَه
يَغْرِ دَلِيْمَةً اَوْلَاهُ **فصل** اَكْر بُوَايْدَه قُرْبَا يَا سَعْلَا
بَا جُزْ كَرَا يَغْسَا قُرْلِيْقِي دَلِيْمَةً اَوْلَاهُ جُوْجِي كِيْلَه زِيَان
دَكَه قُرْبَجَسُو وَ بَر كَسْتُرُ بِيْلَا اَوْلَاهُ **فصل** اَكْر

بُوَايْدَه اَقْتَه تُو زَقِيْسَا يَا يِي كُنْدَرْ يَسْرَبْت اِيْتِي اَوْلَاهُ
اَوْت اَكِيْن اَيُّ اَوْلَاهُ قَنْدَه كِيْمَه صُوْلُوْ وَ اَرِيْسَه صُوْغَلَه وَ
فِعْلِيْدَنْ صِدْرُ وُلُقٍ بُوَلُقٍ اَوْلَاهُ اَتَا حَرْمَا وَ بَا ك قَنْدَه كِيْمَه
قَارِيْسَه اَيُّ اَوْلَاهُ بَا دِي شَاهِلَنْ رَعِيْتَلِرْ نَه خَابِي دَلِيْمَةً قَلَل
كُرُتْسَا اَمِنْ لِكَ بِيْلَا اَوْلَاهُ اَتَا بِيْلَا صُوْ كَنْدَه دَخِي يَكْر ك
اَوْلَاهُ قَامُو سَنَلَنْ اَيُّ اَوْلَاهُ **فصل** اَكْر بُوَايْدَه بَسَا
اَوَلُو سَا اَوَلُو شَيْمِيْتَلِرْ هَلَاكَ اَوَلُو لَر وَ اَغْرِيْدَنْ وَ حَلْمِيْدَه
بَا زِرْ كَانْدَه دَلِيْمَةً زِيَان دَكَا وَ لِيْكِيْن قَنْدَه كِيْمَه دَخَل
قَارِيْسَا اَيُّ اَوْلَاهُ اَتَا بَر اَوَلُو بَا دِي شَاهِلَه هَلَاكَ اَوْلَاهُ **فصل**
اَكْر بُوَايْدَه اَقْتَه بِيْلَا سَا دَلِيْمَةً قُرْلِيْقِي اَوْلَاهُ بَر اَوَلُو بَا دِي شَاهِلَه
دَخِي لَشْكُرْت دَرْتِيْب بَر بَا دِي شَاهِلَه اَلنِيْتَه وَ اَن اَتَا وَ اَرَعِي
بِرِدَه لَشْكُرْت هَلَاكَ قَلَل كَنْدُو كِرُو كَلَه اَتَا صِدْرُ وُلُقٍ
وَ اَسْمِيْمَه جُوْجِي اَوْلَاهُ اَوَلُو اَمِيْسَا **فصل** اَكْر بُوَايْدَه
كُوْجِي كُرُتْسَا فِتْنَه صَوَا شَن دَلِيْمَةً اَوْلَاهُ قَانْدَرْ دَكَلَه
اَيْلَا دَلِيْمَةً قِيْبَا دُ شَلَنْ صِدْرُ وُلُقٍ اَوَا كْسَزْدَه اَلْوَم دَلِيْمَةً
اَوْلَاهُ قُرْبَجَسُو وَ بَر كَسْتُرُ بِيْلَا اَوْلَاهُ اَتَا يَغْرِ دَلِيْمَةً يَغَا

فصل اگر بخواید که گوئید جانور کبک تنه کرسا
بفدای اربیه باک باغ قامو نعمت او جز اوله و امثلک
راحتلق اوله اما برز صیر و لقا اوله و بیکر انا اولیا
فصل اگر بخواید که گوید طاش دشت اغرد
و حرامیدن باز کانه دلیم زیان دگا و بیاض کند
علف که اوله هم دخی بزر قرین اوله قرت دن
ادمیره زیان دلیم دگا **فصل** اگر بخواید که
تغیر افعه یغسا پادشاهان رعیت کنده ظلم دکنم قلدر
کنده و نیک خاص قولدی هلاک اولدی اگر سرب افعه
یغسا خلق قیلر فرسکو بولوق عظیم قزلی دکنم مدتی
خلایق قیغلو اولدی **فصل** اگر بخواید که بید
کرلسا پادشاهان ارسلنده فتنه صواش دکنم اوله
خرابلق و ضللق دلیم اوله و سیر و لقا کثر اوله
اما انا اولیا **فصل** اگر بخواید که کنه زین بر دیشا
پادشاه ارسلنده صواش فتنه دکنم اوله اما بولوق
بید اوله و پارس و هند و کسان الزده طلقا و خرابلق

۲۸ اوله یکلور غور شکر عیالین برغا کرسا بر دپوند کند
طوبیغسا فتنه صواش چوق اوله دخی بر اولو پادشاه
هلاک اوله و بر دپوند کند حرب کرسا پادشاه
قوتلتا دشمنین دیکلر بجه هلاک اوله و صیر و لقا
والم دلیم اوله اما فتنه کرسا و پارس اوله و غیر
اکثر اوله قوم دلو نعمت او جز اوله

باب خیران **طغوزخی**

خونکوس در بویایک الی ای حسا بلدی و حکم لیدی
بویایه عیجه خیران درکن بوی اتوز کن اولور و بو
ایک اوج کینده **دبران** ادلویله ز طغان و قلب
ادلویله ز یاغز و اون دخی کینده **هققه** ادلویله
ایاغز دبران ادلویله ز طغسا بونیدا و ت پچیر
و اکین ایوا اوله قامودر لو نعمت اجزا اوله **فصل**
اگر بخواید که دنیلسا بر اولو پادشاه هلاک اوله اگر
قامی دنیسایر اولو پادشاه برندن کنه و اردغی برده
مقام ایوا اوله قویت کنیدی پادشاهلغین ابرق کین

اوله خیران

الأ **فصل** اكر بوآيد آي دتلسا قنده كيم اكين
وارسا هلاك اوله و نيل بلا سيندن دانه كركم اوله
پا د شاهلر رعيتلر نه كوچ دليم قلكل قره اغري
استمه دليم اوله مغرب النده فتنه قبا و بايبل النده
بال ياغ دليم اوله و يعبر اكثر اوله و اكثره زيان
دليم دكا قامو صولر طغون اوله اما جلزكه دليم
قبا و ليكن زيان قليطاطاغ خلا يقري اچينه يلان
خبر كر دليم اوله فتنه بلا سيندن خلق دليم هلاك
اولا كر **فصل** اكر بوآيد كن اغللسا دخال
قتي قيت اوله و بيد صوكنده قزلق اوله و قرنجسز بيد
اوله خلق كر قيقلو اولر بازركا ندر اصابو اولر
فصل اكر بوآيد آي اغللسا يعر نغاصو كر دليم
طشغون اوله دخال بو اوله اما بال ياغ قزاوله حرمما
قيت اوله اما پا د شاهلر عا دل اولر **فصل**
اكر بوآيد يكي آي خلق قويند طغسا دكلى نغيت
قيت اوله و بيكار لر صوي اكسك اوله اكر اوحي

۲۹
قلو يراق اولسا سير و لوق اوله اما صكي بو اوله امنلك
اولا قزجلو بيد اوله منجمن اتمشك كيم الويلي
بيد اوله ديشن **فصل** اكر بوآيد سچلو نيلر طفا
مشق قز صيكا كرسا قتي صير و لوق اوله و قز لوق و امشك
بيد اوله دليم شهر كر و كيكلر خراب اوله سچلو نيلر
بزله خريه كرسا پا د شاهلر دن رعيتلره دليم
كوچ و ظلم دكا اكر سچلو يلدز مغرب دن يگا كرسا
يخسولر دليم غوغا قلكل دليم خلا يقرك طواري
يغالنا اما پارس النده قاز دكك سوش فتنه
اكر اوله هم دقي قتي قزلق اوله وليكن اير قايلا
اجزلق اوله **فصل** اكر بوآيد يلدز دكسا
اوله بيد طرلق و قرنجسز بيد اوله و ميش كرم اوله
ويلقيار رخ اوله بازركا ندره زيان اوله اكر بر اولو
يلدز دسسا دشد كندن يگا بر دلاور كمنه هلاك
اولا **فصل** اكر بوآيد اكر سچل مشرق دن
يكا كرسا اير اولو پا د شاه كند و الي خراب قله

وَسَبَّ قِيَاخْلَاقَهُ دَبَّحَ دَكَا بَابِلَ وَبَارِزَكَ أَنْدَرُ
رَحْمَتِ كَر كَر پَارِ شَاهَلَرُ قَنَدَه كِمَه دُشْمَنَلَرِي وَارِيسَا
هَلَاكِ اُولُكُرَا كَر مَغْرِبَدَن يَكَا كَر نَسَا خَرَابَلِقِ اُولُ
وَخَلِيقِ اَرَا سِنْدَه فِتْنَه سَوَاشِ دَلِيمِ اُولَه وَقَان
دَوِيكَلَه وَمَغْرِبِ اَلْبِدَه قِرْلِقِ اُولَه **فصل**
اَكْر بُوَايْدَه شَرِيقَدَن يَكَا خَرَبَه كَر نَسَا مَشْرِيقَدَه
قِرْلِقِ اُولَه وَاسْتَرْزَه اَلْمِ دَلِيمِ اُولَه وَامَا يَادِشَا
حَالِي كَلَدِ حِي بِيَلِ اَيُو اُولَه اَكْر مَغْرِبَدَمِ كَر نَسَا بَر اُولَه
بَلَكِ مَغْرِبِ يَادِشَا بَر لَه بِنَعِ اُولَه دَلِيمِ كُوِيَلَرِ وَابِلَدَرِ
بُولُكِ بُولُكِ اُولُكُرَا قِرْلِقِ يُولُكُرَا قَتَه سَوَاشِ اُولَا اَنْدَن
صُكْرَه نَصْرَتِ يَادِ شَاهَلَكِ اُولَه اُولَه فِتْنَدَن
صُكْرَه دَلِيمِ رُو زَكَارِ اَمِنَلِكِ اُولَه وَپَارِشِ اَلْبِدَه
اَقْتَه صِيْرُولِقِ اُولَه هَم قِيُونَه اَلدَا اُولَه **فصل**
اَكْر بُوَايْدَه كُولُكُرَا قِرْزِ سَامَشْرِيقِ يَادِ شَاهَلَرِي
اَدَا سِنْدَه فِتْنَه سَوَاشِ دَلِيمِ اُولَه مَشْرِيقِ اَلْبِدَه
اُولَه وَقِرْآنِ اُولَه وَقِرْلِقِ اَلشُّ اُولَه اَكْر مَغْرِبَدَه

كُرْمَا

كُرْمَا كُولُكُرَا قِرْزِ مَسِي هَسَبُ طَلْعَا وَقِرْلِقِ وَقِشِ قَشِي
مَغْرِبَدَن يَكَا اُولَه **فصل** اَكْر بُوَايْدَه هُوَادَه
عَجَايِبِ نَسَنَه كُرْمَا قِرْلِقِ وَقِرْزِ جَسْرِ تِيَلِ اُولَه
قَالِيقِ اَرِيجِ اُولَه وَقُو خَلَقِ قِيغِيَا دُشَا لَرِ وَامِنِزَلِكِ
اُولَه بَارِزَكَ اَنْدَرُ زِيَانُ اُولُكُرَا **فصل** اَكْر بُوَايْدَه
كُوَكَدَه عَجَايِبِ نَسَنَه كُرْمَا مَن جَانُورِ لَرِي سِي
يَلَا نَ خَبَرِ لَرِ اَبِلِ اَجْرَه دَلِيمِ اُولَه وَخَلَقِ قِيغِيَا دُشَا
پَارِ شَاهَلَرِ بَرِزِيلَه سَوَاشِ قَلْبِ بَر اُولَه پَارِ شَاهَه جَرِيَه
دُشَاهَه اُولِ بِيَلِ اَبِلِ قِيغُلُو اُولَه رَعِيَتَلَرِ كُوِيَلَرِ دَلِيمِ
دَكَا **فصل** اَكْر بُوَايْدَه كُولُكُرَا كُرْمَا بَكَلَرِ بَرِجِي
هَلَاكِ اُولُكُرَا وَابِلَا طَلْعَا اُولَه وَفِتْنَه اَلشُّ اُولَه وَبِرْلِقِ
دَلِيمِ اُولَه اَكْر كُولُكُرَا قَتَه كُرْمَا اَبِلَكُرَا اَشِدَن
خَلَقِ قِرْقُسَه فِتْنَه وَقَان دُكْمَكِ دَلِيمِ اُولَه خَلَاقِ
بِرْزِنَدَن جَوِبِ كِدَلَرِ دَلِيمِ خَلَاقِ بِرْزِنَدَن يَابِنَعِيَا
اَكْر كُرْمَا كِنْدَن طُلُو بِنَسَا بُولُكُرَا اُولَه اَكْر اَيِ
اَرِزَكُرَا كُرْمَا خَلَقِ فِسا دَا اَشَا اَبِلَتَمِشِ اُولَه

آی اوچینه کرسا تکرى خشمندان در نغود بآلته
فصل اگر بوايد بيدر مر بيلدهرها قامو صولر
الكسك ونعت قيت اوله قرنجن بيل اوله ويكن
خبر كر خلق اراسنده يوريم دليم فتنه سواش كس
اوله **فصل** اگر بوايد كوكدن طاش دشسا
خلق بر بيله دو قشكر ياد شاهان اراسنده مخالفت
اوله اما بيل سوكنده اقع قزلق اوله خلق قيعويه
دشكر امينك كسك اوله **فصل** اگر بوايد بغير
اقع يغسا اول بيل در مانسزلك اغري دليم اوله
وطارلق بيل اوله اما عورتلر عياليندن نوميد اوللر
قرنجن و بر كسز بيل اوله **فصل** اگر بوايد
طوبقسا فتنه سواش دليم اوله وقانلر دوكله
وهه قزلق اوله ايل اچنده امنسزلك دليم اوله
رنجولر دليم اسامير ولوق كس اوله **فصل**
اگر بوايد طبراق يغسا ياد قى بيل اقع توز كرسا
يغسوب يغاصير لوق كس اوله قامو درلود خلكل اجز

اوله ياد شاهلر عيتلر ايلك دليم قلكر امينك
وقرنجولر بيل اوله بويك ايل كسنا هج صدا و كيا
فصل اگر بوايد قرنجيا اسفلجان يغسا يا اچكر
يغسا اكنه ويغسا افت دو قنا قزلق يولوق عظيم اوله
وقرنجسز و بر كسز بيل اوله و خلق اچنده قيعو
دليم اوله **فصل** اگر بوايد اقع توز قيسا قزلق
اوله و ياي كندري سرت لته اوله صولر قامو كسك
اوله سنلر قيت اوله يلان خبر كر دليم يوريه
ايل اچره تشوئيش اوله ياد شاهلر اراسنده فتنه سوت
دليم اوله و نا حق بير قازد كسك دليم اوله
و حر اميلر سببندك دنگه برده يول بلميا **فصل**
اگر بوايد اقع بيل اساهندستانه و زنگيكر لنده
قزلق اوله دليم خلايق قزلقدن صنعيف اوللر
بويلا اچره دليم كسك در ياده غرق اوللر
فصل اگر بوايد كوك كرسا سير ولوق دليم
اوله خلق الله صتسا امايش اچنا بيل دنزيان

د گابوینیل بولق برکتش نیل اوله و پادشاهان
اداسنده سواش قان دکمک دلیمه اوله **فصل**
اکر بوانده بزکرتک ایستلر اولمشکن هلاک
اولکن قان دکمک دلیمه اوله بر اولو پایشاه
چریه دشا ویلان خبر لر ایلا چیره دلیمه اوله
چوق حلاق تشوینشدن عاجز اولکن **فصل**
اکر بوانده بسازق اولسا قرقلوبیل اوله و اووت
اکسک اوله و صوقیت اوله دخیلکن او اولماییل
صحنده قزلق اوله اما نیر کچا کیر و اجزلق اوله
صیر و لوق اوله ادا و لیا **فصل** اکر بوانده
یرد پرتسا فرنگیستانه سواش قان دکمک دلیمه
اوله بر اولو پادشاه بنلردن هلاک اوله بوسیل
اغاجدن میش دسکلکن اوله یای صکنده اقع
یلکن اسامایر کون عورتلر ایله دلیمه اوله
بانیل النده دلیمه مقامن خراب اوله اکر دون
اچنده دپرتسا بر اولو شهری خراب قیلر پادشاهان

اول شهده دلیمه قوللری هلاک اوله اکر
بوانی اتوز کن او کورسا یغرد لیم یغا و امینک اوله
اکر بیکر طقزا اولورسه صور زکی یازس النده
دلیمه اوله هم دخی خرابلق بولق اوله اکر بوانده
یرد پرتسه بکی ای محرم ای اولسا یغرد لیم یغا
بغدا ای از په دلیمه اجزا اوله آتامین اولقدرا اولیا
ولیکن دپرتسه کی بربر اولو پادشاهی برشرده قلع بزه هلاک

باب **موقوف** **اونجی**

فرستین در یایک اورتم ای حسابلری و حکم لریز
بوانیه عجب تموز دزلر بوانی اتوز برکنه ز بوانیک
برنده هتفه ادلویلدز طغان **ونعا** ادر اولدیر ایاغ
واون دردیچی کون اولد قده **ذراع** ادلویلدز
طغان **وبلا** ادلویلدز ایاغ ریکر مسکن بی
کننده نتره ادلویلدز طغان **وسعه** ادلویلدز ایاغ
بوانیک اون طقزنده باحور کنگری کیر و بکره التسنده
کروچقار بو باحور شوک کنلردن کم اقع اسیدا اولور

دلیمه اوله
بوانیه عجب
تموز دزلر
بوانی اتوز
برکنه ز
بوانیک

الرؤي بنجستار عجائب ننگر ستمشستر بنجر بنججونه
ایستند کیم برزینق الفال برطاش اغرنجه
ترازیه راست قلعلا آندن اول بنجی آختم غازند
صکره دشمه ایازده طوغلا اریتا دکن ایرته
غازندت الروده پکر کون طوغدن بیاغی طاش
پرله درتغل اکر طاش پرله برابز اولور سیا هر امرنا
هر بنجر بنجیا دمشکر اکر بنجی اغری از کلسا
بنجر ازینجا اکر بنجی اغری اکثر کلسه بنجر اکثر
یغا اما سنجی اونس کز بنجی کنده اشلیاسین تا یکر
بشنجی کنا دکن هر دون شستر سنی اونس سکر بنجی
دون کله بنجی **اختر و سن** ایچون بوکر اونس
طغوز بنجی **نیم و سن** ایچون اولور یکر بنجی **دکمر و سن**
ایچون اولور یکر بنجی **سینا و سن** ایچون اولور
یکری ایکنجی **فوز و سن** ایچون اولور یکر بنجی اولور
مارتین ایچون اولور یکر بنجی **درد بنجی ابریلین** ایچون
اولور یکر بنجی **بشنجی مایس** ایچون اولور آندن

صکر

صکره خرتکوس اولور ستمق حاجت اولور انکوز کیم
خرتکوسینه یغسا یکرک اولور اما اشغ بنجستار نینه
دخی ستمشکر بوندن عجز برک کله بنجی بنجی ایچون کیم دخلینا
اوله دیو بو معروف در در کرا کرد لر سنخ کیم کله بنجی
بیل دخلینا اولدغین بلسین بر در کرا بر قلاب طهراق
زینقل طلو اولسون و دخی برزاکامو بچغل آندن
ارپادن قومور لود خلدن اول قبا اشکیند بلك بلك
خینلو خینسا آندن اونی مورغل آندن اشبو آیدک اوزالت
سنادکن قغل کندرتن طشمه قوغیل دوین اجره قغل
یلدر کرمسون اون یذ بنجی کن کنیدی غازندت
اولا کله کله سینه بقفل کوز کله کیم دانه لردن
قنقی کور و ببتسا کرک بلسن کیم کله بنجی بیل اول
دخل ایوا اوله اول دخل اککل رنج افوک اشنا
ضایع اولمسا اول دانه لرده قنقی شستر سا اول
نخه کله بنجی بیل نیمیا ضایع اولا اکر قدر بترسه
کدر زمدن اول تخم کله بنجی بیل بجا استاخیر

دکيايلدَن هَلَاك اَوْلَا اَكْرَاوَن يَدِيحِي كُنْ بَلَّتْ
اَوْلَسَا اَوْنَسَا كِيحِي كُنْ طَشْرَه قِيَا بُونَسَلِكِيْم
اَيْتَدَك بُوَيْدَل بَق سَمَدَن اِشَلِر سَايَهَج نَسَا حَا صِل
اَوْلِيَا دِيحِي بَلِي كَلِم بُوَايُوَك يَكِرِي مِيحِي كِنْدَه
دَر لُو دَر لُو بِلِي اَسَا خَا طَه اِشَلَن دِيْم اَوْلَه **فصل**
اَكْر بُوَايَدَه كُوَن دُنَسَا پَارِس اِنْدَه پَادِشَاه قِنْدِيحِي
بَكَلَر فَرْمَان بَر دَار اَوْلَك اَمَار و مَكْر فَرِيغَلَر
بِرْلَه چَالْتَر فِلَك بُوَيْدَل اَلْم دَلِيْم اَوْلَه صُوَكْر صُوَعَلَه
اَوْت اَكِيْن اَكْسَا اَوْلَه **فصل** اَكْر بُوَايَدَه
اَي دُنَسَا نَغْر دَلِيْم بِيغَا قُو صُوَكْر طَشْعُوْن اَوْلَه اَوْت
اَكِيْن اَوَا اَوْلَه اَمَا نَغْر دَرْت دَلِيْم دَخَل جَرِيْم **فصل**
اَكْر بُوَايَدَه كُنْ اَغْلِنَسَا اَلْو بَكَلَرَه تَكْرِيْدِيحِي حَا كَم
اَوْلَه بُوَنْلَرَت سَبَبِيْدَن چَقَلَن بِيغَلُو اَوْلَا كَر دَلِيْم
كَار بَان اَهْل اَخْلَا يَقَلَر حَرَامِيْدَن زِيَان كُوْرَه كَر
قِيُوْلَدَه بِيكَا رَلَر دَه صُوَاكْسَا اَوْلَه **فصل**
اَكْر بُوَايَدَه اَي اَغْلِنَسَا بِيْل يَغْمُوْر لُو اَوْلَه طَاغ

اهل

٤٤
اَهْل اَجَانُوْر لَر دَن رَجِيْدَه اَوْلَكْر وَيَلَا ن خَبَر لَر دَلِيْم
اَوْلَه وَخَلَا يَتَا رَا سِنْدَه فِتْنَه صَوَاش دَلِيْم اَوْلَه
اَوْت بِيحِيْن اَيُوَا اَوْلَه **فصل** اَكْر بُوَايَدَه بِيكَا اَي
بِحَلَق قُوَيْدَه كَرِيْسَا بِيْل يَغْمُوْر لُو اَوْلَه اَكْر نُوَايُوِي
قَلُو بَرَا ق اَوْلَسَه حُرْمَتُو كَشِيكْر اَلْم دَلِيْم اَوْلَه
اَكْر اَيَكِي اُوِي بَر اَبْر اَوْلَسَا اَبُوَيْدَل وَنَغْمَلُو وَر كِنَلُو
اَوْلَه **فصل** اَكْر بُوَايَدَه بِيحَلُو بِلَد زَطْفَسَا هُوَا رِيحِي
دَلِيْم اَوْلَا سِيْر لِق وَا يَك اَكْس اَوْلَا بِيحَلُو بِلَد رِيحِي
كُوَكْرَه بَر قِي اَوْن كَلَه خَلَا يَقَلَن اَوْلَه كُوْن تَكْرِيْم
بِرْمَن اِشَلَر دَه اَوْلَشِي اَوْلَكْر تَكْرِي تَعَالِي قُوْلَرَه
دَلِيْم عِنَايَت قِلَه بَلِيكَلَر اَوْلَه وَفَت هَلَاك اَوْلَا
اَكْر بِيحَلُو بِلَد زَا بَر تَا دَعْسَا اَبْرُق بِلَد ز بَكْرِي اَبْر قِيْرُق
اَوْلَسَا شَهْر لَر دَه كِنَلَر دَه كِي اَوْل بِلَد ز كَر مَشِي
اَوْلَسَا اَي كَر رِي كَشَلَر قُو رَجِدَن هَلَاك اَوْلَكْر
فصل اَكْر بُوَايَدَه بِلَد ز دَكَلَا دَكِيْن
بِيكَا فِتْنَه وَدَا زَلِي ق دَلِيْم اَوْلَه پَادِشَاه لَر رَا سِنْدَه

دُقش وَقَان دُكَمَك دَلِيم اَوْلَه اَكْر دُشَابِر اَوْلُونِلِر
اَوْلَسَا دُشُرِكِي يَكَا بَر اَوْلُو بَادِشَاه هَلَاك اَوْلَه
فصل اَكْر بُو اَيْدَه اَلَكَم سَمَالِ كَرِنَسَا اَوْلَتِ بِيحِين
وَ اَلِين اَبُو اَوْلَه اَمَّا مِصْرِ بَادِشَاهِي مِصْرِ اَلِه هَلَاك
قَلَه بِرِيخَه رُو ز كَارِدَن مَكْرَه يِنَا اَبُو اَوْلَه وَ مَغْرِب
اِلِ اَبُو اَوْلَه **فصل** اَكْر بُو اَيْدَه مَشْرِ قَدَت يَكَا
خَرِبَه كَرِنَسَا مَشْرِ قَدَه بَر اَوْلُو بَادِشَاه هَلَاك اَوْلَه وَ فَلَاحِ
اَيْلَك دَلِيم كَرَه كَر وَ دَخِي يَشِي اَبُو اَوْلَه اَكْر مَغْرِبَتِ
يَكَا خَرِبَه كَرِنَسَا بَادِشَاه لَر اَدَا سِنْدَه دُقش وَقَان
دُكَمَك دَلِيم اَوْلَه رَعِيَّتَلَر دُج دَلِيم كَر كَر اَمَّا يَلِ
صُوكِنْدَه بَادِشَاه لَر اَدَا سِنْدَه صُوح اَوْلَه وَ رَعِيَّتَلَر
اَيْلَك چُق دُكَا **فصل** اَكْر بُو اَيْدَه كُوك قِر زَسَا
مَشْرِ قَدَن يَكَا قَر قُوقَان دُكَمَك دَلِيم اَوْلَه
رَعِيَّتَلَر ظَلَم دُكَا اَكْر بَر اَوْجِي قِر زَب اَوْلَدِي
كِي بَلَقِر سَا قِر لُوق اَوْلَه اَلَم دَلِيم اَوْلَه طَبَرِ سَتَان
اَلِنْدَه چَكِر كَا چِنَا وَ دَلِيم دَخِل كَره رِيَان قِلَه وَ اَكْر

مَغْرِبَتِ يَكَا قِر زَسَا مَسْلَمَان لَر فِر نَك بَر لَه دُقشَلَر وَ لِيَكِن
نُصْرَتِ مَسْلَمَان لَر ك اَوْلَه دَلِيم كَا فِر اَوْل وَ قَدَه هَلَاك
اَوْلَه **فصل** اَكْر بُو اَيْدَه هُو اَدَه عَجَابِ
نَسَا كَرِنَسَا بَادِشَاه لَر كَنْدَه وَ خَا صَكِرِن وَ بَكِرِن
هَلَاك قِلَن رَعِيَّتَلَر دَلِيم كُوج كُور كَر اَمَّا اَوْلَتِ بِيحِين
وَ اَلِين اَبُو اَوْلَه اَمَّا بَر كَت كَم اَوْلَه **فصل**
اَكْر بُو اَيْدَه كُوكَه عَجَابِ نَسَا نَن جَانُورِ كِي
خَلَقَا رَا سِنْدَه دَلِيم دُقش اَوْلَه خَلَقَا اَوْل سَبِيْدَه
فِيغُلُو اَوْلَه بَادِشَاه لَر رَعِيَّتَلَر نَم دَلِيم كُوج قِلَن
دَلِيم نَام دَا رِي كَلَر هَلَاك اَوْلَك اَلَل اَجْرَه طَلغَلِق
وَ يَا وَ زَلَق اَوْلَه **فصل** اَكْر بُو اَيْدَه اَي اَلِ كِنْدَه
كُوك كَرِنَسَا بَر اَوْلُو بَادِشَاه هَلَاك اَوْلَه اَكْر
كُر كَر كَرَن طَلُوتِ نَسَا دَلِيم دَخِل طَلُوتِن هَلَاك اَوْلَه
اَكْر اَي اَر تَر كَن كَر نَسَا نَعُودِ بَا نَه تَكْرِيْدَن عَذَابِ
دَلِيم اَوْلَه دَخِي بَلِيَّتَا اَلِ دَلُوق اَوْلَه بَادِشَاه لَر
وَ نَام دَا كِي نَسَلَر هَلَاك اَوْلَك اَلَل اَجْرَه دَلِيم مَقَامِ

ایستقله دمخی قزلق اوله اگر ای کدی لکن کرسکا
بویته کمر گلدی بیلا اوله **فصل** اگر
بویده بیدرم بیدر سا بز پاید شاه حسی اوله
اگر نونشان قش حکینده او کور سافیش بغوری میساق
اوله اما اوت بچین ایوا اوله ولیکن بیلا صوکنده
بیز قزلق اوله **فصل** اگر بویته کوکدن طاش
دشسا دشوار اگر اوله دکنه برده چکرکه قشاهم
قزلق اوله خلا یقلن راسنده فتنه صواش دلیم اوله
وامینسز لک بیلا اوله باز کاندرا صلوا اولمکن دکنه
برده یوز لردن قان دکنمک دلیم اوله **فصل**
اگر بویده قتی نیم نغسا دلیم اکتین هلاک اوله هم
قزلق اوله اوت کور اوله سراسر و بر سراسر زنجی کشت
اوله در لودر لور بچلن خلا یقلن کرکر بویتل قرتدن
وارسلاندن قینغودلیم کوره لرجر کر و اهل
دزیا و باز کاندرا دکرده دلیم هلاک اولن
فصل اگر بویته طلو نغسا پاید شاهل راسنده

طغش

دقش وقان دکنمک دلیم اوله سیرلق قن اوله
دخی قزلق اوله یکن خیر ل خلق راسنده اکثر اوله
فصل اگر بویته قریغا یا سفجان یا چکرکا
یغسا دخل و نعمت اجزا اوله اما از مر و قلان بیشتر
آن اوله اما بوللر اشلیسا باز کاندرا صلوا اولن اما
عورتلر ای چوق اوله وی کلو عورتلر یکلرین
اکش بر عکر **فصل** اگر بویته طنراق یغسا پاید
بیل قزلق توز قیر سا یلقیارنج اوله مشرق ای طرفا
اوله مشرقه بر اولو پاید شاه هلاک اوله اندغی خلق
زیانلو اوله کد مشرقه قلان بکلر ظالم اولکر اندغی
کیکلر خراب اوله هم اول بکا یاز کاندرا زیانلو اولکر
فصل اگر بویته یل قن اساعمار تله فنده کیم
وایرسا اودن هلاک اولکر اکتین یانلو اوله خلق
راسنده فتنه صواش دلیم اوله **فصل** اگر
بویته بسارق اولسا در مانسز اغری دلیم اوله
بسارق اولدغی بیه بر افت دو قنا صوار نلری پاید شاه

ایلیت خرابت قلدر **فصل** اگر بوازند بر کرسا
پادشاهلار اسنده دقتی اوله خلق دلیم قرله اغیرد
وخرامیدت بارز کنگر زیانلو اولدر **فصل**
اگر بوازند کونک کرسا مغرب النیده قزلق اوله وقا
دلیم دیککه برا اولو پادشاه حکمی اوله یولوق دشوار
بیلا اوله **فصل** اگر بوازند بر کورلسا ویرله کونک
اراسنده محایب نشان کرسا بیلا یغیر لو اوله
صولر طشفون اوله اوت بچین کوز اوله دخیلکرایو
اوله واجزلق اوله اتمار ز صید و لوق اوله اده المیا
فصل اگر بوازند کندرن بر دیرنسا اگر دلیم
اوله اگر دیرند کد نضکره کونک کرسا برا اولو پادشاه
حکمی اوله شهر لرده کیکلرده خرابلق دلیم اوله
اگر دوتن دیرنسا مغرب پادشاهی حکمی اوله
و بابیل وخرسان الینده فتنه وقاز دضکمک دلیم
اوله بونکر یانی کنگرندک دلیم اوله کرسا
باب **اوزنجی**

احکام اغستوس

اغستوس در یایک صوت آی حیا بلدی و حکم لری ند
بواینه عریجه اب در کن بواچی اوز بر کن در بوایک
اون برنجی کن **طرفه** اولو یلدر طغاز و بلع اولو
یلدر ایاغز و یکر در دنجی کن **جبهه** اولو یلدر
طغز و **سغوه** اولو یلدر ایاغز و بوایک اوت
بشینه **میر علیه السلام** کنیدی الیری بچمکن
کر کلو حکمت کستر منکر چن یغیر یغاید بوایک
اون بدنجی کن الیندر **کرو** و کورده بلیت کرسا
تا اختامه دکن **اختور و سده** یغیر یغیا کن ایو اوله
اگر یلدر کرسا یغیر یغیا کرسا ایو اولیا و اگر
کیردن کرو ویتسویه دکن بلیت اولسه اختور
الیکنده یغیر یغیا و اگر دون بچقندن **کرو**
بلیت اولسا اختور و س اورسنده یغیر دلیم یغیا
اگر بلیت اریا دکن طوز سا اختور و سده یغیر
یغیا اگر بلیت طومانلیک طوز سا انلدرن یغیر یغیا
اگر بلیت بلیک بلیک اولسا اختور و سده بلیک

تعمیرت اولاد

اون

بیر یغیا انا بیلک کورکیم بو حساب یایک
صوک آیینک سکر دینده بشلیکسن تمام بیکر
بیش کونیا دکن هر اون شش سنیاد کمه
بر دون بر آیه تعلق طوتر اون سکر بخی
اختر و س اچوندر اون طفر بخی نیمروس
اچون دز بیکر بخی ذکر و س اچون دز بیکر
بر بخی سنا رس اچون دز بیکر بخی فونارس
اچون دز بیکر بخی مازتس اچوندر بیکر
دز بخی ابر بلیس اچون دز بیکر بخی
مایس اچون دز اندن کرو اخر تکوبس اولور اورق
وقتی کلوز ستمق حاجت دکال **فصل** اکدر
بو آید کن دتسا بر او یو پادشاه هلاک اوله ایل
غلبه اوله خلق راستده یغود لیم اوله نه ازلق
نه قزلق اوله میانه اوله اکین نیل اوله اوغردن
خرامیدن زحمت دلیم کورکر **فصل** اکدر
بو آید آئی دتسا بابیل الینه دشمن کیه پادشاه

برله

۴۸

برله دشمن قلبه دلیم زیان دکره مضمک بابیل
پادشاهنک اکی استون اوله دشمنی هلاک قلبه و ایل
یوز بلسا وقتش اقمه اوله وقار یغور دلیم یغاورشام
ولا تینده دشمن قبا و پادشاهی برله چالش قلبه وقان
دکک اکش اوله اما مکره پادشاهنک اکی استون
اوله ولیکن خلقا بچرم صبر لوق اوله **فصل** اکدر
بو آید کن اغلنسا بزیل تمام غلبه اوله ویلقیا رخ
اوله اما ازلق اوله ولیکن قزجسن بیک اوله
و غمازلر کنه اوله **فصل** اکدر بو آید آئی اغلنسا
یلقی یو اوله المدن امین اوله اما کیکلر آفت
دقیه الم دلیم اوله قاز اکش یغاورش بچین
ایو اوله کر کلوا منیلک اوله **فصل** اکدر
بو آید آئی بکی اولدغی کن جلق وینده کورنسا
بیش دلیم اوله اگر بر او بی قلو براق اولسایین
انج لری کور اوله اگر اکی او بی دکر
اولسا از کن قزلق اوله ویلقیا رخ اوله ارپه

اشليق قوم در لونغيت ابو اوله اكر بو اي محرمات
اولورسته بز اولو بادشاه حاكم اوله و امينيك
وقر قودليم اوله **فصل** اكر بو ايده سچوليدن
طغسا مشرق قدر سچا كرساعراق النده دشمان
بز له چالش دليم اوله وقان دكله اكر سچوليدن
مغريدن سچا كرسا پارس و كرمان النده اوج تيل
قزليق اوله و خلا يقين دليم رنج كر كر اكن
كندرن طلويغسا ايند سوكنده اجزليق اوله اما استما
دتر ما دليم اوله **فصل** اكر بو ايده بيلير دكلما
دكلد كر سچا اكر بادشاه هلاك اوله و خلق راستند
صيرليق دليم اوله اما الكين قوم در لونغيت ابو اوله
فصل اكر بو ايده الكه شمال مشرق دن
يگا كرسا الك قزليق صيرليق دليم اوله اما بو صيرليق
مشرق النده اوله الكه شمال مغرب دن
يگا كرسا فتنه صواش دليم اوله مغرب
بادشاهن پارس النده الدر كره هم دخي مغرب

مشرق النده قزليق و صيرليق اوله **فصل**
اكر بو ايده حربه كرسا مشرق قدرن يگا عرب
النده صواش و فتنه دليم اوله اكر مغريدن يگا
كرنسا آدمك قردن وارسلا ندن زيان دليم
كرنسا اما كرمان و پارس النده اغردن و حرايدن
اوج يلكر سچا بول بليان قومير ده فتنه سوشن
اكن اوله **فصل** اكر بو ايده مشرق قدرن يگا
كوك قزر سا قش قن اوله و طوك فاسا كرسا اوله
اكر مغرب النده اوله مغرب بادشاهي دشمندن
الي اوشن اوله قنده كيم حايير وارسه هلاك اوله
فصل اكر بو ايده هواده عجيب نسته
كرنسه دشوار صيرليق اوله اولد اكن اوله ابل اجنده
ظلفا دليم اوله خلق قيقويه دليم دوشه الكين
اوت بچين ابو اوله **فصل** اكر بو ايده كوك بيزنده
جانوز كيم نسته كرسه خلق اجنده يلان خبرلر
دليم اوله خلق دليم قيقويه دشمن وليكن بر باد

آر حَكْمَ اِيْدَه اَمَّا يَلِ صُو كَيْدَه اِيْوَا مَنِيْلِك اَوْلَا
فصل اَكْر بُو اِيْدَه كُوْن كُرَسَا اَوْت اَكِيْن
قُوْد رُو نُو نَعْمَت اِيْوَا اَوْلَه اَمَّا رَزْ صِيْرُو لِقَا اَوْلَه اِيْمَتَا
كِيْ اَكْر كُو رِكْر كِيْن يَلْدَز د كَلِيْسَا اِيْرَا اَوْلُو يَا دِيْ شَاة
اِيْنِدَه جِيْ شَا هِر لُر اَكْشُ خَرَاب اَوْلَه اَكْر اِيْ كِيْ لِر كِيْ
كُرَسَا بُو اِيْتِد كِيْمُرُ سَنَلُر كَلْدِيْ يِيْلَك اَوْلَا
فصل اَكْر بُو اِيْدَه يَلْدَز مِر يَلْدَز رَسَا خَلْق قِيْفَلُو
اَوْلَه وَيَلَا ن خَيْر لِك اِيْلَا جِيْدَه جِيْن يُوْرِيْم هَمِر بَرَا اَوْلُو بَرَا
خَلْق بَلَك سِيْنَدَن هَلَا اَوْلَا **فصل** اَكْر بُو اِيْدَه
كُو كَدَن طَاش دُ شَسَا دُ شَكِيْ اِلِيْه فِتْنَه قَا ن دُ كَمَت
دَلِيْم اَوْلَه قِيْر اَقْت اَوْلَا وَ قُرُو طَمَلُو اَوْلَه يَارِ شَا هَلُر
اَرَا سِيْنَدَه دُ قِيْن دَلِيْم اَوْلَه وَ اَمْنِيْلِك اَكْسَا اَوْلَه اَعْرَدَا
وَ خَرَا مِيْدَن بَارِز كَا نَلُر دَلِيْم زِيَان كُوْرَه **فصل**
اَكْر بُو اِيْدَه اَقْت يَغْرُ يَغْسَا بُو يِيْل دُ كَلِيْ يَغْرُ لُو اَوْلَه صُو كُرُ
طَشْفُوْن اَوْلَه وَ لِيْ كِيْن اَوْت اَكِيْن اِيْوَا اَوْلَه اَمَّا يَغْرُ دَن
دَلِيْم سَنَلُر هَلَا ن اَوْلَه وَ كَفَا رَتَسُن اَعْرَد دَلِيْم

اوله بَزِيْج اِيْ يَلْقِيَا رِيْج اَوْلَه بَلْقِيَا نِك جُوْعِيْ هَلَا نِك
اَوْلَه هَمِر دَخِيْ قَزَلِق اَوْلَه **فصل** اَكْر بُو اِيْدَه
طَلُو نِيْسَا صِيْر لِق دَلِيْم اَوْلَه وَ قَزَلِق اَوْلَه وَ فِتْنَه
وَ صَوَاشِن وَ قَا ن دُ كَمَت اَكْشُ اَوْلَه وَ اِيْلَا اَحْوَالِ اِيْوَا اَوْلَه
يَا دِيْ شَا هَلُر رَعِيْتَلِر نَم كُوْج وَ ظَلَم اَكْشُ قَلِيْر نِيْلُو
اِيْ شَكْر دَلِيْم اَوْلَه **فصل** اَكْر بُو اِيْدَه طَبْرَا
يَغْسَا يَا دَخِيْ اَقْت تُوْر قِيْسَا اِيْر نِيْ كِيْتَا نَدَه طَلْفَا اَوْلَا
قَزَلِق قَطَطِيق دَلِيْم اَوْلَه اَعْرِيْ حَرَا يِ بَارِز كَا نَلُرَه
زِيَان دَلِيْم دُ كُوْرَه **فصل** اَكْر بُو اِيْدَه قُرْبَعَا
يَا سَفَلِجَان يَا جَ كُر كِه يَغْسَا يَارِ شَا هَلُر اَرَا سِيْنَدَه
فِتْنَه قَا رِ دُ كَمَت سُوْش دَلِيْم اَوْلَه دَخِيْ صِيْرُو لِق
اَكْشُ اَوْلَه بَغْدَا ي اَرِيْه اَوْلَمِش اِيْ كِيْن اَفْت دُوْقِيْه
وَ قَزَلِق دَلِيْم اَوْلَه يِيْلَا سَسِيْنَدَه اِيْوَسَلُر اَرَق
اَوْلَه **فصل** اَكْر بُو اِيْدَه يِل اَقْت تُوْر قِيْر سَا
قُرُق اَوْلَه تَنَدَا كِيْم صُو كُرُ وَ اَرِيْ سَه صُوْغَلَه اَوْت
اَكِيْن تَمُوْر نَعْمَت قِيْت اَوْلَه وَ قَزَلِق جَسُن وَ بَر كَتَسُرُ نِيْلَا

اوله باز در كانله زيان دليم دكاهم ارتلر او ددن
هلاک اوله امنلك اكش اوله هم دخي بوييل بر دليم
دبرنه **فصل** اگر بواينه بسارق اولسا
افتن صيد اولغا اوله والتم و قزلق اولا و فتنه صواش
عظيم اوله باز در كانله ار اسنده يوزلق اوله يلاون
خبر كن ايل اچنده دليم اوله اول سببدن خلق قيقو
دوشا **فصل** اگر بواينه قتي نيل استا مغرب النديه
قزلق اوله دليم خلا يقبل اچلقدن هلاک اوللر اول
ايلك اكينه طلودن زيان دليم دكاهم قتي بغر بغا
اول ايلك قومنا قيقو دليم اوله **فصل** اگر
بواينه بر كرتسا پادشا هنر دشمنلرن هلاک قله بوييل
ير دليم دبرنه دليم خلا يقبل هلاک اوللر
فصل اگر بواينه كوك كرتسا شيرلوق قتي
اوله و طلمو دليم اوله و حر اميدن ايل قزلق اوله
او ترجوق يزويرت بوليلر دليم خلا يلق قيقويه
دوشا **فصل** اگر بواينه بر دبر كرتسا

خواجه

خواجه و مالدار كز المي دليم اوله و ايل قيقو اوله
و بايند و ماهين النديه قتي قاز دكاهم اكش
اوله اگر دون اچنده دبر كرتسا اشلقا ريم درلودن
اجوز اوله اما دبر ندي بروك صوار نلري خاين اوله
پادشاهلرين زحمتلري دكاهم ان دكاهم و ايل خراب
قلمق دليم اوله خلا يقبل حر اميدن زيان دليم
كرت و بوللر كسيه **باب ايلون** اون اكني
استوروس در كرتسا ايلك ابي حسابلري و حكملري در
بواينه عرجه ايلون در كن بوايني اتوزكن اولور بوايك
بشنده **زيره** اولو يلدز طغر و **اخينه** اولو يلدز
اياغر و او نسه كزيره **صرف** اولو يلدز طغار **و رفع**
المقدم اولو يلدز ايعن **فصل** اگر بواينه
كون دنتسا برادتر از حكم اوله انك سببدن ايله
دليم زيان اوله اما مشرق النديه بر پادشاه كرو
دليم صوار نلرن الدر و اكش خر ايلو قله وليكن
كنه و داخي قجب كده اگر كن دنته قدن بكزي

استوروس در كرتسا ايلك ابي حسابلري و حكملري در

صَدُو يَأْتِيكَ أَوْلَا قَوْمُ جِهَانَ فِتْنَةً طَوْلَهُ وَقَانَ دُكْمَكَ
أَكْشُ أَوْلَهُ **فصل** أَكْرُبُوا آيَةَ دُنَيْسَابِزِ
نَامَهُ أَرْبَعَةَ يَادِ شَاهِ أَرَا سِنْدَهُ صُلْحِ دُوشَكَه بَكَلَرِ بَرِ شِقْ
أَوْلَكَ بَعْدَ آيِ عَيْشِي أَوْ أَوْلَهُ وَجَحِي كَرَكَه قِيَا أَمَّا زِيَانِ
قَلِيَا وَيُوزَكِ شِكْرُ أَكْشُ قِيَلِكُ وَ لِيَكِينُ بَرِ زَكُونُ حَقْسَرِ
يِرَهُ قَانَ دُكْمَكَ دَلِيْمَهُ أَوْلَهُ يَادِ شَاهُ هَلَرُ قُوْتَلَنَكُ يَا وَزَكِرُ
وَ طَالِيْلَرُ لِي دَلِيْمَهُ أَوْلَهُ وَيَغْرُ دَلِيْمَهُ يَغَا وَ بِيْكَالِرُ صَوِي
طَشْفُونُ أَوْلَهُ مَغْرِبُ الْبِنْدَه سَوَاشِ دَلِيْمَهُ أَوْلَهُ **فصل**
أَكْرُبُوا آيَةَ كُونِ أَغْلِيْنَا بَرِ أَوْلُو يَادِ شَاهِ چَرِيَه
دُشَابَكُ بَكَلَرِ بَرِيَه دُقِيْشُ قَلِيْلُ قَانَ دَلِيْمَهُ دُكَلَرُ
وَ حَرَامِيْدَتِ اِيْلَ طَلْفَا أَوْلَهُ وَ بِيْلَا صُوْشِكَنَدَه
لِيْمِيْلِكَ أَوْلَهُ أَكْرُبُوا آيَةَ **فصل** اِيْ اَغْلِيْنَا
صُوْلُ صُوْغَلِيَه اَمَّا عَيْشِي أَوْ أَوْلَهُ وَ لِيَكِينُ
دَرِيَا دَه دَلِيْمَهُ كَسِيْلَرُ عَرَفُ أَوْلَهُ وَ اَوْتِ
أَكْنِيْنِ قِيْتِ أَوْلَهُ وَ جَحِي كَرَكَه دَلِيْمَهُ قِيَه
وَ لِيَكِينُ زِيَانِ قَلِيْمَهُ **فصل**

أَكْرُبُوا آيَةَ آيِ سِيْكَ أَوْلَهُ دُشَدَه چَلْفِ
قُوِيْنِيَه كَرُشَا أَدْمَلَرُ يُوْزُ لِيْغَا دَلِيْمَهُ
لِيْتَنَكْرَا كَرُشَا وَ اَوْجِي قَلُو بَرَاقِ أَوْلَا
أَدْمَلَرُ سَلَامَتِ أَوْلَكَ بِيْكَ بَرَكْتَلُو أَوْلَهُ
وَ قَزَجَلُو بِيْلَا أَوْلَهُ وَ كَرُشَا كَلُو اَمِيْلِكَ يَادِ شَاهُ
رَعِيْتَلَرَه اَيْلِكَ دَلِيْمَهُ قَلَكْرُ **فصل**
أَكْرُبُوا آيَةَ بِيْجَلُو يِلْدَرُ دُوشَا مَشْرِ قَدَتِ
يِيْكَ كَرُشَا يَارِيْسِ الْبِنْدَه سَوَاشِ قَانَ دُكْمَكَ
دَلِيْمَهُ أَوْلَهُ يَغْرُ قِيْتِ أَوْلَهُ خَلْفِ اَرَا سِنْدَه
طَارَلِقِ أَوْلَهُ هَمُ دُخِي سِلْمَانِكُ يَزَقَلُو اَيْشَه
مَشْفُوْلُ أَوْلَكَ اَمَّا مَغْرِبُ يَادِ شَاهِيَه دُكْمَه
يِرِدَتِ دُشَمَانِ قِيَا وَ مَغْرِبُ الْبِنْدَه هَلَاكُ قَلَكْرُ
اَنْدَرُضُ كَرَه مَغْرِبُ يَادِ شَاهِي اِيْ اَوْسَتِيْنِ
أَوْلَهُ دُشَمَانِيْنِ هَلَاكُ قَلَه **فصل**
أَكْرُبُوا آيَةَ يِلْدَرُ دُكْمَلَا اِيْتِيَارُخِ أَوْلَهُ
دَلِيْمَهُ اَلْقِي هَلَاكُ أَوْلَاهُ هَمُ دَلِيْمَهُ كَسِيْلَرُ

دَكْرَدَه عَرَفَ اَوْ كَوَّبَ هَلَاكُ اَوْلَاهُ
وَيَلْزَمُ دَكْرَدَه كُنْدَتُ يَكَا
دَلِيْمَ غَلْبَتِهِ اَوْلَا **فصل** اَكْرُ
بُوَايْدَه اَلْكَمُ شَمَالِ مَشْرِ قَدَتُ
يَكَا كَرُنْسَا پَارِسُ اَلْبِدَه فِتْنَتَه
سَوَاشُ قَاتُ دَكْرَدَه دَلِيْمَ اَوْلَاهُ
مَشْرِ قُ پَادِ شَاهِي كَافِرِي رُلَا
دَقِشُ قَلَه وَعَا قِبَتُ نَضْرَتُ مَشْرِ قُ
پَادِ شَاهِي نَكُ اَوْلَا قَامُو يَرْدَه اَجْرُلُو اَوْلَاهُ
اَمَّا هَوَانُ اَلْبِدَه قَاتُ دَكْرَدَه كَشْرُ
اَوْلَاهُ اَكْرُ مَغْرِبَدَتُ يَكَا كَرُنْسَا
خُرْمَا وَاكِيْمِيْنُ اِيُو اَوْلَاهُ وَنَعْمَتُ اَجْرَا اَوْلَاهُ
وَلِيْكِيْنُ مَغْرِبُ اَلْبِدَه حَرَامِيْدَتُ خَلَا يُو
رَحْمَتُ دَلِيْمَ كَرَه حَقْسُ زِيْرَدَه
مِيْلَمَانَكُ دَلِيْمَ هَلَاكُ اَوْلَا خُرَابَلُو
حَدَثُ يَكَا **فصل**

اَكْر بُوَايْدَه حَرِيْبَه كَرُنْسَا
خَلَا يُو اَنَّا سِيْنَدَه سَوَاشُ قَاتُ
دَكْرَدَه دَلِيْمَ اَوْلَاهُ اَكْر مَغْرِبَدَتُ
يَكَا كَرُنْسَا يَغْرُو بِيْدَه اَوْلَاهُ هَمْدُ
يَغْرُو يَرْدَه مَسِيْلَمَانَكُ اَصِيْلُو اَوْلَاهُ
اَمِيْلَكُ وَدَلَلَكُ لِيكُ اَوْلَاهُ **فصل**
اَكْر بُوَايْدَه مَشْرِ قَدَتُ يَكَا
كُوْكُ قِيْر سَاهِي اَوْلَاهُ يَكَا
قِيْلَقُ اَوْلَاهُ خَلَا يَقِيْلَقُ يُوْنُ اَشِيْلَقُ
دَلِيْمَ اَشِيْلَقُ اَكْر مَغْرِبَدَتُ
يَكَا كَرُنْسَا بُوَسْنَكُ مَغْرِبَدَتُ
يَكَا اَوْلَاهُ اَمَّا يِيْلُ صُوْشِيْ كَدَه
صَلَا حَلَقُ اَوْلَاهُ پَادِ شَاهِي رَدَتُ
رَحِيْمَتُ كَرَه دَلِيْمَ خَيْرُ وَنَعْمَتُ دَكَا
فصل اَكْر بُوَايْدَه هَوَادَه
عَجَايِبُ نَسَبَه كَرُنْسَا اَدَمَلُ

دَلِيْمَ هَلَاكٍ أَوْلَكَ بُونِشَانِ كُنْدُكِي
بِرْدَه بِنَاوَلُو بِا دِي شَاهِ حَكْمِ اَوْلَا
بَارَزْ كَانْدَرَانْدَه زِيَانَلُو اَوْلَا لَنْ
فصل اَكْر بُو آيْتَه
هَوَادَه عَجَابِ نَسْتَه كُرْ نَسْتَه
آدَمَكْ هَلَاكٍ اَوْلَكَرْ جَفَشَمُو دَلِيْمَ
اَوْلَا عَالِي وَفَاضِلِ كِي شَرِ دَلِيْمَ
هَلَاكٍ اَوْلَكَرْ اَدَلُو صَنَلُو كِي شَرِ
دَلِيْمَ اَلَلُّ **فصل** اَكْر بُو آيْمَ
كُو كُرْ لَسَا غَمَّا زَلَرْدَلِيْمَ اَوْلَكَرْ
وَمَفْسِدَلَرْ هَلَاكٍ اَوْلَا لَنْ اَمَّا دِرْ خَلِ
اِيُو اَوْلَا اَكْر اِي اَرْتَرْ كُرْ كُرْ لَسَا
قَرَا غَرِي وَكُرْ اَغْرِي جُو قِ اَوْلَا
اَمَّا جَانُو رُكْرُو كِي كَلَرْدَلِيْمَ هَلَاكٍ
اَوْلَكَرْ اَكْر بَرِجِي كُنْ كُرْ لَسَا بِيْدَلَرْ
يَغْمُرُو اَوْلَا اَمَّا بَلِي قِيَارِجِ اَوْلَا اَكْر

اَوْبُنْجِي كُونْ كُرْ لَسَا يَكَلُو عَوْرْتَلَرْ عِيَالِنِ ٥٤
دَلِيْمَ دُكَا هَمْدَقِي بِي شَلُو اَغْجَلَرْ
اَفْتِ دُقِنَاو دَقِي اَكْر اَوْنِ اَوْجِنْدَه
كُرْ لَسَا اَقْتَرِ قَزَلَقِ اَوْلَا وَبَلِي قِيَارِجِ اَوْلَا
وَ اَكْر اَوْنِ بِي شِنْدَه كُرْ لَسَا بِي كُتْلَرِ اَوْلَا
دَلِيْمَ اَوْلَا اَمَّا نِعْمَتِ اَكْر اَوْلَا وَبَلِي كُنْ
بِرْ اَقِيْمَدَه بِي شِنْ وَ اَكِيْنَه اَفْتِ دُقِنَه اَكْر
بُو آيْتَه بِي كُرْ مَرِي سِنْدَه كُرْ لَسَا بَغْدَايِ اَرِيْمَ
رَبِيُوْنِ اِيُو اَوْلَا اَمَّا بَلِي قِي دَلِيْمَ هَلَاكٍ
اَوْلَا اَكْر بِي كُرْ مَرِي سِنْدَه كُرْ لَسَا اَمِيْنَلِكْ
اَوْلَا وَبَلِي قِي اَوْلَا وَبَرِ كُتْلُو بِيْدَلَرْ اَوْلَا قُوْدُرُو
دَخِلْ وَ نِعْمَتِ اَكْر اَوْلَا وَ اَكْر بُو
اَيْلِكْ صُو كِنْدَه كُرْ لَسَا قَا زِدَلِيْمَ بِي غَا
وَ بَالِي اَكْر اَوْلَا وَ اَمِيْنَلِكْ اَوْلَا وَ بَارَزْ كَانْدَرَانْدَه
اَهْلِي قِ اَوْلَا لَنْ وَ بَرِ كُتْلُو بِيْدَلَرْ اَوْلَا
فصل اَكْر بُو آيْتَه كُو كَدَنْ طَاشِ

دُشَايَغْمُ نَعِيًّا أَوْتُ الْكَيْتِ بِمَيَّا قِيُونَدَه الْقِدَمِ
الْدَّأُولَه وَصَفْلُو صَيْرُ وُلُقِ وَأَسْتِمَه اَكْسُ أُولَه
اَمَّا دَانَه سَزْ أُولَا اِبْتِيَارِخِ أُولَا اَيْدِه تَشْوِيْشُ أُولَه
فصل اَكْرُبُو اَيْدَه قُرْبَعَالِيَا سَعْلَمَاتُ يَا جَكْرَكْ
يَفْسَا فِي صَيْرُ وُلُقِ أُولَا وَقَرْجُ خُسْرِيْلَا أُولَه فِتْنَه
سَوْشُ دَلِيْمَه أُولَه بَا زِرْ كَانْدَرُ زِيَانَلُو اُولَكِنْ **فصل**
اَكْرُبُو اَيْدَه تُو زَقِيْسَا خَلْقِ اَرَسِيْدَه فِتْنَه دَلِيْمَه أُولَه قِيْتِ
سَرِيْتِ أُولَه قَارِ دَلِيْمَه يَغَا طُحُو أُولَه بَغْدَايِ اَرِيْمَه دَلِيْمَه
أُولَه وَعَلْفُ وَنَعْمَتِ اجْزَا اُولَه اَمَّا يِيْلَا سَكِنْدَه
بِرْزَكِنْ دَر لُقِ اُولَه **فصل** اَكْرُبُو اَيْدَه بُسَارِقِ
اُولَسَا يَا دِشَاهَلَرِ اَرَسِيْدَه غَلْبَه اُولَه يِيْلَا بَرَكْتَسُرُ
اُولَه هَمْدِخِي بَا زِرْ كَانْدَرَه زِيَانِ دَلِيْمَه دَا **فصل**
اَكْرُبُو اَيْدَه قِيْتِي اِيْلَا اَشَا نَكْرَا اُولُو كَرِ دَلِيْمَه هَلَاكْ
اُولَكِنْ اِسْتِمَه وَصَيْرُ لُقِ دَلِيْمَه اُولَه هَمْدِخِي
بَا زِرْ كَانْدَرَه زِيَانِ دَلِيْمَه دَا وَايِلَانِ خَبْرَكِنْ
چُو قِيُو رِيْمَه **فصل** اَكْرُبُو اَيْدَه بَرَكْتَسَا

كُرْدَلِكِي بَرَكْ يَا دِشَاهَلَرِ تَرِيَادِشَاهَه هَلَاكْ
قِيْلَه وَايِلَا خَرَابِ اُولَا وَدَلِيْمَه خَلَا يَنْقَرِ
قِيْعُو لُو اُولَه وَيَسْتَلِرْ هَلَاكْ اُولَه يِلْدَرْتِ
بَغْدَايِ اَرِيْمَه وَعَلْفُ اَيُو اُولَه اِيْلَا اِيْحِيْتِنَدَه
يِلْدَرْتِ خَبْرَكِنْ دَلِيْمَه قِيَا **فصل**
اَكْرُبُو اَيْدَه بَرَكْتَسَا وَهَمْدِ بَرَكَه كُو كَارَسِيْدَه
مَحَايْتِ نَسْنَا كُرْسَا يِيْلَا يَغْمُ وَاوَرَكْتَلُو
اُولَه يُو لَلِ اَمِيْنِكْ اُولَه بَا زِرْ كَانْدَرَا صَلُو
اُولَكِنْ اَمَّا يِيْلَا صُو كِنْدَه بَرَزَقِيْلُقِ اُولَه وَتَشْوِيْشُ
اَمَّا تَشِيْرَحِيَا **فصل** اَكْرُبُو اَيْدَه بَرَكْتَسَا
قَمُو جِهَانِ قِيْلُقِ اُولَه اَكْرُبُو اَيِ اَتُو زَكِنْ
اُولَسَا قَمُو دَر لُقِ نَعْمَتِ اجْزَا اُولَه اَكْرُبُو اَيِ
طَقْرَكِنْ نَسْنَا يُو لُقِ قِيْتِي يِلَا اَسَا صَيْرُ لُقِ اُولَه
اَكْرُبُو اَيِ اَجْنِدَه دَلِيْمَه نَسْنَا يَغْمُ دَلِيْمَه يَغَا اَوْتِ جِيْمِ
اَكْرُبُو اَيُو اُولَه وَصُو كَرِ طَشَقُوْنِ اُولَه اَمَّا قَارِدِيْمَه
يَغَا زَنْ كِيْلَرِ اَلِيْدَه اَلْمُ دَلِيْمَه اُولَه وَاللهُ اَعْلَمُ

اینت رساله اونه ایکی حسابلرین بلدر

وحکری

واول یلدز لر کیم بو کتاب ایچینده یاد قلدق
 آیک منزل لریدر ویک ای هر دون
 بو یلدز لر دت بر یلدز بر بر له قنشر الیک
 دغدغی کجه قنشر اما کیم دون قنشر
 ویک کوندرن قنشر ای بومنز لردن
 کونده بر منزه کونر دکل یکر می نیکی
 منزلن آدلری بودر اول **شرطین در**
 ایچی بطیر در او چیچی تر یادن در دنی
دیران در بشی حقه در التخی هغه در
 یدخی **ذراعدر** سکرنی نثر در طقرنی
طرفه در اونچی جبهه در اون بر نی
 زبرد در اون ایچی صدقه در اون او چیچی
عواد در اون در دخی سیماس در اون بشی
عفر در اون التخی زبانادر اون یدنی

اکیلر در اون سکرنی قلب در اون طقرنی
 شولدر یکر می لغا در یکر می
بکدر یکر می ایچی ذابحدر یکر می
بلعدن یکر می در دخی سعوددر یکر می
 بشی **ایچی** در یکر می التخی مقدمدر یکر می
 یدخی **موتدر** یکر می سکرنی
رشاد در بو که بطن الموت دخی دیر کفاج
 یلدز در وقتنی بر جایقین در ونجه یتز
فصل بو یکر می سکرنی منزله اون
 دردی دایما بر التنده در واون دردی
 بر اوستنده در پس هر وقت کیم بومنز لردن
 بر منزل طغانک نظیر کیم اون بشی منزل در
 ایاغرتتکم **شرطین** طفسا غفر
 ایاغرت واکر **بطین** طفسا زبانا ایاغرت واکر
 نریا طفسا **اکلیل** ایاغرت واکر **دیران**
 طفسا قلب ایاغرت واکر **هغه** طفسا

نَوَلَهُ أَيَاغُرُ وَأَكْرَهِنَعَهُ طُغْسَا نَعَايْمُ
 أَيَاغُرُ وَأَكْرَهِنَعَهُ طُغْسَا بَلَدَهُ أَيَاغُرُ
 وَأَكْرَهِنَعَهُ طُغْسَا ذَايَحُ أَيَاغُرُ وَأَكْرَهِنَعَهُ
 ذَبْرُ طُغْسَا أَخْبِيَه أَيَاغُرُ وَأَكْرَهِنَعَهُ
 طُغْسَا مُقَدَّمُ أَيَاغُرُ وَأَكْرَهِنَعَهُ طُغْسَا مُؤَخَّرُ
 أَيَاغُرُ وَأَكْرَهِنَعَهُ طُغْسَا رَشَا أَيَاغُرُ
فصل امدی بلد کلم بومنز لدرک طغنی
 ایباغ معنی ایلدز کیم مشرق دت طغنا
 مغرب دن ایغامنازلک طغسی اولدر کیم
 کش نور دت چقا کورنه وایق مع
 اولدر کیم کش نوری التند کزلنا
 دخی بلیک ککر کیم بومنزک طوغب
 بومنزک ایقعی اراسنده اون اوچ
 کون کچرنتیکم اشبو کونلرده
شرطین کیم اولک منزلدر نیسانوک
 ییکریم اوچنده طغان اون اوچ

کوند

کوندن مکره کیم ایبارک
 التسیدر بطن طغار تا ایبارک بیکرم
 سینا نریتا طغار وحز بران اوچینه
دبران طغار اخیره دکین
 ایشبودرت کدر اتمامطایعه قلندر
 ککرا اولسون دیوجدوک
 برقدق هر وقتیکم **شرطین**
 طغار **عق** ایباغرو هر وقتیکم
عق طغار **شرطین**
 ایباغر

کوندن مکره کیم
 ایبارک بیکرم
 سینا نریتا طغار
 وحز بران اوچینه
دبران طغار
 اخیره دکین
 ایشبودرت کدر
 اتمامطایعه قلندر
 ککرا اولسون
 دیوجدوک
 برقدق هر وقتیکم
شرطین
 طغار **عق**
 ایباغرو هر وقتیکم
عق طغار
شرطین
 ایباغر

منزل لرك	كن	اي	منزل لرك
دغدغي	لر	لر	ايا قدغي
شركطين	يكرم طرف	تشرين اول	شركطين
زبانكا	اون بر	تشرين آخر	بطين
اكيلد	يكرم درت	تشرين آخر	تريسا
قلب	يدي	كانون اول	دبران
شوله	يكرم	كانون اول	هققه
نعايم	ايك	كانون آخر	هققه
بند	اون اوج	كانون آخر	ذراع
بيلع	سكز	شباط	طرفه
شعوه	يكرم	آذار	جنبه
انجيه	درت	آذار	زبره
مقدم	اوزالك	آذار	صفه
موحد	يكرم طرف	نيسان	عوا
رشا	اون	نيسان	سماك
ذابح	يكرم يدي	كانون آخر	شرك

دغدغي	م	م	م
منزل لرك	م	م	م
شركطين	يكرم اوج	نيسان	عفا
بطين	الت	ايان	زبانكا
تريسا	يكرم	ايان	اكيلد
دبران	اوج	حوران	قلب
هققه	اون يد	حزيران	شوله
هققه	زبر	تموز	نعايم
ذراع	اوز درت	تموز	بند
شرك	قوس	شعبان	بيلع
طرفه	اون بر	مهر	شعوه
جنبه	يكرم درت	مهر	انجيه
زبره	بيش	آبان	انجيه
صفه	اون سكز	آبان	مقدم
عوا	ايك	تشرين اول	موحد
سماك	اوز بيش	تشرين اول	رشا

فصل بلكل نچكمر ثوابت يلد زردن اون اكي بزخ نشا
 اول بزخ حملد زور جوزا سرطان اسد سنبله ميزان
 عقرب قوس جدی دلوحوت اوندخی ثوابت يلد زردن
 آياغ بگره سگن مندا نشاندلدا اول منزل شرطین ننگه
 يقاروده ذکر آيلدك ثوابت ديمك كچ بریحي يلد زردن ديمك
 اولور امیدی كچ یورین و نیزیرین يلد زردن نچكمر بلكل
 دكلی بيك يكرمی طغز يلد زردن يلدن بدی يلدنه سخته
 درك بویدی يلد زردن آدی زحله مشرى بزخ كنه
 زهر عطارد وآی بویدنه سریع السین درك یعنی تین
 بریحي ديمك اولوز كرو قلدن بيك يكرم ايكلی يلدن
 بطی السین درك یعنی كچ بریحي ديمك اولور امیدی
 يلد زردن دك يدي يدي اقليمه تعلقده هر يلدن
 براقليمكدا شيو ترتيب جه آيندك اما اولكى اقليم
 زحله تعلقده و بو اقليمه كونك كی اوزنلغی
 اون اكي چق و بزربع در و بو اقليمك ازنلغی
 مشرقده مغربه كین اوج بيك اكي يوزاللی

فرسنگ در وانی بز قرق يدي فرسنگه در
 و بو اقليمه بيك پاك شهر و اردن الی سے
 بيك در مدينه حبش كی صنعا عین عدن
عجمان سوری كی دخی بونلردن ايرق طغر يوزاللی
 شهر اشقدن ويكر مرطاع و اردن و اتوز اولورده
 و اردن اما **البحر** اقليمه كنه تعلقده و بو اقليمه
 كونك كی اوزنلغی اون اوج ساعت بزربع اولور
 و بو اقليمك اوزنی مشرقده مغربه دكین
 اوج بيك درت يوز فرسنگه در وانی يوز اتوز
 الت فرسنگه در و بو اقليمه بيك پاك شهر و اردن
 اللسی بيوك شهر دن مدينه مکه كی
 يمله هجن جرين بيزی كی بونلردن ارتق دخی
 قلدن اشقدن و اون يدي طاع و اردن و اتوزاللی
 دره و اردن اما **اوجی** اقليمه عطارد تعلقده
 و بو اقليمه كونك كی اوزنلغی اون اوج ساعت
 بزربع در و بو اقليمك اوزنی مشرقده مغربه

09

دَکِينِ اِکِي بِنِيكَ طَقْزُ يُوْزِي يَكْرِي مَرِيْشِي فَرَسَنْكَدُرْ
 وَاِنِي يُوْزِي يَكْرِي مَرِيْشِي فَرَسَنْكَدُرْ وَبُوْا قَلِيْمِدَهْ اَوْحْ
 بِيْكَتْ پَانَهْ شَهْرْ وَاْرْدُوْ اِکِي يُوْزِي پَانَهْ شَهْرْ بُوْ يَكْرُوْ
 مَنصُوْرَهْ اِسْتَنْدَرِيْتَهْ دَحْلَهْ نِيْكَ بِنِيْتِ الْمَقْدِسْ
 طَرِيْتَهْ دِيْشِيْشِقْ كُوْفَرْ بَغْدَادْ وَاِسْطَبْرَاهُوْانْ
 شِيْرَانْ كِرْمَانْ كَابُلْ دَخِيْ بُنْلَرْدَهْ اَرْتُقْ قَلَاتْ
 اَشَاْقْدُرْ وَاْتُوْزَالْتِيْ طَاغْ وَاْرْدُوْ وَيَكْرِي
 اِيْکِي بُوْكَ دَرَهْ وَاْرْدُوْ اَمَّا **دَرْدِيْ** اَوْتُلِيْمْ
 مُشْرِيْهْ تَعَلَّقْدُوْ وَبُوْا قَلِيْمِدَهْ كُوْتْ كِيْ
 اَزْدَخِيْ اُوْنْ دَرْتْ سَاعْتْدُوْ دَخِيْ بَرِيْرِيْجْ دُرْ
 وَبُوْا قَلِيْمِيْكَ اُوْرُوْ مَشْرِقْدَتْ مَغْرِيْبَهْ دَكِيْنْ
 اِيْکِي بِيْكَتْ يَدِيْ يُوْزِي طَقْسَانْ دَرْتْ فَرَسَنْكَدُرْ
 اِيْحْ اُوْنْ اِکِي فَرَسَنْكَدُرْ

والله اعلم بالصواب

تمت في شهر ربيع الثاني سنة ۱۲۲۰

م

قریباً الی الدنیا فی کلِّ بارئ
 برقیب محبة الدنیا یکر ویش بارئ حاجی

بسم الله الرحمن الرحیم

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 الحمد لله الذي سبك العار والحود والصلو
 على محمد الموعود في تمام محمود وعلى الوف
 اصحابه الذين اطاعوا في العار والعهد
 والركوع والسعود وبعد بوسد وجهه
 صحاح الى ربهم الله طبعال سد احمد
 مصطفى السكر الدار في يوم سوبه بك

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 يزينك شكري كرا وال الله كما الى جهاتي
 يرتدي وكوكي وآي وكون والدر من بودة

1
 2
 3
 4
 5
 6
 7
 8
 9
 10
 11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50

5
 6
 7
 8
 9
 10
 11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50

Handwritten text in a narrow vertical column, likely a list or index, written in a medieval script. The text is contained within a decorative border consisting of two parallel lines, one green and one black. The entries are separated by small red dots. The text is oriented vertically, reading from top to bottom.

